

מבחר עלונים

חג הסוכות
שנת תש"פ

ר"ת	בעלזא	מוציו"ט	עריו"ט	
07:26	07:04	06:45	05:34	ירושלים
07:23	07:01	06:47	05:49	בני ברק
07:24	07:02	06:46	05:40	חיפה
07:23	07:01	06:48	05:50	אשדוד
07:25	07:03	06:46	05:33	בית שמש
07:25	07:03	06:47	05:51	קרית גת
07:24	07:02	06:45	05:42	נוף הגליל

דפוס דיגיטלי מקצועי | כל שירותי הדפוס והצילום

רחוב אהלי יוסף 5 פינת בר אילן, ירושלים. טל': 02-5337722 | פקס: 02-5383018
דוא"ל: g5337722@gmail.com | שעות פתיחה: א' - ה': 10:00-19:00 | יום ו': 10:00-12:00

דרושיק
אתנדביק
ואתנדבות
לפעילות הבתי
החוליק

גם לכם מגיע לשמוח בחג!
במהלך ימי חול המועד יעברו מתנדבי 'מאוחדים'
בין חדרי החולים ויכניסו אליהם את אוירת החג

זכר לשמחת בית השואבה!

המתנדבים ישמחו להיכנס גם אליכם...
אם הנכם מעוניינים שהמתנדבים יגיעו לשמח גם את יקירכם
המאושפז כאן בבית החולים, צרו אתנו קשר בהקדם.

כמידי שבת, מופצים גם לקראת החג בבתי החולים
מאות חוברות עלונים לרווחת החולים ובני משפחותיהם
לתרומות ולהתנדבות פנו לארגון מאוחדים: meuchadim.org@gmail.com

מאוחדים
יחד למען עם ישראל

'מאוחדים' לצידכם ולמענכם בכל עת ובכל זמן:
054-845-8815

השְׁלֵמָה הַסְדָּרָה הַמְבַקֶּשֶׁת בְּכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! הַמִּשְׁתַּת כְּרָכִי "שִׁבְתַּי טִישׁ" בְּהַגְנִיּוֹת הַסְּפָרִים

גיליון מס' 375

חג הסוכות, ט"ו בתשרי תש"פ

שִׁבְתַּי טִישׁ

מתוך סדרת ספרי "שבת טיש"

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

שבע פעמים אהבה בגימטריה סוכה, לרמז על שבע המדות שבסוד הסוכה, ולרמז לדברי חז"ל על הפסוק "ולקחתם לכם ביום הראשון" ראשון לחשבון עונות, פי בימים הנוראים עושים תשובה מיראה ונעשים מן הזדונות שגגות, ואלו בחג הסוכות עושים תשובה מאהבה ונעשים למצות, וכן אהבה בגימטריה אחד, ושבע פעמים אחד בגימטריה סוכה, שנאמר והיו לאחדים בנדי. (שיח אבות)

נהגו לספד את הסכה בענפי אילן, שכן אילן בגימטריה סוכה, ויש שנהגו לספד בקש שהוא ראשי תבות קרע שטון. (ספר ריטובה)

על הפסוק חג הסוכה תעשה לך שבעת ימים באספה מנודת ומינקה, דרשו חז"ל בפסלת גרן ויקב הכתוב מדבר. ורמז לזה שתבת גרן בגימטריה רוח טל, פי על ידי הסכה מפסלת גרן נעצרים רוחות וטללים רעים. (שמן ראש)

לילב בגימטריה אחת יותר מאלול, כדי לרמז על התשובה מאהבה בסוכות לעמת התשובה מיראה באלול, פי התשובה מאהבה גדולה מיראה, וכן לילב ראשי תבות להודות לך ולתודה באהבה, תשובה מאהבה. (שה לבית)

נאמר בזהר, ששלשת הרגלים הם כנגד שלשת האבות אברהם יצחק ויעקב, וחג הסוכות נגד יעקב שנאמר ויעקב נסע סוכה. ולכן נאמר וישא יעקב רגליו בגימטריה שמחה, לרמז על שמחה בית השואבה בחג הסוכות, ארצה בניקדם בגימטריה חג הסוכות שהוא מספר שבע שנאמר וירא יעקב כי יש שבע במצרים, פי חג הסוכות מביא שבע לעולם כפינוע בשם הארץ"ל. (קרו ישועה)

האותיות שלפני תבת סוכה נה"ד והאותיות שלאחריה עז"ו, ביחד בגימטריה יעקב, פי חג הסוכות הוא כנגד יעקב אבינו. (מריח ניחוח)

חג הסוכה בגימטריה גאולתנו, פי על ידיה נזכה לגאולה ולראות בהקמת ספת דוד הנפלת, וחג הסוכות בגימטריה בסוכת דוד. (סוכות דוד)

סוכה ראשי תבות סומך ועונה כל הנפלים, שהנהג בענוה ה' עזרו ומקימו. (ר"פ מקוריי)

ספורים

אחד מחסידיו של רבי אברהם מטשכנוב, נסע פעם לורשה כדי לרכוש שם אתרג לרבו. באותה שנה היה מחסור גדול באתרגים והסוחרים דרשו בעבורם מחיר גבוה. לאחר חפוישים ממשכים, מצא השליח אתרג נאה אצל מוכר אחד. אלא שהלה טען שהאתרג מיעד בשביל הרבי, רבי ליבקה איגור מלבלין. הפציר השליח במוכר למכור לו את האתרג בעד הון רב, ולבסוף נעתר המוכר והשליח חזר לרבי מטשכנוב עם האתרג המהדר שהפליא כל עין. ביום ראשון של חג, כשנטל הצדיק את האתרג בידו כדי לברך עליו, החל להתבונן עליו והרהר זמן רב. לבסוף קרא לחסיד שרכש בעבורו את האתרג ודרש ממנו לשמע כיצד רכש אותו ומה היה בשעת הרכישה. נאלץ השליח לספר דברים מהותיים, והצדיק אמר: "אם כן, אתרג זה לא שלי הוא", וברך על אתרג אחר ופשוט.

בליל ראשון של חג הסוכות, ירד פעם גשם חזק בעיר ברוד ורב העיר המתין מלאכל עד חצות. בינתיים ראה איש אחד הולך ברחוב עם חלות ובקבוק יין, ולתמיהתו ספר האיש פי אכל את הסעודה בסכתו של רבי גרשון מקיטוב, ששם לא יורד גשם. הורה הרב למשמשו לטל עמו את סעדת החג ופנה לסכת רבי גרשון, כדי לקיים אצלו את מצות אכילת צוית ראשונה בסוכה. כשנכנס, נרתע רבי גרשון ואמר: "למה היה הרב צריך להתרועע את עצמו לבוא אלי? והלא גם כבודו לכל לפעל בקבלה מעשית לכל ירדו הגשמים בסכתו". כששמע הרב את הדברים, צוה על משמשו לטל בחזרה את מאכליו ופנה לצאת לביתו באמר: "אין רצוני להשתמש בתחבולות ודברי חכמה לצרף מצוה".

נכנס פעם הרב מטשביין לבית מסחר לאתרגים נודע בירושלים כדי לכוון לעצמו אתרג. הגיש לו הסוחר אתרג אחד, והרב נתנו מכל צדדיו זמן קצר בלי להתעסק בו למעלה מן המדה, שלם ויצא מהחנות. ביציאתו, שמע הרב את אחד האברכים ששהה בחנות לוחש לחברו שעמד בסמוך לו: "אין פלא בכך שהרב מטשביין בחר לעצמו אתרג בזמן כה קצר. מן הסתם אין זה אתרגו היחיד ובוודאי הכין לו הסוחר מבעוד מועד אתרג מהדר ואין לו הרבה מה לבדק בו". כששמע הרב את הדברים, שב על עקבותיו, פנה אל העומדים בחנות ואמר: "ראשית, זהו האתרג היחיד שלי, ובכלל סבור אני שאין צורך בבדיקת אתרג יותר מדי, רק בהסתכלות רגילה ובעינים טבעיות של האדם, כי מעבר לכך זהו בטול תורה ממש והשתחת זמן לריק".

בימים של ערב חג הסוכות, הביא סוחר ירא שמים אתרג לרבי יהודה ליב חסמן. האתרג לא היה נאה במיוחד, אולם היה בעל מסרת שהוא בלתי מרוב גודאות. התלבט הרב אם להשתמש באתרג למצוה, ובינתיים הציעו לו לרכוש אתרג אחר מהדר הרבה יותר, שאף הוא היה בלתי מרוב. התעסק הרב במחשבותיו ולבסוף אמר לבני ביתו: "לרכוש את שני האתרגים אין ביכולתי, וכיון שהתיאשתי מלבי מאתרג טוב יותר וגמתי בלבי שאקנה את האתרג הראשון, צריך אני אפוא לקום את הנאמר ודבר אמת בלבב. גם זה הדור וקד יהיה לי אתרוג הדר שבהדר", אמר ועשה והשתמש בחג באתרג הראשון לנטילת ארבעה מינים.

לרפואת הילדה מרים בת חיה ברכה יהודית תחי' ולרפואת הנער אושר אמיל בן ברטה שיחי' זמני החג - ירושלים הדלה"ג 5.34 צאת החג 6.45 רבנו תם 7.26

לקבלת הגיליון ותנחומים
או"ח: 5806777@gmail.com

הגיליון מודפס באלפי עותקים לזיכוי הרבים בנדבת ידידינו היקרים הי"ו לע"ג ג'מילה בת יוכבד, אליהו בן חנינה ושמעון בן ג'מילה ע"ה - למשפחת אוהיון. ולע"ג רבי שמעון זנטי בן מסעודה ע"ה ולע"ג מרת רחל בת אביה ע"ה למשפחת גטו, ולע"ג סמי בן שלמה ז"ל למשפחת אבוקרט, ולע"ג מסגנאו בן יצחק טדלה ולרפואת: הבחור גבריאל זנטי בן חנינה שיחי', חוקיה בן כאפי שיחי' ואורה בת במוני יפה למשפחת מגן תחי' - בתושחי'

היה היה

האתרגים שצצו בן לילה

הימים, ימי ערב חג הסוכות. בימים בתקונם מתהלכים בלם בשמחה לקראת החג הקרב ובא, ששים ושמחים לעשות רצון קונם, אלא שהשתא רובצת עננה קודרת על פניהם של תושבי ורשה ונפר שדבר מה מטריד את מנוחתם. חג הסוכות ממשמש ובא, ועדין אין אתרג אחד לרפואה בעיר. באותה שנה שרר מזג אויר קשה במיוחד, וכל עצי האתרגים נשדפו, אתרגיהם השתחו ונפסלו לברכה, ובני העיר התהלכו קדורנית.

כאש בשדה קוצים התפשטה השמועה בעיר, כי סוחר נכרי הגיע העירה כשתחת ידו מטען גדול של אתרגים מהדרים. מיד עם הגיעו, פנה הסוחר ושכר את אחת החניות שברחובה הראשי של ורשה, הכניס בה את אתרגי האתרגים שלו והניח כמה מהם לראוה לעיני הלוקוחות. חיש מהר התקבלו מחוץ לחנות רבים מתושבי העיר, והסוחר המקלח הריח חיש מהר כי נקרתה לפניו הזדמנות פז לגרף הון רב. נטל הלוקוח הראשון את האתרג הראשון שנקרה בדרך, בדרך מעט ופנה אל הסוחר כדי לברר את המחיר אותו הוא דורש על האתרג, וכששמע את הסכום העצום שהלה דורש, כמעט נשמת האתרג מידי הרועדות מרב תדהמה. כל הלוקוחות שבחנות עצרו את מלאכת מיון האתרגים והביטו על הסוחר כאלו נתבלעה עליו דעתו. תחלה חשבו שאזניהם תעתעו בהם והם בקשו לברר שוב את מחירי האתרגים, אך תדהמתם הכפלה לשמע המחירים המפלפלים שהסוחר הנכרי דורש בעבור אתרגיו. "האם הסתתרה בינתך?" הקשה אחד הלוקוחות את הסוחר. "הרי במחיר שאמה דורש על אתרג אחד, אפשר לרכש מאה אתרגים מהדרים לא פחות", אולם הדברים לא עשו אפילו רשם קל על העקש. הוא עמד על שלו בתקיפות, כשהוא מפגין קריזות ואדישות והפטיר: "אף אחד לא הכריח אתכם לרכש אתרגים. המעגן לרכש אצלי, צריך לשלם את הסכום שאני דורש, פרוטה לא פחות!"

יצאו הלוקוחות מחנותו של הסוחר בפחי נפש, ועד מהרה הפכה השמחה בעיר לתוגה. המונים התגודדו בעיר פשהם מתקחים ביניהם בסערת רגשות, האם עליהם להפגע אל הסוחר ולשלם לו את סכומי העתק שהוא דורש, או שאסור להפגע לדרושותיו המגזמות ולצאת ידי חובה באתרג אחד או שניים לעיר בלה. בינתיים, התפנסו פרנסי הקהלה לאספה דחופה בביתו של החדושי הרי"מ מגור, שהיה ידוע בתכמתו ופקחותו, כמו גם גאונותו וצדקותו, וכששמע את הצרה החדשה בעיר, הרהר מעט ולבסוף אמר: "הסירו דאגה מלבכם. בעזרת השם יתברך יזכו כל תושבי העיר לאתרגים מהדרים בחג הסוכות, במחיר השווה לכל נפש. ועתה קראו לפני את סוחרי האתרגים הותיקים ואועד עמם בענין כסום". שעה קלה לאחר מכן, כבר הסבו כל סוחרי האתרגים המנסים שבוורשה סביב הרבי, כשהבית ריק מנוכחים אחרים. שעה קצרה הסתודד עמם הרבי ושטח בפניהם את תכניתו, ולאחר מכן יצאו כל הסוחרים בחיוד ערמומי בעיניהם, אך מלאו את פיהם מים וסרבו לגלות שמץ מה מדברי הרבי.

למחרת בבקר, בערב חג הסוכות, רעשה ורשה בלה. בחלונות הראוה של חניות האתרגים בעיר, עמדו לתצוגה עשרות אתרגים מהדרים, נחמדים למראה וטובים למצוה. איש לא הבין כיצד צצו הללו בין לילה, כמעשה שדים, אולם המציאות טפחה על פניהם. לפליאת התושבים היו החניות סגורות בינתיים, אולם האתרגים שעמדו בחלונות החניות הדהימו את כל עין רואיהם.

באותה שעה, צעד הסוחר הנכרי לחנותו, וכשראה את האתרגים הרבים בכל החניות הסמוכות, כמעט שנדם לבו מרב אימה. "מה עשיתי?" תלש הסוחר את שערו מרב צער, "במו ידי המטתי עלי את האסון", הרהר לעצמו. "אלו לא הייתי עומד ודורש סכומי עתק, פי אז הייתי לפחות מרויח סכום נכבד מעסק האתרגים, אולם עתה מי יביט בלל באתרגים שברשותי? בידי רועדות פתח הסוחר את חנותו, כשהוא תולה תקנה קלושה במכירת אתרגיו, ואמנם רק קונים מעטים נכנסו לחנותו והחלו למשמש ולבדוק את האתרגים שברשותו. גאותו של הנכרי נשברה כליל, והמחירים שנקב צנחו מרגע לרגע, עד שהמחירים הוזלו יותר מבשנה מברכת ומשפעת. לא עברה שעה ארבה, וכל אתרגיו של הנכרי נמכרו עד האחרון שבבהם והוא עצמו מהר לעזוב את המקום, ובגלבו שמחה על שהשפיל להפטר מסוחרתו מבעוד מועד.

עד יום מותו, לא ידע הנכרי את סודם של האתרגים שצצו בין לילה בחניות ורשה. היתה זו הצעתו הגאונת של החדושי הרי"מ אותה שטח בפני סוחרי האתרגים שהתפנסו בביתו, ועל פי הצעה עמלו הנגרים היהודים בורשה בלה בכל שעות הלילה ההוא, בהכנת אתרגי-עץ, שנגלשו ועצבו בצורת אתרגים מהדרים ובחבניהם, ואף נצבעו בצבעים חיים ומקוריים בדומה לאתרגים טבעיים. החקוי היה פה מצלח, עד שרוב תושבי העיר לא שמו כלל לב כי האתרגים מזיפים הם. התחבולה פה הצליחה, עד שהנכרי השתכנע ללא ספק כי היהודים הצליחו ליבא העירה פמות גדולה של אתרגים, ולכן העדיף להפטר ממלאי האתרגים שברשותו לשמחת קהלת ורשה הגדולה. כך הצליח הרבי בתכמתו לזכות באותה שנה את כל בני העיר במצות ארבעה מינים בהודור.

מאורות

האחים רבי יצחק איזיק פ"ץ בעל "ברית קהנת עולם" ורבי שושלת פ"ץ בעל "עקר תוספות יום טוב" ז"ע ליום ההולולא ט"ו בתשרי תקמ"ח-תקע"ו

אביהם רבי יואל פ"ץ אב"ד אטיניא, מצאצאי ה"סמיכת חכמים" ורבי יואל בעל-שם, טבע בדרך לרבנות סטיניסלב, ובנו רבי יצחק איזיק בן הי"ב שנים הספידו ופתח במליצה "ואתה מיא וכבא לנורא", כלומר פבו מי הנקר את אש התורה של אביו. רבי יצחק איזיק זה היה איש פלא עוד מעטוריו. בגיל י"ב הסמך לרבנות על ידי רבי חיים הכהן רפפורט מלובוב ורבי אהרן איטינגא מרזישא, וביום שהגיע לגיל י"ג נשא את פת רבי צבי הירש מרגליות רבה של מרזישא, ונעשה מחסידיו המבוקשים של המגיד ממרזישא שכבדו מאד ועמד לכבודו עוד לפני היותו בן עשרים. בגיל י"ד כבר התמנה לרבה של קוריץ ונהקים בה את ישבתו, ובין תלמידיו היה רבי אפרים זלמן מרגליות. אך כשם שזרקה שמשו שלא בעונתה כך גם שקעה שלא בזמנה, והוא נפטר בקצור ימים בהיותו בן ל"ה, ביום הראשון של חג הסוכות לאחר שנטל את ארבעת המינים ואמר הלל בשמחה, ונקבר בעיר קוריץ. אלמנתו נשארה לרבי זאב וולף מיזטמיר בעל אור המאיר. נדפסו ממנו הספרים "ברית קהנת עולם" בקבלה וחסידות, וספר השו"ת "זכרון קהנה". אחיו רבי משולם, מלא את מקומו ברבנות העיר ברוד, והתפרסם על שם ספריו "פתחי נדה", "גופי הלבנות", וביחוד על שם חבורו "עקר תוספות יום טוב", בו קצר את פרוש התוספות יום טוב על המשניות, והפך לחלק בלתי נפרד רב ההוצאות. גם הוא נפטר בראשון של חג.

יוסיף דעת

מנהג קדום הוא, לצאת בליל הושענא רבה אחר חצות הלילה למקום מואר באור הירח בלבד, ולבחון את צל האדם, ואם יראה אותו בשלמות ידע שעתידי להשלים שנתו ולא יארע לו נזק. מקור הדברים במסכת הוריות ושם נאמר על נר דולק בימים שבין סה לעשור, אולם הרשונים כתבו שעיקר הדבר בליל הושענא רבה. הרמב"ן בפרשת שלח על הפסוק "סר עץ מעליהם" כותב, שבליל החותם לא יהיה צל לראש האיש אשר ימות בשנה ההיא, וכן כתב הרוקח שהתיבות "סר עץ מעליהם" בנימטריה "סר שנה" במחזור רומניא מובא בשם רבי מנחם מריקאנטי "כבר שמעתי מפי חסידים שראו באדם אחד שלא היה לו צל ומת באותה שנה, ויראה שטעם העושהו כן לעורר עצמם בתשובה ובתחנונים צום ובכי, אולי יבטלו הגוירה. ונראה דשב ואל תעשה עדיף טפי דויל לאידך גיסא. שמה יראה שלא ימות בשנה ההיא ורע לבנו וישכח את ה', ועוד דלא לתיע מזליה". במטה משה מספר על אדם אחד שלא היה לו צל, ובאותו הלילה עשה תשובה והספיק לראות את צלו להצילו מרעתו. רבי אהרן מלוגיל מביא בשם רבי אלעזר מוורמייזא תלמיד ריה"ח את המנהג לצאת ביום השביעי שהוא יום ערבה ולבדוק את צל כל אבריו ללא מלבוש, ולפשוט אצבעותיו ואבריו. "ואל יהא צל אצבע קל בעיניך, כי אם יחסר צל אחד מאצבעותיו סימן לאחד מקרוביו, יד ימין סימן לבניו היכרים, ויד שמאל לנכבות והאצבעות יש מהם גדולים ויש מהם קטנים". רבים שהזכירו את המנהג כותבים שאין לעשות כן, כמו הרמ"א וכתב "אין לרקוד בזה, כדי שלא ליתיע מזליה, גם כי רבים אינם מבינים העניין על בוריו יותר טוב להיות תמים ולא לחקור עתידות". וכן כתב האבודרהם "מאן אני אומר שאין ראוי לנהוג מנהג זה", ובערוך השולחן נאמר "ובאותו חילול חלמנו בני ישראל להבטי על עניינים כאלו, וברגע אחד כששב בתשובה מתהפך מרע לטוב, ואין לנו רק לישא עינינו אל אביו שבשמים".

חג הספות השמה שבעיר מקנס

פניני אור החיים

מדברי האור החיים הקדוש

האתג דומה לראש האדם, לזכב דומה לבית מילה, השלשה בדי הדם האחד לידו תמיז והשני לידו השמאל והשלישי לנוף, ושני בדי ערבה לרגלים, כדי שכלם יהיו יחדיו בשלום לעבוד את מוראו.

סוד הספה והחג הם פלאי פלאים, אבל אמר לכם מעט כדי שתדעו, שהספה אינה מה שאנחנו רואה בעינינו שהם קנים וחדים, אלא תבת סכה היא ממש שם ה' ואדנות בזה האופן. כ"ו שבאמצע התבה הם המספר שם הוי"ה ברוך הוא, וס"ה הם מספר אדני"י שעולה ס"ה.

נתן לנו הקב"ה שבעה ימים של סבות ושבעה ימים של פסח, לזכות פאלו הימים הרבה שכן לעולם הפא. ואמרו תז"ל שמהאר שעת הקנין בא ויש חלאים רבים בסבת החם, נתן לנו ה' שבעה ימי פסח שהם ימים טובים פנינים ממלאכה ללמוד תורה, ויזכר לשמע דברי תורה להראות הדרך הישרה שיבנו לו האדם, וכמו כן שבעה ימי סבות, ועם כותם יציל האדם מן החלאים המקורים לבוא בימות התמוז ובימות הגשמים. ולא כאותם שמאבדים ומנס באלו הימים לשחק בקרטיו או דבר אחר, אוי להם ואוי לנפשם.

(ספר מאור החיים בשם האור החיים הקדוש)

בחל המועד עשינו שמחת בית השואבה, והייתי אני מדליק לילה אחת, ועשינו שמחה גדולה. כל החברים במצב החיים והבריאות, כן ירבה העלילי שמותם בברכה תהלה ובתפלה מול שוכן הבירה, לתת להם מאנים וחפצים לטוב כל הימים.

(מתוך מכתב האור החיים הקדוש לתומכי ישיבתו הקדושה)

דברי הימים

אחד הטעמים לעיבור השנה הוא חג הסוכות, שעליו נאמר "וחג האספה בצאת השנה באספך אתי מעשך מן השדה", מכאן שהוא צריך לחול תמיד בזמן האסיה, וכן נאמר בפסח "שמור את-החדש האביב ועשית פסח לה' אלקיך", ואם היינו מונים את המועדים לפי חודשי הלבנה, היו חגי פסח וסוכות חלים לעתים בקיץ או בחורף. ולכן מעברים את השנה שבע פעמים בכל מחזור של י"ט שנה ללבנה.

תשרי הוא החודש השביעי ובו יש שבע מצוות, תקיעת שופר, יום הכיפורים, מצוות סוכה, ונטילת ארבעת המינים, ולכן בחר הקב"ה לדון בתשרי.

בט"ו בתשרי ב"מ"ט הגיעו שני המלאכים לסדום, לאחר שב"ב בו ביקרו שלושת המלאכים אצל אברהם אבינו, וזאת לפי דעת התוספות במסכת ראש השנה. לדעת רבי אליעזר אירעו בו כל המאורעות שאירעו בט"ו בניסן לדעת רבי יחזקאל.

בט"ו בתשרי שנת ב'ק"ח נולד יעקב אבינו, נימול בכ"ב בו, ונפטר ביום לידתו בשנת ב'רנ"ה בחיותו בו קמ"ו שנה ונקבר על ידי בניו במערת המכפלה.

במוצאי יום טוב הראשון של סוכות, היה המלך קורא את משנה התורה והיו מתחילים בו את שמחת בית השואבה. יהי רצון שנוכח לכך עוד השנה.

בחג הסוכות שבמוצאי שנת השמיטה, היתה נהוגה מצוות הקהל וכל ישראל היו עולים לרגל לבית המקדש, אנשים נשים וטף, והיו קוראים באזניהם חלקים מפרשות ספר דברים. וככת הרמב"ם שטעם המצווה היא לחזק בלב העם את האמונה והחשק לקיום מצוות ה'.

היה זה בעצומה של תפלת יום הכפורים בעיר מקנס שבצפון מרוקו. יהודי העיר מכנסים היו כלם בבית הכנסת המרכזי כשהם שופכים לבם פמים בתפלות לאביהם שבשמים. באותה שעה התקרב אל הרבע היהודי אחד מאנשי החצר של הפאשה, שליט העיר. הלה צעד במהירות, ובבלבו המיהה לפשר הרחובות הריקים והשוממים מנפש אדם. החגיגות היו נעולות, דלתות הבתים היו מוגפות ומין שקט סמוך הרגש באויר. פנה האיש מה וכה, עד שאחד הילדים גלה לו כי היהודים מכנסים פלם לתפלה בבית הכנסת הגדול. מהר השליח להתדפק על דלת בית הכנסת, והגבאי שפתח את הדלת כדי חרף צר, הפתע לראותו. "מה רצונך?" סמן בידו, והלה ענה: "שליט העיר חלה ונפל למשכבו. מחפש אני נואשות אחר הרופא היהודי ועלי להבהילו תכף ומיד אל השליט המתירס". הזעיק הגבאי את הרופא, אולם הוא תמה: "וכי פשו רופאים מקרב הארץ שאתם זקוקים להזמין אותי, הרופא היהודי, אל הפאשה החולה?" והשליח השיב בקצף רוח: "מיטב הרופאים כבר הזעקו אל הפאשה, אולם כלם העלו חרם בידם ואף אחד לא הצליח לאבחן את מחלתו ואת דרכי רפואתו. השליט בעצמו צוה עלי לזמן אותך אליו בדחיפות ויפה שעה אחת קדם".

צר לי", אמר הרופא בפסקנות, "אך לא אוכל לבוא עמך. שוב אל אדונך ואמר לו, כי היום הזה הוא היום הקדוש ביותר לעם היהודי מפל ימות השנה. ביום זה אנו מתענים, לא אוכלים ולא שותים ועסוקים בתפלה לאבינו שבשמים. מחמת חלשת התענית, איני יכול ללכת ברגלי את כל הדרך הארצה עד ארמונו של הפאשה, אולם מבטיח אני חגיגות, כי מיד עם יציאת היום הקדוש, אבוא מיד אליו כדי לבדק את מחלתו ולמצא לו מרפא לתחלואיו". כששב השליח בגפו אל הפאשה החולה וספר על סרובו של הרופא היהודי לבוא, התחוללה בארמון סערה זוטא. פעטו של הפאשה הרקיע שחקים, ופיו לא חסד דברי נאצה וגדוף כנגד הרופא היהודי יחד עם כל בני עמו. השליח, שמעולם לא אהב את התושבים היהודים במקנס, לא טרח אף להעביר לפאשה את נמוקו של הרופא היהודי ולהסביר על היום הקדוש ליהודים והתענית בו הוא שריו, ומכיון שפך בערה חמתו של המושל עד שקרא בחרי אף: "כי נשבעתי, כי אקנס ברופא היהודי ובעמו, כדי שכלם ישמעו וייראו כי אני הוא השליט בארץ ואין בלתי".

נהגים היו יהודי מקנס, לרפש בימים שבין יום הכפורים לסבות, אגדות של קניי-סוף, אותם היו ערביי העיר בורחים בנחלים שמחוץ לעיר ומקציעים אותם לסכף, והיהודים היו רוכשים מהם חבילות חבילות ומסככים את סכותיהם בקנים טריים מדי שנה. בבקר שלמחרת יום הכפורים, הפתעו יהודי מקנס לגלות, כי כל קניי-הסוף שהערימו בשוק מבעוד מועד נעלמו בבת אחת, ובשוק לא היה אפילו קנה אחד לרפואה. התברר, כי הפאשה העריץ צוה לעבדיו לרפש בכסף מלא את כל קניי-הסוף שבעיר, ולהניחם למשמרת במחסני הממשל כדי למנע מהיהודים לסכף את סכותיהם פממים ימיה. רבה של מקנס בימים ההם, היה רבי יעקב ברוגו בעל "קול יעקב", שהיה דוע פאיש צדיק וגאון בתורה. בהודע מעשהו הנפשע של הפאשה, פנס הרב את פרנסי הקהלה ויחד טפסו עצה ביצד להפיס את דעתו של המושל ולהרגיע את רוחו. נמנו הפרנסים בעצת הרב ונקמו להרביב משלחת פיוס אל המושל, להסביר לו בדברי טעם על סבת סרובו של הרופא היהודי לבקרו בעת מחלתו, עקב קדשת יום הכפורים, ובקדם יטלו חברי המשלחת דורון מהדר בתקנה לפיט את רוחו ולבטל את הגזרה לקראת חג הסכות הקרב ובא.

בבקר שלמחרת, עשתה הפמליה את דרפה אל ארמון המושל, כשבראשה צעד רבי יעקב במראה פניו הנהדר, והם עלו ובאו אל ביתו של הפאשה כדי לדרש בשלמו ולהגיש לו את הדורון הנקר שהביאו עמם. מיד עם הפנס המשלחת, הרים הפאשה את עיניו וכשרא את רבי יעקב שצעד בראש, נרתע לאחוריו בבהלה וקרא בקול רועד: "הנה הוא! זה האיש!" דממת מות נפלה במקום. חברי המשלחת נחרדו אל לבם ורעדו מפני הבאות, אף להפתעתם פתח השליט והחל לספר: "אמש חלמתי חלום נורא. ובחלומי ראיתי אש גדולה פורצת בכל המחסנים והאוצרות שברשותי, והאש מכלה ומבערת את כל התכולה שבאוצרות. אך לא די היה בכך, והאש הלכה והתקרבה אלי מקלי להשאיר לי פתח להמלט, והנה החל העשן לחנוק את רגוני עד שטבוח הייתי שהגיע קצי. לפתע הגיחה מתוך האש דמותו של האיש הלוה, והוא אמר לי 'אני יכול להציל אותך'. מהרתי להבטיח לקיים את כל דבריו על מנת שייצילני מאש התפתח, אולם האיש דרש ממני להבטיח לשלח חבילות של קניי-סוף לכל יהודי העיר, חנם אין כסף".

"כשהתעוררתי", המשיך המושל לספר, "חשבתי כי חלום שוא הוא. אולם עכשו כשנכנס החכם היהודי הזה, זהיתי מיד כי הוא האיש שראיתי בחלומי. ועתה סלחו נא לי על המעשה הנפשע שעשיתי, ומבטיח אני לכם כי עד הערב תקבל כל משפחה יהודית בעיר ללא תמורה, חבילות של קניי-סוף באות נפשם". את חג הסכות השמה של אותה שנה, לא שכוו יהודי מקנס שנים רבות והעבירו מאב לבן את ספור המעשה הנפלא ואת מעשה הנס שעשה עמם הקב"ה. ♦

משפחה

מטעים

ולקחתם לכם ביום הראשון (ויקרא כג. טז)

בטעמי קדמא וזלא מנח רביעי. רמז יש כאן על דברי המדרש ובי ראשון הוא? אלא ראשון להשבון עונות, כי כל המעשים הקודמים אלו ומחליו והם קדמא וזלא, ואלו ארבעת הימים שבין יום הכפורים לסבות הם ימי מנוחה מטרדות היצה, שכן עסיקים אז במצות הספה ובארבעת המינים ולכן הם מנח רביעי. (דברי מאיר)

כי בסכות הושבתו את בני ישראל

(ספרי כג. טז)

התבות כי בסכות מטעמות בטעמי מנח רביעי, כי במדרש דרשו את הפסוק ויזבן בך כל הנהשלים על שבטו של דן, שנפלטו מהענין מפני שהיו עובדי עבודה זרה, וכיון שהסכות הן זכר לענין הכבוד, לא יבואו לזדקק מהוץ לספה את מנחת דן שהוא הדגל הרביעי, כפי שהיה בענין הכבוד, ולכן מטעמות התבות במנח רביעי לרמז שגם הדגל הרביעי מנח בספה עם כל בני ישראל. (שם רש"י)

נחלקו חז"ל במספר הדפנות להכשר סכה. לפי הבאים די בשלש דפנות ולרבי שמעון בארבע דפנות, ורמז לשתי הדעות בטעמי מנח רביעי שבתבות כי בסכות. להבאים מנח הרביעי לגוף המצוה של סכה ונותרות שלש דפנות, ולרבי שמעון מנח רביעי מרמז על הדפן הרביעיית שאריכה להיות מנחת בספה. (השו"ת ורשב"א)

מדגש

מבין ארבעת המינים שנוטלים בסכות מזכרים רק הקדש והערבה בשמים בתנ"ך. הערבה מזכרת בתורה בפסוק "ולקחתם לכם... וערביי-תנול", וההדס בנחמיה בעשית הסכות "ועלי הדס" וכן בישיבה "ועלה הדס". הלולב מזכר בתורה כ"פפת תמרים" ובנחמיה כ"עלי תמרים". האתרוג מזכר בתורה כ"פרי עץ הדר" ואמרו חז"ל שטעים פרוז ועצו שיום, בספרי רב סעדיה גאון מנקה הלולב בחולס - לולב, גרבים לולביו ובנסמך לולבי, והאתרוג ברבים בגימ"ל דגושה ובשורק - אתרניס, וכן השתמר גם שם הפרי בערבית עד היום תרנג. סמך לנמך הלולב למצא בדברי חז"ל בגרבות, הוואה לולב בהלום אין לו אלא לב אחד לאביו שבשמים - לו לב. מענין שגם את בית השואבה מנקה תרס"ג השואבה, וכן גם היתה שגרת הלשון בפי יהודי תימן שנועדו בדקנותם.

ממלכה

דין אחד היה, שרנגו עליו על משפטיו המעקלים בהם הוא מטה את הדיו לטובת אלו שמשהדים אותו בספרו. אמר עליו פסק אהד: "אצל דין זה, מתקמים שלשת הרגלים, פסח שבעות וסכות, בכל ימות השנה". תמהו השומעים: "הא ביצה, והרי ימים נקובים יש להם לשלשת הרגלים"? והאיש הסביר: "תחלה באים אנשים נעים אל הדיו, והרי זה לו חג המצות, באשר הוא משיביע את בעלי הדיו, הרי לו גם חג השבעות, ועקרו של חג הוא באשר בעלי הדיו משלשלים לכיסו מתן בספרו והוא מטה את הדיו לטובתם, הרי זה בשבילו גם חג האסיה..."

בבקר יום הראשון של חג הסכות, נכנס פעם רבי לוי יצחק מבדיתשוב לבית המדרש והכריז בקול: "מי מכם, יהודים, יש לו איזו עברה? חפשו בלבכם אפלו בקרן זיית איזה מעשה פשע ועון, שפן דרשו חקמינו זכרונם בלברך את הפסוק ולקחתם לכם ביום הראשון - ראשון להשבת עונות. בימי הדיו חזר כל אדם מישראל בתשובה וזדונות נעשות לו פשגות; ואלו בסכות, בשעה שהיהודי מקים ומחבב את המצוה של ארבעת המינים, הרי זו תשובה מאהבה, ואותה שעה זדונות נעשות לו כביזות. אם כן, ככל שנשתירו עברות שכוחות ומסרות, אפשר לרכש בהן יותר זביות. מהרו אפוא יהודים לבדק בנבכי נפשכם, כדי שתוכלו לצרף את כל מעשיכם להשבון ולהפקם לזביות ומצות."

הרב מטפליק, רבי שמשון אהרן פולנסקי, הגיע פעם ביום ראשון של סכות לבית הכנסת שבבירדו שלשה מינים בלבד, ללא האתרוג המהדר. לפני קריאת ההלל, פנה הרב לאחד המתפללים ובקש ממנו את אתרוגו במתנה על מנת להחזיר, ויצא בו ידי חובתו. תמהו המתפללים על העדר אתרוגו של הרב, עד שהתברר שרף היה מעשה. בליל התקדש החג, נטלה בתו החורגת של השכן את האתרוג של אביה החורג כדי להביט בו, אולם האתרוג נפל מידה ונפסל. כשראתה זאת אם הילדה, נבהלה מאד שכן ידעה שבעלה רכש את האתרוג בסכום גדול וחששה מחמתו בשעה שיגלה את האתרוג שהבת החורגת פסקה. החלה האם לזעור בבתה הקטנה וזו פרצה בכבי מרב צער, שמע הרב שגור בסמוך את בכיה ושלח את הרבנית כדי לבקר מה ארע בבית השכנים. כשנודע לו הדבר, נטל הרב במהירות את האתרוג המהדר שפלו ושלחו בידי הרבנית אל השכן, ובקש למסור לשכן שהרב ראה את האתרוג שלו וחושש שפלו עליו שאין הוא ראוי לברכה ולכן שלח לו אתרוג אחר במתנה שלא על מנת להחזיר. הסכים אפוא הרב לותר על אתרוגו שלו, כדי להשפין שלום בבית שכניו ולמנע צער מהילדה הקטנה והוריה.

אחד מחסידיו של ה"בית ישראל" מגור, נחן בידים אמנותיות והקים ספה נאה מאד בחצר ביתו שבשכונת פתי ורשה בירושלים. חפץ היה להראות לרבי את ספתו הנאה ואת יצירותיו הנפלאות שבה בבחינת זה קלי ואנוהו, אולם הרבי התעלם מהזמנותיו התכופות. לילה אחד לאחר חצות, הופיע הרבי בסכות של החסיד, העיף מבט קצר בגוי הספה ובקשטייה, והורה לחסיד: "בוא עמי". הלך החסיד אחריו עד שכונת פתי גיטין שאחרי שכונת פתי אנגרון, ושם העמידו ליד ספתו של המתמיד הירושלמי רבי חיים יעקב קלפהולץ שישב והנה בתורה וקולו הגעים נשמע מהוץ לספה, בהפסידו: "הא לך גוי ככה כהלכתו".

בשנות מלחמת העולם השנייה, שהה הרב מברסק בורשה המפצצת בימי חג הסכות. בערב החג, ראה את שכנו וישב על היסות ביתו ופניו אבולות. נסה הרב לעודדו בדברים בך שהקב"ה שפך חמתו על עצים ואבנים ותהי נפשו לשלל, אולם עד מהרה התברר כי הלה מתאבל יותר מכל על כך שאין בידו ארבעה מינים למצוה. בין שפך, מהר הרב לנלות לו כי ברשותו ארבעה מינים בשירים, וכפי האיש אורו. בחצות ליל יום ראשון של סכות, התעורר הרב לשמע קול המון מהוץ לבית. הביט הרב החוצה ולפליאתו ראה תור ארץ של יהודים, כשהראשון עומד בסמוך לדלתו ומאחוריו יהודים רבים, עד שצקה השורה לא נראה. תהה הרב בפני שכנו על הנאספים, והלה הסביר את הדבר: "ידע כבוד הרב, שבעל ורשה הגדולה יש השנה ארבעה אנשים בלבד שברשותם ארבעת המינים, וכששמעתי על המינים שברשות הרב, ספרתי זאת לידידי והשמועה התפשטה פאש בשדה קוצים. קהל המונים נזהר לכאן כל העת באישון לילה, ובכלם ממתנים בכליון עינים שיאיר היום ויוכלו לקים את המצוה במסירות נפש". לימים, ספר זאת הרב

הסדרה המושלמת עכשיו במחיר מבצע

עכשיו במחיר מבצע

חדש בידה

ספר מלא וגדוש בספרים, עבודות, פרפראות ופנינים מחולק לפי פרשיות השבוע והמועדים לשגור רוחני, חיוני ומלכוד. חדש יתרון להשיג בכל תנויות הספרים בחיבי הארץ

מברסק בהתרגשות, ותאר את התור הארץ בלשונו: "כמו מביתי שברחוב פרס עד לבית הכנסת זכרון משה", והוסיף ברב רגש: "ראו נא מה הם יהודים וכמה מוכנים הם למסור את נפשם לקיום המצות בכל מצב שהוא, ומי בעמך ישראל".

בחל המועד סכות, פגש רבי צבי קופשיץ את רבי אריה לוי בסמוך לביתו של הרב"ד רבי זליג ראובן בנגים, שברך הלך לעולמו. לתמהתו הסביר לו רבי אריה, כי נוהג הוא לבקר בימי חג ומועד בבתי אלמנות הרבנים המברסקים והסביר: "בכל ימות השנה, סרודים האנשים בעבודתם ואין האלמנה מרגישה בכדידותה, אולם בימי חג ומועד נזכרת כל אשת חבר בימים שבהם היה בעלה בחיים ואורחים רבים היו פוקדים את ביתם שהיה הומה ממבקרים, ואלו עתה יושבת היא בודדה וגלמודה וימי החג נהפכים לה לצער וכאב. לכן מקפיד אני לבקר אצלן וזקא בימי החג והמועד, כדי להרנין את לבם העגום ולהאיר את ביתם באור יקרות".

שגור היה בפיו של המגיד מטרסק לומר: "בימים הנוראים, בימי ראש השנה ויום הכפורים, מכין אני לעצמי צידה ביראת ה' למשך השנה הבאה. ואלו בימי חג הסכות, המלאים במצות שנגשות בחבה ובאהבה, מכין אני לעצמי צידה לשנה שלמה של אהבת ה'."

השְׁלֵמָה הַסְדָּרָה הַמְבַקֶּשֶׁת בְּכָל בַּיִת יִשְׂרָאֵל! הַמִּשְׁתַּבְּחֵת בְּרֵכִי "שִׁבְתַּי טִישׁ" בַּהֲגִיזוֹת הַסְּפָרִים

וזאת הברכה, שמיני עצרת ושמחת תורה, כ"ב בתשרי תש"פ גיליון מס' 376

שִׁבְתַּי טִישׁ

מתוך סדרת ספרי "שבת טיש"

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

בסיום קריאת התורה בשמחת תורה, נוהגים לקרוא שלש פעמים "חזק", פי חזק שלש פעמים בגימטריה משה. (אליה רבה)

שמיני עצרת בגימטריה כמנין הפסוק שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד עם תבת ב"ן המרמזת על ג"ב ימים מראש חדש אלול עד שמחת תורה. ושמחת תורה בגימטריה ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. (מנחת אלעזר)

טוב אחרית דבר מראשיתו (קהלת ז, ח) - ראשי התבות בגימטריה ג"ד כמנין פְּרָשׁוֹת הַתּוֹרָה, ואחרית דבר הוא בסיום התורה. (האשל)

מנהג העולם לכנות את העולה לתורה בשמחת תורה שקורא את הפסוקים מענה אלקי קדם עד ואתה על-במותימו תדרך - בכניו 'חתו מענה'. ורמז לזה שבת שחקים בגימטריה חתו, ומיד אחריה מתחיל הפסוק של מענה. (אמרי אברהם)

רבים נוהגים להטביל את החלה בדבש מראש השנה ועד שמחת תורה, ומצאו רמז לזה בפסוק וישבתם בטח שבפרשת ראה. פי ראה ראשי תבות א' ראש השנה, וישבתם בטח ראשי תבות טובלים חלה בדבש יאכלוה וישבעו, ביום שמחת תורה מפסקים. וכן נוהגים לאכל במועדים חלות עגלות. פי חלה היא מלשון חלילה ופרושו עגול. (איל וצבי)

מנין השעות של שבועת ימי חג הסוכות הוא קס"ח שעות. בחשבון של כ"ד שעות בשבועה ימים, כמנין התבות לעד בבני שבפסוק למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל, לרמוז שאחר קס"ח שעות מתחלת ימי הסוכות. מסתימת שירת התורה. (דברי יאיר)

ביום השמיני עצרת תהיה לכם פלימלאכת עבודה לא תעשו (במדבר כט, לה) - ראשי תבות בהעלתך את הנרות שעל זה דרשו חז"ל שתהא שלהבת עולה מאליה, ובאור הרמז הוא שבשמיני עצרת אין בו מצוה מיוחדת כמו בשאר המועדים, אלא שבכח כל מועדי חדש תשרי והמצות הרבות שבה, עולה מאליה השלהבת בלב כל אחד. (שה לבית)

ספורים

תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב (ג, ד)

בשנת תר"ע, התפנסה ועדת רבנים בפטרבורג בעקבות דרישת הממשלה הרוסית להנהיג סדרי למודי חל בשיבות. נחלקו הדעות בין הרבנים משתתפי הועדה, והיו כמה מהם שטענו שמחסר ברה צריך להפגע לדרישות השלטונות. באחד מימי הדיונים הופיע לפתע ה"חפץ חיים" מבלי שהזמן, שכן לא פהו ברבנות באפן רשמי. תמה ה"אור שמח" ושאל את ה"חפץ חיים" למטרת בואו, ונענה: "נודע לי שעומדים לערוך כאן בפטרבורג נתיח לאחתי, ולכן מהרתי לבוא". התפלאו השומעים וה"חפץ חיים" מהר להסביר את דבריו: "לא בשביל אחות בער ודם באתי הנה, כי אם לתורה הקדושה שהיא אחות כל אחד מישראל, כפי שאמר שלמה המלך בספר משלי 'אמר לחכמה אחתי את ומדע לבניה תקרא'. וכששמעתי שרוצים לנתח את התורה חלילה ולהשליט בה ידי זרים, באתי הנה כדי להצילה ממבקשי רעתה".

לאחר נשואיו של רבי לוי יצחק מברדיטשוב, עם בת הנגיד רבי ישראל פרץ מלברטוב, כדוהו בליל שמחת תורה לקרא לפני התבה את פסוקי "אתה הראת" לפני ההקפות. נטל רבי לוי יצחק את הטלית, שהיה מעט כשהוא שקוע במחשבתו וזרז והניחה במקומה. לאחר רגעים מספר, שוב נטל את הטלית ושוב החזירה, וכך עשה כמה פעמים. קהל המתפללים המתין שיתחיל בפסוקים, אולם לפתע שמעוהו אומר פאלו לעצמו: "אם למדן אתה וחסיד, אמר אפוא אתה את פסוקי אתה הראת" ועזב את עמוד התפלה. התנגותו היתה לפליאה בעיני המתפללים, וזחזחו נכלם עד עמקי נפשו ממשעי התענועים של חתנו, שנתשב בגאון וצדיק, אולם הוא עצר ברוחו עד לאחר ההקפות ואז תמה בפניו על התנגותו. הסביר לו רבי לוי יצחק את מעשיו ואמר: "בשירדתי לפני התבה ורציתי להתעטף בטלית, בא אלי היצר הרע ובקש לומר יחד עמי את פסוקי אתה הראת. לתמייתי השיב היצר הרע שאף הוא פמוני גאון וחסיד ואף הוא קבל מרבותי את דרך התורה והחסידות. נסיתי לדחות אותו מלפני, וכשראיתי שאין מנוס מפניו, הצעתי לו לקרא לבד את הפסוקים בתור למדן וחסיד". דבריו של רבי לוי יצחק שהגיעו גם לאזנם של קהל המתפללים, מצאו חן בעיניהם ומאז חדלו מלתמה על מעשיו.

בשמחת תורה של שנת תקפ"ד, רקדו חסידיו של רבי נפתלי מרופשיץ בהתלהבות לכבוד התורה, ורקם עמד בביתו והביט ברקודיהם בעד החלון. לפתע רמז לחסידיו להפסיק את הרקודים, והוא שקע במחשבות כשעל פניו ארשת תונה וצער. לאחר זמן מה נענה ואמר: "אם יוצאים למלחמה ואחד המצביאים נופל שדוד, האם בשביל זה צריכים כל החילים לנוס מוגי לב? לא, המלחמה צריכה להמשך! והחסידים חזרו עליפי צווי רבם לרקודיהם ולשמחתם. לאחר תם ימי החג נודע, כי בו ברגע שהרבי הפסיק את הרקודים, נפטר רבי אברהם איזנברג מאוליגוב בעל "תולדות אברהם", שהיה מגדולי חסידיו מרופשיץ. (יש אומרים שיום פטירתו היה כבר בב' דראש השנה אך לא נודע הדבר עד אחר שמחת תורה).

זמני השבת - ירושלים הדלה"נ 5.26 צאת השבת 6.38 רבנו תם 7.18

לרפואת הילדה מרים בת חיה ברכה יהודית תחי' ולרפואת הנער אושר אמיל בן ברטה שיחי'

לקבלת הגיליון ותנחומות
או"א: 5806777@gmail.com

הגיליון מודפס באלפי עותקים לזיכוי הרבים שנדבת ידידינו היקרים הי"ו לע"נ ג'מילה בת יוכבד, אליהו בן חנינה ושמעון בן ג'מילה ע"ה - למשפחת אוהיון. ולע"נ רבי שמעון זנטי בן מסעודה ע"ה ולע"נ מרת רחל בת אנייה ע"ה למשפחת גטו, ולע"נ סמי בן שלמה ז"ל למשפחת אבוקרט, ולע"נ מסגנאו בן יצחק טדלה ולרפואת: הבחור גבריאל זנטי בן חנינה שיחי', חוקיה בן כאפי שיחי' ואורה בת במוני יפה למשפחת מגן תחי' - בתושחי'

החננני ששינן שתי מסכתות יותר מארבעת אלפים פעם

בתארים: "ושם האחד אליעזר, אחד ממיחדיו יקרי וירושלם, איש הבינים, ברוחו פי שנים", פנה רבה של ירושלים רבי יוסף צבי דושנינסקי, את רבי אליעזר יוסף לדרבג, בהספמה לספרו "אהבת השם" - "לכאר דרך אהבת ה' יתעלה בדברי חכמה ומוסר השכל, בבאור רחב עליפי דעת חכמי אמת וסוד קדושים ודעת החוקרים האמתיים, להתודע ולהגלות לכל, אשר ה' אחד לבדו ברא את כל, ומנהיג ומחיה את כל". תלמיד חכם מפלג היה רבי אליעזר יוסף, אשר שקד כל ימיו על דלתי התורה והיראה שלא על-מנת לקבל פרס, והיה בקי נפלא בכמה ממסכתות הש"ס והוגה בהן תדיר. גם בעת לכתו ברחוב, היו שפתיו ממלמלות דברי תורה והתמודדות היתה להפליא. רבי אליעזר יוסף לא רצה לעשות תורתו קרדם לחפר בו, ואת פרנסתו מצא מקנות למכשירי פתיקה וכלי זכוכית שעמדו בסמוך לשער יפו במשך פגשורים שנה עד שנת המאורעות תרצ"א. בכל אמת שאחד מחכמי ירושלים וגאוניה היה צועדים אל הפתח המערבי, היו מאריכים את דרכם בדרך חנוותו של רבי אליעזר יוסף ומשתעשעים עמו בדברי תורה, פשהוא מסיח דעתו מכל עניני החנות הגשמיים.

על מצבתו שבהר המנוחות, נחרתו השורות המפליאות דלהלן: "הרביץ תורה ברבים, למד וחזר בעל-פה יותר מארבעת אלפים פעם מסכתות ביצה וראשי השנה". בשולי המצבה נחרת: "ובצואתו כתב, אולי כדאי לחרת זאת על המצבה, כדי שאולי גם הקורא יקבל עליו לעשות ככה". ביצד הצליח איש חנוני, שהיה טרוד על המחיה ועל הפלפלה לפרנסת בני ביתו וצאצאיו, לחזר ולשינן שתי מסכתות למעלה מארבעת אלפים פעם? היה זה בעקבות מאורע רפואי שארע לו, ממנה נצא ללא פגע בחסדי שמים. ומעשה שהיה כך היה.

באחד הימים, נכנס לקוח לחנותו ובקש לרכש גליל ניר לכן וצח. מסר לו רבי אליעזר יוסף את הגליל המקבש, אולם לאחר זמן קצר חזר הלה ובקש להחזיר את המוצר שרכש, בטענה שצבע הניר שקבל אינו לכן בבקשתו, אלא אפר ודהוי ומצויים עליו אף קוים זעירים. התפלא המוכר, אולם כשיצא מחוץ לחנותו והביט בעיון בדרך משקפיו בגליל שבידו, ראה להפתעתו את הפרטים שלא ראה בחנותו פנימה. התפלא רבי אליעזר יוסף על עצמו, וחשד החל לקנן בלבבו כי ראייתו הולכת ונחלשת. המתין ימים מספר בתקנה שהראיה תחזור לתקנה, אולם מיום ליום חש שראייתו מתערפלת עליו ועיניו הולכות ובהות. פנה רבי אליעזר יוסף לשאל בעצת רופאי עיניים מקומים שהיו אז בירושלים, והלכו ממנו וגמרו פה אחד, כי פח ראייתו הולך ומתדרדר במהירות, וכדי להציל את עיניו עליו לעבר נתוח מסבך, בתקנה שהדבר יועיל להשיב את מאור עיניו. יצא רבי אליעזר יוסף מאת הרופאים בפחי נפש ונפשו הוקמה עליו. יותר ממה שהצטער על כך שישאלץ להזדקק לאחרים מוסר ראיה ומטה לחמו עלול להשבר, התאבל על כך שלא יוכל להמשיך להגות בתורה כפי אשר אותה נפשו תמיד, ובלא תורה למה לו חיים.

אותו לילה נדדה שנתו מעיניו והוא התהפך על משכבו מתוך צער ודאגה. למחרת השכים קום ונכנס שוב אל אחד מרופאי העיניים, שהיה אצלו מעט, וכשיצא ממנו שם פעמיו אל בית המדרש. במשך ששה חודשים רצופים ישב רבי אליעזר יוסף בבית המדרש ברב שעות היום, פשהוא שקוע כל בלו בתורה ומשליך יבוא לאביו שבשמים. לאחר מחצית השנה פשהגיע יום הנתוח, נכנס רבי אליעזר יוסף בלב בטוח אל הרופא ובלו תפלה לבוא העולם לסעד את ידי הרופא שיצליח להחזיר לו את מאור עיניו. בסיום הנתוח, בעודו חבוש בפתבשוחות, היה רבי אליעזר יוסף מלא שמחה ותקנה, וכך היה בכל אותם שבועות ארפים בהם היה ספוג בביתו במצות הרופא. עד שהתבשוחות תוסרנה ונתן יהיה לדעת אם הנתוח עלה יפה.

ראו בני הבית את שמחתו של אביהם וקמוהו בפניו על כך, שהרי עדין לא יודע הוא אם עתיד הוא לשוב ולראות, אולם הוא גלה להם את סודו והספיר את פשר שמחתו. "באותו בוקר פשחוזרתי אל הרופא, בקשתי לדעת עד מתי נתן לחדות את הנתוח בלי נזקים, וכשישמעתי שאפשר להמתין כמחצית השנה, נכנסתי אל בית המדרש ושם התחלתי לגרס ולשינן היטב את המסכתות ביצה וראשי השנה, עד שידעתי אותן על בורין פמנחות בקפסה. אמנם מיחל אני שראיית התקנה תשוב אלי, אולם אני חושש על תורתך מה תהא עליה, שכן יכול אני לחזר על שתי המסכתות הללו כל ימי גם כלי ראיה, ונמצאתי הוגה בתורה בכל עת". פשהסתימה תקופת ההחלמה, הסיר הרופא את הרסיות מעל עיניו של רבי אליעזר יוסף, וקמרה הנם התברר כי הנתוח הצליח למעלה מן המשער וראיתו שבה עליו במלאכה.

מאז שב אליו פח הראיה, חזר רבי אליעזר יוסף ושינן את שתי המסכתות שליו, ביצה וראשי השנה, עד שרכש בהן ידיעה עצומה ומפליאה. בכח אהבת התורה שבו, עלה בידו לחזר ולשינן את שתי המסכתות הללו יותר מארבעת אלפים פעם, בנוסף לשאר למודי. כאמור, נחרתו הדברים על-פי בקשתו על מצבתו שבהר המנוחות לא הרחק מציגו של רבי אהרן מבלו. במקום אף נתלה לוח מאיר עיניים לפרסום הדבר, ורבים התחזקו בעקבות זאת באהבת תורה ונצול הזמן. ♦

מאורות

הרב הקדוש רבי **אהרן הלוי מסטרשלה** ז"ע ליום ההוללה כ"ב בתשרי, שמיני עצרת, תשפ"ט. איש קדוש, גאון מפלא בתורה בגולה ובנסתר, מגדולי חסידיו אדמו"ר הזקן בעל התניא, ומנהיג עדת חסידים לאחר הסתלקות רבו. נולד בשנת תקכ"ו לערך לאביו רבי משה שהיה דור שביעי לשלה הקדוש, ומספר עליו שעמד בפסיון במסירות נפש ורבי ליב שרה'ם ברכו שיזכה לכן שיאר את העולם. עוד מילדותו התמסר לתורה ועבודה ואמרו עליו שכבר בגיל י"ג היה בקי בכתבי הארז"ל בנוסף לבקיאותו בגולה. במשך שלשים שנה היה בן ביתו ותלמידו הקרוב של בעל התניא אשר החשיבו מאד, ועל פי הוראתו הדריך את החסידים בעבודת ה' בדרך רבו. לאחר מאסרו של רבו בשנת תקנ"ט, פעל רבות לשחרורו והצליח לאספ סכום גדול של כששים אלף רבל לפדיונו. היה ידידו הקרוב של האדמו"ר האמצעי בנו של בעל התניא, אולם עקב חילוקי דעות והבדלים בדרך ההנהגה, הנהיג בעיקר מגוריו סטרשלה עדה משלו. בדרך של התלבבות בעבודת ה' מתוך התפעלות, הוסיף אחריו חבורים נכבדים בבאר תורת רבו, בהם הספר הנודע "שערי היחוד והאמונה", וכן "שערי העבודה" באור על ספר התניא, "עבודת הלוי" דרושים על פרשת השבוע, "שער התפלה", "סוד קדושים" ו"בד קדש". בנו רבי חיים רפאל מלא את מקומו, אולם הוא נפטר בטולטשין בצעירותו ועם פטירתו פסקה השושלת. רב החסידים חזרו לשושלת חב"ד, ויחלק מהם היה לחסידיו של רבי ישראל דב מוילניץ, בעל הספר "בית רבי" היה מצאצאיו.

יוסיף דעת

שמיני עצרת נחשב רגל בפני עצמו לישיה דינים, כסימנם של חז"ל בראש השנה: "רל בפני עצמו לענין פ"ד קש"ב", והם: פיס - הטילו גורל בביהמ"ק על הפר היחיד של שמיני עצרת, זמן - ברכת שהחיינו, רגל - אין בו סוכה ולולב, קרבן - מקריבים בו פר אחד ולא כסדר קרבנות סוכות, שירה - למנצח על השמינית, ברכה - ברכת המלך, ויש פירושים נוספים לחלק מהדינים. חז"ל השתמשו רבות בקיצורי ראשי תיבות להקלה על הזיכרון, והוא מוכנה בפינו "נטו" וכו'. היא מלה יזינת ומשמעותה כתיבה וסיומו באותיות, השימוש בראשי תיבות על ידי כתיבת האותיות הראשונות של התיבות בצירוף גרשיים, מקל על הזכירה ומקצר את הכתיבה. דוגמה מפורסמת לכך הוא הסימן דצ"ד ע"ש באח"ב לעשר המכות, וגם הסימן פ"י תשאל" נ"ס אשי"ב לזכירת שמות ל"ב אבני החושן, יש המסמנים ראשי תיבות על ידי נקודות אחר האותיות, ובפרט נפוץ הדבר בתיבת תנצב"ה וכדומה, אולם בלשונו היה המנהג לסמנו בגרשיים, והנקודות הנזוגות בשפות זרות כגון ברומנית, רוסיית ואנגלית ומקורן מיוונית. ישנו שלוש דרכים להגית ראשי תיבות, או כתיבות המלאת ממש, או באותיותיה, או שראשי התיבות הופכים לתיבה בפני עצמה כגון חז"ל או הסימן של עניינו פ"ד קש"ב, וכן גדולי ישראל מפורסמים כגון רש"י, הרמב"ם ועוד. חז"ל דרשו תיבות רבות בתורה בדרך של ראשי תיבות, כגון "קלה נמרצת" אצל שמיני בן גרא, ראשי התיבות נוּאף מואבי רוצח צורר תועבה, וכן פירשו את תיבת יר' של בעלם יראה ראתה נותנה ועוד. שמות משפחה רבים מסומנים בראשי תיבות, כגון כ"ז, סג"ל ועוד. ישנן תיבות שלאחר מכן נעשו לראשי תיבות, כגון תיקו משמעותה תעמוד במקרה והתו"ט דורשה תשבי יתרון קושיים ובעיות, וכן לעז משמעותה עם דו ובטעות פירשו את תיבת בע"ז - בלשון עם זה, וכן דולק וק"ל משמעותה זייק בדבר ותמצא קל, ודרשו: ועיין דברי ותמצא קלים, וקל להבין.

ענותנותה של תורה

מגדולי הדורות היה רבי יעקב יהושע פלק רבן של הקהלות העתיקות לבוב, ברלין ופרנקפורט. וספרו המפורסם "פני יהושע" על מסכתות הש"ס, הפך לאבן יסוד בהיכלי הישיבות עד דורנו אנו, ושמו נשאר לתהלה והערצה בפי כל. ה"פני יהושע" נקרא על שם אביו זקנו רבי יהושע השיל חריו מלבוב, סבה של אמו מרת מרים, המפורסם בספרו "מגני שלמה" בו יצא להגן על זקנו רש"י מקשיות התוספות עליו, ומספר שרש"י התגלה אליו פתלום והודה לו על חבורו הגדול, ובטרם פטירתו בקש לפנות מקום לרבי שלמה יצחקי שבא ללוותו. אסון כבד נחת על ראש ה"פני יהושע" בשנת תס"ג, באשר בפצוץ של מחסני אבק שרפה שהותה בעיר לבוב, נחרב ביתו בעת שישב והרביץ תורה לתלמידיו, ובאסון הכבד נהרגו אמו, אשתו ובתו הקטנה. ה"פני יהושע" עצמו, היה לכוד תחת ההריסות, ובאותה שעה נדר לה' שאם יזכה להציל יקדיש את כל חייו לתורה ויוציא לאור את כתביו וחדושי. את פרטי המאורעות מוסר ה"פני יהושע" עצמו בהקדמה לספרו, והוא מספר שם, כי בטרם חבר את ספרו חזר על הש"ס ל"ו פעמים, כמנין ההרורים באותו אסון כבד.

בנים גאונים וצדיקים היו לו ל"פני יהושע", בהם רבי נתן אב"ד דברוקמיל בעל "שאריט נתן", רבי יששכר דבריירש בעל קנטרס "חזקת אבהתא", וחתנו רבי שלמה דבריירש הרצפאל אב"ד גלונא. שונה מהם לחלוטין היה אריה, בן הזקונים. עלם זה לא היה מחזק לבן תורה והיה נראה כעם הארץ גמור. באשר הגיע הבחור לפרקו, החלו להגיע הצעות נכבדות לביתו של ה"פני יהושע", ונגידים רבים בקשו לזכות לקחת את בנו של גאון הדור כחתן לבתם. בטוחים היו העשירים, כי כאביו בן הוא העלם עצמו, ואין צורך אף לתהות על כנקבו, שכן חזקה היא שגאון הוא כאביו, ולכן אף לא טרחו לבדוק ולשאל אודותיו. בסופו של דבר, זכה במקח אחד מנגידי הדור שהיה גם תלמיד חכם מפלג, והשליחים חתמו ביפוי כח המשלח על קשרי השדוכין ואמרו לרבך טוב. עברו חודשים מספר, ובאשר התקרב מועד הנשואין, נסע ה"פני יהושע" יחד עם כל בני משפחתו אל עירו של העשיר, כדי להתבונן לתתנה הגדולה. בני המשפחה היו מלאי חרדה מהעתידי להתרחש באשר יתגלה הדבר כי חתנו אינו אלא בור ועם הארץ בתורה, אף לא היה לאל ידם לעשות מאומה בענין. עם הגיעם העירה, יצא המתחן המאשר לקראתם וערך להם קבלת פנים נלצבת, והוא נכנס מיד בשיחה עם החתן המיעד. מה רבה היתה אכזבתו ותדהמתו לנלות כי כלי ריק לפניו, וכי אין לו לחתן שום שיג ושיח בתורה וחכמה. מעשה התרמית העלה את חמתו של העשיר וההחלטה גמלה בלבו להפריד בין הדברים ולהתיר את קשרי החבילה, ויפה שעה אחת קדם. נקל לשער את צערם של ה"פני יהושע" ובני ביתו, אולם לא היה כל מענה בפייהם, ובכאב עצור נאלצו לעזוב את העיר ולחזור לביתם יחד עם בנם, החתן לשעבר.

בעת מסעם הביתה, עברה פמלית ה"פני יהושע" בעיר ברז'ן המעטירה, ושם סרו אל ביתו של רב העיר, רבי טוביה יחיאל מיכל הילפרין, שהיה צאצא לגדולי הדורות ומשפחתו המיוחסת החזקה ברבנות ברז'ן במשך דורות ארפים. הרב היה ידידו הנתיק של ה"פני יהושע", ומיד עם הפנסו לביתו חש פי אורה של תורה ועצב נסוכים על פני חברו הטוב. תלה בו הרב עינים תמהות, וה"פני יהושע" גולל בפניו את אסונו וצערו הגדול בנתוק קשרי השדוכין, והצער על כך שגנו מתהלה בטל ולא מתעלה בתורה. בקש הרב לראות את הבן המדבר, ובאשר הצג לפניו התבונן בו היטב. לאחר שיצא מלפניו, פנה אל אורחו וידידו ואמר: "שמע נא. יש לי בת יקרה וחשובה ושמה רחל, צדקנית גדולה, וראת ה' ומקשרת בכל מדה נכונה. מציע אני אותה לפניכם, ומבקש אני לקשר את קשרי השדוכין במעמד זה". התפלא ה"פני יהושע" לשמע ההצעה, אולם הפעם עשה זאת בלב שלם, שכן אין כאן חשש של מקח טעות.

תקופה קצרה לאחר נשואיו עם בת הרב, לאחר שבני העיר כבר התרגלו אליו והפסיקו להשתומם על רבם שלקח לבתו החשובה חתן עם הארץ וקשה הבנה, התעוררה פעם בבית המדרש מהומה גדולה, לאחר שהרב העמיד בפני תלמידיו קשיה חזקה בפרז'ל, ולא היה נגר ובר-נגר לתרצו. סמוך לזמן תפלת מנחה, הגיע חתנו של הרב אל בית המדרש, וכשראה את התמלה הגדולה, נסה לברר אודותיה, תחלה נסה לבקש מאחד התלמידים להסביר לו את הקשיה, אף הלה דחהו בקש, שכן ידע שהחתן אינו בן תורה. לבסוף, ספר לו אחד החבורים הצעירים את דבר הקשיה, ומיד כששמע את הדברים, נענה חתנו של הרב והרצה בקול נמוך וענו בפני הנער תרוץ הולם ומאיר עינים. הלה נרעש בלו, וכשחזר על התרוץ בפני התלמידים המפלגים שבבית המדרש, נדהמו לשמע התרוץ הנפלא. תדהמתם הגפלה באשר נודע להם מי המתרוץ, ובכך התגלה לעיני כל כי חתנו של הרב אינו אלא גאון עצום בכל חדרי תורה, אלא שברב ענותנותו שנה לעצמו מראה של עם הארץ מפלג, כדי שלא יכבדוהו בזכות התורה שבו. החתן התחרט על פליטת הפה, אולם היה מאחר מדי. קשה לתאר את שמחתו הגדולה של הרב, חתנו של רבי אריה, והוא מהר לבשר זאת למחתנו ה"פני יהושע", ששמח עד מאד לשמע הבשורה הטובה. פרבות הימים, התמנה הבן במשנה לאביו בשיבתו שבתפרנקפורט, ושמו הטוב יצא לתהלה בספרו החשוב "פני אריה". ♦

פניני אור החיים

מדברי האור החיים הקדוש

השנה האחרונה שבא (האור החיים) מעיר סאלי לארץ ישראל, נעור כליל הושענא רבא ואמר התקון והיה פניו מאירים כאור החמה ופניו דומה למלאך ה' צבאות והיה לבוש לבנים. בהגיע חצות הלילה נכנס לחדו ונתעטף בגדים שחורים ונפל על פניו בפשוט ידים ורגלים ובכה בקרירות, ושכב עד זמן תפלה, ויצא מחדרו והתפלל, ואחר כך חזר לחדרו עד שמיני עצרת ואז יצא וקבש בגדים לבנים.

ואתרי יום טוב שאלקתי אותו על זאת, והשיב שהתפלל על ביאת המשיח ונענה, ובאשר ראה הס"מ כי כלתה אליו הרעה יצא והסית בכל כחו להרבות עברות בעולם והצליח מעשיו כל כך עד שפעל להפך ונגזרה עליה רחמנא לצלן.

ובאשר ראה רבנו זאת השתטח והתאמץ בתפלה עד שהפך וקבל הגזרה על עצמו והציל את כל דורו, וכן היה בעולותינו הרבים שנגעד בשנה הזאת:

(עדות ה"א על רב האור החיים הקדוש)

יום שמחת תורה הייתי אני חתן תורה מסים, ששלחו לי הפרנסים לשאל ממני שאהיה חתן תורה ואינם רוצים ממני שום נדבה, אלא לכבוד תורה, ישלם ה' פעלים. ונדתי שקן למאור לכבוד מדרש ננסת ישראל, ה' וכוונתו שיהיה בספק טוב ולחיי מעלתם התכרים המעמידים אותי ולהצלחתכם:

ליל מוצאי שבת (באותה שנה חל שמחת תורה בשבת קדש), עשינו שמחה בבית הפנסת וכל הרבנים והחסידים מרקדים לפני התורה בכל עז ותעצומות, והיתה הארה גדולה אשר כמוה לא נהיתה".

(מתוך סכתו של האור החיים הקדוש)

דברי הימים

שמחת תורה חל בארץ ישראל בכ"ב בתשרי ביום שמיני עצרת, ובחוף לארץ נחגג היום כיום טוב שני של גלויות בכ"ג בתשרי, לאחר שמיני עצרת שהוא היום השמיני של חג הסוכות.

בשמחת תורה מסיימים את התורה בקריאת פרשת וזאת הברכה, ומתחילים מיד את פרשת בראשית. מנהג זה הוא המשך המנהג העתיק של יהודי בבל לסיים את התורה מדי שנה, אולם מנהג ארץ ישראל היה לסיים את התורה מדי שלוש שנים או שלוש ומחצה, וכנראה שגם הם היו מכוונים את הסיום לשמיני עצרת ושמחת תורה. בתקופת הגאונים השתרש המנהג הבבלי בכל קהילות ישראל, ומדי שבוע קוראים פרשה שלמה מתוך נ"ד הפרשות, כדי לסיים את התורה בשמחת תורה.

בשנה פשוטה שאינה מעוברת, יש נ' או נ"א שבתות, לעומת שנה מעוברת שיש בה נ"ד או נ"ה שבתות. בשתי שבתות אין קוראים פרשה, בחג הסוכות וחג הפסח, ולכן צריך לחבר פרשות לקריאה בשבת אחת, כדי להספיק לעבור על כל התורה עד שמחת תורה. בארץ ישראל יש שישה זוגות של פרשות מחוברות, ובחוף לארץ שבעה.

הפרשות המחוברות: ויקהל-פקודי, תוריע-מצורע, אחרי-קדושים, בהר-בחוקותי, משות-מעטי, נצבים-יולך, ובחוף לארץ לעתים גם חוקת-בלק.

פרשת יולך היא הפרשה היחידה שלעתיים נקראת פעם אחת בשנה, ולעתיים פעמיים במשך השנה בתחילתה ובסופה, ולעתיים לא נקראת כלל במשך השנה כולה. כך היה בשנת תשע"ה שלא נקראה הפרשה כלל, בתשע"ו בתחילתה ובתשע"ז פעמיים.

מטעים

וזאת ליהודה ויאמר (ל.כ.ו.)

בטעמי מנח וירקא סגל, ובפסוק ויגש אליו יהודה ויאמר כי אנני מטעמות התבות בקדמא ואזלא רביעי וירקא מנח סגל, ושם כתב הגר"א מוילנא שהטעמים מרמזים, למה קדם והלך הבן הרביעי? מפני שזרק את עצמו מלחיות מנח בתוך עם סגלה, אם לא יחזיר את בנימין לאביו. ואמרו חז"ל במסכת מכות, שמשעה רבנו בקש רחמים על יהודה אחר שעצמותיו היו מוגלגלות בארון כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, ועצמותיו חזרו למקום הבונן. ורמז לזה בטעמי המקרא כאן שהם מנח וירקא סגל והמנח קדם לירקא שלא כמו בפרשת ויגש, כי לאחר שהתפלל משה רבנו על יהודה, אזי באה מנוחה למי שזרק את עצמו מעם סגלה. (ברכת א"ש)

ים ודרום ירשה (ל.כ.ז.)

ירשה לשון צווי ולא בלשון נקבה, והטעם מוכיח שהוא מלעיל כמו בכל התבות מלשון צווי. (רש"י)

אשריה ישראל מי כמוך (ל.כ.ט.)

בטעמי קדמא ואזלא מנח רביעי, לרמז על עם ישראל שהוא כשה אחד בין שבטים זאבים וזכה להשגחת ה', ובגלל שקדמונו של עולם הולך עינים בנלות, פנאמר עמו אנכי בצרה, לכן מנח רביעי יוש להם מנוחה בארבע הגלילות. (מליצי א"ש)

מדגש

שמייני עצרת רגל בפני עצמו הוא, אולם רק שלשה רגלים יש בשנה, פסח, שבועות וסוכות. בתורה נאמר "שלוש רגלים תהג לי בשנה", מכאן שרגל היא בלשון נקבה, שכן נאמר שלש ולא שלשה. אולם חז"ל משתמשים ברגל בלשון זכר, כגון רגל ראשון, רגל אחרון ושלושה רגלים. הסבה היא שבתורה משמעות הרגלים היא מלשון פעמים, כפי שאמרה האתון לבלעם "מהעשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים", ופעמים הן מלשון נקבה ולכן נאמר בתורה שלש רגלים. אולם בדברי חז"ל הפך הרגל לבטוי של שלשת המועדים בשנה והוא נאמר בלשון זכר, ומכאן גם הבטוי לעלוֹת לרגל שמשמעותו עליה בחג לבית המקדש. צמד המלים הגים ומועדים יש לו שתי משמעויות בנקוד שונה: הגים ומועדים במשמעות של ימי חג ומועד, והגים ומועדים במשמעות של מסותבבים ונופלים...

ממכה

במוצאי שמייני עצרת, בא החזן של העיר פרנקפורט אל רב העיר רבי אברהם אביש, והתקרב בפניו: "ראה נא כמה גדול פחי וכוהמ מקבלת תפילתי במרום, שהרי בשעה שהתפללתי היום תפלת גשם, התקדרי החמים בעבים וגשם עז נתך ארצה". מפיון שהכיר רבי אביש זה מכבר בטיבו של חזן זה, וידע שהוא קל דעת ומזלזל במצוות, עושה מעשה זמרי ומבקש שבר בפניו, אמר לו בבטול: "אל יבזה לך עליה, שהרי אנשים כמוהך הורידו כבר לעולם בדורו של נח כאשר מלאה הארץ חסם, לא רק גשמי ברקה ונדבה, אלא גם מבול של ממש..."

בנו של אחד מתושבי ארצות הברית שהיה רחוק מתורה ומצוות, זכה להתקרב לתורה ולטעם מצוה אמריקה. בראותו כי טוב, עזב את האוניברסיטה ונכנס לאחת הישיבות כדי להתעלות בתורה ויראה. באותה תקופה יצא האב לפנסיה וישב בבית בחסר מעש. החל האב להתעניין בלמודי גנו, וכשראהו שקוע כל העת בלמוד מתוך ספר עם אותיות קטנות, הפציר בו ללמד עמו בספר. היתה זו מסכת ממסכתות הש"ס והבן הסביר לאביו, שהדבר יעלה לו בקשי רב, שכן אין הוא יודע את אותיות לשון הקודש ואין הוא רגיל בלשון ארמית. אולם האב לא ותר והפציר בבנו שללמד עמו לפחות דף אחד. לא הצליח הבן לעמוד בהפצרות אביו והחל ללמד עמו את הדף הראשון במסכת, אולם מפאת הקשי בלמוד ועקב כך שהבן לא שהה בבית אביו אלא מזמן לזמן, התאריך הדבר עד שרק לאחר שנה תמימה של למוד, עלה בידי האב לסיים את הדף הנקסף. שמחתו של האב בסיום את דף הגמרא היתה גדולה עד מאד, והוא הביע את רצונו לפרך חגיגה לכבוד סיום הדף. הבן להסביר לו, שאין עורכים סיום על מסכת שלמה, אולם האב התעקש לפרך חגיגה לכבוד סיום הדף. פנה הבן לשאל בעצת אביו הדור של גולת אמריקה, רבי משה פינשטיין, והוא הורה לו לשמע בקול אביו ואף הוסיף ואמר שהוא עצמו ישתתף בחגיגה. בהגיעו נשא דברים והרעיון תשפחות על האב, שעל אף הקשיים הרבים לא נרתע וברך עמל זכה ללמוד ולסיים דף גמרא. וכפי ששגור בפי הבריות (יש שכתבו שהוא מאמר חז"ל, אולם הוא מאמר הקדמונים ולא מחז"ל) שאין הקב"ה מונה דפים אלא שעות, הרי ששקרו של האישי גדול מאד. בסיום החגיגה, עלה האב על יצועו ומת מיתת נשיקה בשנתו. הספידו רבי משה ואמרו: "יש קונה עולמו בשעה אחת. ויש קונה עולמו בדף אחד!"

מנהג ותיק היה בעיר וילנא. להוליך את פרנס הקהל ברב עם אל בית הכנסת לביל שמחת תורה והיו עושים לו כבוד גדול. המנהג היה להתפנס יחד בבית הפרנס הנבחר לאחר סעדת החג של שמיני עצרת, ולאחר שירה ורקודים ברת היום, היו מתפללים תפלת מעריב של ליל שמחת תורה שהוא יום-טוב שני של גליות, ולאחר מכן היו מלבישים את הפרנס בגדי שיראין מיוחדים שהיו מונחים בחדר הקהל משנה לשנה, ומוליכים אותו תחת חפה המקפת באבוקות של אש. שנה אחת, התמנה רבי מתתיהו שטרשון, בנו של הרש"ש, לפרנס העיר וילנא. ענו היה רבי מתתיהו ובורח מן הכבוד, ולא היתה דעתו נוהה מכך שיובילוהו ברחובה של עיר בכבוד גדול, אולם לא ידע לשית עצה בנפשו איך יעלה בידו לבטל מנהג מקביל. לכסוף מצא עצה מחכמת לצאת מן הסבך בדרך כבוד, וכך היה מעשה. כשבאו אליו טובי העיר וחשוביה, קבלם בסבר פנים יפות והציע להם מאכלים ומשקאות כראוי, והללו ישובו וזמרו כשדעתם שמחה עליהם. כשבא השמש עם בגדי השרד בגדיו, כבדו רבי מתתיהו בכמה כוסות של יין-שרף, עד שהתבסס השמש פראוי ואז הציע רבי מתתיהו ואמר בקולו: "רבותי, רעיון יפה עלה במחשבתני להוליך את השמש ברב עם אל בית הכנסת". קהל הנאספים היה אף הוא מבסס ושמת, ובכלם קבלו בשמחה את הצעתו של הפרנס. הלבישו את השמש בבגדים המיוחדים, הקיפוהו באבוקות של אור וכשהכניסוהו לבית הכנסת, פרצה צהלה ורנה ובכלם מלאו פיהם שחוק. באין רואים, נדחק רבי מתתיהו ונכנס אף הוא לבית הכנסת, בלי כבוד מלשן שנפשו בחלה בו. עלתה לו לרבי מתתיהו ומאותה שעה התבטל המנהג בוילנא לדורות.

אחד מראשי המשפילים בגליציה, היה יוסף פרל מטרנפול, שלחם נגד היהדות הצרופה ונגד ההולכים בדרך החסידות והצר להם מאד. מקרב היה למלכות ופעמים רבות אכל קרצא בי מלכא נגד מנהגי החסידות בגליציה ובעשיו צררו אותם השלטונות והצרו את צעדיהם. בשלחי ימיו חלה ונסע להפא בעיר לבוב, אולם לא עלתה רפואה למכתו ולאחר ששב למולדתו טרנפול, מת בשמחת תורה שנת ת"ר. בטוב צדיקים תעלץ קריה ובאבד רשעים רעה, וכשנודע בעיר דבר מותו של הרודף הלו, הקפלה שמחת החג, והיו אף שוצאו ברוקודים על קברו. עם צאת החג, בקשו בני טרנפול להודיע את דבר הישועה לצדיקי בית רוזין בני הסבא קדישא רבי ישראל שנדף עד תרומה בידי פרל וחברותו, אולם מוראו של פרל המקרב למלכות היתה עדין עליהם וחששו לכתב דברים מפרשים במקבת. מה עשו? נטלו חמש בראשית, סמנו בו את הפסוק האחרון "וימת יוסף" ושלחוהו ביד שליח לעיר טשורטקוב...

בשמחת תורה שבגולה, שקל להיות ביום ראשון בשבוע, רקדו בני העיר לכבוד התורה והיטיבו לבם במשקאות כדי להוסיף שמחה על שמחתם. בסמוך להם, ישב גוי אחד בבית המרחץ והריק לקרבו קנקני יין-שרף בזה אחר זה. עמד אחד המתפללים ואמר: "ראו נא את שמחת התורה של היהודים היקרים הללו. ומי עמקך ישראל גוי אחד בארץ, כמה שעמך ישראל שותים כלם באחד, שותה הגוי האחד הזה לבדו..."

התורה מסתיימת בפסוק "לכל האתת והמופתים... אשר עשה משה לעיני כל ישראל", ומיד הוזרים ומתחילים את התורה מחדש. כי זו היתה מטרת משה בעשית האותות והמופתים, להחדיי בעם את האמונה ש"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ" (הכתב סופר')

גליון 382
שנה ט' תש"פ

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

דודא למשפחה קלוימן על האישי לשרותם בתמונה

סיפורי חז"ל

זהירותם של חז"ל

רבי חנניה היה מגדולי ישראל, וכדי לפרנס את משפחתו עסק במסחר בדבש שהיה מצרך שהופק בסביבות עירו ציפורי. חביות רבות הן של דבש דבורים והן של דבש תאנים מונחות היו במחסנו, ולשם היו מגיעים לקוחות לקנות סחורה. יום אחד הגיעו אל מחסן הדבש אנשים מעיר אחרת, ורצו לקנות דבש רב, מכר להם רבי חנניה את הכמות הגדולה שבקשו, וקיבל תמורתו סכום כסף נכבד, הקונים יצאו כשחביות הדבש על שכמיהם, העמיסו אותם על גמלים ופנו לשוב לעירם. כשמעמד רבי חנניה לנעול את המחסן ולשוב לבית המדרש, התברר לו כי במקום למכור לאנשים דבש דבורים, מכר להם בטעות דבש תאנים. מיהר לרחוב העיר, לחפש את הקונים ולומר להם כי טעה, אולם הללו יצאו כבר את העיר, ואיש לא ידע להיכן הלכו. צער רב מלא את לבו של רבי חנניה, על הנזק שנגר לקונים, ועל כך שאין ביכולתו לתקן את המעוות. חלף זמן, ואותם קונים שוב הודמנו לציפורי, הכירם רבי חנניה ורץ לקראתם כדי לתקן את טעותו, "רצוני להודיע לכם", אמר, "כי אותו דבש שמכרתי לכם בפעם הקודמת לא היה דבש דבורים, אלא דבש תאנים, מתוך טעות נתתי לכם ממנו, ועתה מוכן אני להחליפו!" השיבו הקונים: "אין כל פסול בדבר, להיפך, הדבש הזה הוא היה טוב למלאכה שבה אנו עוסקים, ממנו חפצנו לקנות אז, וממנו חפצים אנו לקנות גם היום. לא היתה כל טעות". שמח רבי חנניה על שלא נכשל בהונאה אפילו בטעות, ולמרות זאת, נהג לפניו משורת הדין, ואת כל הכסף שקיבל בעבור הדבש נידב לבנין בית מדרש בעיר ציפורי.

פרשת השבוע

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי (ל"ב א')

מסופר: פעם התארח הגה"ק רבי אלחנן וסרמן זיע"א הי"ד בבית הכנסת הגדול דברנוביץ' בשבת שובה. והרב דמתא הג"ר דוד ווייצל עמד להשמיע את דרשתו כמנהג ישראל קדושים. לפתע באו שלוחים להודיע שהרב אינו חש בטוב ולא ידרוש היום. מיד נשאו הכל את עיניהם לעבר ר' אלחנן שידרוש, הוא ניסה לסרב ולא הועיל, האנשים הוסיפו להפציר בו שידרוש. עלה אפוא לבימה ופתח בדברי הקדמה שקישר לפרשת השבוע 'האזינו'. משה רבינו שתורתנו הקדושה מעידה בו שהיה עניו מכל האדם אשר על פני האדמה, איך הגיע לדבר בנוסח "האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי", הוא בשר ודם בן תמותה יקח לו עדים שיהיו חיים וקיימים לעולם? אלא המשיך ויישב, משה רבינו בנשימה אחת מתרץ את עצמו, "כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלקינו", אינני אומר לכם אפילו דבר אחד משלי רק משל הקב"ה, ובשביל כבודו יתברך הריני רשאי לקחת אפילו עדים חיים וקיימים לעולם. אף אותי, הוסיף בהתנצלות, אין לשאול מי שמך מוכיח ומטיף ליהודי ברנוביץ', לא אגיד לכם שום דבר משלי אלא דברים המפורשים בתורה.

הצור תמים פעלו וגו' צדיק וישר הוא (ל"ב - ד')

מסופר: הרה"ק רבי שמעון מיערוסלאב זיע"א האריך ימים והגיע לזקנה מופלגת. פעם שאלו אותו תלמידיו במה הארכת ימים? השיב הרבי, תמיד קבלתי הכל באהבה ולא הרהרתי אחרי מעשיו של הקב"ה, שהרי ברור כשמש כי כל מעשי ה' מוצדקים וטובים. אולם אם האדם שואל קושיות ומתלונן כלפי שמיא, מעלים אותו השמימה, נותנים לו תשובות, ומראים לו שהכל טוב ומוצדק, ואני אינני מתלונן, לכן לא מעלים אותי כדי לראות ולהיווכח בצדקת השם יתברך.

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים 6:47 ת"א: 6:49 ר"ת: 7:25

זמני כניסת השבת

ירושלים: 5:36 ת"א: 5:51

האזינו וחג הסוכות

“בעזרת השם תבין את הדבר!” – הבטיחו הרבי אך לא פירש מאומה.

בשלהי חודש אלול של אותה שנה, כבר ידוע היה בכל המחוזות הקרובים והרחוקים, כי יבול האתרוגים נפגע קשות מפגעי מזג האוויר, וכי השגת אתרוג הדר לחג הסוכות תהיה כרוכה בקשיים מיוחדים. ישראל קדושים, המהדרים במצוות החלו מיד לנקוט בכל האמצעים הדרושים כדי לייבא אתרוגים ממדינות אחרות, ובמיוחד חרדו החסידים להשיג אתרוג ממרחקים בעבור הרבי הקדוש שבליזענסק. ואולם ככל שנקפו הימים התברר, כי המשימה קשה עוד יותר משיערו בתחילה.

במוצאי יום הכיפורים, קרא רבי אלימלך, לבנו רבי אלעזר, והורה לו לצאת בנסיעה מהירה לאחת הערים בפרוסיה – היא גרמניה – כדי לקנות שם אתרוג הדר לחג הסוכות. על אף שנהיר היה לרבי אלעזר כי בדרך הטבע אין לו סיכוי לשוב מן הדרך הרחוקה לפני החג, לא שאל שאלות ולא הקשה קושיות, כי אם יצא תיכף ומיד למלאות אחר מצוות אביו.

ואכן לאחר מאמץ ויגיעה לא מועטים, עלה בידי רבי אלעזר לרכוש אתרוג מהודר כדת וכהלכה, ואולם הדבר היה כבר בערב החג כאשר האפשרות לחזור הביתה לפני החג שוב לא היתה במציאות, והוא נאלץ להשלים עם הרעיון כי ייאלץ לחוג את חג הסוכות בניכר.

כל אותו היום, התרוץ רבי אלעזר בין חצרות התושבים היהודיים שבאותה העיר, כשהוא תר אחר סוכה כשרה כדת וכהלכה, אשר ניתן יהיה לכרך עליה “לישב בסוכה” ללא חשש ולסעוד בתוכה את סעודת החג – אך לשווא. תושבי המקום לא הצטיינו בדקדוקים יתרים בהלכה, והסוכות המועטות שהוקמו בעיר היו כשרות אך בדיעבד. עגמת נפשו של רבי אלעזר עקב כך היתה גדולה ורבה, פי כמה וכמה מזו שגרמה לו השהייה בחג בארץ נוכריה. בדלית ברירה גמר בלבו כי מלבד סעודת החובה שבלייל החג הראשון, יכלכל את עצמו במשך כל ימי החג בפירות ובירקות בלבד, ובכך יפטור את עצמו מחיוב אכילה בסוכה מדאורייתא.

לאחר תפילת ליל החג, בעודו יושב בבית הכנסת והוגה בספר, פנה אליו לפתע אחד מיהודי המקום ושאל: “היכן מתכוננים אתם לסעוד בחג הסוכות?” ועוד בטרם הספיק רבי אלעזר להשיב, המשיך הלה ואמר: “בביתי תוכלו למצוא סוכה כשירה למהדרין והינכם מוזמנים לסעוד אצלי במשך כל ימי החג!”

עם כניסתם אל בית האיש, אורו עיניו של רבי אלעזר, למראה הבית היהודי המובהק שניגלה לעיניו. מוזות גדולות קבועות היו בפתחים, הצניעות ניכרה היטב בחלל וריח של יהדות שורשית בדרך ישראל סבא נדף מכל פינה. מלבד התלבושת האשכנזית של בעל הבית כדרכם של מרבית היהודים בפרוסיה, התנהל כל הבית על פי התורה והמצווה, וגם הסוכה המפוארת, אשר לתוכה הוביל בעל הבית את אורחו ענתה על כל דרישות ההלכה ללא שום פגם ופקפוק.

הרה"ק רבי אלעזר מליזענסק בחג הסוכות בניכר

חסידים ואנשי מעשה לצד המוני עמך ישראל וגם צדיקים נסתרים מל"ו הצדיקים הנסתרים שבדור, מכתמים היו את רגליהם לליזענסק, כדי לשחרר לפתחו של צדיק הדור, הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק וצ"ל. על אחד מהם, אשר הופיע ביום מן הימים בליזענסק, מסופר הסיפור הבא:

בין ההמונים שצבאו על פתח היכלו של הרבי רבי אלימלך, צצה לפתע דמותו של אדם לבוש בחליפה קצרה, כמנהג הגויים, דבר שהיה בלתי מצוי בימים ההם בין שלומי אמוני ישראל יושבי מדינות גאליציא ופולין. תלבושת כזו, הוכיחה בדרך כלל על בעליה, כי פרש מדרך ישראל סבא, רחמנא ליצלן, והתבולל בין הגויים. ואולם עד שהיה סיפק בידי הגבאים לעכב בעדו ולהרחיקו מסביבות המעון הקדוש, חמק הלה בוריוות אל החדר פנימה והגיע עד לפני הרבי.

לפליאתם של הנוכחים, קיבל הרבי רבי אלימלך את פני האיש בחיבה יתירה, האיר אליו פנים, נטל את הפיתקא אשר הושיט לו הלה וקרא בה בעיון רב.

אדהכי והכי, מיהרו הגבאים להזעיק את בן הרבי הגדול, הלא הוא הצדיק הקדוש רבי אלעזר, אשר הוראותיו היו קובעות להם כיצד לנהוג במקרים מביכים כגון זה, שכן ידועה היתה קפידתו הרבה של הרבי על המשנים מן התלבושת היהודית המקורית, עד כדי אי נכונות לקבל את פניהם בהיכלו.

ברם, הפנים המסבירות בעליל שהראה הרבי לאיש, העידו כמאה עדים, כי מדובר הפעם במקרה יוצא מן הכלל, עד כי גם רבי אלעזר נותר מנגד דומם, מבלי לנקוט עמדה, כשעיניו מרותקות למחזה הנדיר.

לאחר שסיים הרבי לקרוא את הפיתקא שמסר לו האיש, נשא אליו את עיניו ושאלו בנימה אבדית:

“האם יש לך בקשה מיוחדת?” “הן” – השיב האיש בשפה הגרמנית ובקול רם, אשר נשמע היטב בכל פינות החדר – אחלה את פני הרבי להתפלל בעדי, כי מי שלבי שבוי באהבתו, יפנה אף הוא לאהבה אותי!”

הופעתו ותלבושתו של האיש, לצד השפה הגרמנית שבפיו, ועל הכל בקשתו המוזרה הצדיקו לכאורה נזיפה חמורה ומנה אחת אפיים, ואולם למרבה הפלא, הוסיף הרבי להאיר לו פנים ביתר שאת, ואף נשא את קולו וברכו כפי בקשתו לאמור:

“הקדוש ברוך הוא יעזור לך וימלא את משאלת לבך, שנשוא אהבתך ישיב לך אף הוא אהבה!”

לאחר שסיים רבי אלימלך לקבל את קהל המשחרים לפתחו, נכנס רבי אלעזר אל הקודש פנימה וניסה לדלות מפי אביו הקדוש, את פשר היחס הלכבי שניתן לאותו ‘אשכנזי’, הלבוש בבגדי נוכרים ומדבר בשפתם, והמענה האוהד שניתן לבקשתו המוזרה.

משל ונמשל

צור ילדך תשי ותשכח אל מחוללך

הקדוש ברוך הוא נתן באדם מתנה, והיא השכחה, דהיינו שיש לאדם לשכוח דברים שצריך לשכוח, כגון צרות שאדם עובר בימי חייו, אולם את המצוות יש לזכור ולא לשכוח, ולכן צריך לדעת איך להשתמש בשכחה.

משל לראובן שחייב לשמעון סכום של כסף ואינו רוצה לשלם, וראובן לא עוזב אותו, בכל יום בא ותובע ממנו כספו. מה עשה שמעון? הלך אצל ידידו לוי ואמר לו: תן לי עצה מה לעשות, שאני לא רוצה לשלם והוא לא עוזב אותי, ומה יהיה הסוף? אמר לו אתן לך עצה, כשיבוא אצלך וידרוש את כספו, תעשה עצמך כמשוגע, תתחיל לצפצף, לשרוק ולרקוד. ויעש כן שמעון, כשבא אליו ראובן לבקש את כספו, ראה אותו שנשגגע, כך היה גם בעוד כמה פעמים שבא לבקש כסף והיה רואה אותו כאחד שיצא מדעתו. נתייאש ועזב אותו. ויהי היום ושמעון נצרך לו לאיזה סכום כסף, הלך אצל ידידו לוי ולווה ממנו, כשהגיע יום המוגבל, בא המלווה לדרוש את כספו התחיל להשתגע. תיכף היסה אותו המלווה ואמר לו: מה שיעצתי עליך וכי בעבורי יעצתי לך?

הנמשל מובן, כבר נתבאר מעלת השכחה אשר חנן ה' את האדם, כי אם לא יהיה שכחה העולם היה נחרב כמו שכתב הרמב"ם זכרונו לברכה, לולא כת המשוגעים שעוזבים את התורה והולכים אחרי בנינו של עולם העולם חרב, והאדם הולך עם זה השכחה ושוכח את בוראו ומחללו חס ושלום, ואין נבלה יותר מזה, השכחה שנתן הקדוש ברוך הוא, היא רק איזה שעות ביום בשביל פרנסה, אבל לא לשכוח אותו חס ושלום, וזה שכתוב "צור ילדך תשי" והיפך מזה, שהצדיקים לא די שאינם כפויי טובה, אלא עושים ההיפך ויש להם הכרת הטוב.

(רבי יעקב בעל המשלים)

לע"נ
ורד כהן ע"ה
הונצח ע"י בעלה
ידידינו מר ארז כהן הי"ו

לאחר שנוכח ביראת השמים המופלגת של האיש ובני ביתו, ולאחר ששוחח עימו בדברי תורה והלכה ונוכח לדעת, כי גם בדיני הכשרות יכול הוא להיות סמוך ובטוח על האיש ועל ביתו. ניאות רבי אלעזר לסעוד את סעודות החג על שולחנם. ואכן נחת רוח מרובה מצא רבי אלעזר בצל קורת מארחו אשר אף ידע לערוך את שולחנו לפני ה', ולא פסק פומייה בכל שעת הסעודה מדברי תורה שמחים ומאירים כדרך גוברין יהודאין, תלמידי חכמים יראי ה' וחושבי שמו. לאחר תום ימי החג, כאשר בא רבי אלעזר להיפרד מעל מארחו ולהודות לו מקרב לב על הכנסת האורחים הנאה שנהג בו ועל ההנאה הרוחנית העצומה שהסב לו במחיצתו, הואיל לבטא בשפתיו תמיהה שניצבה בפניו במשך כל ימי החג ולא ידע את פתרונה:

"ברשותכם" – נענה ואמר למארחו – "אבקש לדעת את פשר הכיסא הריק, אשר הוצג בראש השולחן לצדכם בסוכה, בכל הסעודות בכל ימי החג והמועד, מבלי שאיש יישב עליו!" מדוע ריק? – התפלא המארח על השואל ועל שאלתו – "וכי לא ראיתם כי ביום הראשון ישב עליו אברהם אבינו, ביום השני – יצחק אבינו, ביום השלישי – יעקב אבינו, וכן בשאר הימים לפי סדר בואם של האושפיון הקדושים! לא ראיתם!" – הודה רבי אלעזר. "חבל! חבל מאוד שלא ראיתם אותם!" הצטער המארח האשכנזי מעומק לבו.

כאשר חזר רבי אלעזר מפרוסיא אל בית אביו לליזענסק, מיהר לספר לפניו בראשונה בהתרגשות מרובה, את דבר הכיסא הריק אשר ניצב בסוכת מארחו ואת ההסבר שקיבל על כך. התחייך רבי אלימלך חיוך רב משמעות ופתח ואמר: הבטחתי לך כי בעזרת השם, תבין את פשר קבלת הפנים הנלבבת שערכתי ליהודי האשכנזי שביקר אצלי לא מכבר. ובכן לשם כך שיגרתי אותך לפרוסיא, כדי שתזכה להכיר מקרוב את אותו יהודי אחד מן הצדיקים הנסתרים שבדור, הזוכה לראות עין בעין את האושפיון הקדושים, המבקרים בסוכתו מדי שנה בשנה.

"ועתה אגלה לך גם, כי האיש ביקש ממני או להתפלל בעדו, שהשכינה הקדושה אשר אותה הוא אוהב בכל לבו ונפשו, תאהב אף היא אותו!"

[למען לא יטעה הטועה לומר, כי מסיפור זה מוכח, שאין להקפיד על הלבוש ועל הסביבה וכי ניתן להתלבש כ'אשכנזי' ולהתגורר בעיר 'אשכנזית', ואף על פי כן לזכות לארח את שבעת הרועים בסוכה... נענה ונאמר: לא היא! אדרבה! דוק מינה לאיך גיסא: רק מי שהוא בעל מדריגה כה נעלה, הזוכה לארח את שבעת הרועים בסוכתו – הוא, ולא אחר, רשאי להסתיר את עצמו בלבוש 'אשכנזי' ולהתגורר בעיר 'אשכנזית' מבלי לחשוש פן יבולע לו].
צנתרות הזהב (ח"ב עמ' סב)

לע"נ

הר"ר יוסף ב"ר זאב ז"ל

ובנו הר"ר מרדכי ב"ר יוסף ז"ל

נלב"ע ט"ו תשרי תנצב"ה

נדבת בנו ואחיו יבלחט"א

הר"ר דוד משה שמואל הי"ו

צ'ין אדם לחברו

לא התביישתי בפשוטי העם
הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב
זיע"א היה מזמין אליו אל הסוכה
אנשים פשוטים מאד. כששאלוהו
פעם לטעם הדבר, מפני מה נראה
לו לשבת בסוכה דוקא עם פשוטי
עם כאלה? השיב הצדיק סניגורן
של ישראל: לעתיד לבוא
כשיזמינו את כל הצדיקים
להיכנס אל סוכת עורו של לוי, וכן
ואני לוי יצחק גם אני יהיה לי
חשק להיכנס אל אותה סוכה, הרי
בודאי יעבב אותי מלאך בכניסה,
וישאל בכעס איך אתה מעז
להידחק כאן בין צדיקים וגדולי
עולם? ואומר לו על כך: אל סוכתי
נתתי גם כן להיכנס לאנשים
פשוטים, וכלל לא התביישתי
בהם.

שמחה של מצוה

לעשות לחם גדול מאד, שהיה
מספיק למשפחה שלימה לכמה
ימים. ולחם כזה הגיש לו הרבי,
וכדי שיערב לו אכילתו באכלו
כל כך מאוחר שהיה כבר בשעה
שתים בלילה, לא רצה להשאירו
לבדו, לכן התיישב הצדיק אצלו
להיות לו לצוותא. כשהאורח
סיים לאכול את הפרוסה הגדולה
שהיתה די והותר לכמה ימים,
שאלו הרבי אם ירצה עוד פרוסה
אחת? השיב הן, וימהר הרבי
ויגיש לו בשמחה ובמאור פנים.
בסיימו לאכול את הפרוסה
השניה שאלו הרבי שוב אם רוצה
עוד? והלה השיב כן, אוכל עוד,
וכך אכל עוד ועוד עד שכמעט
וגמר את כל הלחם, דבר שהיה
חוץ לדרך הטבע שאדם אחד
יכול לאכול כל כך הרבה. כאשר
שאלו הצדיק שוב אם ירצה עוד
לאכול? השיב ואמר: לא, יותר
כבר לא נכנס בקרבי. ויפנה רבי
מרדכי'לע אל האיש ויאמר לו
במחילת כבודך, ברצוני לשאול
אותך האם תמיד אתה אוכל כל
כך הרבה? אמר לו האורח: האמת
לא אכחד מכבודו כי אין זה
מדרכי כלל, אבל כשראיתי איך
שהרבי זורח וזוהר משמחה ורווה
נחת וחדווה על כל טעימה
וטעימה שאני טועם, גמרת
בנפשי לגרום לו הנאה זו, ולכן
אכלתי במסירות נפש ממש, לא
היה באפשרותי לאכול יותר. כאן
רואים מעלת שניהם גם של הרבי
וגם של היהודי הפשוט.

בחסות רשת חנויות

גל פז

תילולא דצדקיא

שבת קודש י"ג תשרי
הרה"ק רבי שלום שכנא מפראהביטש ב"ר אברהם
המלאך (תקפ"ח)
הגה"ק רבי עקיבא אייגר ב"ר משה (תקצ"ח)
יום ראשון י"ד תשרי
הרה"ק רבי ישראל ב"ר שבתאי מקאזניץ (תקע"ה)
הרה"ק רבי יוסף צבי ב"ר ישראל דושינסקי (אב"ד
ירושלים - תש"ט)
יום שני ט"ו תשרי
יעקב אבינו
הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא ב"ר ישכר בער
(תרנ"ו)
יום שלישי ט"ז תשרי
הרה"ק רבי שמעון מירוסלב ב"ר ישראל (תרנ"ו)
הרה"ק רבי צבי הירש ב"ר שלמה שפירא (דרכי
תשובה - תרע"ו)
יום רביעי י"ח תשרי
הרה"ק רבי משולם איגרא ב"ר שמשון (אב"ד
פרעסבורג - תקס"ב)
הרה"ק רבי נחמן ב"ר שמחה מברסלב (תקע"א)
יום חמישי י"ט תשרי
הרה"ק רבי אליהו ב"ר שלמה זלמן (הגאון מוילנא
- תקנ"ח)
הרה"ק רבי יעקב יצחק ב"ר אשר (היהודי הקדוש -
תקע"ד)
הרה"ק רבי אליעזר (יחזקאל) ב"ר יצחק פאפו
(פלא יועץ - תקפ"ד)
יום שישי כ' תשרי
הרה"ק רבי אברהם יהושע העשל ב"ר יעקב
(רבי העשל מקראקא - תכ"ד)
זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצוה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רבניטין שליט"א
מח"ס "גם אני אורח" הפרטים יוסף התרים" על המצוות.

קדושת הסוכה (א')

א) ראוי למעט בדברי חול כשנמצא בסוכה,
ובוודאי צריך ליהרר מלדבר לשון הרע
ורכילות וכדומה בתוך הסוכה. (משנה ברורה
סימן תרל"ט ס"ק ב')

ב) אם צריך לדבר מענייני עסק וכדומה, אין לו
לצאת מהסוכה, כי בישיבה בסוכה מקיים
מצות ישיבה בסוכה. (שער הציון שם ס"ק ד')

ג) יש ליהרר שלא להכניס לתוך הסוכה את
הקדירה עם המאכלים, ולערות שם בתוך
צלחות של המסובים, אלא יערה המאכלים
לתוך הצלחות מחוץ לסוכה. (שו"ע שם סעיף
א' ומשנה ברורה ס"ק ה')

ד) לאחר האכילה יוציא מהסוכה הצלחות
שאכלו בהם ולא ישאירם בסוכה. (שו"ע שם)

לע"נ

מרת פייגא מלכה שיינברגר ע"ה
ב"ר יהודה לייב זצ"ל
נלב"ע י"ד תשרי תנצב"ה

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

פניני בית לוי

שע"י בית הכנסת "בית לוי" רח' יוסף חכמי 48, מדורגי בית וגן ירושלים

האזינו - חג הסוכות
גליון מס' 555

ציאת שבת: י"ם 18:47, ת"א 18:49

כניסת שבת: י"ם 17:37, ת"א 17:52

נלמד מהפרשה

הכנה לחג

רבי ישכר דוב מבעלזא היה מסתגר בחדרו בזמן שאגד את ארבעת המינים וזו הייתה אצלו עבודת קודש הנעשית בסילודין ובכוונות. אחד מחסידיו רצה להיות נוכח בזמן מסוגל זה ולעקוב מקרוב אחר עבודת רבו, מה עשה? נכנס לחדר בהיחבא והסתתר בו.

כאשר נכנס מהרי"ד לחדר, הרגיש בחסיד המסתתר וגם הבין מפני מה, פנה אליו ואמר לו: "אתה חושב שלהתכונן לחג זה לראות את הרבי שלך אוגד את ארבעת המינים. אתה חושב שבזה תרגיש מקדושת החג. כך לא מתכוננים לחג. אולי תראה מה אני מרגיש אבל בעצמך לא תרגיש. אני אלמד אותך כיצד להתכונן לחג, לך ללמוד את ענייני החג בגמרא עם פירוש רש"י ותוספות ותעיין בראשונים ובטור בית יוסף וש"ע ועל ידי הלימוד תוכל לטעום מטעם החג ולזכות באור קדושתו.

מסופר שרבי לוי יצחק מברדיצ'וב היה עובד ביום כיפור למעלה מכוח אנוש. עמד על רגליו בכל התפילות ובלייל יום כיפור עסק בעבודת הקודש והכל נעשה כפי מנהגו בקול גדול ובהתרגשות עצומה. כאשר סיים את תפילתו במוצאי התענית, ביקש שיביאו לו להשיב את נפשו ומיד מיהרו להגיש לו שתיה ועוגה, אך הוא דחה אותם מלפניו ואמר התכוונתי להשיב נפשי בלימוד, תביאו לי גמרא סוכה ומיד החל ללמוד בהתלהבות, מתכוון לחג הבא.

רבי בונים מפשיסחא אמר שההכנות לחג הן כמו הכנות לחופה. צריך לדאוג לפרטים רבים. אך אם לא לומדים את הלכות החג זה דומה לחופה שהכל הכינו בה ורק את טבעת הקידושין שכחו.

חסידים מספרים שרבי נפתלי מרופשיץ היה כל ענייני חג הסוכות. בכל ימות השנה, בכל שיחה ששוחחו עמו בכל נושא שהוא, סיבב את השיחה לבסוף שתגיע למצווה האהובה עליו, מצוות סוכה. הוא נהג לבנות סוכה שיש בה שאלה הלכתית. יש דעות שבכל שנה בנה עם בעיה אחרת ויש דעות שבכל שנה עם כמה שאלות. וכל כך למה? הוא רצה שכל אדם שייכנס לסוכתו, ידון עמו בכשרות הסוכה ובצדדי הדינים, וכך ידברו על הלכות סוכה ויעיינו בדיניה, כי דבר שמחבבים אותו מדברים עליו ועסוקים בו.

להזיע לכבוד הקב"ה

הספרים הקדושים מבארים, שחג הסוכות ושמחת תורה, הם השלמה לימי הנוראים ולחודש אלול:

במהלך חודש אלול אנחנו מתכוננים לראש השנה, שבו אנו ממליכים את הקב"ה ומקבלים אותו עלינו כמו אשה שמתקדשת כביכול לבעלה. ביום הכיפורים אנחנו מתנקים ומיטהרים לכבודו, מכפרים על העוונות ומוציאים מהלב את כל הסיגים, מתקנים את הפגמים ומשתדלים להגיע לשלמות לכבודו יתברך.

בסוכות אנחנו שמחים עם הקב"ה, רוקדים ומקיימים את מצוותיו בשמחה גדולה, ובשמחת תורה זה כבר המצב שבו אנחנו כביכול מכניסים את הקב"ה אל תוך הבית, עם התורה הקדושה שהיא היא הדרך שלנו לשמוע בקולו ולעשות את רצונו.

גם הימים שבין לבין, יש בהם קדושה מיוחדת. בין ראש השנה ליום הכיפורים אנחנו מציינים את עשרת ימי תשובה שאין צורך להאריך ולבאר את גודל קדושתם ומעלתם, ובין יום הכיפורים לסוכות, מובא בספרים הקדושים שאלו ימים גבוהים מאוד.

אומרים שהרה"ק רבי דוד צבי שלמה מלעלוב זצוק"ל לא היה הולך אפילו למקווה בימים קדושים אלו, מפאת קדושתם הגדולה שהיא המשיך ישיר ליום הכיפורים, והיהודי נשאר טהור וקדוש לפני ה' יתברך עד שאינו זקוק אפילו להיטהר במקווה, גם אם הוא נוהג לטבול מדי יום. כעין זה מסופר על החת"ם סופר שחיבר בימים אלו שירים נפלאים של דבקות וכיסופין להקב"ה.

ולכאורה אפשר להקשות, איך אפשר להרגיש בגודל קדושת הימים האלו, בהם כולנו עסוקים כל כך, עד שאין לנו זמן כמעט לפתוח ספר. צריכים לקנות ארבעה מינים, לבנות סוכה, לקשט, לעשות קניות ובישולים לכבוד החג, להוריד את הריהוט לסוכה, לטפל בסכך, להשלים כל מיני משימות שלא הספקנו והיד עוד נטויה. אבל מי שזוכה לעשות את כל העבודה המרובה הזאת בצורה הנכונה, אין לו כאן שאלה בכלל.

מתי יש לך הזדמנות להזיע לכבוד הקב"ה? מתי יצא לך בפעם האחרונה לסחוב משא של עשרות קילוגרמים למענו? להתלכלך באבק ולהידקר מפיסות עץ דקיקות למען שמו באהבה? אנחנו צריכים לזכור שאת כל העבודה הזאת אנחנו עושים בשביל הקב"ה. למה אנחנו מקשטים את הסוכה? למה לא מקשטים את המחסן? כי הסוכה היא חפץ של מצווה - "זה קלי ואנוהו". למה אנחנו סוחבים מיטות מתקפלות ברחובה של עיר? מדוע אנחנו עושים קניות של בקבוקי שתיה, עופות ודגים?? כדי לקיים את המצווה "ושמחת בחגך". כל אגל זעה, כל פסיעה, כל גרם שאנחנו מרימים וסובבים לכבודו - זאת מצווה.

מי שזוכה גם לשמוח עם קיום המצווה הזאת, אשריו ואשרי חלקו. והאמת שזה לא כל כך קשה. צריך רק לזכור כל הזמן למה אנחנו מתאמצים, להזכיר לעצמנו שכל זה רק כי אנחנו יהודים, רק כי אנחנו בניו של מלך מלכי המלכים, ואנחנו עושים את כל המאמץ האדיר הזה, בגוף ובממון, למענו יתברך.

עם כזאת הסתכלות, האם למישהו יש ספק בכלל עד כמה גדולים וקדושים ימים נשגבים אלו?

בברכת שבת שלום,
רב בית הכנסת

סיפור השבוע

מאות סוכות בעיצומה של התופת...

ויותר מזה - אינני מכיר מישהו שיש לו אתרוג! אני רוצה מחר בבוקר לברך על ארבעת המינים, אך חסר לי אתרוג! וכיצד לא אבכה ואצטער?!'

'תנוח דעתך', השיבו הגרי"ז, 'הבאתי עמי אתרוג, הוא שמור אצלי, הוא כשר ואפילו מהודר, ולא ניזוק כלל. יש אתרוג!' - כשמוע היהודי את הבשורה הזו, קפץ משמחה ויצא בריקוד. 'מה לי חרב ביתי, מה לי נתון בעיצומה של מלחמה אכזרית. אתרוג יש לי,

א-ת-ר-ו-ג!', שב ואמר את שם פרי עץ ההדר הנשאף כל כך... כהרף עין, יצא היהודי לרחובה של עיר, עבר בין סוכות היהודים ובישרם כי אצל הרב מבריסק, לא יאומן כי יסופר, יש אתרוג! מי היה מאמין! ואז, שבה ורבתה השמחה בבתי היהודים, הם חשו נחמה בעצם הבשורה, רוח מרעננת שרתה עליהם: הנה, גם בתוך התופת ובעיצומה של האימה, תהיה להם הזכות לברך על האתרוג הנדיר והיקר...

ואז, שב והתרחש מחזה, שבאמת אמרו שמפתיע היה יותר מן הראשון. לאחר חצות ליל, החלו יהודים להתגנב בחשיכה אל חצר הבית בו התאכסן הרב מבריסק. כה עז היה חפצם לברך על האתרוג, כה גדולה היתה שאיפתם לאחוז בידיהם את ארבעת המינים, עד שבאישון ליל, לאחר יום מעייף בו יצאו מהבונקרים, שיקמו חלק מהנזקים, בנו סוכות והכינו את צורכי החג ככל שיכלו - אף אחד מהם לא פנה לישון...

אחד אחד, בחושך, בעלטה, יצאו מסוכותיהם, הגיעו לחצרו של הרב, ונעמדו בתור בשורה ארוכה. עוד לפני עלות השחר, כשחושך אפילה שרר למלוא האופק, עמדו מאות יהודים שרק עיניהם ריצדו בחשיכה, נצצו באפילה הסמיכה. אמנם, הם באמצע מלחמה, אמנם, ימים קשים עוברים עליהם, אך הם מבקשים לזכות לברך על האתרוג!

עם עלות השחר, החלו היהודים לעבור אחד אחד אל תוך חדר הרב, מבקשים ללטף במגעם את ארבעת המינים הקדושים, להחזיק בידיהם את הלולב והאתרוג עם ההדס והערבה. בשמחה עצומה עמדו ובירכו 'על נטילת לולב' ו'שהחינו', וכמעט שיצאו בריקוד משותף על הזכות הכבירה...

בהתבוננות מעמיקה בסיפור המרגש הזה, המופיע בספר 'טללי אורות', נוכל לגלות את האור הבוקע מחג הסוכות. כי הדבר היחיד שיכול להניע יהודים בעיצומה של התופת לשמחה אמיתית, המנוע היחיד שיכול להוביל יהודים פצועים וניזוקים להתמסר לשמוח בסוכות מטות ליפול ובאתרוגים נדירים, הוא רק השמחה שלהם בבוראם, בקשר שלהם עם אביהם שבשמים, בכך שבחג הזה הם מוכיחים את אהבתם אליו בכל נימי נפשם!

כי כשהיהודי זוכה לקרבת ה' אמיתית, דווקא במצבים קשים הוא קופץ על החיבור שלו עם אביו שבשמים, הוא שש על ההזדמנות לשמוח עם בוראו. ככל שנשמח בחג הזה, ונפנים כי הוא הזמן בו אנו מבטאים מתוך שמחה ואושר את החיבור והקשר שלנו עם אבינו שבשמים, כך באמת נזכה להדק את החיבור שלנו עמו ולהמשיך את הקשר שלנו עמו לכל ימות השנה, מתוך רוב שמחה ואושר!

הבה נשמח במצוות החג הזה, הבה נרקוד בצאתנו לסוכה, הבה נשוש עם לקיחת ארבעת המינים. הבה נעריך את הזכות העילאית לה זכינו, הבה נתרגש כראוי בעומדנו בפתח הסוכה. מצות היום היא בשמחה, הסוכה וארבעת המינים נותנים לנו את היכולת לשמוח עם כל הלב, להתחבר לאבא שבשמים במצוותיו האהובות, ולהתרפק בצילו בשמחה אין קץ!

היה זה עם תחילת ימי השואה האיומה, בימים שאיש עוד לא שיער ולא העלה על דעתו את האסון האכזרי המתרגש ובא. מלחמת העולם השנייה החלה ביום י"ז באלול תרצ"ט, עם פלישת הצבא הגרמני ימ"ש לפולין. מאות אלפי אנשים נמלטו בתוך מספר שבועות מכל הערים והפרברים, והגיעו לעיר הבירה וורשא, המעוז הפולני האחרון. רבבות יהודים נמלטו מכל רחבי פולין והתרכזו בוורשא, מסתתרים שם מאימת ההפצצות הגרמניות הבלתי פוסקות. קול הרעש החריש אוזניים, טונות של חומרי נפץ 'נפל' מהמטוסים הגרמניים שטסו בשמים, וכל החפץ בחיים נמלט לבונקר קרוב כל אימת שיכל, כדי להישאר חי ולא להצטרף למנין המתים ההולך ועולה...

בערב חג הסוכות נכנעה פולין. הצבא הגרמני נצר את הפצצותיו הכבדות, קול שאון התותחים נדם. שקט מתוח השתרר בחללה של וורשא, והאנשים החלו לצאת את מחוריהם, בוחנים את פצעייהם ומביטים בהריסות בתיהם. היה זה יום ראשון של שקט מפתיע אחרי שבועות של הפצצות מרעישות, ומנגד - יום של כאב עצום בהתגלות מימדי ההרס, והנזק האדיר לבתים ולרכוש. בין הפליטים היהודים בוורשא, נמנה הגרי"ז מבריסק זצ"ל. גם הוא נמלט לכאן בצוק העתים, וגם הוא - ככל אחיו היהודים, יצא בשעות הצהריים של ערב סוכות מהמרתף בו הסתתר. לנגד עיניו נגלו שוד ושבר, מאות יהודים שנרצחו ואיש אפילו לא ידע מתי, נזק אדיר, הרחובות כולם היו עיי חרבות ממש.

ואז, בתוך התופת, בעיצומה של האימה, נראה מחזה נדיר ומעורר השתאות. בעוד הנכרים עסוקים בבקרת נזקים וברצון לשקם קמעא את בתיהם ההרוסים, הרי שקבוצה גדולה מהיהודים היו עסוקים בדבר אחר לחלוטין. לא פחות ולא יותר, עם צאתם מהבונקרים ולמרות מראות ההרס האיומים שנגלו לעיניהם, איש מהם לא פנה לטפל בביתו או בפצעיו...

דבר אחד עמד בראש מעייניהם, בו היו עסוקים. אותם ניצולים אצו רצו בין ההריסות, מחפשים בהתלהבות חלקי דפנות או ילונות שמוטים, ענפים ירקרקים, וקורות ששרדו מן ההפצצות. עיניהם ברקו כשמצאו סכך כשר, רגליהם הפצועות ריקדו בקלילות בבנין הסוכה. ליבם רטט בהתרגשות כי למרות התנאים הקשים - גם השנה הם יזכו לשבת בסוכה, נפשם כמו רקדה עימהם כל הדרך לבניינה...

בשקיעת החמה וכניסת החג, היה המחזה בלתי יאומן: עיר נקובה מהפצצות, חריבה והרוסה, ולמרות זאת, פזורות בה מאות סוכות מטות ליפול, בנויות בשארית כוחותיהם של ניצולי ההפצצות הכבדות. בעת צאת הכוכבים המנצצים ברקיע קטיפתי חגיגי של חג הסוכות, עמדו אלפי יהודים בסוכותיהם, מקדשים על יין או על פת, ומברכים בעיניים נוצצות 'לישב בסוכה!' כאילו לא יצאו עתה מתוך התופת, כאילו לא נפצעו, כאילו לא ניזוקו וחלקים גדולים מרכושם אבדו לצמיתות. הם עמדו בסוכות בעיניים בורקות, מברכים 'שהחינו' בדבקות, ופניהם מאירות בשמחת חג מלאה ונוצצת. כי חג סוכות היום!

ואז, הבחין הגרי"ז ביהודי אחד, שהבעת פניו ענתה בו שהוא לא מרוצה, השמחה ממנו והלאה. 'מה לך רבי יהודי', שאל אותו הרב מבריסק ברוך, 'מדוע פניך נפולות, והלא חג השם לנו? אמת, האובדן קשה, המידע על היהודים הרבים שנפלו קורע את הלב, המצב כלל אינו מזהיר. ובכל זאת, הן חג הסוכות היום!' 'בשל כך אני מתאבל', השיב אותו יהודי. 'וכי אני מתאבל על ביתי שנחרב או על פצעי הרבים? אני מצטער על כי אין לי אתרוג,

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

שבת חל המועד סכות - אל יאוש

"בַּסֶּכֶת תִּשְׁבּוּ שִׁבְעַת יָמִים כָּל הָאֶזְרַח בְּיִשְׂרָאֵל יֹשְׁבוּ בַּסֶּכֶת. לְמַעַן יִדְעוּ דַרְתֵּיכֶם כִּי בַּסֶּכֶת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם" (ויקרא כג, מב-מג)

בשעת היציאה. ואילו בסוכות מדגישה התורה: "הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם" (ויקרא כג, מג). כלומר: לאחר היציאה ולא בשעת היציאה.

זכר זה שלאחר היציאה הוא חשוב מאוד, הוא בא לעודד את בני בניהם של יוצאי מצרים בדורות שיבואו, שלא יתיאשו. למרות שבדרכם היו מכשולים ונחשולים, מלחמות ואויבים, מדבר צחיה עם סוכות עראי, ועל הכל משך זמן ארוך שהיו בדרך עד שהגיעו לגאולה, עד העת בו הם זכו להיכנס לארץ המובטחת.

אם כן, בשורת חג הסוכות הוא- אל יאוש! העיקר בגאולה שהיא מתחילה, הגם שהגאולה מתמשכת, מתארכת ונערכת בשלבים, אין להיבהל אם היא מופיעה קמעה קמעה, ובמינון קטן ואיטי. היא דורשת סבלנות רבה. יש להתחזק בה באמצעות אמונה וביטחון בתקווה ותפילה שתגיע לסופה וליעדה.

אם יהודי מתקשה לזכור זאת, באים שבעת האושפיזין להזכיר זאת כדוגמא אישית. כיצד הייתה דרכם של אבותינו מגלות לגאולה. והם מופיעים מידי לילה ומספרים לנו את סיפורם האישי.

בברכת שבת שלום וחג סוכות שמח הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

חג הסוכות הוא זכר ליציאת מצרים. אולם גם חג הפסח הוא זכר ליציאת מצרים שנאמר: "שְׁמֹר אֶת חֹדֶשׁ הָאָבִיב, וְעִשִׂית פֶּסַח לַה' אֶלְקֶיךָ כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב הוֹצִיאָךְ ה' אֶלְקֶיךָ מִמִּצְרָיִם" (דברים טז, א). "לא תאכל עליו חֶמֶץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מִצֹּת לֶחֶם עֵנִי, כִּי בְּחֶפְזוֹן יֵצְאֶת מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם יְצִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ" (דברים טז, ג).

ולכאורה צריכים להבין, מדוע יש צורך בשני חגים ששניהם מופיעים יהיו זכר ליציאת מצרים?

הרי זכר למתן תורה עושים רק פעם אחת בשנה בחג השבועות, וגם זכר לנס קריעת ים סוף נחגג רק בשביעי של פסח. גם חגי ישראל אחרים, שנתקנו על ידי חכמי ישראל כגון: חנוכה ופורים הם פעם אחת בשנה. **ואם כן מה השתנה זכר ליציאת מצרים שמופיע פעמיים בשנה?**

וראיתי לאבי מורי שליט"א בספרו 'אמרי שפר' (ח"ד פ"ח), שביאר כך: **פסח בא להזכיר את יום היציאה ממצרים, ואילו סוכות בא להזכיר את הימים שלאחר היציאה.**

וזאת ניתן לדייק מהפסוקים. ביחס לחג הפסח נאמר: "לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם יְצִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם" (דברים טז, ג). ואילו על חג הסוכות נאמר: "בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם" (ויקרא כג, מג). ולא נאמר "ביום הוציא".

גם תוכנם של החגים מעיד על כך, שהרי פסח אכלו בני ישראל בשעת היציאה. והחיפזון אותו מזכירה המצה, גם כן הייתה

הצלחה בגור"

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רונית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה נתנאל בן ג'ינה אילן בן ג'וליאט אסף בן סופיה דוד עומרי בן יהודית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית יפית בת ג'ינה שירי ימנה בת שולמית שמעון בן שולמית אנאל חביבה בת שולמית אורן בן נעמי שושנה שירה בת סילביה מיטל בת שושנה סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו זרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית נועה בת מזל טוב משה מנחם בן רחל דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרחה- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעמה סימי בת סוליקה שלו בן מזל פחימה אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כירה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה שאול בן סילביה משה בן נדימה עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רונית בת סבריה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל נעמה בת שרה בנימין בן ברכה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בו גורג'יה ז"ל
לרפואה שלמה לנוריאל בו אסתר
לרפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן איריס וליילד אורי חיים בו שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאלהיו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
להצלחת ולרפואת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב
להצלחת ורפואת כל עם ישראל

שנת אבות

ע"י	כניסת אב	צאת אב	יבין חס
י-ט	17: 29	18: 40	19: 17
ת"א	17: 46	18: 37	19: 14
מ"ב	17: 46	18: 37	19: 15
כ"ג	17: 48	18: 39	19: 17

שואל ומשיב בהלכה - משיב הרוח

ממתי מתחילים לומר "משיב הרוח" ומהן ההלכות הנוגעות בדבר?

! שאלה:

להלן סיכום ההלכה מפי הרב אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת ציון:

! תשובה:

מתחילים לומר 'משיב הרוח' ומוריד הגשם' בתפילת מוסף של שמחת תורה, והזכרה זו אינה שאלה ובקשה על הגשם, אלא היא שבח להשם יתברך, ולכן הזכרה זו נקראת 'גבורות גשמים', אבל שאילת טל ומטר שבברכת השנים, היא בקשה מהשם יתברך על הגשם.

ישנם כמה הבדלים בהלכה בין הזכרת גבורות גשמים שבברכת "אֶתָּה גִּיבּוֹר", לבין שאילת טל ומטר שבברכת השנים: ההבדל הראשון הוא, שמזכירים גבורות גשמים כבר מתפילת מוסף של שמחת תורה, ואילו שאילת גשמים אינה אלא מליל ז' במר-חשוון כפי שיתבאר בהלכות הבאות. ואמרו בגמרא (ברכות לג.):

- מזכירים גבורות גשמים בברכת "אֶתָּה גִּיבּוֹר", משום שהיא ברכה על תחיית המתים, ומתוך שירידת גשמים שקולה כנגד תחיית המתים לפיכך קבעו בתחיית המתים.
- שאילת גשמים קבעו בברכת השנים, משום שהיא ברכה על פרנסה, וירידת גשמים גם היא עניין פרנסה לעולם.

מנהג הספרדים וחלק מעדות האשכנזים, שבימות הקיץ אומרים בברכת 'אֶתָּה גִּיבּוֹר' 'מוריד הטל', ולמנהג זה אם שחך לומר 'משיב הרוח' ואמר 'מוריד הטל' וכבר סיים ברכת מחיה המתים, אינו חוזר. אבל אם לא הזכיר 'משיב הרוח' וגם לא הזכיר 'מוריד הטל' (כמנהג חלק מעדות האשכנזים בימות הקיץ), אם לא התחיל עדיין ברכת 'אֶתָּה קְדוֹשׁ', יאמר 'משיב הרוח' ומוריד הגשם' בין ברכת 'מחיה המתים' לברכת 'האל הקדוש' וימשיך תפילתו, ואם התחיל כבר ברכת 'האל הקדוש' אין לו תקנה ויחזור לראש התפילה.

חולה המתפלל ביחידות בביתו בשמיני עצרת, וכן בני הכפרים שאין להם מניין, ימתינו בתפילת מוסף עד השעה שבוודאי התפללו בעיירות מוסף, ואז יתפללו ויאמרו 'משיב הרוח'.

גלגולו של ספר תורה

סיפר הרב שאול דמארי, לשעבר מנהל המקומות הקדושים: "כשביקר מרן הרב מרדכי אליהו זצ"ל ברומניה, בין השאר נפגש שם עם כומר. במהלך הפגישה, להפתעת כל הנוכחים במקום, הוציא הכומר שני ספרי תורה קטנים וביקש לתת אותם לרב. כשראה את פניו המופתעות של הצדיק, סיפר הכומר:

'את ספרי התורה האלה, נתן לי יהודי, שהיה גבאי באחד מבתי-הכנסת, כשהיה בדרך למחנות ההשמדה. הוא היה בטוח שיחזור, וביקש ממני שאשמור על ספרי התורה האלה למענו, וכשהוא יחזור הוא יקבל אותם. לצערי, היהודי לא חזר, הוא נספה בשואה, ועכשיו אני ממלא את השליחות שלי ומוסר אותם לך'.

למותר לציין, איזו התרגשות גרמו ספרי התורה האלה לרב זצ"ל ולכל מי שהיה שם איתו. הרב הודה לכומר, גם בשמו של אותו יהודי - שלא זכה לחזור ממקום המוות ההוא, וכמובן הביא אותם יחד איתו ארצה.

אני לא יודע, מנין היה לי העוז הזה, אבל כאשר הרב סיפר לי על הספרים הללו, ביקשתי ממנו, שיתן לי אחד מהם. להפתעתי, הרב לא השתהה בתשובתו ומיד השיב: 'בסדר, אבל למה אתה צריך?'. סיפרתי לו, שבבית-הכנסת שלנו, אנחנו נוהגים להעלות חתן בשבת חתן ולקרוא לו את פרשת 'ואברהם זקן' מתוך ספר תורה.

"חשבתי אפוא, להכין את ספר התורה הקטן הזה, שיזכו בו חתנים". הרב שמח על הייעוד, שנמצא לספר התורה המיוחד הזה ונתן לי אותו לבית-הכנסת. וכך היה. לאחר שבדקנו את ספר התורה הזה, הכנסנו אותו ברגשי כבוד לבית-הכנסת, ובכל פעם שהייתה שבת חתן, העלינו בו חתן.

חלפו כמה שנים, והייתי צריך לחתן זוג, שהבחור היה גר, אביו יהודי אבל אימו גויה. הוא שאל האם אוכל לערוך עבורו שבת חתן, ואני נעניתי לו בשמחה. לבית-הכנסת הוא הגיע עם אביו ועם המשפחה. הוצאתי את ספר התורה, ואחרי שסיימנו לקרוא בספר התורה, סיפרתי לנוכחים, את השתלשלות הספר הזה.

לפתע אני רואה את אביו היהודי של החתן, פורץ בבכי. שאלתי אותו: 'מדוע אתה בוכה?', והוא השיב: 'אני מרומניה, אני יודע, שאבא שלי מסר שני ספרי תורה לכומר ברומניה. אבל לא דמיינתי, שיום אחד בני יתגייר, יעלה לארץ, ובשבת החתן שלו יעלה לתורה עם הספר הקדוש הזה'... ומאז אביו חזר בתשובה שלימה.

מינויים

לקבלת העלון חינם במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו'

נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור לליאור עצמון, רח' הבושם 26 א.ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי

בטל' 052-6329144

(הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - הגאון הרב חיים זאנוויל אברמוביץ זצ"ל

הגאון הרב חיים זאנוויל אברמוביץ מריבניץ זצ"ל- נולד בשנת ה'תרנ"ח (1898) בבוטושאן שברומניה. בגיל שנתיים וחצי התייתם מאביו, ועבר להתגורר בבית הרבי משטפנשט שלא היו לו ילדים. הרבי אימצו ולימדו תורה. רבינו סיפר שבגיל שמונה-עשרה שנים בלבד כבר ידע את כל הש"ס עם פירוש רש"י בעל-פה. בעת חוליו של הרבי משטפנשט אמר לו הרבי: "שלושה דברים אני מעביר לך: את רוח הקודש שלי, את הצורה שלי, ואת החן שלי". לאחר פטירת רבו עבר לשאץ. לאחר נישואיו התגורר ליד חותנו ביאס ובהמשך עבר לקשיניב ובריבניצה.

לאחר השואה נשאר להתגורר בריבניצה תחת השלטון הקומוניסטי שאסר כל סוג של פעילות יהודית והחל לשמש כאדמו"ר. הוא מסר שיעורי תורה, מל, שחט והכל במסירות נפש ולכן היה נתון תמיד תחת מעקב של הק.ג.ב. שממנו ניצל באופן ניסי. הקפיד על טבילה במקווה במסירות נפש אפילו בקרח. בכל לילה ערך תיקון חצות באריכות גדולה ובבכיות שלפעמים ארך אף כ-12 שעות. הלך עם שק תחת בגדיו, והרבה בתעניות. גאון עצום. רבים פנו אליו ונושעו. **בעל רוח הקודש ואף העיד על עצמו כי ביכולתו לראות 'מקצה העולם ועד סופו'**. בשנת ה'תשל"ג (1972) עלה לארץ והתגורר בבני-ברק ולאחר מכן התיישב בירושלים ונודע כקדוש עליון ובעל מופתים למעלה מגדרי הטבע. שנה לאחר מכן עבר לארצות הברית למיאמי, בקראון הייטס, בסי גייט (ברוקלין) ולבסוף במונסי. תושבי מונסי כינו אותו ה'בבא סאלי' של האשכנזים. נפטר באיסרו חג סוכות, כ"ד תשרי ה'תשנ"ו (1995). חי כ-97 שנים. ציונו במונסי.

אביו: ר' משה (היה תלמידו של האדמו"ר ר' אברהם מתתיהו פרידמן משטפנשט). **אימו:** מרת יוטא ציפורה. **נשותיו:** מרת שרה (זיווג ראשון), מרת פרידא מלכה (זיווג שני). **מרבתינו:** הגאונים האדמו"ר ר' אברהם מתתיהו פרידמן משטפנשט, ר' יהודה ליב צירלסון (הרבי מקשיניב) ור' יהודה אריה לייבוש פרנקל מבוטושאן. **חברותנו:** האדמו"ר ר' יעקב יוסף טברסקי מסקווירא והאדמו"ר ר' אליעזר זוסיא פורטוגל מסקולן.

יפר ר' צבי הירש גרז'ו, שאביו שימש כמשב"ק של הצדיק: "ידוע כי הרבי היה הולך לטבול גם בימי החורף הקרים ביותר, כשהנהר היה קפוא כולו. הוא היה יוצא מן הנהר כחול כולו. באחד הימים הגיעו נערים לא יהודים לנהר וראו את הרב נכנס לנהר. הם החלו לזרוק לעברו אבנים. הרבי יצא מן המים לאחר כמה דקות והביט בהם לרגע אחד קצר. **אחד מהם באותו הרגע הפך למשותק וכך נשאר עד יומו האחרון.** העיר כולה הייתה בהלם למראה קדושת רבינו".

עוד סיפר ר' צבי הירש גרז'ו כי באחד הימים ביקש הרבי מאביו שיסיע אותו לאחת העיירות הרחוקות ביותר, כדי לעשות שם ברית מילה. הנסיעה ארכה כמה שעות. אחרי כמחצית מזמן הנסיעה ראה אביו כי הולך עומד להיגמר והוא אמר שחייבים לעצור בעיירה הקרובה כדי להיכנס לתחנת דלק. הצדיק לא התייחס לדברים ואמר: "לא צריך למלא דלק".

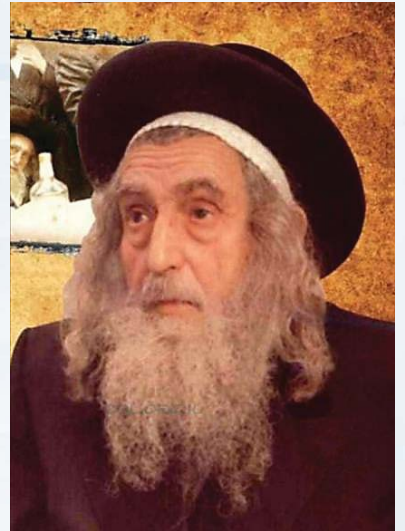
ואכן כך היה. הם הגיעו עד אותה עיירה בלי שמילאו דלק. אחרי שהגיעו למקום, הרב אמר לאבי שייסע לריבניץ לבדו. אבי סמך על דברי רבינו וגם כעת לא מילא את הרכב בדלק ונסע את כל הדרך חזור בלי דלק. כשהגיע לעיירה, נכנס לבית הרבי כדי להניח שם דבר מה. שם פגש את הרבנית שסימנה לו להיות בשקט. הוא שאל: "מה קרה?", והיא השיבה שהרבי כבר הגיע לפני מספר שעות וכעת הוא נח בחדרו.

רבינו הרבה בטבילות, ומדי יום טבל ש"י 310 טבילות. כשנשאל על כך השיב: "יש כל כך הרבה צרות, אבל יהודי צריך לעשות מה שצריך. התפקיד שלי לפעול ישועות". וכך פעל באמצעות הטבילות. באחת הפעמים היה הרב צריך להיות מסדר הקידושין באיזור תל-אביב. הרבי היה צריך לנסוע לחתונה ועדיין לא התפלל שחרית. כיוון שרצו שהרב יספיק עוד להגיע לחתונה, הביאו את הרב למקווה מים שהיה בקרבת מקום. אלא שהרבי אמר: "**זה לא מקווה. זה מים**".

ביהודי בשכונת סנהדריה בירושלים שהיה אחראי על החלפת המים במקווה). כשהתקשרו אליו, היה הלה בהלם וסיפר כי לפני מספר שעות הוא החליף את המים והיה צריך לתקן משהו, ולכן ניתק את המקווה מהבור והוסיף: "**המקווה הוא מהודר, אבל באותה שעה הוא לא היה מחובר לבור**". ותהא, "כמה אנשים כאלה יש, שיכולים להרגיש שזה רק מים?".

באחת הפעמים הגיע אדם לבקש ברכה מרבינו מכיוון שרצה להיכנס לעסק מסוים. הצדיק הביט לעברו ואמר לו: "אל תיכנס לעסק הזה!". אותו האדם אמר: "אבל רבינו, זה משתלם מאוד, אפשר להרוויח פה הרבה!". אבל הצדיק המשיך ואמר: "**לא כדאי לך**". אותו אדם לא שמע לקול רבינו כי הרגיש שרק רצה לקבל ברכה ולא יעוץ. בסופו של דבר סיפר שהוא שילם על כך ביוקר וכל העסק לא השתלם כלל וכלל כדברי רבינו.

יפרה אשתו הרבנית- פעם הלכנו לטייל. כל יום הוא נהג ללכת לטיול קצר. במהלך ההליכה הוא אמר: "כשאני מרגיש טוב, אני יכול לראות מקצה העולם ועד סופו". בנוסף אמר: "יש דברים שאני יודע, אך אין לי רשות לספר. זה ממש מתפוצץ בתוכי".

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?
צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחס שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

בְּזָכוֹת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה

כשאנחנו עולים לתורה ומברכים "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו", האם אנו מפנימים את המסר העצום שבכך?

זכינו, שבורא עולם נתן לנו את התורה הקדושה, בה השתעשע תתקע"ד דורות קודם בריאת העולם. ולנו, העם הנבחר, נתן את התורה הקדושה.

אדם הזוכה ללמוד ולהתמיד בתורה הקדושה זוכה לכל הישועות. סיפר הגאון הרב שלמה לוינשטיין שליט"א סיפור מדהים ומפעים: "ידיד, שהכרתי לאחרונה, חשף לפני את סיפור חייו המופלא:

"זוגתי ואני ישבנו בחדרו של הפרופסור, מנהל מחלקה בבית הרפואה 'סורוקה', שאליו נשלחנו לאחר סדרת טיפולים ארוכה ומתישה".

"שנינו תלינו בו זוג עיניים מקוות ומייחלות, אולם הפרופ' הניד ראשו ואמר בשקט: 'השלימו עם המציאות הכואבת: לעולם לא תזכו לילדים משלכם!'.

"הדבר נפל עלינו כרעם ביום בהיר. כיהודי מאמין החלטתי לחפש רב גדול שיברך אותנו בפרי בטן. הרב שלי שלח אותי אל מרן הגאון הרב חיים קניבסקי שליט"א מבני ברק".

"לאחר מספר ימים זכיתי להיכנס אל מרן הרב חיים קניבסקי שליט"א וסיפרתי לו את אשר בליבי. הצדיק התבונן בי ושאל: 'האם אתה קובע עיתים לתורה?'.

השבתי בחיוב, אך הרב לא הרפה והתעניין, כמה בדיוק אני לומד, וכאשר שמע, כי קביעות הלימוד שלי מסתכמת בפעמיים בשבוע, אמר לי:

"**אם תקבע עיתים לתורה בכל יום – תזכה לבנים**". יצאתי משם מלא בתקווה ושמחה. החלטתי לקיים את דברי הרב ולהפסיק לבקר אצל רופאים.

מקום עבודתי היה בדימונה, ובסמוך אליו היה כולל. ראש הכולל, ששמע על הסיפור שלי הצמיד לי אברך, שילמד איתי בכל הפסקת הצהריים שלי.

במשך חודש שלם הקפדתי על סדרי הלימוד החדשים שלי... **ולאחר חודש התבשרנו... מזל טוב! נפקדנו!** בכינו ללא הרף והודינו לה' מרוב אושר.

למרות הקביעות של גדולי הרופאים בארץ, **ידענו, כי רק דבר ה' יקום!** צדיק גוזר והקב"ה מקיים! והכל ברחמי ה'!. המשכתי לשמור על קביעות לימוד התורה בקפדנות, ושָׁמְעוּ מה אירע...

ארבעה חודשים בלבד אחרי הבשורה הטובה, טרדות רבות בעבודה גרמו לי שלא להגיע לשיעור, בפעם הראשונה. מיד

למחרת, המצב הסתבר ושהינו בבית הרפואה.

כששמע זאת ראש הכולל, הוא ביקש להשלים את השיעור שהפסדתי ולהתחזק בקביעות הלימוד. השלמתי את השיעור, וברוך ה' הישועות לא איחרו לבוא... המצב הסתדר.

מעתה ואילך הקפדתי בכל כוחי להגיע לשיעור בכל יום, עד ללידתו מלאת האושר של בני הבכור!! זמן קצר לאחר מכן, החלפתי את מקום עבודתי והתנתקתי בצער מהאברך.

במקום החדש לא מצאתי חברותא ולכן הפסקתי את הלימוד... ובמקביל, אף הבשורות הטובות פסקו!.

לאחר שנתיים, יצרתי קשר עם ראש הכולל בדימונה וביקשתי את עזרתו, והוא מיהר לשדך לי אברך יקר אחר. שוב התחלתי ללמוד בקביעות.

לאחר חודש רצוף נפקדנו בבן שני! לאחר זמן מה התגלה במוחו של העובר ממצא מחשיד, והרופאים אמרו שיש סיכוי שהילד לא יהיה בריא.

מיהרתי שוב אל בית הצדיק מרן הרב קניבסקי, סיפרתי לו את דעת הרופאים על המום במוחו של העובר. הצדיק בירך אותי והורה לי להמשיך בקביעות של לימוד התורה.

קיימתי את דברי מרן הרב כלשונם וב"ה לאחר ארבעה חודשים זכינו בחסדי הא-ל לחבוק את בתנו השנייה. תינוקת בריאה ושלימה.

זמן קצר לאחר מכן שוב גבר עליי היצר והפסקתי את הלימוד הקבוע בימי שישי. **ואז גם הבשורות הטובות נעצרו.**

לאחר שנתיים נוספות, 'התעוררתי שוב מתרדמתי' ומהעצלות שתקפה אותי, חזרתי לקביעות הלימוד של יום שישי, והנה זמן מועט לאחר החזרת הקביעות נפקדנו בפעם השלישית - ואחר תשעה חודשים זכינו בבן נוסף.

לאחר תקופה נוספת, נפקדנו בפעם הרביעית, **אך הפעם לאחר בדיקה של קרדיולוג מומחה שקבע, כי התינוק בעל מום בלב ל"ע.**

רצנו שוב אל מרן הרב קניבסקי שאמר 'לא להתרגש', והוסיף שאם אמשך בלימוד התורה הכול יהיה טוב!. המשכתי ללמוד בהתמדה וב"ה זכינו ונולד לנו בן רביעי, בריא ושלם!.

סיים הרב לוינשטיין ואמר: "ראו עד היכן מגיע כוחה של לימוד התורה, אשר זיכה את הזוג בארבעה ילדים כנגד כל תחזיות הרופאים בסורוקה, כי לעולם לא יזכו לילדים. כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם, ואנו זכינו לעסוק בה. על כן, נשמח ונרקוד עימה בשמחת תורה".

הרב שבתי בן אסתריא אטון זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל
מאיר מורד בן שושנה ז"ל	הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל
זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	שמואל בן רבקה ז"ל
עמירם בן דבורה ז"ל	משה בן רוזה ז"ל
נעמי בת כותן ע"ה	אביחי בן אסתר ז"ל
מרים בת בלה ע"ה	נעימה בת גורג'יה ע"ה
דב בן יצחק ז"ל	דוד בר חסיבה ז"ל
סוליקה בת עישה ע"ה	חוה בת יעקב צבי ע"ה
סלים בן פרחא ז"ל	רפאל בן אסתר ז"ל
לטיף בן פרחא ז"ל	ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל
דניאל רפאל בן חגית ז"ל	ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה
יהודה בן סעידה ז"ל	מישא אסתר בת זרה ע"ה
עפאת בת השמת ע"ה	אברהם בן דינה ז"ל

לע"נ

תמצב"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל
הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל	הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	שמואל בן רבקה ז"ל
ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	משה בן רוזה ז"ל
דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל	אביחי בן אסתר ז"ל
צדיק חכם בן חזלה ז"ל	נעימה בת גורג'יה ע"ה
שני בת אסתר ע"ה	דוד בר חסיבה ז"ל
מסודי בת חביבה ע"ה	חוה בת יעקב צבי ע"ה
אסתר בת גולה גאולה ע"ה	רפאל בן אסתר ז"ל
יוסף בר סעדה ז"ל	ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל
יעקב בן נעמה ז"ל	ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה
שרה בת מורברי רחל ע"ה	מישא אסתר בת זרה ע"ה
אלון בן סעדה ז"ל	אברהם בן דינה ז"ל

עלון שבועי מבית 'בני אמונים' וכל האמונים

פניני תפלה ואמן בחג הסוכות

מאוצרות אמונים

הושע נא. ויש להבין, הלא בימים הנוראים העדנו עליו יתברך: "וכל מאמינים שהוא עונה לחט", ומדוע עלינו לשאג אלו בחג הסוכות?

פרש הישר שלום מבעלזא:

בימים הנוראים אנו מתפללים בלחש, כיון שאנו חוששים מהמקטרגים שינסו למנוע את קבלת תפלותינו, אולם בחג הסוכות אין למקטרגים שליטה, ועל כן אנו יכולים לשאג: "הושע נא".

הקדמה לאמרי יוסף מבעלזא: יצחק מאמר ה את ב

נעם מגדים' להשלמת מאה ברכות

בהושענות' לשבת קודש אנו מבקשים: "הושע נא מאכל ומשתה מכינה לשבת, נעם מגדים מנעמת לשבת", ויש להבין: לאחר ששבחנו את אפוננו על כיו: "מאכל ומשתה מכינה לשבת", מפני מה אנו מוסיפים לשבת על כיו: "נעם מגדים מנעמת לשבת", הלא לכאורה משמעות שני השבחים זהה?

פרש רבנו שמחה מוטרני כי חלוקים השבחים זה מזה: בשבח: "מאכל ומשתה מכינה לשבת" אנו משבחים את נכסות ישראל על שהיא מכינה שלוש סעודות לשבת, ואלו בשבח: "נעם מגדים מנעמת", אנו משבחים אותה על שהיא מוסיפה בשבת מיני מגדים כדי להשלים למגן 'מאה ברכות', כמבאר בגמרא (מנחות מג ב) שביים השבת שאין אומרים שמונה עשרה ברכות בתפלה, יש להשלים את הברכות החסרות באכילת מיני מגדים.

מחזור יטרי' סכות ושמני עצרת יח

סכה פוטרת מצרה

אמר רבי שלמה מרדומסק:

בזכות קיום מצות סכה נצול האדם מצרה וצוקה, כפי שאנו מבקשים ביציאתנו מהספה: "ומצות סכה יעמד לנו... ונזכה לשני שלחנות בלי צער ויגון..." רמז לדבר נוכח ללמד אף מההלכה שקבעו חכמים (סכה כה ב): "מצטער פטור מן הספה", השויה בצער יכול להפטר ממונו "מן הספה" - בזכות מצות סכה.

תפארת שלמה סכות

תהלים מעוררים 'עת רצון'

יסוד נפלא למד רבי יצחק הויגנר ראש ישיבת 'בני חיים' ברלין בברוקלין:

אמירת מזמורי התהלים מעוררת 'עת רצון' שבה מתקבלת התפלה לרצון. לפיכך נהגו לקרוא בליל הושענא רבה, יום האשפיזין של דוד המלך, את כל ספר התהלים, כדי שמתוך כך תתעורר עלינו עת רצון בבקור הושענא רבה, וכן תתקבלנה תפלותינו ברחמים ובבצון.

י'שמות לב' סכות תשל"א

אימתי הסופה - שכל מהותה רומזת ומשיכת לשמות הקדושים - תכתב בשלמות? כאשר: "ומעונתו בציון" - כשישוב ה' לציון ברחמים, וכמאמרם (תנחומא כי תצא יא): "כל זמן שזרעו של עמלק בעולם, אין השם שלם ולא הפסא שלם".

נהגות חשק שלמה ריש מסכת סכה

רזי אמונים

רמזי אמן בעניני חג הסוכות

מצות סכה קלה כאמון

חכמים (ע"ג א) מכנים את מצות סכה, כמצוה קלה, מדוע?

פרש רבי צבי הירש הורוויץ רבה של פרנקפורט:

בגמרא (ברכות נג ב) אמרו: "גדול העונה אמן יותר מן המברך". ויש להבין: הלא המברך עושה את עקר המעשה, בלעדיו אין אמן ואין ברכה, ומדוע העונה אמן גדול ממנו? ויש להסביר זאת על פי הידוע שאמון היא בגימטריה צ"א, בגימטריה של שמות הנה"ה ואננות אשר יחדו מחלישים את המקטרגים. וכיון שהמברך אינו מזכיר אלא את שם הנה"ה, נמצא שהאמן היא זו שמגנה על הברכה מהמקטרגים, ולפיכך גדול העונה אמן.

לפי זה נוכל להבין מפני מה מכנה הספה מצוה קלה, שכן אף 'סוכה' היא בגימטריה צ"א, ולכך, בשונה מיתר המצוות שהמקטרגים מפריעים לקיומן, מצות סכה מבטלת את המקטרגים, ומתוך כך קל למימה.

לחמי תודה דף רי ע"ב

'שערי צדק' נפתחים בזכות סכה ואמן

הסבר נפלא לקשר שבין מצות סכה לאמן כתב רבי שלמה קלוגר:

"המשורר אמר (תהלים קיח ט): 'פתחו לי שערי צדק אבא בס אודה' -ה; נראה דזה מרמז על הספה: דהנה סוכה בגימטריה צ"א, והוא בגימטריה אמן. ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת קט ב): 'כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן', והוא הדין המקום מצות סכה בכל כחו הוי כעונה אמן ופותחין לו שערי גן עדן..."

קהלת יעקב סכות דרוש נח

'שואגים הושע נא' - בלא פחד

בסדר ההושענות אנו מבקשים: "הושע נא שואגים

'זמן שמחתנו' - דוקא בחג הסוכות

אף כי נצטיינו לשמח בכל המועדים, רק את חג הסוכות לעצמם נחאות הדומים להם במקצת, אך לחג הסוכות לא מצאנו כל זכר בדתות הגויים. על כן מתפארים אנו בו כי הוא זמן שמחתנו בלב טוב יינף כי כבר רצה האלקים את מעשיך".

א. פרש רבי יוסף בכור שור: בימים הנוראים זוכה האדם שימחלו עוונותיו, ומתוך כך הוא מגיע לחג הסוכות בשמחה וגיטוב לבב, שכן כתוב (קהלת ט ז): "לך אכל בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינף כי כבר רצה האלקים את מעשיך".

ב. באופן נוסף באר רבי שאול בראך רבה של קאשוי: את כל חגי ישראל נסו אמות העולם לחקות כאשר קבעו לעצמם נחאות הדומים להם במקצת, אך לחג הסוכות לא מצאנו כל זכר בדתות הגויים. על כן מתפארים אנו בו כי הוא זמן שמחתנו בלב טוב יינף כי כבר רצה האלקים את מעשיך".

ג. עוד באר רבי חיים פרידלנדר: כאשר נהגו יוצאים בחג הסוכות מדירת הקבע שלנו בעולם הזה, ומתוך בטחון מלא בה' יתברך נכנסים לחסות דירת עראי - 'צלא דמהינותא', שורה עלינו השמחה כמאליה, שכן כתוב (תהלים לג א): "כי בו ישמח לבנו כי בשם קדשו בטחנו".

ד. בדומה לכך הסביר ה'תיבות שלום': בימות השנה, עת שקויעים אנו בעניינינו הגשמיים ונבנו דואג על נכסינו, כפי ששנינו (אבות ב ז): "מרבח נכסים מרבח דאגה", קשה עלינו לשמח. אך בחג הסוכות אנו מתנתקים מנכסינו הגשמיים כאשר אנו יוצאים מדירת ארעי לדירת קבע, ומתוך שפורה מעלינו הדאגה, שורה עלינו השמחה.

פרוש ר"י בכור שור ויקרא כג לט: 'שאל בחידי ה' עמ עב; שפתי חיים' מועדים ח"א עמ שמט; 'תיבות שלום' - סכות, מאמר ראשון

אין 'השם' וה'ספה' שלמים, עד שיפירת זרע עמלק

בספר 'פרי עץ חיים' (חג הסוכות פרק ז) הובא שתבת 'סכה' היא בגימטריה צ"א בגימטריה של שמות הנה"ה ואדנות וכגימטריה של 'אמן'. ותמה רבי שלמה הכהן מוילנא כי גימטריה זו נכונה רק אלו נכתבת התבה בכתב מלא - 'סוכה', ואולם בפעל בכל התנ"ך נכתבה היא בכתב חסר - 'סכה'?

כתב רבי שלמה:

נגעתי ומצאתי פסוק אחד בלבד שבו נכתבה התבה בכתב מלא (תהלים עו ז): 'זיהי בשלם סוכו ומעונתו בציון' [והוסיף: אף שבמהדורות רבות נכתב 'סכו' בכתב חסר, ראיתי כי בספר תהלים שנכתב על קלף בעיר וילנא והנה"א הגיהו, נכתבה התבה 'סוכו' בכתב מלא].

מלשון פסוק זה נוכל אף להבין את הסבה שבכל התנ"ך לא נכתב 'סכה' בכתב מלא; 'זיהי בשלם סוכו' -

תענה אמונים שופכים לך לב במים

אמן ו אמן

'סכה' בגימטריה 'אמן'

בחג הסוכות עת הוסיב אנו בצל האמונה בשיבה בסכה, מקפידים ביתר שאת להשלים כל ברכה בעניית 'אמן'.

ברכות השחר: בקול בקונה בחברותא.

גדל מעלת התפלה ביום הושענא רבה

בהושענא רבה נחתם הדין

יום הושענא רבה נודע בישראל מדורי דורות כיום גדול ונשגב עד מאוד, אשר מכפר על עוונות ישראל כביום הכפורים (משה משה' תתקנ). וזאת לפי שביום זה נשלם הדין שנכתב בראש השנה ונחתם ביום הכפורים, ושכי שהובא בזה הקדוש (ויקרא יד לב א. ע"פ 'הסלם'): הערבה דומה לשפטים, לפי שביום הערבה הדבר תלוי בשפטים. כי ביום זה מצוה המלך לתת את פסקי הדינים אל הממנה, והדינים מסתיימים, ונפסק הקטרוג מן העולם; בראש השנה הוא התחלת הדין, והסיום הוא ביום הזה.

את סגלת התפלה שבו.

יך הובא בספר חסידים (תנו):

"יש לילה שהנפשות יוצאות מן הקברות, כגון בליל הושענא רבה, יוצאות ומתפללות. וכבר הלכו שנים והביאו עצמם בבית הקברות ושמעו שאחת קראה להקברות: 'צא ונתפלל יחד'. יצאו כל הנפשות והתפללו ובקשו רחמים כדי שלא יגור מיתה על החיים... והגידו לקהלם. שנה אחרת בליל הושענא רבה הלכו שנים אחרים... ושמעו שמקצת הנשמות אמרו: 'לא נקבץ יחדו כי כבר שנים גלו עלינו לרבים, אלא כל אחד ואחד יתפלל בקברו שלא ישמעו החיים ויגידו לעם'."

זמן פפרה לדומים לערבה

ידיעים דברי השפת אמת (ספוט תר"מ; תרנ"ו) שביום הושענא רבה שנקרא 'יום ערבה', כה גדולה היא סגלת התפלה, עד שאף מי שאין בו תורה ומעשים טובים, כערבה שאין בה טעם וריח, יכולה תפלתו להתקבל מאוצר מתנת חנם, שהוא האוצר הגדול מכל האוצרות. ובפרט הדברים אמורים לדורות האחרונים, שאין בגדינו אלא כת התפלה, וביום זה נפתחים שערי תפלה כפניהם של ישראל.

וכך אמר הרה"ק רבי יואל מסאטמר לקהל חסידיו בעצומו של יום הושענא רבה:

דעו, כי אף מי שאינו מרגיש הארה ביום זה, בל ירשל מלהתפלל ולהתחנן על נפשו. והמשיל משל למלך שרגיל היה לעבר במקום מסוים ביום פלוני בשעה פלונית. פעם נגזרה גזרה חמורה על פמה מנתניו, ונאספו הללו באותו מקום ובאותו הזמן כדי לתלות פני המלך שזככם בזיו. כשהגיע השעה יעודה ומרכבת המלך לא נראתה, החילו הללו לככות על ההזדמנות שהחמיה, אך חכם אחד יצר בעדם ואמר להם: 'הלא מלכנו בודאי אינו חסיד לעבר על חסיו, אין ספק אפוא שהוא נמצא כאן עתה. תכון שהתלבט פחד מהמון ולפיקד אינכם מבחינים בו, וצקו אליו אפוא שישועכם בכל מקום שהוא נמצא'."

אמר הרבי: בשנה שעברה היו עמנו יהודים שצדאבנו לב נעדרו מאתנו השנה, וכיון שפוקבלנו כי התפלות נענות ביתר שאת ביום זה, תכון שאלו היו הללו מתפללים ביתר שאת בהושענא רבה דאשוקו, היו נותרים בחיים. אם כן אף אם לא זכינו להארה, בל נחמיץ את ההזדמנות, הבה נעק ממשעמי הלב: "הושענא רבה והושיעה נא אבינו אתה!" (באר החיים' רח האיתנים עמ' סכז).

גלוי של האלף החמישי

הגאון רבי יעקב קמניצקי תמה: אם כה גדול הוא כחו של יום הושענא רבה, מפני מה לא הזכיר הוא בדברי חכמינו זרונים לברכה כיום דין, וכל שדבריו חכמים עליו הוא בהיותו יום חבט ערבה? ובאר: אלו היה מתפרש ענין זה בש"ס ובמדרשים, היו המון ישראל בוכים בחג הסוכות כבעשרת ימי תשובה, ושמתח החג היתה מתפלת, לכן לא התגלתה מעלת היום אלא ליחיד סגלה, חסידים ואנשי מעשה, שיש בכחם לשמח בשמחת החג מקל להבטל מאימת הדין, וכן נמשך הדבר עד לשליל האלף החמישי, שאז ראו החכמים שרגל ירדת הדורות פחתה אימת הדין. וכיון שהבינו בידעתם ששוב לא תבטל שמחת החג מאימת הדין, גלו הדבר לכל (אמת לעיני אמו, ודומה לך הובא בשם הגר"ש אויערבאך בספר 'שמי מועד' סי' מ).

שדוך של אושפיזין

הוא המשיך לברר על אודות יוס'לה בקרב בני המקום, ונהל כי ידיעים עליו מעט מאד פרטים. היו מהם שידעו לספר לו כי הבחור לן בלילות ליד התנור בבית המדרש, וכי מעולם הם לא שמעו את קולו. מפעם לפעם ראוהו מתנועע בפנתו כשבידיו ספר, אולם משהתקרבו אליו גלו כי הספר שבידיו הפוך.

לשמע הדברים ירדה על החסיד מועקה כבדה. כמעט וחשב לשוב אל הרבי ולספר לו דברים כהנחתם, אולם משנזכר כי הרבי צוהו לבנות במקום סכה ולהזמין את יוס'לה להתארח בה, החליט להשאיר במקום ולהמתין עד לאחר החג, לראות כיצד יפל דבר.

בליל חג הסוכות נסה החסיד לחפש בבית הפנסת אחר יוס'לה, אולם הלה נעלם כאלו בלעה אותו האדמה. הוא החליט אפוא לשוב לביתו, להתחיל בפסגדה ולאחר מכן לשוב לבית המדרש ולחפש אותו.

זמן מה לאחר תחלת הסגדה נזכר החסיד ביוס'לה, והוא מהר לעבר בית הפנסת. בית הפנסת כבר היה חשוף באותה שעה, כל הירות שהיו בו כבו, מלבד גר התמיד שדלק על עמוד התפלה. החסיד הביט מבעד לחלון והפתח לראות את יוס'לה עומד בפנתו, שוקע בתפלה חרישית. משהתקרב שמע הגלים להבחין בפניו שבהקיות באור יקרות. היה זה יוס'לה אחר משהפיר.

הוא המתין עד שסיים את תפלתו ויצא מבית המדרש. אחר צעד בעקבותיו עד שהגיע ליער שבפאתי העירה. הוא נכנס אחרי אל מעבה היער, ולגוד עיניו התגלתה סכה קטנה שהיתה מוארת באור נרות. יוס'לה נכנס לתוכה, ומיד החל להזמין את האשפיזין בנגון מתק וערב.

כאשר התקרב החסיד והביט מבעד לסדק צר אל תוך הסכה, כמעט והתשלף; סביב השלחן ישבו חבורת זקנים יהודי מראה, אשר שוררו יחד עם יוס'לה את נגוני החג. החסיד לא יכול היה לשאת את הפחזה ויחש לביתו כשהוא שוקע בהרהורים. הנה כי כן, לא להנחם שלח אותו הרבי למקום זה.

למחרת בבקר רכש את עלית המפסירי, ובהגיע העת הזמין את יוס'לה לעלות לתורה, בתחלה הוא נסה להתחמק בטענה כי אינו יודע לומר את הברכות, אך החסיד נגש אליו מיד ולחש באזנו את אשר אמר לו הרבי כי כבר הגיע זמנו להתגלות. יוס'לה שמע ומיד חש לעלות לתורה, כשהוא אומר את הברכות בהתלהבות ורגוש קדש, לתדהמת הקהל.

לאחר התפלה הזמין החסיד את יוס'לה לסעד עמו בספנתו כמקאר הרבי. לשמחתו נענה ר' יוס'לה להזמנה.

כטוב לב שניהם בפעודה, שאל החסיד את ר' יוס'לה אם יחפץ להיות חתנו, ור' יוס'לה נענה מיד בשמחה, באמרו: "אם הרבי הקדוש קבע שזהו השדוך שלי, האם יכול אני להתנגד?"

התנאים נחגו ברב שמחה בימי חל המועד, כשבני העירה משתוממים מול גדלותו של הצדיק ששהה בקרבם ופעל גדולות ונצורות מבלי שידעו על קיומו.

אדמו"ר טשורנוביל ע"מ קכד

גליון

301

פרשת האיזו-סוכות-עמוז"ת תש"פ

שעלה מרוסיה לפני כמה שנים", אמר. "שם, מעבר למסך הברזל, לא הכרתי את הקב"ה, והיה אסור אפילו להזכיר את המלים 'ארבעת המינים'. בבואי ארצה, החילותי להכיר את האלוקים, ואני רוצה לעבוד אותו בלב שלם. כיון שאיני יודע את הלכות ארבעת המינים, אני שואל אתכם, כבוד הרבנים, האם הלולים הללו שבחרתי, המיועדים לי ולשני הבנים שלי, הם ברמה גבוהה..."

כששמעו הרבנים את כל זאת, החליטו שעל אדם כזה לא תחול התקנה שתיקנו. הם הסתכלו בלולים ונדחמו לראות שמדובר בשופרא-דשופרא, ולמרות שהיהודי העיד על עצמו שאינו מבין מאומה בהלכות אלו, הצליח לבחור לעצמו שלושה לולים הכי-מהודרים שאפשר להעלות על הדעת. היו אלה לולים נדירים ביופיים, 'סגורים' וישרים לחלוטין, צבעם היה ירוק, וצורת הגידול שלהם היתה מיטבית. הרבנים לא הבינו כיצד אדם מצליח לבחור לעצמו לולים שכאלו. זה הרי לא מסתדר מבחינה סטטיסטית והגיונית. שלשה לולים מהודרים-שבמהודרים, ואיך הצליח אדם אחד לבחור את שלושתם? היהודי הרוסי שמע את חוות-דעתם הנלהבת של הרבנים, ואמר: "אם כך הם פני הדברים, אני הולך עכשיו לבחור שלושה אתרוגים, וגם אותם אראה לכם..." המו"צים העידו שלא עברו יותר משתיים-שלוש דקות, והאיש חזר ושלושה אתרוגים בידיו, ושוב חוזרת התמונה על עצמה: בתוך זמן כל-כך קצר הצליח אדם זה לבחור לעצמו שלושה אתרוגים הכי-יפים!!!

"קיבלנו חלישות הדעת", העידו הרבנים, "כיצד יתכן דבר כזה? האתרוגים היו מושלמים בכל מיני השלימות האפשריים, צורת הגידול, הצבע, הגודל, היופי וההדר, ממש ללא רבב".

אחד הרבנים אמר ש'לית דין ברנש', וחייבים לשאול אותו מי הוא ומה הוא. לא יתכן שאדם שאינו יודע כלל את ההלכות, יעלו בידיו באופן אקראי שלושה אתרוגים יפהיים בזמן כל-כך קצר! המו"צים לקחו אותו הצידה, ושאלו אותו מה טיבו, והאיש השיב: "כפי שאמרתי לכם, עליתי מרוסיה לפני כמה שנים, ושם לא הכרתי את בוראי. ההחלטה שלי היתה שכאן, בארץ ישראל, אלמד את תורת ישראל, את הדינים וההלכות, ואקבל עלי עול מלכות שמים. אבל, לדיני ארבעת המינים עדיין לא הגעתי, ואיני יודע בהלכות אלו ולא כלום. לפני שנכנסתי אל היריד הזה, התפללתי לה' ואמרתי לו

פי ימים ה' אקרא ה'בו גדל לאלקינו (לכ, ג)

סיפר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א [בשם הגר"ד גולד שליט"א], מעשה מופלא המצביע על מידת הקשר שצריכה להיות בין היהודי לבוראו, ועד כמה נוכל באמצעות קשר זה להעביר את חיינו בצורה שמחה יותר ובטוחה יותר. דבר נוסף שאפשר ללמוד ממעשה זה הוא שהאדם צריך לעשות רק את מה שהוא מסוגל, ואם יעשה כך – ישלים לו השי"ת את כל השאר. וכל זה קשור למצוות ארבעת המינים...

האירוע עליו אנחנו מדברים התקיים בירושלים בימים שלפני חג הסוכות, ב'יריד ארבעת המינים', בו נמכרו המינים במחירים מוזלים מאוד. המארגנים, וגם המוצ"ים שנבחרו להשיב על שאלות הקהל, ידעו מראש שתהיה התנפלות המונית של המון אנשים שירצו, איך לא, להשיג מינים מהודרים. הבעיה המרכזית נמצאת בדרך כלל אצל המו"צים, שלצידם מתקבצים תורים ענקיים של מאות איש, המעוניינים לברר את כשרות האתרוג או הלולב שהם קונים. הלחץ האדיר מצד השואלים מקשה מאוד על האפשרות להשיב במנוחת הדעת, וכידוע לכל מי שהיה בירידים מן הסוג הזה. כיון שכך, החליטו המו"צים פה אחד לסנן את סוגי השאלות, כשההצעה העיקרית היתה שהמו"צים ישיבו רק על שאלות ספציפיות בכשרות המינים, אבל אדם שיגיע וישאל באופן סתמי "מה הרב אומר על האתרוג הזה?", לא ישיבו לו. כיון שמרבית השאלות המגיעות אל המו"צים אינן על דברים ספציפיים, אלא שהשואלים מבקשים לדעת באיזו רמה נמצא האתרוג או הלולב, הרי אם לא ישיבו על כך – נמצאו מסננים את רוב השאלות. כדי שהציבור לא ייפגע מכך שלא עונים לו, נתלו מודעות ברוח זו ליד המקום בו ישבו המו"צים, ובהן היה כתוב מראש שהציבור מתבקש לשאול רק שאלות ספציפיות. וההחלטה התבצעה בצורה היותר-טובה. הציבור הבין וקלט שהדבר הוא לטובתו, ואכן אף אחד לא שאל שאלות כלליות כנ"ל.

אלא שלפתע ניגש יהודי אל שולחן המו"צים, ובידיו שלושה לולים, והשאלה שבפיו היתה "מה הרבנים אומרים על שלושת הלולים שבחרתי?...". הרבנים כבר רצו להצביע בפניו על המודעה האומרת שאין לשאול שאלות מסוג זה, אבל היהודי ההוא הקדימם, בהודעה מעין זו: "אני יהודי

היה הניגון של מסכת סוכה מהדהד בחלל הבית, לפני חג הפסח היה לומד את הלכות הפסח וגם את הלכות חלה. וכשהיה קול מסכת פסחים מהדהד בחלל הבית בשעות לפנות הבוקר, מיד הייתה אווירת הפסח מתפשטת בחלל הבית, גם בזמן שברחוב העיר ובבתים אחרים לא ניסרה האווירה, היתה אווירת הפסח שוררת בביתנו במלוא עוזה. וכשהיה לומד בקולו בניגון את המשנה ברורה הלכות סוכה, היינו יכולים כולם למשש את אווירת חג הסוכות בבית. קשה לתאר ולהגדיר בדיוק את ההרגשה הזאת אבל כך הייתה המציאות".

[גדולה שימושה']

מין ראש ישיבת בריסק בירושלים הגאון רבי **משולם דוד הלוי סולובייצ'יק** שליט"א מתאר את אווירת הימים הנוראים וירח האיתנים בבית אביו רשכבה"ג מין הגאון רבי **יצחק זאב הלוי סולובייצ'יק** זצ"ל.

"אין לכם מושג על האווירה ששררה אצל אאמו"ר זצ"ל בימים הנוראים!", מטעים ראש הישיבה. "בתחילת אלול עוד היה מתנהג קצת כהרגלו, אבל מכאן ואילך הפחד היה עולה ומתגבר מיום ליום, ככל שקרב יום הדין. הפחד גבר והתבטא באמירת התהילים, ובלמוד התורה שהיה גובר יותר יותר, וכך חשו את חרדת יום הדין המתקרב. כך הלכה וגברה החרדה מיום ליום עד יום הכיפורים שאז הגיע שיאו של המתח והחרדה. לא אשכח איך שכולם בבית, היו אומרים תהילים כל הזמן בבכיות גדולות בימים אלו. פעם נכנס מישהו לבית אאמו"ר בראש השנה, וראה שכולם אומרים תהילים בבכיות גדולות ובאוויר שורה פחד נורא, עמד הלה ושאל האם קרה משהו? האם יש חולה מסוכן בבית?... כל המהלך בראש השנה היה נורא ואיום... איפה רואים דבר כזה היום?", נאנח ראש הישיבה שליט"א, והכאב ניכר על פניו.

"המפליא היה", אומר ראש הישיבה: "איך שברגע אחד, כשהגיע מוצאי יום"כ אחרי שעשה הבדלה, באותו רגע חל מהפך קיצוני באווירה, שהתחלפה באחת לאווירה של שמחה טהורה ואמיתית לקיום המצוות. זה היה מהפך מקצה אל קצה: באותה מידה של רצינות וחרדה ששררה במשך 40 הימים שמר"ח אלול, בדיוק באותה עוצמה אפפה שמחת קיום המצוות את כל ישותו של אאמו"ר זצ"ל, וכפי המובא במדרש (קהלת רבה, פ"ט) שבמוצאי יום"כ יוצאת בת קול ואומרת 'לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלוקים את מעשיך'. גם בירור ארבעת המינים לא היה מתוך חרדה כלל, אלא להיפך, הוא אמנם השקיע את כל כולו בחיפוש אתרוגים והדסים מהודרים, אבל כל זה היה באווירה של שמחה עילאית, שהורגשה מאד בסביבתו. בדיוק כפי שבימים הקודמים הורגשה החרדה - כך הורגשה השמחה בימים הללו. גם במידת השמחה אבינו היה הולך ומתעצם, וככל שקרב חג הסוכות - עלתה וגאתה השמחה על גדותיה. השמחה בחג הסוכות בבית אבינו היתה עמוקה ומקרינה מאוד, הוא לא ארגן 'שמחת בית השואבה' כידוע, אלא שמחה תורנית. בכל ימות החג והלילות היו באים אל

בלשון זו: 'ריבוננו של עולם, אתה הרי מכיר אותי עוד מרוסיה. גם שם ניסיתי להתקרב אליך, אבל לא בדיוק הצלחתי, והדבר לא היה באשמתי. אבל', המשכתי לדבר עם השי"ת, 'כשאני כבר כאן, בארץ ישראל, אני לומד את תורתך ומשתדל להתקדם. גם אתה יודע שאני עושה את המקסימום מצדי, וגם אתה יודע שעדיין לא הצלחתי להגיע להלכות ארבעת המינים. מאידך, אני רוצה לקיים את המצוה בשלמותה. לכן, אני מבקש ממך, עשה עמדי חסד, ותבחר לי אתה את המינים המהודרים ביותר... אני רק אגש אל הדוכנים, אושיט את ידי, ואתה תבחר את הסחורה הטובה והיפה ביותר...! וכך עשיתי", סיפר האיש, "ניגשתי אל הדוכנים, שלחתי את ידי ולקחתי את שלושת הלולבים שהראיתי לכם קודם. ואז ניגשתי אליכם כדי שתגידו איך נראים הלולבים. כששמעתי שהלולבים הם הכי יפים שאפשר, הבנתי שהקב"ה שמע לתפילתי ובחר לי את הסחורה הטובה ביותר, ואז הלכתי לבחור את האתרוגים, וגם כאן השי"ת האזין לי, ובחר עבורי את האתרוגים היפים ביותר...".

עיני המו"צים דמעו כששמעו את סיפורו של האיש. הרי אם הקב"ה בוחר עבורו את המינים לחג הסוכות, הרי ברור איזה מינים יעלו בגורלו... ולמדנו, שאם אדם עושה את כל מה שהוא מסוגל לעשות, ומתפלל להשי"ת שיעזור לו, השי"ת עושה את שלו, ומשפיע עליו שפע של הצלחה. וזה נקרא להיות בקשר הדוק עם הרבש"ע! להכיר ולדעת שהוא רוצה לעזור לנו, ובכוחו לעזור, ואם רק נלך בדרכיו, ונבקש ממנו בלב טהור למילוי משאלותינו, הוא ימלא את משאלת-נפשנו. היש לנו שמחה גדולה מזו?... [מצוות בשמחה']

חג הסוכות

וְשִׁבְחוּהָ בְּחִזְקָה (דברים טז, יד)

נגולל ונתאר מעט את האווירה המיוחדת ששררה בזמני חג ומועד במחיצתו של מין הגרי"ש אלישיב זצ"ל: יש בה בתורה כוח מיוחד, כוח המושפע מטובו הגדול של מקדש ישראל והזמנים, כדי להשרות אוירה עילאית, אויר פסגות בקרב עמליה ולומדיה בשקידה. מי שנכנס לבית רבנו והתקרב לד' אמותיו באחד מימי חגי ומועדי ישראל, היה מרגיש עצמו נכנס אל חיקה של אוירה נפלאה, אווירת אותו חג שררה בחלל האוויר, אוירה מתוקה, משכרת חושים, שקשה היה שלא להתמכר אליה, ואף קשה שלא להיזכר בה בזמני חולין.

הגאון רבי **משה אלישיב** מתאר בפנינו: "זאת זוכר אני מימי ילדות המוקדמים, את אווירת החג המופלאה ששררה בבית לפני החג המשמש ובא. כך היה גם לפני סוכות וחנוכה ופורים. מי שהשרה את האווירה המופלאה שכמותה לא מצאתי באף מקום נוסף - היה אבא. נוהג היה ללמוד לפני כל חג את המסכתות וההלכות הקשורים לחג. לפני סוכות

החמה וכניסת החג, היה המחזה בלתי יאומן: עיר נקובה מהפצצות, חרבה והרוסה, ולמרות זאת, פזורות בה מאות סוכות מטות ליפול, בנויות בשארית כוחותיהם של ניצולי ההפצצות הכבדות. בעת צאת הכוכבים המנצנצים ברקיע קטיפתי חגיגי של חג הסוכות, עמדו אלפי יהודים בסוכותיהם, מקדשים על יין או על פת, ומברכים בעיניים נוצצות 'לישב בסוכה!' כאילו לא יצאו עתה מתוך התופת, כאילו לא נפצעו, כאילו לא ניזוקו וחלקים גדולים מרכושם אבדו לצמיתות. הם עמדו בסוכות בעיניים בורקות, מברכים 'שהחיינו' בדבקות, ופניהם מאירות בשמחת חג מלאה ונוצצת. כי חג סוכות היום!

ואז, הבחין הגרי"ז ביהודי אחד, שהבעת פניו ענתה בו שהוא לא מרוצה, השמחה ממנו והלאה. "מה לך רבי יהודי", שאל אותו הרב מבריסק ברוך, "מדוע פניך נפולות, והלא חג השם לנו? אמת, האובדן קשה, המידע על היהודים הרבים שנפלו קורע את הלב, המצב כלל אינו מזהיר. ובכל זאת, הן חג הסוכות היום!"

"בשל כך אני מצטער", השיב אותו יהודי. "וכי אני מתאבל על ביתי שנחרב או על פצעיי הרבים? אני מצטער על כי אין לי אתרוג, וכן אינני מכיר מישהו שיש לו אתרוג! אני רוצה מחר בבוקר לברך על ארבעת המינים, אך חסר לי אתרוג! וכיצד לא אבכה ואצטער?"

"תנוח דעתך", השיבו הגרי"ז, "הבאתי עמי אתרוג, הוא שמור אצלי, הוא כשר ואפילו מהודר, ולא ניזוק כלל. יש אתרוג!"

כשמוע היהודי את הבשורה הזו, קפץ משמחה ויצא בריקוד. "מה לי חרב ביתי, מה לי נתון בעיצומה של מלחמה אכזרית. אתרוג יש לי, א-ת-ר-ו-ג!", שב ואמר את שם פרי עץ ההדר הנשאף כל כך... כהרף עין, יצא היהודי לרחובה של עיר, עבר בין סוכות היהודים ובישרם כי אצל הרב מבריסק, לא יאומן כי יסופר, יש אתרוג! מי היה מאמין! ואז, שבה ורבתה השמחה בבתי היהודים, הם חשו נחמה בעצם הבשורה, רוח מרעננת שרתה עליהם: הנה, גם בתוך התופת ובעיצומה של האימה, תהיה להם הזכות לברך על האתרוג הנדיר והיקר...

ואז, שב והתרחש מחזה, שבאמת אמרו שמפתיע היה יותר מן הראשון. לאחר חצות ליל, החלו יהודים להתגנב בחשיכה אל חצר הבית בו התאכסן הרב מבריסק. כה עז היה חפצם לברך על האתרוג, כה גדולה היתה שאיפתם לאחוז בידיהם את ארבעת המינים, עד שבאישון ליל, לאחר יום מעייף בו יצאו מהבונקרים, שיקמו חלק מהנזקים, בנו סוכות והכינו את צורכי החג ככל שיכלו - אף אחד מהם לא פנה לישון... אחד אחד, בחושך, בעלטה, יצאו מסוכותיהם, הגיעו לחצרו של הרב, ונעמדו בתור בשורה ארוכה. עוד לפני עלות השחר, כשחושך אפילה שרר למלוא האופק, עמדו מאות יהודים שרק עיניהם ריצדו בחשיכה, נצצו באפילה הסמיכה.

סוכתנו גדולי התורה ובחורי הישיבות מכל המקומות, והאווירה היתה אווירה של רוחניות ועילאית ביותר. אני לא יודע אם היה מי מגדולי ירושלים, שלא ניצל את ימי חול המועד כדי לבקר את אבינו בסוכה... גם המוני בני ירושלים ובני הישיבות, לא היה שום גבול או סייג. לדוגמה, הרב שך זצ"ל היה אצלנו כל היום, הגאון רבי אהרן כהן זצ"ל, ראש ישיבת חברון, גם היה מגיע כמה פעמים במשך החג. אבל אני מדבר על המוני עם ישראל, ולא רק אשכנזים, גם חסידים וספרדים וירושלמים. זה היה מצב כזה כאילו כל 'ירושלים' עולה לסוכתנו, לחסות בצילו הגדול של אאמו"ר ולהתבשם מאור תורתו וחסידותו".

[מתוך 'המבשר' - סוכות ע"ג]

היה זה עם תחילת ימי השואה האיומה, בימים שאיש עוד לא שיער ולא העלה על דעתו את האסון האכזרי המתרגש ובא. מלחמת העולם השנייה החלה ביום י"ז באלול תרצ"ט, עם פלישת הצבא הגרמני ימ"ש לפולין. מאות אלפי אנשים נמלטו בתוך מספר שבועות מכל הערים והפרברים, והגיעו לעיר הבירה וורשא, המעוז הפולני האחרון. רבבות יהודים נמלטו מכל רחבי פולין והתרכזו בוורשא, מסתתרים שם מאימת ההפצצות הגרמניות הבלתי פוסקות. קול הרעש החריש אוזניים, טונות של חומרי נפץ 'נפלו' מהמטוסים הגרמניים שטסו בשמים, וכל החפץ בחיים נמלט לבונקר קרוב כל אימת שיכל, כדי להישאר חי ולא להצטרף למנין המתים ההולך ועולה...

בערב חג הסוכות נכנעה פולין. הצבא הגרמני נצר את הפצצותיו הכבדות, קול שאון התותחים נדם. שקט מתוח השתרר בחללה של וורשא, והאנשים החלו לצאת אט אט מחוריהם, בוחנים את פצעייהם ומביטים בהריסות בתייהם. היה זה יום ראשון של שקט מפתיע אחרי שבועות של הפצצות מרעישות, ומנגד - יום של כאב עצום בהתגלות מימדי ההרס, והנזק האדיר לבתים ולרכוש. בין הפליטים היהודים בוורשא, נמנה מרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל. גם הוא נמלט לכאן בצוק העתים, וגם הוא - ככל אחיו היהודים, יצא בשעות הצהריים של ערב סוכות מהמרתף בו הסתתר. לנגד עיניו נגלו שוד ושבר, מאות יהודים שנרצחו ואיש אפילו לא ידע מתי, נזק אדיר, הרחובות כולם היו עיי חרבות ממש.

ואז, בתוך התופת, בעיצומה של האימה, נראה מחזה נדיר ומעורר השתאות. בעוד הנכרים עסוקים בבקרת נזקים וברצון לשקם קמעא את בתייהם ההרוסים, הרי שקבוצה גדולה מהיהודים היו עסוקים בדבר אחר לחלוטין. לא פחות ולא יותר, עם צאתם מהבונקרים ולמרות מראות ההרס האיומים שנגלו לעיניהם, איש מהם לא פנה לטפל בביתו או בפצעיו... דבר אחד עמד בראש מעייניהם, בו היו עסוקים. אותם ניצולים אצו רצו בין ההריסות, מחפשים בהתלהבות חלקי דפנות או וילונות שמוטים, ענפים ירקרקים, וקורות ששרדו מן ההפצצות. עיניהם ברקו כשמצאו סכך כשר, רגליהם הפצועות ריקדו בקלילות בבניית הסוכה. בשקיעת

אמנם, הם באמצע מלחמה, אמנם, ימים קשים עוברים עליהם, אך הם מבקשים לזכות לברך על האתרוג! עם עלות השחר, החלו היהודים לעבור אחד אחד אל תוך חדר הרב, מבקשים ללטף במגעם את ארבעת המינים הקדושים, להחזיק בידיהם את הלולב והאתרוג עם ההדס והערבה. בשמחה עצומה עמדו וברכו 'על נטילת לולב' ו'שהחיינו', וכמעט שיצאו בריקוד משותף על הזכות הכבירה...

בהתבוננות מעמיקה בסיפור המרגש הזה, המופיע בספר 'טללי אורות', נוכל לגלות את האור הבוקע מחג הסוכות. כי הדבר היחיד שיכול להניע יהודים בעיצומה של התופת לשמחה אמיתית, המנוע היחיד שיכול להוביל יהודים פצועים וניזוקים להתמסר לשמוח בסוכות מטות ליפול ובאתרוגים נדירים, הוא רק השמחה שלהם בבוראם, בקשר שלהם עם אביהם שבשמים, בכך שבחג הזה הם מוכיחים את אהבתם אליו בכל נימי נפשם! כי כשיהודי זוכה לקרבת ה' אמיתית, דווקא במצבים קשים הוא קופץ על החיבור שלו עם אביו שבשמים, הוא שש על ההזדמנות לשמוח עם בוראו. ככל שנשמח בחג הזה, ונפנים כי הוא הזמן בו אנו מבטאים מתוך שמחה ואושר את החיבור והקשר שלנו עם אבינו שבשמים, כך באמת נזכה להדק את החיבור שלנו עמו ולהמשיך את הקשר שלנו עמו לכל ימות השנה, מתוך רוב שמחה ואושר! [לקראת שבת מלכתא-הרב קובלסקי]

שמחת תורה

הגה"צ רבי אריה שכטר שליט"א: בחג סוכות מכניס אותנו הקדוש ברוך הוא לתוך ביתו, למקום שבו אף אחד לא יוכל לפגוע בנו, ואזבחה באהלו זבחי תרועה' (תהלים כז, ו). אותם ששמרו על עצמם בכל הימים הללו אומר להם הקדוש ברוך הוא: "היה כל כך נפלא אתכם. שחררתי אתכם מכל העוונות, כתבתי אתכם לחיים טובים, שלחתי לכם פיתקא טבא – תישארו איתי עוד יום אחד, יום שמיני עצרת-שמחת תורה, כי קשה עלי פרידתכם. תשמחו איתי שמחה אמיתית ורצינית. ואתם יודעים מה תהיה הסיבה שלכם לשמחה הזו? - הרי כולכם אוהבים את התורה, אני מכיר אתכם שאתם אוהבים אותה כל כך. לא רק אותי אתם אוהבים אלא גם את התורה שלי. תביעו את אהבתכם לתורה, קחו אותה, תנשקו אותה, תרקדו אותה – ותתרוממו". באותה שעה מראה הקדוש ברוך הוא לכל הפמליא של מעלה: "ראו את בני! כל אחד מהם שוכח את כל הצער הפרטי שלו ושמח בשמחת התורה". אלו הם דברי הזוהר שהיו שרים אצל הגאון מוילנא ואצל מרן ה'חזון איש': 'כד יתבין ישראל ועסקין בשמחת התורה' – כשעם ישראל יושבים ועוסקים בשמחת התורה, 'קודשא בריך הוא אומר לפמליא דיליה' – הקדוש ברוך הוא לפמליא שלו: "חזו חזו" – "בואו תראו בני חביבי, ששוכחים את הצרות שלהם ועוסקים בשמחה שלי. בואו תראו כמה הם שמחים איתי!". את השיר הזה בניגון המפורסם שלו אני זוכר את ה'חזון איש' שר. זהו השיר היחיד שאני זוכר שהוא שר אותו. מי שלא ראה את ה'חזון

איש' שמח בשמחת תורה לא ראה שמחה מימיו... הוא היה אדם צנוע, שקט וצנוע, וביום הזה כאילו הפך לאיש אחר.

זכורני שבשנת תש"ט הגיע מרן הרב מבריסק זצ"ל לבני ברק, וה'חזון איש' זצ"ל ארגן לו אכסניה בישיבת 'תפארת ציון'. אחרי ההקפות הלך ה'חזון איש' כדרכו להשתתף בהקפה אחת בפוניבז', ובשנה ההיא המשיך משם לבקר את הרב מבריסק. בדרכו ליוו אותו כמה בחורים, וביניהם הייתי גם אני. הפגישה ביניהם היתה מעניינת מאד – ה'חזון איש' עמד במרחק שלשה-ארבעה מטרים ואמר לו: "גוט יום טוב!" הבריסקער רב ענה לו: "גוט יום טוב!" הם התבוננו זה בזה במשך עשר דקות, ושוב אמר ה'חזון איש': "גוט יום טוב", והרב מבריסק ענה לו: "גוט יום טוב". לאחר מכן חזר ה'חזון איש' הביתה.

כשהגענו לביתו יצא ה'חזון איש' מגדרו והתחיל להרקיד אותנו סביב הבימה. יותר מהר ויותר מהר. לא יכולנו לנשום... הייתי אז ילד בן שנים עשרה וחצי, אני זוכר שחשבתי לעצמי: 'מה הוא כל כך שמח?' והבנתי, כי ככל הנראה הוא התרגש מזה שזכה לראות את הנסיך של שלשלת מלכות התורה שבראשה עמד רבי חיים מוואלוז'ין, והוא שמח על הזכות שלו לזכות לראות את מלכות התורה – מאן מלכי רבנן. הרגשתי שזו היתה נקודת ההתרגשות שלו, ולכן הוא הרקיד אותנו מהר יותר ומהר יותר.

אחר הצהריים הוא שוב עשה ריקוד. באמצע פנה לנוכחים ואמר לכל אחד: "נכון שאתה לא תרקוד איתי, ואתה - בטח לא תרקוד איתי, ואתה ודאי שלא... הספסל הזה ירקוד איתי!". הוא הרים את הספסל הרחב שעליו היה רגיל לשבת וללמוד תוך שהוא כותב חידושי תורה, ונשא אותו על כתפו. פתאום התחיל לרוץ איתו את המדרגות עד הגג שבו היה המנין בימים הנוראים, ורקד עמו בהתלהבות. ספסל שלמדו עליו תורה שנה שלימה ראוי לרקוד איתו!!!

שנים מאוחר יותר נזכרתי באותו ריקוד... ליד וינה נערך סמינר בהשתתפות שבעים משפחות. בין המרצים היו הרב יגן זצ"ל ולהבדיל בין חיים לחיים רבי דן סגל שליט"א. היינו צריכים ויזה ולא הצלחנו לקבל. לא ידענו מה לעשות. הרב יגן קבע: "נעשה 'כוונות' ונעבור בלי ויזה...". הוא הורה לנהג הגוי להתקדם, והלה עבר את כל הגבולות בלי שאף אחד עצר אותו... הגענו לבית הכנסת של המהר"ל, ושאלנו אם יש שם משהו שהמהר"ל עצמו השתמש בו. הראו לנו סטנדר שעליו הוא למד והתפלל. ההתרגשות היתה גדולה. תפסנו את הסטנדר ורקדנו אתו שלושת רבעי שעה – "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה, צדיק כתמר יפרח...". הרגשנו שאנו רוקדים עם המהר"ל עצמו... באותו רגע נזכרתי בריקוד של ה'חזון איש' עם הספסל שלו. עמל התורה על ספסל שנה שלמה גורם שהספסל הזה יהיה שווה. זה לא סתם עצים, זה ספסל של 'עמל התורה'. יום שמחת תורה חותם את הימים הנוראים הנותנים לנו כוחות וחשק לעבודת ה' למשך כל השנה כולה. [אריה שאג]

מסיפורי המגיד

העץ המשפחתי של חתן בראשית סיפור לסוכות

הרב רבי יאיר וינשטוק שליט"א.

"שמונה מאות וחמישים שקלים חתן-בראשית פעם ראשונה, שמונה וחמישים שקלים חתן-בראשית פעם שנייה". ירוחם הגבאי בבית הכנסת "מנין אברכים-זכרון אהרן", כבר עמד להכריז על הפעם השלישית ולמכור את העלייה הנחשקת לשלמה זלמן גולדשמידט שכבר זכה עליה לחזקה של ממש, וזוכה בה בכל שנה בעשור האחרון ללא מאמץ של ממש, כאשר לפתע נשמע קריאה מפתיעה: "אלף".

עיני המתפללים כולם הסתובבו בפליאה לעברו של הקורא - קורא התגר על חזקתו של שלמה זלמן. היה זה עודד בר-שחר, אחד מוותיקי המתפללים, ואיש שקט ומופנם בדרך כלל. "אלף ומאה" קרא שלמה זלמן במהרה, מנסה לשמור על קביעותו, אך עודד התעקש על אלף ומאתיים. באלף ושמונה מאות שקלים נכנע שלמה זלמן. הוא אמנם מחפש סגולה לעשירות, אבל אלף ושמונה מאות שקלים הם הרבה מעבר לתקציבו הצנוע, ועלולים להותיר אותו עם חור משמעותי בכיס במשך כל החורף.

תמיהתם של המתפללים רק התגברה כאשר עודד ניגש אל ירוחם מעט לפני הכרזת ה"מְרָשׁוֹת" החגיגית ולחש באוזניו דבר מה. על פניו של ירוחם הצטייר בו במקום מבט של תימהון עד שאט-נפש קל, והמתפללים כולם הצטרפו לתחושתו כאשר בקריאת "מרשות מרומם על כל ברכה ושירה" - אותו פיוט בו מכתירים את חתן בראשית לפני עלייתו לתורה - כאשר הגיעו ירוחם ומשנהו לקרוא לעולה לתורה "ועתה קום עמוד להתאזרה", הכריז ירוחם בקול משונה: "ועתה קום החתן מורנו אפרים פישל בן רבי עודד, עמוד להתאזרה... כעת התעורר בבית הכנסת גל לחישות כעוסות. "זו חוצפה של ממש" דחק מוישי ברנשטיין בצלעותיו של שכנו לספסל, "לא רק שהוא לקח לשלמה זלמן את החזקה, הוא חושב שהוא יכול לתת חתן בראשית לבחור בן שבע עשרה? ובכלל מה אפי עושה פה?! ממתי בחור בישיבה גדולה נמצא בבית כנסת שכונתי בשמחת תורה?" השכן לספסל הלא הוא יחזקאל-חזקי גולדברג, היה מצטרף ומוסיף עוד כמה הערות סרקסטיות, אלמלא סיימו בינתיים ירוחם ושמשו את קריאת ה"מרשות", ואפי ניגש אל הדוכן בברכיים כושלות כאשר המתפללים כולם החלו להצטופף תחת אדרת הטליתות המחוברות.

*

החג הסתיים ביום חמישי בערב ובודדים הספיקו לפרק את סוכתם לפני שהחלו בהכנות קדחתניות לקראת "שבת בראשית".

בערב שבת כאשר הגיעו ראשוני המתפללים לבית הכנסת ציפתה להם הפתעה קלה. על לוח המודעות הייתה הזמנה בכתב יד, ובה קרא עודד בר שחר לכל המתפללים לקידושא רבה לכבוד זכיייתו בחתן בראשית, אותו יערוך בביתו למחרת אחר התפילה.

"משהו טוב בכל זאת יצא לנו ממנו" - הפעם היה זה חזקי גולדברג שמייהר להעיר. ואכן על אף המנהג שחתן בראשית עורך קידוש לרגל זכיייתו בעליה המכובדת, הרי ששלמה זלמן גולדשמידט, שהסגולה לא הייתה משפיעה עליו כה במהירות, היה מתחמק מהחובה הזו. אי שם במשך החורף כבר היה אחד המתפללים עורך קידוש לרגל שמחה כל שהיא, ושלמה זלמן אימץ לעצמו מנהג של קניית כמה קופסאות שימורים של מלפפון חמוץ, איתן יצא ידיו חובת קידוש. וחבריו לבית הכנסת, שגם הם אברכים מרודים כמוהו, הבינו לנפש.

"נו, הוא כנראה מוכרח לשבור את החזקה של שלמה זלמן עד הסוף" - הגיב מוישי בדרכו הצינית.

למחרת בבוקר לאחר התפילה עשתה שיירת מתפללים עטוית טליתות את הדרך הקצרה שבין בית הכנסת לביתו של עודד, שם סביב צלחות עמוסות מנות קוגל מהבילות, נטל עודד את רשות הדיבור.

"אני חש שחלקכם עדיין קצת 'ברוגז' עלי, אבל אל דאגה, הטשולנט בדרך... - פתח בחיך.

*

"עודד, הגיע הזמן דפק סבא על גבו. "אי אפשר לחטוף עוד חמש דקות?" הוא ניסה להתחפר בשמיכה. חצי לילה התהפך במיטה מצד אל צד, אחוז התרגשות, ציפייה וקדחת נסיעות. אחרי שכבר נרדם אי שם לפנות בוקר היה עייף מכדי לקום. אבל סבא נח היה עקשן כתמיד. "אנחנו בתחילת דרך ארוכה, ואם תתעצל בחמש הדקות הראשונות..." כעת כבר לא היה צריך להשלים את המשפט. עודד שנזכר בדרך הארוכה והעלומה, זינק מהמיטה ובתוך דקה וחצי הצטרף לסבא מחוץ לבית.

ואכן הייתה זו דרך ארוכה. מהקיבוץ הצפוני נסעו במשאית חלב שהביאה אותם למבואות חיפה. שם עלו על הרכבת ונסעו ממושכות עד תל אביב, ממנה עלו על האוטובוס לנמל התעופה לוד.

לכל אורך הדרך ישב סבא בעיניים מצועפות, שקוע בזיכרונות, ועודד תהה לאן חותר סבא נח. שנים דיבר על כך שלפני גיל שמונה עשרה ייקח את נכדו היחיד עודד לטיול ענק ומיוחד. הוריו של עודד לא ששו לכך, אבל סבא נח - כבר אמרנו - היה עקשן ודעתן, ולבסוף הצליח לשכנע את ביתו וחתנו להרשות לו לערוך לנכדו את הטיול ל"אירופה שאני הכרתי", כפי שהגדיר פעמים רבות

מסיפורי המגיד

כעת רגע אחר שסיים את הלימודים בבית הספר היסודי ורגע לפני שיגויס לצבא, החליט סבא נח כי הגיעה השעה. עודד לא ידע מדויקות להיכן ייסעו, שהרי סבא דיבר רק על אירופה מכורתו בקווים כלליים ועודד ידע עליה מעט מאוד, אבל ככל בני הנוער בני גילו, היה נלהב מעצם הרעיון לעלות על מטוס ולנחות בכל מקום שתישאנו הרוח. בינתיים הגיעו לנמל התעופה, וסבא נח שטוף רוח עלומים מנווט את עודד ימינה ושמאלה קדימה ואחורה, עד שעלו לטיסת 'לופטהאנזה' בקו תל אביב-פרנקפורט.

הטיסה ארכה כחמש שעות ורק במהלכה הואיל סבא לשתף אותו בתוכנית השלמה. "כאן ננחת" הציב דגלון אדום על פרנקפורט במפת אירופה שקנה במיוחד לצורך העניין, "כאן נתחיל במסענו. כאן נחצה את הגבול לפולין" - הציב דגלון ירוק על נקודה אחרת, "ניסע לכל אורכה של פולין" מתח את המילה תוך כדי שרטוט קו מתפתל בתוך המפה, "וכאן נגיע למחוז דוביניקה שנמצא כבר יותר קרוב לאוקראינה. בדוביניקה נמצא סטרושין - הכפר בו נולדתי ואשר אליו אני כה משתוקק לסחוב אותך, אבל הוא כל קטן שכבר לא רואים אותו על המפה הזאת", סיים סבא את הסבריו המפורטים. ועודד שכבר התפעל דיו מחוויית הטיסה, סידר כרית קטנה למראשותיו ונרדם בתוך דקה.

"עודד! עודד, נוחתים", העיר אותו סבא בפעם השנייה לאותו יום, והוא חש כעת בלחץ העצום על אוזניו, תחתיהם התפתל נהר המיין, ובתוך דקה נגחו גלגליה של ציפור הברזל הענקית בקרקע והמטוס שעט על מסלול הנחיתה בשאגת צמיגים.

ושבו התגלה סבא נח במלוא חיוניותו, כאילו לא מלאו זה מכבר שישים וחמש. מתרוצץ על הקרקע, ומפטפט בגרמנית רצוצה עד שמצא סוכנות להשכרת רכבים. "בוא עודד, זזים" סחב את נכדו שעולם חדש - פשוטו כמשמעו - נגלה עתה לנגד עיניו.

לא חלפו יותר מכמה שעות עד שעודד הבין כי אולי על המפה הקו ששרטט סבא היה קצר, אבל על הכביש הוא ארוך מפותל וקופצני. "אנו צריכים לעבור את רוב רוחבה של גרמניה" הסביר לו סבא כשתהה לפשרה של הנסיעה הארוכה. הייתה זו שעת לילה מאוחרת, כאשר נעצרו לחניה במלון דרכים קטן בצד הדרך. עודד ציפה שסבא שלא נח דקה במשך עשרים שעות נסיעות והתרוצצות מהקיבוץ בצפון ישראל ועד מלון הדרכים בערבות גרמניה, יירדם בתוך דקה. אך סבא נח היה נרגש מדי.

לאחר חצי שעה חדלו שניהם מהעמדת הפנים המזויפת. "סבא, אתה ישן?" לחש עודד לצידו השני של החדר, וסבא נח נאלץ להודות כי הוא עדיין ער. "בא נצא לשתות משהו" הציע סבא, והעיר את המלונאית המנומנמת על משמרתה בדלפק הקבלה על מנת שתפתח עבורם שני בקבוקי בירה גרמנית קרירה. ושם - בספסל קטן בחצר המלון לאורו הקלוש של פנס מהכביש הסמוך, גילה סבא לעודד את משמעותה של הנסיעה עבורו.

*

"ימי ילדותי חלפו עלי בכפר הקטן סטרושין" חזר סבא נח שנה אחורה בבת אחת כשישים. "שמונה ילדים היינו וכולם גדולים ממני. אבא אפרים פישל, עמל קשות לפרנס את המשפחה הגדולה, וכאשר אחי הגדולים בגרו מספיק יצאו גם הם לסייע בידו. אנו הקטנים יותר בילינו את ימינו ולילותינו בכפר, במרדף אחר עיזים קופצניות, זריקת אבנים על ה'שקצים' - ילדי השכנים, כתגובה לכינוי הז'יד' שהיו טורחים להטיח בנו תדירות. בצמוד לכפר היה אגם קטן אליו נהגו הנשים לצאת לכביסה, ואילו אנו נהנינו להשתכשך במימיו הקרירים מתיזים מים זה על זה בחדווה. מצידו השני של האגם השתרע יער עבות, כזה שראשו האחד בפולין וקצהו השני באוקראינה הסמוכה. ובמעבה היער היה העץ הסודי שלנו. היה זה עץ בעל גזע רחב מאוד, שרק אנשים גבוהים ובעלי ידיים ארוכות במיוחד יכולים היו להקיפו ולחבקו.

אבא היה אדם גבה קומה, וכמוהו גם אחי הגדולים מוישה ויאצ'ק, וכאשר גילו את העץ רחב ההיקף ומצאו כי רק הם בגובהם וידיהם הארוכות מסוגלים להקיפו מצד לצד, החליטו שזה יהיה העץ שלנו. כעת חיכינו כל ילדי המשפחה לרגע הגורלי בו נהיה גדולים וגבוהים דיינו להקיף את העץ, ואז נחרוט את שמותינו בעובי קליפתו כפי שעשו מוישה ויאצ'ק בתורם, וכפי שעשו אחריהם גם אחיי ליבל'ה ושמוליק.

אלא שאז פרצה לה מלחמת העולם הראשונה, ובתוך תקופה קצרה הפך כפרנו השלו והקטן לאתר מלחמה עד שכמעט נחרב. כולנו נאלצנו לברוח ולהתפזר, והמשפחה המלוכדת והשמחה אותה הכרתי התפוררה לחלוטין. מוישה ויאצ'ק גויסו לצבא הרוסי בראשיתה של מלחמה ושוב לא חזרו. דינה - אחותי הענוגה, בבת עינה של אימא נהרגה מפגיעתו של סוס, אבא מת מהתקף לב חריף ואילו אני ואחי נוח, כבר היינו בוגרים מספיק כדי להצטרף ל'הכשרה' שתוביל אותנו כעבור שנים מספר אל הקיבוץ בארץ ישראל."

"לפני כמה שנים הצליח נוח לחזור לסטרושין" לגם סבא והמשיך, "הבית בו גדלנו כבר חרב, אבל האגם עודנו מלא מים, והוא מצא גם את העץ שלנו. לצערו לא הצליח נוח להקיף את העץ, אבל כששב לישראל והזכיר לי את העץ, עורר בי כמיהה עזה לשוב ולראות את המזכרת הכמעט יחידה שנותרה לי ממשפחתי. אני לצערי נמוח מנוח וידי קצרות משלו, אבל אתה עודד" - תלה בו סבא עיניים מעריצות, "אתה גבוה כמו מוישה ויאצ'ק. אתה תצליח."

*

למחרת היטלטלו כל היום, עד שהגיעו לגבול הפולני. שעות התעכבו שם עד שמשטרת הגבולות השתכנעה כי מותר להכניסם ל'גן העדן הסוביטי', וכי הויזות שסבא נח השיג בדי עמל של חודשים ארוכים קודם לכן, אכן כשרות.

מסיפורי המגיד

ליד מעבר הגבול הגרמני-פולני היה עליהם להשאיר את הרכב ששימש אותם בתוככי גרמניה, וכעת היטלטלו ברכבים רעועים של לשכת התיירות הרוסית, עד שכעבור יום נוסף של נסיעות ארוכות ומתישות, כאשר עודד משתומם עד כמה מפגרת פולין הקומוניסטית ביחס לשכנתה המערבית, הגיעו סוף סוף למחוז דוביינקה. כאשר הגיעו לפתחו של כפר מולדתו של סבא, חש עודד כאילו חזרו בבת אחת שישים שנה אחורה אל הכפר עליו סיפר לו סבא בעודם במטוס. ברחובות העיירה הסתובבו ילדים קטנים ברגליים יחפות ובלוריות פרועות. אוזנים ועינים שוטטו להם בין החצרות כשאותם שקצים קטנים מושכים בזנבותיהם ומתגרים בהם תכופות, והבקתות היו קטנות ורעועות בדיוק כפי שדמיין.

ואילו סבא נח כבש עדיין את התרגשותו. בתוך רגע נזכר ברחובות הכפר הזעיר של ימי ילדותו, ועד מהרה החל גורר אחריו את עודד לעבר האגם שבאחורי הכפר. "סבא באמת היה ילד צעיר כאשר השתכשך כאן במים" חשב עודד לעצמו. ה'אגם' עליו סיפר סבא לא היה יותר מאשר שלולית ארוכה בגודל בריכה ממוצעת, ועודד תהה אם הבגדים שכובסו במימיה העכורים של השלולית לא יצאו מלוכלכים מכפי שהיו.

סבא מצידו שקע בהרהורים. משפחתו כולה קמה כעת לתחייה לנגד עיניו, הנה מוישה ויאצ'ק, לייבלה ושמוליק. הנה דינה כרוכה אחר סינרה של אמא. והנה אימא אותה לא ראה מאז היה בן 11. אימא שקשר המכתבים איתה פסק אי שם בראשית ימיה של מלחמת העולם השנייה, ומאז אין לו שמץ מושג מה עלה בגורלה. עד מהרה התנער ושב להיות ממוקד ותכליתי, בצעדים ספורים חלף על פניו כל אורכו של אגם השלולית, והחל מטפס במעבה היער מאמץ את זכרונם היכן נמצא העץ רחב ההיקף. שעה ארוכה חיפשו מימין ומשמאל, מצווה על עודד שלא לזוז ממקומו, עד שלפתע שמע עודד קריאות נרגשות. "לכאן!" נשמע קולו של סבא אי שם ממרחק, כשהוא ממשיך לצעוק בקול הנחיות מכוונות עד שנפגשו למרגלותיו של העץ.

כעת הבין עודד את התרגשותו של סבא מהעץ. היה זה עץ גבה קומה במיוחד. וצמרתו שעברה בהרבה את כל סובביו ושכניו, הייתה בלתי נראית. והוא אכן היה בהחלט רחב היקף במיוחד. סבא הנרגש הורה לעודד לחבוק את העץ, בודק בקפדנות אם ראשי אצבעותיו אכן נוגעות זו בזו, ולכשאכן כך קרה, אחז בידיים רוטטות בסכין ציד מיוחדת שגרר איתו מישראל, וחקק את שמו של עודד בקליפה נוטפת השרף. הדרך הארוכה שעשו אחר כך חלפה רובה בשתיקה מעיקה. סבא ציפה לראות את עודד מתרגש לא פחות ממנו על ה"חיבור למורשת המשפחתית" כפי שהגדיר זאת במליציות, אך בעיניו של עודד לא היה לה להקפת אותו עץ משפחתי שום חשיבות שהיא, ולאכזבתו המרה של סבא סירב לראות בהקפה הזו חוויה מסוג כל שהוא.

*

חלפו כמה שנים, עודד התגייס לצבא, עבר את מלחמת יום הכיפורים בשלום, השתחרר וטייל בעולם, כשאותו טיול משונה שערך עימו סבא לפולין נשאר בזיכרונו כמעין חוויה מציקה ותו לא. ובינתיים עזב את הקיבוץ ואווירתו המחניקה ועבר ללמוד באוניברסיטה בחיפה.

יום אחד נקרא לטלפון בדחיפות. הייתה זו אימא שדיווחה על סבא נח שעבר התקף לב חמור ומאושפז בבית החולים רמב"ם שבחיפה. "בוא לבקר אותנו" ביקשה ועודד מיהר להגיע. מצבו של סבא הנמרץ והחיוני שכעת שכב מכווץ כולו על מיטת בית החולים צמוד למכונת הנשמה, היה מעורר רחמים ומכמיר לב. על פניו ניכר זיק של שמחה כאשר עודד הגיע לבקר, אבל הרופאים אסרו לנהל איתו שיחות כדי שלא לאמץ את ליבו הפגוע. עד מהרה הייתה אימא צריכה לשוב לתורנויותיה השונות בקיבוץ, והיא הותירה את הטיפול בסבא בידי של עודד, שהחל שוהה לצידו לילות ארוכים.

היה זה חג יהודי כל שהוא, כאשר עודד התעורר בשעת בוקר מוקדמת ומצא עצמו יושב על כורסא בבגדיו. ברגעים הראשונים היה מבולבל לחלוטין, תוהה היכן ומדוע נדם כך, אך קולה של מכונת הנשמה של סבא השוכב לצידו, הזכיר לו מייד היכן הוא ומדוע.

השינה פרחה ממנו, והוא החל משוטט בין המחלקות השונות והמסדרונות הארוכים והשקטים, עד שבלא תכנון כל שהוא מצא עצמו בשעריו של בית הכנסת הקטן של בית החולים. בית הכנסת היה מלא במתפללים עטויי טליתות, ועודד שגדל בקיבוץ המנותק לחלוטין מכל זיקה יהודית כל שהיא, מצא את עצמו נפעם לחלוטין מהאווירה.

יהודי רחב גרם ומאיר פנים תחב לידיו סידור, הושיט לו כיפה והפך למדריך צמוד עבור עודד שמצא את חווית התפילה הראשונה בחייו מעניינת במיוחד. "היום הוא חג שמחת תורה" הסביר לו אותו יהודי שהציג עצמו בשם יעקב, ושבד בבד עם ההדרכה לעודד לא מש מאביו הישוב לצידו בכסא גלגלים.

לראשונה בחייו שמע עודד על החג והחגיגה המיוחדת לכבוד התורה, כאשר עד מהרה הסתיימו להן תפילת שחרית והלל כמו גם שבע ההקפות שנערכו להן בחופזה אופיינית לאווירה.

גם קריאת התורה הייתה עבורו חוויה ראשונית, ולכשנקרא בעצמו לעלות לתורה חש לפתע התרגשות בלתי מוסברת. שיאה של התרגשותו הגיעה לאחר כמה דקות. לפתע נעשה כל בית הכנסת הקטן כמרקחה, כולם התרכזו בצמוד לבימה שבמרכז ככל שיכולים היו, וכמה עבדקנים נמרצים ששהו במקום איש איש מסיבותיו מתחו מספר טליתות מעל ראשם של כל המתפללים.

"לפני רגע סיימנו את התורה" - המשיך יעקב בהסבריו החרשיים, "אך בעצם היא כל כך גדולה ועמוקה שלעולם אי אפשר להקיף אותה, לכן ברגע שאחרי השלמת הקפה של שנה שלמה, אנחנו מתחילים מייד באחת חדשה".

מסיפורי המגיד

ופתאום גברה התרגשותו של עודד והוא נתקף בנח בכי בלתי נשלט. תחילה התבייש מיעקב ומשאר המצטופפים תחת הטלית, אבל מאגר הדמעות יצא כעת מחוץ לשליטתו, כאשר בד בבד עם התרגשותו התעוררו בו רגשי רחמים על סבא נח השוכב מוטל כך על מיטתו כעלה נידף באחת הקומות העליונות.

ויותר מכל לכד את ליבו אותו רגש עלום. אותו רגש של סגירת מעגל ושאיכות שסבא ניסה להעניק לו לפני מספר שנים, הכה בו בעוצמה מפתיעה דווקא כאן בבית הכנסת הקטן, והוא ידע בוודאות כי מעתה והלאה חייו עומדים להשתנות.

*
מגשי הטשולנט המהבילים כבר הונחו מזמן על השולחנות, אבל קהל אברכי "זכרון אהרן" תלו עיניים מרותקות בעודד, שלאשונה מאז הכירוהו פרס כך בפניהם את מסכת חייו והמהפך שהתחולל בנשמתו בשמחת תורה שלפני שלושים וכמה שנים.

"אפרים שלי" - חתם עודד את סיפורו מדלג על הסברים נוספים, "הוא בדיוק בגיל בו הייתי כאשר סבא נח גרר אותי ברחבי אירופה..."

^^

לקבל מייל זה נא ליצור קשר במייל w0533194197@gmail.com חנוך חיים וינשטוק נ"י

אגעד אנק

על פרשת השבוע

י"ט סוכות - שמחת תורה - תש"פ

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריאה

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

מצוות סוכה בט"ו תשרי

מה הטעם שנקבע מצוות סוכה בחודש תשרי?

ידועים דברי הטור (תרכה) "והסוכות שאומר הכתוב שהושיבנו בהם, הם עניי כבודו שהקיפן בהם לבל יכה בהם שרב ושמש ודוגמא לזה צונו לעשות סוכות כדי שנזכור נפלאותיו ונוראותיו, ואע"פ שיצאנו ממצרים בחדש ניסן, לא צונו לעשות סוכה באותו הזמן, לפי שהוא ימות הקיץ, ודרך כל אדם לעשות סוכה לצל, ולא היתה ניכרת עשייתנו בהם שהם במצות הבורא יתברך, ולכן צוה אותנו שנעשה בחדש השביעי שהוא זמן הגשמים, ודרך כל אדם לצאת מסוכתו ולישב בביתו, ואנחנו יוצאין מן הבית לישב בסוכה, בזה ראה לכל שמצות המלך היא עלינו לעשותה".

לכאורה אף אחרי דברי הטור יש להבין טובא מה הטעם שניתקן דייקא בט"ו תשרי, למה לא לקבוע בראש חודש חשוון – לדוגמא, ואז אפי' יותר קר ויותר יהיה ניכר שיצאנו אך ורק מפני ציווי השי"ת?

הגר"א בביאורו על שיר השירים, מבאר את טעם ועניין חג הסוכות ביום זה, כך: על הפסוק "הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בו", מפרש הגר"א שקאי על חג הסוכות "הביאני המלך חדריו" – שציונו להיכנס לסוכה, "נגילה ונשמחה בך" – זמן שמחתינו, ומה השמחה?

כשחטאו ישראל בעגל, נסתלקו עניי הכבוד. ומתי חזרו? ביום כיפור נתבשר משה רבינו "סלחתי כדברייך", בי"א בתשרי בשר את העם על הסליחה, וציווה בפרשת ויקהל על בניית המשכן, בי"ב וי"ג בתשרי התנדבו כל העם כסף וזהב ועצים לבניית המשכן, עד שהורה משה להפסיק מלהביא, בי"ד שקל משה את כל הכסף והזהב וציווה לבעלי המלאכה איך לעשות כל דבר, בט"ו בתשרי התחילו לבנות את המשכן. תיכף בתחילת בניית המשכן חזרו עניי הכבוד לשרות מעל בני ישראל.

בזה מובן היטיב שדווקא ביום ט"ו תשרי שייך לעשות את חג הסוכות כזכר ליום שבו חזרו העננים לשכון.

עוד יש בזה, שלכן זהו "זמן שמחתינו" כיוון שביום זה ראו בחוש שהקב"ה סלח להם על העוון, בזה שהשרה עליהם את העננים, וזהו בעצם שמחה על הסליחה שקבלו ביום כיפור. ולכן נקבע השמחה לדורות שגם אנו שמחים על מחילת העוון שהיה לנו ביום הכיפורים, וכשנכנסים אנו לסוכה הרי מוקפים אנו ב"ענני הכבוד" שהרי זהו "צילא דמהימנותא", כאות וכזכר לסליחה ולמחילה.

עוד מן הדמיון בין העניינים, שכמו אז בין יום כיפור לסוכות התעסקו בני ישראל עם התנדבות של כסף וזהב ועצים כן אנו בימים אלו שבין יוה"כ"פ לסוכות מוזילים כסף וזהב לקניית ד' מינים ומתנדבים עצים לבניית הסוכה.

יש המבארים בזה את השמחה בעת שמחת בית השואבה, ומה שמצינו שאמרנו "אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנתנו ומי שחטא אמר אשרי זקנתנו שכיפרה על ילדותנו", שעיך השמחה היה על התשובה, ועל שנתקבלה התשובה.

עוד יש לבאר

הטור (או"ח סימן תי"ז) מביא מאחיו שסוכות כנגד יעקב אבינו דכתיב "ולמקנהו עשה סוכות" וצ"ב מה השייכות שעשה למקנהו סוכות לחג הסוכות?

בפסוק "ויעקב נסע סוכתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות על כן קרא שם המקום סוכות" (בראשית לג, יז)

ועי' בתרגום יונתן בן עוזיאל שתרגם "ויעקב נטל לסוכות ואישתו זיב תמן תריסר ירחי שתא ובנא ליה בי מדרשא ולגיתו עבד מסלן בגין כך קרא שמא דאתרא סוכות" ומבואר שביתו של יעקב אבינו זה בית המדרש ולקנינו עשה מבנה עראי וקנינו כולל כל ענייני הגשמיים ביתו נכסיו הכל היה בסוכות דירת עראי והיות וכל תוכן חג הסוכות הוא "צא מדירת קבע ושב בדירת עראי" כדי

להמחיש שכל עניי העוה"ז הם עראיים לכן חג סוכות הוא כנגד יעקב אבינו שהמחיש זאת בהנהגתו.

ובחיד"א בספרו שמחת הרגל כ' "ולמקנהו עשה סוכות" וז"ל כל קניני העוה"ז "עשה סוכות" שהיה הכל ארעאי אצלו וכאיש אשר מזומן לדרך שכל ענייניו בעיר אשר הוא יושב בה הוא ארעאי כן היה בעיניו כל קניני העוה"ז "על כן קרא שם המקום" העוה"ז, "סוכות" הכל ארעאי ולכן סוכות כנגד יעקב כי יעקב עשה כל ענייניו וקניני העוה"ז ארעאי עיי"ש.

הרב ברוך רוזנבלום מפרש עפ"י את הטעם למה מצטער פטור מן הסוכה, שכן אם הגשמיות והנוחות עדיין תופס מקום אצלך אם לא הבנת את עניין הסוכה וא"כ פטור הינך מלשבת בו...

בזה מובן, למה אומרים קהלת בשבת חול המועד סוכות שכן מתחיל בפסוק "הבל הבלים הכל הבל", שזהו עניינו של חג הסוכות.

עוד בעניין הנ"ל:

הנה אנו עומדים עוד מעט לקיים שני מצוות עשה מן התורה, מצוות ישיבה בסוכה, ומצווה לאכול בסוכה כזית בליל א' של חג הסוכות, וזוהי אחת מן המצוות שהתורה בעצמה מפרשת את טעם המצוה כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים" (שם כג מב-מד), ודעת הב"ח שבמצוה כז לכלול עלמא מצוה צריכה כוונה לדעת הטעם על מה ולה אנו יושבים בסוכה, ולדעת הביכורי יעקב אפי' בדיעבד לא יצא אם לא כיוון הטעם, וכן נהגו בבעלזא שהכריזו על הכוונה הראויה, ואם לא כיוונו יחזרו ויאכלו בכוונה,

ונכון לשנן בפה את טעמי המצוה כמבואר בגמ' בכדי לקיים את המצוה במחשבה בדיבור ובמעשה.

תניא (סוכה יא ב): "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל" – עניי כבוד היו, אותן הסוכות שדיבר בהן הכתוב - שהקדוש ברוך הוא הקיף את בני ישראל בעניי כבוד, כדי שלא יזיקו להם השמש ביום והקרח בלילה, וכדי להגן עליהם מפני האורבים להם מן הצדדים, דברי רבי אליעזר. ודוגמא לזה ציונו לעשות סוכות, כדי שנזכור את הניסים הגדולים שעשה לאבותינו במדבר בצאתם ממצרים. ואילו רבי עקיבא אומר: סוכות ממש עשו להם.

והב"ח כתב שעיקר כדברי רבי אליעזר שהתרגום שהוא מסיני תירגם כמותו, ארי במטלות עניין אותיות ית בני ישראל בפקותי יתהון מארעא דמצרים. ולכן פסק המחבר כן וכתב טעם המצוה: "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל הם עניי כבוד שהקיפם בהם לבל יכם שרב ושמש". וכן מפרש רש"י פשוטו של מקרא. ועי' רא"ם עה"ת שם שהלשון "הושבתי" מורה על פועל אלוקי, ולא על סוכות שעשו בני ישראל לעצמם, וידוע מדברי הב"ח שמכיון שהארץ הטור בטעם המצוה ש"מ דכל שלא כיוון טעם דלמען ידעו לא קיים מצוה כתיבונה, וכן דעת הביכורי יעקב שהוא מעכב להלכה, ושלכן ביאר הטור שעיקר ישיבת סוכה זכר לניסים שעשה עמנו ביציאת מצרים, וכן נהגו להקפיד בבעלזא שהכריזו על הכוונה הראויה, ואם לא כיוונו יחזרו ויאכלו בכוונה.

ובאמת רבים מקשים מ"ט נפסק עיקר כר"א שהטעם הוא זכר לעניי הכבוד ולא סוכות ממש עשו כדברי רבי עקיבא, והרי קיי"ל הלכה כר"א מחבירו, מה גם כשחולק על ר"א דשמותי הוא,

וראייתי דבר נפלא בערוגות הבושם תשובות או"ח סי' קפח דבאמת גבי תנורו של עכנאי שנחלקו חכמי ישראל על ר"א שהיה מטרה, מצינו שאמר ר"א אם הלכה כמותי מן השמים יוכיחו, ויצא בת קול מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום, אלא שעמד רבי יהושע על רגליו ואמר אין משגיחין בבת קול, תורה לא בשמים הוא, וכתב דבר חידוש שכל זה הוא בדבר הנוגע למעשה מה לעשות בזה י"ל להתורה ניתנה לעשות כהכרעת רוב חכמי ישראל שבכל דור, אבל במה שאין נוגע למעשה הדרינן לבת קול שיצאה שהלכה כר"א בכל מקום, וא"כ בטעמי המצוות י"ל הדלכה כר"א כיון שאין

לוגע למעשה, וכתב שבזה מבואר מה שאמרו בגמ' שתפילות ר"ה זה היות תחילת מעשיך נתקנו כשיטת ר"א שבתשרי נברא העולם, והלא אין הלכה כר"א בשאר מקומות, אלא הוא העניין שמכיון שמדובר על מחלוקת מתי נברא העולם שאין בזה נפקותא להלכה בזה תבנא לבת קול שהלכה כר"א בכל מקום, אולם יש להעיר כי אחרי שקבע לן הב"ח שכוונת המצוה בסוכה מעכבת שוב יש בזה מחלוקת הנוגעת להלכה, אם לכוון כך או כן, ואין זה סתם מחלוקת בטעמי המצוה, ואולי דברי ערוגת הבושם אמורים להכרעת האחרונים שבאמת אין הכוונה מעכבת במצוות סוכה כמסקנת המשנה ברורה, אולם כבר אמרנו שבבעלזא הקפידו במצוות סוכה כדברי הב"ח, עכ"פ בכזית הראשון שהוא מצווה חיובית.

והנה לדברי רבי אליעזר – וודאי דשייך לעשות זכרון לדבר הגדול הזה, שהקיפן בענני כבוד. וכמו שהתוודו בעלותם מן הגולה בנחמיה (ט), שאמרו: "אף כי עשו להם עגל מסכה... ואתה ברחמיך הרבים לא עזבתם במדבר, את עמוד הענן לא סר מעליהם... ואת עמוד האש בלילה...". דבענני כבוד היתה התגלות אלקות ממש, כמו שאמר משה רבינו בעניינא דמרגלים: "אשר עין בעין נראה אתה ד', ועננך עומד עליהם, ובעמוד ענן אתה הולך לפניהם יומם, ובעמוד אש לילה" (במדבר יד יד). אבל לרבי עקיבא שאומר שהכוונה על סוכות ממש – מאי רבותא יש בזה, שתאמר התורה על זה "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתים...?", מה צריך כאן להודיע לדורות.

והעניין ע"פ ר"ע כתב הרמב"ן (אמור) שנדע ונזכור כי מארץ מדבר באנו ולא בית לנו למחסה, אלא כעם נוודים [כמו הבדואים] היינו נראים, ואף שלא היה לנו דבר כמו שהעיד הכתוב: "לא מקום זרע". כלכל אותנו הקב"ה בכל מכל כל, וכן אמר הנביא לישראל: "המדבר הייתי לישראל, אם ארץ מאפליה?". כלומר: דבמדבר הכנתי להם כל דבר, ולא חסרו דבר. וכמו שאמר משה רבינו בפרשת דברים: "ידע לכתך את המדבר הגדול הזה, זה ארבעים שנה ד' אלקיך עמך, לא חסרת דבר". ואחר כך נתן לנו ארץ מלאה כל טוב, וכ"כ הרשב"ם שהוא בא בזמן אסיפה שקרוב אדם לומר כוחי ועוצם ידי עשה לי החיל הזה, לכן מזכיר לנו העבר איך באנו מלא כלום שלא היה לנו דבר, ורק בכוחו הגדול הנחילנו ארץ ומלואה, וכעין מצוות מקרא ביכורים להזכיר באסיפת הטובה מתחיל בגנות איך שארמי אובד אבי והיינו נרדפים, ויתהלכו מגוי אל גוי. ומממלכה אל עם אחר, והן עתה גדלנו והצלחנו וגם עשינו פרי.

ולפי זה תרועה אמנת. שכל א' מישראל ישב עם בני ביתו בסוכת אהלים וחיו בזה האופן ארבעים שנה, אבל הקיבוץ מישראל בעניני תורה ותפלה במדבר היה של ענני כבוד, וכמו אנשי חיל שרויים באהלי מחנה. ולדעת ר"ע הזכר לכלום הגשמי שהיה לנו, ויסעו בני ישראל מרעמסס ויחנו בסוכות, ושם עשו סוכות ממש, שבהם שהו למשך ארבעים שנה, ומה שהגענו אחרי כן בחסדי ה', ולדעת ר"א הזכר הוא לענני הכבוד, ליש הרוחני, שזכו דור המדבר בין שאר ניסי יציאת מצרים.

והעניין ע"פ ר"ע כתב הרמב"ן (אמור) שנדע ונזכור כי מארץ מדבר באנו ולא בית לנו למחסה, אלא כעם נוודים [כמו הבדואים] היינו נראים, ואף שלא היה לנו דבר כמו שהעיד הכתוב: "לא מקום זרע". כלכל אותנו הקב"ה בכל מכל כל, וכן אמר הנביא לישראל: "המדבר הייתי לישראל, אם ארץ מאפליה?". כלומר: דבמדבר הכנתי להם כל דבר, ולא חסרו דבר. וכמו שאמר משה רבינו בפרשת דברים: "ידע לכתך את המדבר הגדול הזה, זה ארבעים שנה ד' אלקיך עמך, לא חסרת דבר". ואחר כך נתן לנו ארץ מלאה כל טוב, וכ"כ הרשב"ם שהוא בא בזמן אסיפה שקרוב אדם לומר כוחי ועוצם ידי עשה לי החיל הזה, לכן מזכיר לנו העבר איך באנו מלא כלום שלא היה לנו דבר, ורק בכוחו הגדול הנחילנו ארץ ומלואה, וכעין מצוות מקרא ביכורים להזכיר באסיפת הטובה מתחיל בגנות איך שארמי אובד אבי והיינו נרדפים, ויתהלכו מגוי אל גוי. ומממלכה אל עם אחר, והן עתה גדלנו והצלחנו וגם עשינו פרי.

ולפי זה תרועה אמנת. שכל א' מישראל ישב עם בני ביתו בסוכת אהלים וחיו בזה האופן ארבעים שנה, אבל הקיבוץ מישראל בעניני תורה ותפלה במדבר היה של ענני כבוד, וכמו אנשי חיל שרויים באהלי מחנה. ולדעת ר"ע הזכר לכלום הגשמי שהיה לנו, ויסעו בני ישראל מרעמסס ויחנו בסוכות, ושם עשו סוכות ממש, שבהם שהו למשך ארבעים שנה, ומה שהגענו אחרי כן בחסדי ה', ולדעת ר"א הזכר הוא לענני הכבוד, ליש הרוחני, שזכו דור המדבר בין שאר ניסי יציאת מצרים.

ולפי שיטה זאת מבואר היטב למה עושים סוכות בתשרי דוקא, שכן אמרו במדרש (תנחומא פרשה זו כ"ד), שמלחמת סיחון עשו באלול, ועשו את הרגל בתשרי, ואחר הרגל מיד עשו מלחמת עוג, וכתב בסדר הדורות בשם ראש יוסף דהיינו ממש בכ"ג תשרי היה מלחמת עוג, באסרו חג הסוכות, וא"כ ביני ביני שכנו בסוכות ממש שעשו להם בין מלחמה למלחמה. ובכדי שנזכור ראשית הכיבוש של ארץ ישראל שהיו באותות ומופתים נוראים, ציוונו לעשות לעת כזאת סוכות ממש כדרך שעשו אבותינו.

ולשיטת רבי אליעזר שהוא זכר לענני הכבוד והנסים הגדולים שהיו לנו באמצעותם שהגביה כל הנמוך, והשפיל כל הגבוה, והיה מכה נחשים ועקרבים לפנייהם, מכבד ומרביץ לפנייהם (כדאיאת במכילתא ר"פ בשלח) א"כ הקשו הרי יצאנו ממצרים בחודש ניסן והמקום בו זכו לעננים, מפורש בתרגום יונתן (שמות פרק יב פסוק לו) שהיה זה מיד בהגיעם לסוכות: ביום טו בניסן, "ונטלו בני ישראל מן פילוסין לסוכות מאה ותלתין מילין תמן איתחפאיו שבעת ענני ישרא ארבעה מארבע ציטריהון וחד מעיליהון דלא ייחות עליהון מטרא וברדא ולא יתחרכו בשרבי שמשא וחד מלרע להון דלא יהנוקון להון כובין ולא חייון ועקרבין וחד מטייל קומיהון לאשואה עומקיא ולמימך טוריא לאתקנא להון בית משרוי", וכ"כ במכילתא שלפיכך נקרא המקום סוכות על שם שנסתככו שם בענני הכבוד, והגעתם לסוכות היה בט"ו בניסן ככתוב בתורה שבו ביום נסעו מרעמסס ששם נתקבצו כולם דרך נס ונסעו ביום יציאת מצרים לסוכות, וכ"כ הב"ח בתחילת הל' סוכה ולכן ביאר הטור, שלא צונו לעשות סוכה באותו הזמן, לפי שהוא ימות הקיץ, ודרך כל אדם לעשות

ולפי שיטה זאת מבואר היטב למה עושים סוכות בתשרי דוקא, שכן אמרו במדרש (תנחומא פרשה זו כ"ד), שמלחמת סיחון עשו באלול, ועשו את הרגל בתשרי, ואחר הרגל מיד עשו מלחמת עוג, וכתב בסדר הדורות בשם ראש יוסף דהיינו ממש בכ"ג תשרי היה מלחמת עוג, באסרו חג הסוכות, וא"כ ביני ביני שכנו בסוכות ממש שעשו להם בין מלחמה למלחמה. ובכדי שנזכור ראשית הכיבוש של ארץ ישראל שהיו באותות ומופתים נוראים, ציוונו לעשות לעת כזאת סוכות ממש כדרך שעשו אבותינו.

ולשיטת רבי אליעזר שהוא זכר לענני הכבוד והנסים הגדולים שהיו לנו באמצעותם שהגביה כל הנמוך, והשפיל כל הגבוה, והיה מכה נחשים ועקרבים לפנייהם, מכבד ומרביץ לפנייהם (כדאיאת במכילתא ר"פ בשלח) א"כ הקשו הרי יצאנו ממצרים בחודש ניסן והמקום בו זכו לעננים, מפורש בתרגום יונתן (שמות פרק יב פסוק לו) שהיה זה מיד בהגיעם לסוכות: ביום טו בניסן, "ונטלו בני ישראל מן פילוסין לסוכות מאה ותלתין מילין תמן איתחפאיו שבעת ענני ישרא ארבעה מארבע ציטריהון וחד מעיליהון דלא ייחות עליהון מטרא וברדא ולא יתחרכו בשרבי שמשא וחד מלרע להון דלא יהנוקון להון כובין ולא חייון ועקרבין וחד מטייל קומיהון לאשואה עומקיא ולמימך טוריא לאתקנא להון בית משרוי", וכ"כ במכילתא שלפיכך נקרא המקום סוכות על שם שנסתככו שם בענני הכבוד, והגעתם לסוכות היה בט"ו בניסן ככתוב בתורה שבו ביום נסעו מרעמסס ששם נתקבצו כולם דרך נס ונסעו ביום יציאת מצרים לסוכות, וכ"כ הב"ח בתחילת הל' סוכה ולכן ביאר הטור, שלא צונו לעשות סוכה באותו הזמן, לפי שהוא ימות הקיץ, ודרך כל אדם לעשות

ולשיטת רבי אליעזר שהוא זכר לענני הכבוד והנסים הגדולים שהיו לנו באמצעותם שהגביה כל הנמוך, והשפיל כל הגבוה, והיה מכה נחשים ועקרבים לפנייהם, מכבד ומרביץ לפנייהם (כדאיאת במכילתא ר"פ בשלח) א"כ הקשו הרי יצאנו ממצרים בחודש ניסן והמקום בו זכו לעננים, מפורש בתרגום יונתן (שמות פרק יב פסוק לו) שהיה זה מיד בהגיעם לסוכות: ביום טו בניסן, "ונטלו בני ישראל מן פילוסין לסוכות מאה ותלתין מילין תמן איתחפאיו שבעת ענני ישרא ארבעה מארבע ציטריהון וחד מעיליהון דלא ייחות עליהון מטרא וברדא ולא יתחרכו בשרבי שמשא וחד מלרע להון דלא יהנוקון להון כובין ולא חייון ועקרבין וחד מטייל קומיהון לאשואה עומקיא ולמימך טוריא לאתקנא להון בית משרוי", וכ"כ במכילתא שלפיכך נקרא המקום סוכות על שם שנסתככו שם בענני הכבוד, והגעתם לסוכות היה בט"ו בניסן ככתוב בתורה שבו ביום נסעו מרעמסס ששם נתקבצו כולם דרך נס ונסעו ביום יציאת מצרים לסוכות, וכ"כ הב"ח בתחילת הל' סוכה ולכן ביאר הטור, שלא צונו לעשות סוכה באותו הזמן, לפי שהוא ימות הקיץ, ודרך כל אדם לעשות

ולשיטת רבי אליעזר שהוא זכר לענני הכבוד והנסים הגדולים שהיו לנו באמצעותם שהגביה כל הנמוך, והשפיל כל הגבוה, והיה מכה נחשים ועקרבים לפנייהם, מכבד ומרביץ לפנייהם (כדאיאת במכילתא ר"פ בשלח) א"כ הקשו הרי יצאנו ממצרים בחודש ניסן והמקום בו זכו לעננים, מפורש בתרגום יונתן (שמות פרק יב פסוק לו) שהיה זה מיד בהגיעם לסוכות: ביום טו בניסן, "ונטלו בני ישראל מן פילוסין לסוכות מאה ותלתין מילין תמן איתחפאיו שבעת ענני ישרא ארבעה מארבע ציטריהון וחד מעיליהון דלא ייחות עליהון מטרא וברדא ולא יתחרכו בשרבי שמשא וחד מלרע להון דלא יהנוקון להון כובין ולא חייון ועקרבין וחד מטייל קומיהון לאשואה עומקיא ולמימך טוריא לאתקנא להון בית משרוי", וכ"כ במכילתא שלפיכך נקרא המקום סוכות על שם שנסתככו שם בענני הכבוד, והגעתם לסוכות היה בט"ו בניסן ככתוב בתורה שבו ביום נסעו מרעמסס ששם נתקבצו כולם דרך נס ונסעו ביום יציאת מצרים לסוכות, וכ"כ הב"ח בתחילת הל' סוכה ולכן ביאר הטור, שלא צונו לעשות סוכה באותו הזמן, לפי שהוא ימות הקיץ, ודרך כל אדם לעשות

ולשיטת רבי אליעזר שהוא זכר לענני הכבוד והנסים הגדולים שהיו לנו באמצעותם שהגביה כל הנמוך, והשפיל כל הגבוה, והיה מכה נחשים ועקרבים לפנייהם, מכבד ומרביץ לפנייהם (כדאיאת במכילתא ר"פ בשלח) א"כ הקשו הרי יצאנו ממצרים בחודש ניסן והמקום בו זכו לעננים, מפורש בתרגום יונתן (שמות פרק יב פסוק לו) שהיה זה מיד בהגיעם לסוכות: ביום טו בניסן, "ונטלו בני ישראל מן פילוסין לסוכות מאה ותלתין מילין תמן איתחפאיו שבעת ענני ישרא ארבעה מארבע ציטריהון וחד מעיליהון דלא ייחות עליהון מטרא וברדא ולא יתחרכו בשרבי שמשא וחד מלרע להון דלא יהנוקון להון כובין ולא חייון ועקרבין וחד מטייל קומיהון לאשואה עומקיא ולמימך טוריא לאתקנא להון בית משרוי", וכ"כ במכילתא שלפיכך נקרא המקום סוכות על שם שנסתככו שם בענני הכבוד, והגעתם לסוכות היה בט"ו בניסן ככתוב בתורה שבו ביום נסעו מרעמסס ששם נתקבצו כולם דרך נס ונסעו ביום יציאת מצרים לסוכות, וכ"כ הב"ח בתחילת הל' סוכה ולכן ביאר הטור, שלא צונו לעשות סוכה באותו הזמן, לפי שהוא ימות הקיץ, ודרך כל אדם לעשות

בגמרא, לרבות לילי יום טוב האחרון של חג.

המפרשים נתקשו, האיך מרבים מכאן שמחה לליל יו"ט אחרון הרי בכל מקום "אך" הוא לשון מיעוט?

תירץ בזה הגה"ק רבי שאול בראך מקאשוי זיע"א בעל משמרת אלעזר, שגם אחרי ר"ה ויום כיפור ישנה איזושהו חשש בליבו של אדם אם אכן יצא זכאי לגמרי בנינו, אבל אחרי הושענא רבה כבר מקבל "פיתקא טבא", וסמוך ובטוח ליבו בישועתו, ובליל שמיני עצרת הינו כולו שמח. ומעמיס בזה את כוונת הדרש בגמרא: והיית אך שמח – לרבות לילי יום טוב האחרון, דהיינו שבאיזה שעה נשאר האדם אך שמח בלי שום עצב ודאגה? בליל יום טוב האחרון אחרי הושענא רבה...

כשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה (סוכה ט, א)

מן הראוי להעתיק קטע מתוך ספר הקדוש "ראשית חכמה" (שער הקדושה פרק ארבעה עשר) "וכן היה מנהג מורי ע"ה (הרמ"ק) שלא לדבר בתוך הסוכה בימי חג הסוכות אלא בדברי תורה, כי מצות סוכה קדושתה גדולה, והעד, שעצי הסוכה חל עליהם קדושה ואסורים כל ז' כמו שאמרו רבותינו ז"ל (סוכה פרק ד). וכן מצינו שפירש רשב"י עליו השלום (זוהר פרשת אמור סוף דף קג) שהאבות באים לסוכה ואמר כי הא דרב המנוטא סבא כד הוה עייל לסוכה הוה חדי וקאים על פיתחא דסוכה מלאגא ואמר נזמן לאושפיזין מסדר פתורא וקאים על רגלוי ומברך ואומר בסוכות תשבו, תיבו אושפיזין עילאין תיבו תיבו אושפיזי מהימנותא תיבו, ארים ידוי וחדי ואמר זכאה חולקנא זכאה חולקהון דישאל, דכתיב (בראשית לב, ט) כי חלק ה' עמו, והוה יתיב, עד כאן לשונו.

ולעיל מזה עמוד הקודם קרא לסוכה "צלא דמהימנותא" ואמר כל מאן דיתיב תחות צלא דמהימנותא אחסין חייו וליה ולבנוי לעלמין ואתברך ברכתא עילאה וכו'. הרי שאדם בתוך הסוכה מוקף מאויר קדושה, וכמה קדושות יש בה כמבואר, ולכן ראוי להתרחק משיחה והיתול אלא יקיים וגילו ברעדה" עיי"ש עוד.

ושמחתם לפני ה' אלקיכם

כתב הרמב"ם בהלכות לולב (פרק ח' הלכה י"ב) "והאיך היתה שמחה זו החליל מכה ורוקדין ומשפקין ומטפחין ומפוזין ומכרכין כל אחד ואחד כמו שידוע... מצוה להרבות בשמחה זו... ואנשי מעשה הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ומשמחין במקדש בימי חג הסוכות... ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה' שנאמר 'ודוד מפוז ומכרכר לפני ה'".

מדברי הרמב"ם משמע, כי שמחת בית השואבה הנוהגת במקדש בחג הסוכות היא מכח "דין שמחת יום טוב", לכאורה במה נתייחד חג הסוכות משאר ימים טובים שלא מצינו בהם שמחה יתירה "שהיו מספקין ומרקדין ומטפחין"?

ביאר את החילוק ראש ישיבת בריסק, הגאון רבי יאשע בער סולובייצ'יק זצ"ל באופן זה:

בשאר המועדים חיוב השמחה כפי שהגדיר הרמב"ם (בהלכות יום טוב פרק ו' הלכה י"ז) הוא ש"חייב אדם להיות בהן שמח וטוב לב הוא ובניו ואשתו" יוצא מפורש מדבריו שגדר השמחה ביום טוב היא שמחת הלב שמחה פנימית. משום כך, לא חייבו לרקוד ולספק ולטפח, מכיון שפעולות שמחה אלו אינם ביטוי לשמחה חיצונית.

לעומת זאת, בחג הסוכות נאמר "ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים", משמע, שמלבד שמחת הלב יש חיוב נוסף של שמחה חיצונית.

והסבר הענין הוא, שלשמוח "לפני ה'" לא די בשמחה פנימית, והצורך הוא גם כן ברקידה ופיזוז שכן לא שייך לרקוד ולשמוח אלא לפני מי ששמחים בו, כמו ששנינו (כתובות ט"ז) "כיצד מרקדין לפני הכלה" שמכיון שהוא לפני הכלה יש ענין של רקידה.

לזאת חותם הרמב"ם את דבריו "ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה' שנאמר 'ודוד מפוז ומכרכר לפני ה'", פירוש, כיון שדוד המלך עמד לפני הארון, לכן רקד ופיזז, ולא הסתפק בשמחת הלב שהיא שמחה פנימית בלבד.

כשהציע רבי יאשע בער זצ"ל את החידוש הנוכח לפני אביו, הגאון רבי יצחק זאב זצ"ל מבריסק קילסו מאד והסכים אתו.

הוא עוד הוסיף ואמר, שלפי זה מובן ומבואר היטב מנהגו של רבינו הגר"א מוויילנא (המובא בספר "מעשה רבי") שבשמחת תורה "היה הולך לפני הספר תורה שמח מאד ברוב עוז וחדוה וחכמת אדם תאיר פניו כלפי אש בוערת ומספק כף אל כף ומפוז ומכרכר בכל עוז לפני הספר תורה וכשהוחזר הספר תורה לארון קודש שוב לא היה שמח כל כך רק כמו שאר יום טוב".

ענקי הרוח, האדמו"ר ורבי אלחנן, שהישרו מרוחם הגדולה על כל יהודי העיירה ברנוביץ.

הגר"י ישראלזון סיפר שבשטיבל הסלונימאי היה מנהג של קבע בשבתות ובימים טובים, שבעלי הבתים לקחו לביתם את כל האורחים והעניינים שנקלעו לעיירה, ולא השאירו אף אחד ללא בית וללא שלש סעודות.

כדי לראות ולוודא שאכן לא נישאר עני אחד ללא אירוח, קבע בעל ה"בית אברהם" מנהג לעצמו, לצאת אחרון מבית המדרש. והנה אירע פעם שלאחר שיצאו כל החסידים עם אורחיהם, התברר שאחד העניינים נותר לבדו, ואף אחד לא הזמין לסעודות היום טוב. בבית החסידים היו באותו רגע רק הרבי, העני ואחד החסידים.

פנה האדמו"ר לחסיד ואמר לו "אורח זה מוטל על הכתפיים שלך".

ללא שהיות רץ החסיד אל העני והזמינו לסעוד על שלחנו, אך בעוד העני מתכונן לקום ממקומו התכופף החסיד וציווהו... לעלות על כתפיו, וכך יישא אותו עד הבית.

משסירב העני ו'הסביר' לחסיד שכוונתו של הרבי היתה שהוא ידאג לסעודותיו ולא יישאו על כתפיו, ענהו החסיד בלשון פקודה: "כיוון שהרבי אמר שאתה תהיה על הכתפיים שלי, אין לך ולי כל ברירה אחרת אלא לבצע את ההוראה במלואה"...

וכך הלכו שניהם ברחוב כשהעוברים והשבים בסימטאותיה של ברנוביץ משתאים לנוכח המראה של החסיד, שלא היה צעיר לימים, הנושא את אורחו על כתפיו.

כי הרבי אמר.

ויעוין במסכת סוטה דף ל"ב עמוד ב' המספרת על רב אחא בריה דרבא שהיה מהדר לקנות הדסים שאינם משולשים ממש אלא שני עלים בעוקץ אחד ועלה אחד מלמטה העולה ורוכב על שניהם, הואיל והדבר יצא מפיו של רב כהנא.

(טובך יביעו)

ולקחתם לכם ביום הראשון

איתא במדרש (תנחומא אמור פרק כב) "ולקחתם לכם ביום הראשון וכי ראשון הוא והלא ט"ו יום הוא ואת אמרת ביום הראשון אלא ראשון הוא לחשבון עוונות".

בספר אמרי יצחק מפרש כך: הגמרא אומרת שהשאלה הראשונה שעליה נשאל האדם בבית דין של מעלה הוא "נשאת ונתת באמונה?" דהיינו האם עבר על איסור גזל, והגמרא במסכת סוכה דורשת מן הפסוק "ולקחתם לכם" – לכם ולא מן הגזול. וזה כוונת המדרש ולקחתם לכם ביום הראשון – ראשון לחשבון עוונות שזה השאלה הראשונה בחשבון העוונות האם היה "לכם" או לא...

חג הסוכות תעשה לך

בביאור שורש מצות סוכה כותב הגאון רבי מאיר שמחה מדווינסק זצ"ל (משך חכמה, אמור)

התורה נחלקת לשני סוגי מצוות, ישנם מצוות שמדריכים את האדם להתנהג נגד טבעו, וישנם המטהרים ומזככים אותו בדרך טבעו. מצות סוכה כיצד? אחרי שעמל אדם בשדהו, כל ימות הקיץ הוא חורש, זורע, עודר, קוצר, מעמר ובסופו של דבר אוסף הוא את גרנו וממלא אסמיו בר, לבו שמח בפרי עמלו, מה מתוקה לו מנוחתו, ואיך יערב לו להסתופף תחת קורת גגו, לשבת ולהתענג בצל ביתו. והנה באה התורה וציוותה עליו "צא מדירת קבע ושב בדירת ארעי", זהו לנגד לטבע לקדש כוחות האדם והרגשותיו מגבול החמרי מפני כן אמרו חז"ל ששם שמים חל על עצי הסוכה כעל החגיגה, ולמדוהו ממקרא שכתוב "חג הסוכות תעשה לך", עד שעצי הסוכה אסורים בהנאה מן התורה.

מאידך, ישנם מצוות שאם אמנם הם מובנים לפי חוקי הטבע, בכל זאת ניתוספו עליהם חוקי החכמה העליונה בפרטים מסוימים, לכן בהיות כי חוק הטבע הוא לשמוח בעת האסיף בזרעונים ועטרות של שבלים, לזה באה התורה והגבילה ארבעה מינים מיוחדים לקיים בהם "ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים".

כאשר נדקדק נמצא, שלגבי אתרוג לא נזכר ענין "שיהא שם שמים חל עליו" כמו בעצי סוכה, (רק ברש"י בסוכה דף ל"ז) יוצא לנו לפי הקדמה זו שאותן מצוות שניתנו נגד טבעו, נדרש להן הכנה וחזוק רב, ומטעם זה דרשו חז"ל "חג הסוכות תעשה לך" תעשה ולא מן העשוי, לא כן מצות ארבעת המינים שאינה מנגדת לטבע, אף שאינם אגודים כשרים הם, ולא נאמרה בהם הכנה דרבה.

(חיים שיש בהם)

בספרים הקדושים (ספר הליקוטים להאריז"ל, תהלים לו) כתבו, ש"אתרוג", נוטריקון: "אל תבואני רגל גאווה, ויד [רשעים אל תנדיני]" (תהלים לו, יב). והסטיפלר זצ"ל כתב ב"ברכת פרי" ש"לולב" נוטריקון: "וטהר לבנו לעבדך באמת", וענף עץ "עבת" ראשי תבות "תרהיבני בנפשי עז" (תהלים קלח, ג). ויש להבין, מה ענין רמזים אלו.

ונקדים מה שדרש רבי לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל ("קדושת לוי"), אמר בפסוק: "בשמים ממעל, ועל הארץ מתחת" (דברים ד, ט), על פי דרשת חז"ל (סנהדרין צא ע"ב) [בפסוק: "יקרא אל השמים מעל, ואל הארץ לדין עמו" (תהלים נ, ד)] "השמים" זו הנשמה, "הארץ" זה הגוף. וזו כונת הכתוב: "בשמים", כלומר בצרכי שמים, דהיינו בצרכי הנשמה, מה שנוגע לעבודת הבורא ברוך הוא, תסתכל "ממעל", על דבר שהוא ממעל לך, על הצדיק שיש בידו מעשים טובים יותר ממך, תבין בשפלותך. "ועל הארץ", בעסקי הגוף הנוגע לעולם הזה, "מתחת", פרוש תסתכל במה שלמטה ממך, שיש עני יותר ממך.

וכבר אמרנו שהקדוש ברוך הוא הורנו זאת בכלי המשכן, שהארון רומז כידוע לתלמיד חכם (יומא עב ע"ב), והשלחן רומז לעשירות (בבא בתרא כה ע"א). ומדות הארון כולן חצויות ואינן שלמות, "אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו" (שמות כה, י), ואלו השלחן "אמתים ארכו ואמה רחבו" (שם, כג), באמות שלמות. לומר לך שלענין התורה צריך האדם לדעת שעדיין חצוי הוא בידיעותיו ויש לו כה הרבה להשלים, מכל צד, "והיו הכרבים פרשי כנפים למעלה" (שם, כ), להעפיל ולדאות ולנסק מעלה מעלה. והשלחן מותו שלמות, שיהיה שמח בחלקו.

והבדל נוסף: בצווי הארון, נאמר "ועשו שלחן" (שם, כג), בלשון יחיד. לומר לך שברוחניות יש להכלל בצותא, בבחינת "קנאת סופרים תרבה חכמה" (בבא בתרא כא ע"א), ואלו בגשמיות יעסק כל אחד בשלו, ולא יפזל לרעהו. עודני נוצר עמי מארע מילדותי. כבן שמונה הייתי, והאכל היה בצמצום והגבלה. פזלתי לצלחתה של אחותי, נדמה היה לי שהיא גדושה יותר. לפתע ספגתי סטירה, היא מלוה אותי עד היום: "תביט לצלחת שלך", מה לך לוטש עין לקדרת הזולת.

וכתוב מפורש הוא: "ועבדתם את ה' אלקיכם, וברך את לחמך ואת מימך" (שמות כג, כה). בעבודת ה', התאגדו ברבים, איש את רעהו ועזרו, ואת רעהו יחיב. ואלו בלחם ובמים, יביט לצלחת שלו... ישמח בחלקו, ויסתפק במה שיש לו!

עלינו לדעת: הראשונה ממידותיו של אברהם אבינו היא העין הטובה, והראשונה ממידות בלעם הרשע העין הרעה. ועל ידיה תלמידי אברהם אבינו אוכלים בעולם הזה ונוחלים העולם הבא, ותלמידי בלעם הרשע יורשים גיהנם [בעולם הזה (תוספות יום טוב)] ויורדים לבאר שחת (אבות פ"ה מ"ט). ובאר הרמב"ם (בפירוש המשניות שם) שהעין הטובה היא מדת ההסתפקות, כפי שותר אברהם אבינו על כל רכוש סודם (בראשית יד, כג), "וזה תכלית ההסתפקות, שייניח האדם ממון גדול ולא ינהה ממנו אפילו בדבר מועט", ואלו בלעם בא מארם נהרים בעבור הממון שנשכר בו לקלל את ישראל (דברים כג, ה) [ואמר: "אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב" (במדבר כב, יח), למדנו שנפשו רחבה ומחמד ממון אחרים (רש"י)].

וידוע על זה המשל של הבעל שם טוב זצ"ל ("כתנת פסים", צו), לפריץ שגייס את כל האיכרים לקצר תבואת שדותיו. עמד לפקח על עבודתם, וראה נער עומד בצד. שאל: "מדוע אינו עובד?" וענו: "קטן הוא". קבל את התשובה.

עמלו וקצרו, ולפנות ערב ערך להם סעודה. ראה שאותו נער בא להסב, ותמה: "מה זה, לענין המלאכה נקרא קטן, ולענין הסעודה נקרא גדול?!"

הוא הדין בענין ההסתפקות במועט או ההשתוקקות להשיג עוד ועוד. שתי התכונות טבועות בנפש האדם, ושתייהן שכנו הן באברהם אבינו ולהבדיל בבלעם הרשע. השאלה, לענין מה הוא "קטן" ולענין מה "גדול". אברהם אבינו נחון במדת ההסתפקות לענין הרכוש, אבל שאף לגבי מרומים ברוחניות. וכשהיה בן מאה וחולה, וחמה הוצאה מנרתיקה והקדירה את העולם, לא נטל יום חפשה אלא ישב פתח האהל, ושלח עבדו לחפש עוברים ושבים, ומשלא מצא עמד לצאת בעצמו. כאן לא נקט במדת ההסתפקות והשמחה בחלקו. והפוכו של דבר בבלעם. כסף וזהב, רצה מלא הארמון. אבל ברוחניות, התפלש ברפש.

וזהו שדרשו (מכות י ע"א): מאי דכתיב "אהב כסף לא ישבע כסף" (קהלת ה, ט), זה משה רבינו, אוהב מצוות שלא ישבע מצוות. וידע היה משה שאין שלוש ערי מקלט שבעבר הירדן קולטות עד שלא נבחרו השלוש בארץ כנען, ואמר: מצוה הבאה לידי אקימנה, שנאמר: "אז יבדיל משה שלש ערים בעבר הירדן" (דברים ד, מא). כה גדוש היה במצוות ובמעשים טובים, "שאיין לך גדול במעשים טובים יותר ממש" (ברכות לב ע"ב), וזכה וזכה את הרבים וזכות הרבים תלוי בו (אבות פ"ה מ"ח), ולא ותר על חצי מצוה! והשתוקק כל כך להכנס לארץ, אך ורק כדי לקיים המצוות התלויות בה (סוטה יד ע"א)!

הסביר הגר"ז מברסק את מנהגו של הגר"א כי הנה בשעה שהוציאו את ספר התורה אז היה זמן של לפני ה' לכן צריך לשמוח גם שמחה חיצונית הנעשית על ידי פעולה חיצונית של פיזו וכרכור לעומת זאת כשהחזירו את ספר התורה לארון שוב אין כאן "לפני ה'" ולכן שמח הגר"א רק "כמו שאר יום טוב", אשר חיובו רק "להיות בהן שמח וטוב לב" - שמחה פנימית גרידא.

אם אני כאן הכל כאן (סוכה נג, א)

"אמרו עליו על הלל הזקן כשהיה שמח בשמחת בית השואבה אמר כן: אם אני כאן הכל כאן, ואם איני כאן מי כאן?"

כיצד זה הלל הזקן, הענוותן הגדול יעיד וישתבח בעצמו אם אני כאן הכל כאן ואם איני כאן מי כאן?

"החתם סופר" (דרשות חת"ס) מביא ביאור בשם רבו המובהק רבי פינחס הלוי הורוביץ זצ"ל רבה של פרנקפורט בעל "הפלאה":

"אם אני כאן" - כלומר, אם אדם פחות-ערך כמוני נמצא כאן, הרי "הכל כאן" - כי אז כולם ראויים להיות כאן ולעבוד את ה'.

"ואם איני כאן" - וסיבת מניעתיה תהיה אמנם, משום שאיני ראוי לכך, הרי "מי כאן" - הלא כל אחד יחשוד את עצמו כן, ונמצא שאיש לא יפקוד את בית ה' עד שיהא בית ה' שמש חלילה!

ומוסיף ה"חתם סופר" על פירושו זה "והוא נפלא".

(חיים שיש בהם)

יש המבארים כך: אם אני כאן - שאם ה"אני" שלי כאן בעולם הזה ומונח בגשמיות, "הכל כאן", אזי מופרע מסובביו וממעשיהם, אבל אם "אין אני כאן", שהאני שלו לא מונח כאן בגשמיות - מי כאן? מי יכול להפריע לו, שאינו מרגיש הפרעה מצד סובביו.

מצטער פטור מן הסוכה

בשור"ת מהרש"ג (או"ח סימן לה) כתב ליישב את מנהג כמה אנשי מעשה שנשארים לישב בסוכה אף אם ירדו גשמים בשיעור של "תסרך המקפה", שהנה הרמ"א פסק שאם הצער לא יפסיק כשיצא מן הסוכה, אין בו פטור מחובת סוכה. והנה אותם אנשי מעשה, באם יאכלו מחוץ לסוכה, יהיה להם צער גדול מזה. לכן, אין בהם את הפטור של ירידת הגשמים שכן מה לי צער זה ומה לי צער אחר?!, אמנם, יש להיזהר שלא להיות דובר שקר ושלא לרמות את עצמו בזה.

ויהי בשלם סוכה ומעונתו בציון (תהלים עו, ג)

מה הקשר בין שני עניינים אלו?

מבאר הגר"א שהן מצוות סוכה והן מצוות ישיבת ארץ ישראל, שניהם מיוחדים בכך שאנו מקיימים את המצווה בכל הרמ"ח אברים ובכל הגוף ממש, וזה הפשט "ויהי בשלם" - איזה מצוה מקיים בכל הגוף "שלם"? "סוכה", ו"מעונתו בציון" מצוות סוכה ומצוות ישיבת ארץ ישראל.

בהקשר לזה, היה פעם אחד הצדיקים שאמר שסוכה זה המצווה היחידה שנכנסים אליה אף עם המגפיים. שאלוהו הרי גם להיכנס למקדש נכנסים עם כל הגוף? ענה שלהר הבית הרי אסור להיכנס עם מנעליו לרגליו... כך שסוכה היא בכל זאת מיוחדת בפרט זה.

מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש (קהלת א, ג)

במדרש (רבה קהלת א, ד) "א"ר יודן תחת השמש אין לו למעלה מן השמש יש לו".

בעל ערבי נחל כתב לבאר מאמר זה כך: על פי מה שמספרים שצדיק אחד בבואו לבית המדרש אמר שאינו יכול להשאיר שם כי ביהמ"ד הוא מלא תורה, ובראותו איך מתפלאים השומעים על דבריו אלה, הוסיף לומר: עליכם לדעת שתורה לשמה בוקעת לעילא ואינה נשארת בבית המדרש, לא כן תורה שלא לשמה, שאינה בוקעת ונשארת בבית המדרש, לכן קשה לי לסבול ריח תורה כזו.

וזה רמזו חז"ל באמרום שאף בעמלה של תורה אין יתרון, אם לומדים אותה שלא לשמה, כי אז היא "תחת השמש" כי אינה בוקעת לעילא, ובצדק סיימו חז"ל "אבל למעלה מן השמש" היינו הלומדים תורה לשמה שבוקעת לעילא ואינה נשארת תחת השמש לה בודאי יש יתרון.

שישתמשו בכתר אחד. "ואת הכוכבים" (בראשית א, טז), על ידי שמעט את הלכנה הרבה צבאיה, להפיס דעתה.

והקשה ה"חדושי הרי"ם" זצ"ל איזה פצוי הוא, מה יש ללכנה מהכוכבים שסביבה, במה הם מנחמים אותה על מעוטה.

והשיב: שתראה, שיש קטנים ממנה...

זה מנחם. והראיה, שאנו די מרוצים ממצבנו הרוחני. לא שאנו משלמים, ויש הרבה לאן להעפיל, אבל יש קטנים מאתנו, אז אנחנו רגועים...

ולא זו הדרך! "בשמים - ממעל!" בעניני הנשמה יש לשאף לעוד ועוד, "וגם הנפש לא תמלא" (קהלת ו, ז)!

וכך פרש רבנו יונה דברי המשנה: "ובמקום שאין אנשים השתדל להיות איש" (אבות פ"ב מ"ז). שגם אם אין גדול ממך [וכדברי רש"י (במדבר יג) שכל "אנשים" לשון חשיבות] השתדל להיות חשוב עוד יותר. "ואף אם אין בדור ההוא כמוך, תראה עצמך כאלו בדור חכמי התלמוד אתה, ועמם במקום אחד. וגם כי תשיג למעלתם - ופלא, על מי דבר? - תחשב כאלו אתה עומד עם הנביאים, ועם משה רבינו עליו השלום, ומתי תשיג לחכמתם. ובזה לא תתירש לעולם מללמד, ובכל יום ויום תתקן במדותיך, כי תוסיף על חכמתך, ותהיה כמעין המתגבר!"

ואני זוכר -

בשעתו היתה בני ברק ישוב קטן, וה"חזון איש" רצה להרחיב גבולות הקדשה. עבר להתגורר ברחוב עזרא - היום קוראים לו רחוב חזון איש, ואת רחוב עזרא העבירו מזרחה. אבל אז היה ביתו מחוץ לעיר, בין חרשות ועצי אקליפטוס, ובלילות נשמעו שם יללות תנים וצבועים. פחד היה לעבר שם בחשכה. ראש העיר, ר' יצחק גרשטנקורן, הציב עמוד תאורה, פנס רחוב, ליד ביתו. יום אחד באתי, וה"חזון איש" שאל: "נו, ר' יעקב, מה תאמר לעמוד החשמל שהציבו כאן?"

הבנתי שהוא רוצה לומר דבר מה, וצדקתי.

אמר: "ראה, אני יוצא מהבית, ורואה שיש לי צל ענק, מתמשך והולך למרחקים. ככל שאני מתקרב לעמוד החשמל, כך הולך הצל ומתקטן. וכשאני מגיע אליו, עובר תחתיו, הצל נעלם. אני ממשך והולך, והצל שב ונמתח לפני. ככל שאני מתרחק, הולך הצל ומתארך -

ולמדתי, שכל שאנו מתרחקים מהאור, אנו מרגישים וחסים יותר ויותר "יש", וככל שאנו מתקרבים אל האור, אל חכמת התורה וחכמי התורה בדורות הראשונים, אנו נוכחים יותר ויותר בקטנותנו ואפסותנו!"

זה שאמרו (קדושין מט ע"ב): סימן לגסות הרוח, עניות דתורה. והינו, שמשוה עצמו לפחותים ממנו ומתגאה עליהם, וממילא אינו משוה עצמו לגבורים ממנו ואינו משתדל להעפיל אליהם! ועתה, לעניינינו.

ידועים דברי המדרש (ויקרא רבה ל, יב): "פרי עץ הדר" אלו ישראל, מה אחרת זה יש בו טעם ויש בו ריח, כך ישראל יש בהם בני אדם שיש בהם תורה ויש בהם מעשים טובים.

"כפת תמרים" אלו ישראל, מה התמרה הזאת יש בה טעם ואין בה ריח, כך ישראל יש בהם שיש בהם תורה ואין בהם מעשים טובים.

"וענף עץ עבת" אלו ישראל, מה הדס יש בו ריח ואין בו טעם, כך ישראל יש בהם שיש בהם מעשים טובים ואין בהם תורה...

"וערבי נחל" אלו ישראל. מה ערבה זו אין בה טעם ואין בה ריח, כך ישראל, יש בהם בני אדם שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים. ומה הקדוש ברוך הוא עושה להם, לאבדם אי אפשר, אלא אמר הקדוש ברוך הוא: יקשרו כלם אגדה אחת והן מכפרין אלו על אלו.

והנה, לערבה אין במה להתגאות. אין בה לא טעם ולא ריח, לא תורה ולא מעשים טובים. כל הצדקת קיומה, בהתחברותה לאגד הלולב. וגם שם, הערבה משמאל ("משנה ברורה" תרנא, יב) ונמוכה היא מהלולב וההדס (רמ"א, שם).

בהושענא רבה, כשמביאים אותה בפני עצמה, חובטים אותה. כל קיומה, בהתבטלותה לאלו שמעליה, מהבחינה הרוחנית, לבעלי תורה ומעשים טובים. אך אם מתיצבת היא כשלעצמה, מתגאה היא לא בתורה שאין בה ולא במעשים הטובים שאינה עושה, אלא בעניני העולם, "ואל הארץ" זה הגוף (סנהדרין צא ע"ב), תחבט בארץ!

מעלי ההדס, יש לו במה להתגאות. ניחוחו ערב, מעשים טובים בידו. אך לא: "ענף עץ עבת", "עבת" נוטריקון: "התרחבני בנפשי עז" (תהלים קלח, ג), אין "עז" אלא תורה (זבחים קטז ע"א). ידע ההדס שאינו משלם, ידע שאין די במעשים טובים, שדבר אחד מן התורה שוה מכל מצוותיה של תורה

"אם תבקשנה ככסף, וכמטמונים תחפשנה, אז תבין יראת ה', ודעת אלקים תמצא" (משלי ב, ד-ה). כשוראים כמה עמלים הם לצבר רוחים, וככל שמתעשרים ומרבים נכסים מרבים דאגה (אבות פ"ב מ"ז), יש לו מנה רוצה מאתים, יש לו מאתים וכבר רוצה ארבע מאות (קהלת רבה א, לב). ויותר מזה "כמטמונים תחפשנה", כמה משקיעים הם בחיפוש אחר המטמונים, שאולי לא יניב מאומה ויבלע סכומי עתק, כמה קדוחי נפט וחפושי גז עקרים בתקוה שמא ואולי. וכאן, הן "יגעת ולא מצאת, אל תאמין!" (מגלה ו ע"ב).

"אמר רבי אלעזר, מימי לא קדמני אדם לבית המדרש, ולא הנחתי אדם שם ויצאתי. פעם השכמתי, ומצאתי הזבלים והתבנים, ואמרת: אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין יראת ה'. ואנחנו, לא כזבלים ולא כתבנים!?" פועלי האשפה משכימים לפנינו! (שיר השירים רבה א, ט).

יראה האדם איפה שקדנותו והתלהבותו, ויבין האם הוא מאוהבי כסף או מאוהבי מצוות. ממוחפשי מטמונים, או יראת ה' ודעת אלקים.

"יושב ומשוחח כל היום, ואינו מתעייף, קם להתפלל והוא עיף. יושב ומשוחח כל היום ואינו מתעייף, יושב למד ועיף! הוי: "ולא אותי קראת יעקב, כי יגעת בי ישראל!" (ישעיה מג, כב) (אסתר רבה ג, ד).

הייתי פעם בשעור תורה. הקהל התנמנם, והמגיד שעור בקש לעוררם. אמר בהתלהבות: "והרי כלל נקוט בידינו, שהמוציא מחברו עליו" - והם ישנים!

זעק: "עליו" -

קמו בבעתה ומלמלו: "עליו השלום", רק שיהיה מרוצה...

אבל מעודי לא ראיתי מי שנרדם בעסק, ליד הקפה, כשהקונים צובאים על הדלפק!...

באו ונעייני בסיפור מהגמרא (תמיד לב ע"ב): אלכסנדר מוקדון ערך מסע לכבוש העולם. עבר את הררי החשך והגיע למחוז שכלו נשים. בקש לערך עמן מלחמה. אמרו לו: "ממה נפשך, אם תהרגנו יאמר: נשים הרג. ואם נהרגך, יאמרו שנפלת ביד נשים".

השלים עמן.

אמר: "הבו לי לחם לאכל". הביאו לפניו שלחן של זהב, ועליו ככר לחם מזוהב.

תמה: "וכי כך נוהגים אצלכם, לאכל לחם של זהב?"

אמרו לו: "לאו, אוכלים אנו לחם חטה. אבל אם בשביל לחם חטה באת, האם לא היה לך בארצך!?"

כשיצא משם, כתב על שער המחוז: "אני אלכסנדר מוקדון שוטה הייתי עד שבאתי לכאן והנשים אלפוני חכמה..."

כשחזר ישב ליד מעין לאכל לחם, והיו עמו דגים מלוחים, שישתמרו בדרך. הדיחם במי המעין להסיר מליחותם, וספגו טעם מעדן ונפלא. אמר: כנראה, נובע מעין זה מגן העדן.

ויש לי שאלה: את המעין הזה מצא בדרכו חזרה, משמע שעבר שם בדרכו לאותו מחוז. מדוע אז לא הבחין בו ובסגלתו.

והתשובה כבר נתנה: כשהלך לשם היו כל מעיניו נתונים לכבש עוד ועוד, להשתלט ולמשל על מעבר להררי חשך. בסדר, יכניע, ידביר תחתי, ומה הלאה, ובשביל מה, אין זו שאלה. דחף הוא, ואינו בשליטה. בסחף זה, אין מבחינים במעין מגן העדן!

רק כשפקחו הנשים את עיניו: מה צריך האדם יותר מלחם לשבע. לשם מה טרחת ובאת, מה חסר לך בארצך. וכששקטה מעט המית השקיקה, התפנה למצא את המעין המברך!

זהו שאמרו: "מה יעשה האדם ויחכם, ימעט בסחורה וירבה בשיבה" (נדה ע ע"א). הדגש אינו רק על "ירבה בשיבה", אלא גם על "ימעט בסחורה", כי אם שואף הוא לעוד ועוד בגשמיות, יהיה נחון במדת ההסתפקות ברוחניות. וכמאמר החסיד בעל "חובות הלבבות" (שער חשבון הנפש פרק ג, חשבון כה): "כאשר לא יתחברו בכלי אחד המים והאש, כן לא תתחבר בלב המאמין אהבת העולם זה ואהבת העולם הבא. ואמרו: העולם הזה והעולם הבא כשתי נשים צרות זו לזו, כאשר תרצה האחת תקציף השנייה". וכך פרשו רבותינו (הרמב"ם ועוד) דברי המשנה: "לא כל המרבה בסחורה מחכים" (אבות פ"ב מ"ה). והעיר ה"תוספות יום טוב" שהיו שהרבו בסחורה והחכימו, כרבי אלעזר בן חרסום (יומא לה ע"ב) ואילפא (תענית כא ע"ב). ולהאמור, מעיניהם לא היו אלא בתורה. וכמו שפרשו (ערובין נה ע"א) "לא מעבר לים הוא" (דברים ל, יג), לא תמצא לא בסחורים ולא בתגרים.

וידועים דברי רש"י בפסוק: "ויעש אלקים את שני המארת הגדלים, את המאור הגדל לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה", שיום נבראו, ונתמעטה הלבנה על שקטרגה ואמרה שאי אפשר לשני מלכים

(ירושלמי, ריש פאה), ושנר מצוה ואלו התורה אור (משלי ו, כג). ואם אמנם גבוה ההדס מן הערבה, ומימין הוא, אבל הלולב במרכז, וגבוה מכולם.

והלולב אף הוא אינו מתגאה. אמנם גבוה הוא, ועוצר רוחות רעות וטללים רעים (סכה לו ע"ב) כי התורה מגינה ומצילה (סוטה כא ע"א), אבל שלמות אין בו, כי תורה בלא מעשים טובים כמוה כבנין בלא יסודות איתנים (אבות דרבי נתן כב, א. כד, ב-ד). ועדין צריך הוא לבקש "וטרה לבנו לעבדך באמת", שהאתרוג דומה ללב (ויקרא רבה ל, יד), האתרוג שיש בו שלמות תורה ומעשים טובים, ויש ללולב לאן לשאוף. "לולב", נוטריקון לו לב (זהר ח"ג רכ, ב)!

האתרוג משלם הוא, אך כשהיה האתרוג בעצו, עם אתרוגים אחרים, ידע שזו השלמות, תורה ומעשים טובים, ולבו יודע מרת נפשו, שמשלם אינו. יש אתרוגים נאים יותר, ומיחסים יותר, ונקיים יותר.

קוטפים אותו ועוטפים בפשתן ומניחים בכלי כסף, והוא רואה עצמו כמהדר שבארבעת המינים, ומבקש: "אל תבואני רגל גאווה!" רבונו של עולם, שלא אשנה עצמי ללולב להדס ולערבה, ושלא תזוה דעתי עלי. שאשנה עצמי לאתרוגים שמעלי, ואוסיף בתורה ובמעשים הטובים!

(והגדת)

אומרת התורה בפרשת אמר - (ויקרא כג, מ) ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל ושמתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים... התורה מצוה אותנו לקחת ארבע מינים..

כתוב בתלמידי הבעל שם-טוב, שהקב"ה, כדי לתת לנו את ההכנה להחזיק ביד את אותם ארבעת המינים, שכתוב בחז"ל, שאלו ארבעת המינים, שמושגחים ישירות, ע"י הקב"ה, כך מופיע בחז"ל...

כל אחד מהצמחים, יש לו מלאך שאומר לו "גדל", אבל ארבעת המינים, הם המינים המושגחים ע"י הקב"ה באופן אישי, וכדי להכין אותנו לקראת לקיחת ארבעת המינים, נתן לנו הקב"ה ארבעה ימים, בין יום הכיפורים לסוכות, שכל יום מהימים האלה, צריך לעשות הכנה מיוחדת, על כל אחד מהמינים - יום אחד צריך לעבוד על לולב, יום אחד על אתרוג, יום אחד על הדסים, יום אחד על ערבה....

אלו ארבעת הימים, שבין יום הכיפורים לסוכות, ארבעה ימים של הכנה, לקראת יום חג הסוכות, שבו אנו ניטול את ארבעת המינים.

בא המדרש ושואל שאלה - ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר? זה לא יום ראשון, זה אמצע החודש, ט"ו בחודש...

ותשובת המדרש ידועה (תנחומא ויקרא) - ראשון לחשבון עונות.

אז בשנים עברו, דיברנו על הענין שכותב רבינו בחיי, אומר שמה שכתוב ולקחתם לכם ביום הראשון, הכוונה ליום הראשון שמכפר על חטאו של אבינו הראשון, שנעשה ביום הראשון לבריאה.

היות וחטא אדם הראשון, נעשה בא' בתשרי, זה היום שבו נברא האדם הראשון, ובשעה השביעית, הקב"ה נפח בו נשמה, ובשעה השמינית הכניסו לגן-עדן, בשעה התשיעית ציוה עליו, לא לאכל מעץ הדעת, בעשירית הוא סרח אכל מעץ הדעת...

מה היה עץ הדעת?

הגמרא אומרת, שזה היה תאנה או חיתה או גפן.

במדרש כתוב למאן דאמר, שזה היה אתרוג.

אומר רבינו בחיי - ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר למה? בגלל מה שקרה ביום הראשון לבריאה, שהאדם הראשון אכל מעץ הדעת, אז האכילה הזאת מעץ הדעת, למאן דאמר שזה היה אתרוג, לוקחים אתרוג, כדי לכפר על חטאו של אבינו הראשון.

אלו דברי רבינו בחיי, אבל המדרש עצמו אומר - ולקחתם לכם ביום הראשון, ראשון לחשבון עונות.

למה הכוונה ראשון לחשבון עונות?

אז המדרש אומר, שביום הכיפורים, נמחלים עוונותיהם של ישראל. עם ישראל עבר מחילת עוונות ב"ה, כולנו נקיים, כמו שכתוב, שיוצאת בת-קול ואומרת לך אכל בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלהים את מעשיך... הגענו לדרגה של ניקיון עוונות בס"ד..

ממשיך המדרש ואומר - אבל בין יום הכיפורים לחג הסוכות, כולם עסוקים, זה בלולב וזה באתרוג וזה בסוכתו... אז אין זמן לעשות עבירות, אז ממילא, אומר הקב"ה - לא מונים להם את העבירות...

אבל זה לא אומר, שאם לא מונים להם את העבירות, אז אם תעשה

עבירות, זה לא יחשב לך ☺

אני לא זוכר אם סיפרתי לכם, אבל לפני 22.5 שנים נולדו לי תאומות, אז היה יהודי אחד, מבוגר מאוד שישב בחר לידה... אז עוד לא היה פלאפונים, היה רק טלפון ציבורי עם אסימונים...

בקיצור, הוא ישב שם ברחבה, יהודי מבוגר, בסביבות גיל ה-80, תיארתי לעצמי שהוא לא בעל של אישה, שבאה ללדת... הוא ראה שאני מלא שמחה, התקשרתי להורים שלי, הודעתי להם שנולדו לי תאומות...

הוא שאל אותי "מה נולד לך, בן?"

אמרתי לו - "לא... שתי בנות"

הוא אמר לי "אני נותן לך הבטחה, שבשנה הקרובה, אתה לא עושה עבירות"

אמרתי לו "אתה מדבר בתור נציג של יצר הרע? מאיפה הביטחון שלך?" אמר לי "זה משנה מפורשת במסכת אבות שגייעת שניהם משכחת עון... אם יש לך שניים ביחד, זה משכיח ממך את העבירות... צריך לתת לזה בקבוק, לזה בקבוק, להחזיק אותם ביחד... אין לך זמן לעשות עבירות"

אומרים חז"ל - כשאדם נמצא בין יום הכיפורים לחג הסוכות, זה עסוק באתרוג, וזה בלולב... אין זמן לעשות משהו אחר. עד כאן דברי המדרש.

ראיתי בקדושת לוי, לר' יצחק מברדיטשוב, שכתב דבר נורא, שראיתי שהבאבא סאלי זצ"ל, היה כל-כך מבסוט מהחידוש הזה, שהוא הוסיף עליו כהנה וכהנה.

אומר ר' יצחק לוי מברדיטשוב (קדושת לוי, מאמרים בפרשת האזינו) - כתוב בגמרא (מסכת יומא) שאדם שעשה תשובה מיראה, כיון שהוא פחד מהעונש, אז זדונות נהפכים לו לשגגות. זה לא שהחטא נמחל בתשובה, אלא זה ירד מדרגת מזיד, לדרגת שוגג, אבל אם אדם עשה תשובה מאהבה, אז הזדונות הופכים לו לזכויות.

כשאדם עושה תשובה בראש השנה וביום הכיפורים, הוא מפחד מהקב"ה, אז הוא עושה תשובה, זה לא שהוא עושה תשובה כי הוא אוהב את הקב"ה, אלא הוא עושה תשובה, כי הוא מפחד מהעונש שהוא יחטוף. אבל כיון שמגיע חג הסוכות, ובחג הסוכות אנחנו עושים תשובה מאהבה - בכל קניית ארבעת המינים, קונים אתרוג, לולב... בונים סוכה, אז התשובה היא מאהבה, אתה מראה כאן, כמה אתה מחבב את המצוות, אז הזדונות הופכים עכשיו, לזכויות, לכן הדין הופך להיות, דין חדש, לכן כתוב ולקחתם לכם ביום הראשון, כי הדין, הוא דין חדש.

כתוב שנוהגים ללכת לתשליך בראש השנה. מה עושים בתשליך? מוציאים את הכיסים, וכביכל, זורקים את כל העוונות החוצה.

אמר הבאבא סאלי על זה, דבר נפלא ביותר - אם עפ"י מה שכתב ר' יצחק מברדיטוב, שבחג הסוכות אנחנו עושים תשובה מאהבה, אז הזדונות הופכים להיות זכויות, אז אנחנו מבקשים את העוונות בחזרה, לכן כתוב (ישעיה יב, ג) ושאתם מים בששון ממעיני הישועה... לכן השמחה הגדולה של חג הסוכות היא, שאנחנו כביכל, שואבים את כל העוונות חזרה החוצה, כך אמר הבאבא סאלי זצ"ל.

אם ככה, אמר השפת אמת - תבין דבר נפלא ביותר, אומרים ביום הכיפורים (ישעיה מג, כב) מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאותיך שובה אלי כי גאלתיך - כשאנחנו יושבים בסוכה, זכר ענני הכבוד, אז מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאותיך - שתי הדברים האלה, מחזירים אותנו למצב, של כפרת עוונות בחג הסוכות.

אם ככה, נוכל בס"ד, לעמוד על עוד דבר אחד:

בזכות מה זכו ישראל למתנה, שנקראת חג הסוכות?

אז יש הרבה דעות, למה זכו לזה...

אחד הדברים שחז"ל מביאים - כיון שאברהם אבינו, הושיב את האורחים שלו תחת העץ. אמר הקב"ה "אתה הושבת את האורחים שלך תחת העץ, חייך, שאני נותן לבניך מצוה שעושים אותה, מתחת לעץ, זו המצוה של חג הסוכות, שנאמר (בראשית יח, ד)... והשענו תחת העץ. אלו הדברים שמביאים חז"ל במדרש.

אם ככה, אומרים רבותינו דבר נפלא ביותר - בזה שאברהם אבינו, הושיב את האורחים שלו תחת העץ, בזה הוא זכה לקרב אותם לעבודת ה'.

הרי הוא נתן להם לאכל, ואמר להם "רבותי, או שאתם מברכים או שאתם משלמים"

אז אנשים העדיפו לברך מאשר לשלם, אז הם הגיעו לידי אמונה, שהזכירו שם שמים, היו שם גם ישמעאלים, גם ערבים... כולם אמרו "הקב"ה, הוא המלך!"

יצא, שבזה שהכניס אברהם אותם אליו, הם באו לידי אמונה.

אומרים רבותינו – זה הכוח שיש במצות סוכה, שהיא הופכת להיות צילא דמהימנותא... זו המצוה שאדם מקיים אותה, בכל הגוף שלו.

אין מצוות שאדם מקיים בכל הגוף, אמר הגאון מוילנה, רק ישיבה בארץ ישראל ומצוות הסוכה. יש טוענים שגם מקווה.

אם כך, הייתי רוצה לעמוד רק על עוד נקודה אחת, ברעיון של צילא דמהימנותא, כדי לחבר לנו רעיון נוסף:

להלכה נפסק, שכל המלאכות שאדם עושה, צריך לעשות אותם בסוכה – אוכל בסוכה, ישן בסוכה, מדבר בסוכה... אבל שני דברים כתוב בהלכה, שלא עושים בסוכה, מהם?

לא מתפללים בסוכה, ואדם שרוצה ללמוד בעיון, שלא ילמד בסוכה, שילך לבית הכנסת.

כל אחד שואל את עצמו – אם לאכל בסוכה, ולישון בסוכה... אז למה לא להתפלל בסוכה?

שאלה נוספת שראיתי, ששואל אותו ספר, שנקרא שדה אברהם – אתה מזמין את האושפיזין לסעודה?! תזמין אותם שאתה מתפלל... מה החגיגה הגדולה?!

הוא אומר תשובה נפלאה ביותר – הקב"ה בדק אותנו כבר בראש השנה וביום הכיפורים, וראה באיזה דרגה אנחנו בימים האלה, אבל בחג הסוכות, אומר הקב"ה "בא נראה אותך, כשאתה אוכל, כשאתה ישן, כשאתה מטייל, בא נראה שם, אם אתה נמצא ב - צילא דמהימנותא. זה שהיית דבוק בי בעשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים, כולם ראו... אני רוצה לראות עכשיו, בשבעה ימים האלה, שאתה לא נמצא איתי ביחד, שאתה נמצא ב - צילא דמהימנותא.

אז כל שבעת הימים האלה, שאתה נמצא ב - צילא דמהימנותא, שם צריך לבדוק אותך, איך אתה נמצא מבחינה רוחנית, לכן דווקא האכילה והשתייה והשינה, דוקא אז, צריך לראות איך אתה מתנהג בסוכה, כשאתה נמצא ב - צילא דמהימנותא.

זאת ההקדמה לחג הסוכות, ורציתי להיכנס לדבר קצת יותר עמוק:

בשבוע הבא בע"ה, נקרא פרשת וזאת הברכה, תהיה חציצה של יום אחד, ומיד עוברים לפרשת בראשית, אז ממילא, אני רוצה לעמוד על נקודה אחת, שבע"ה תחבר לנו גם את פרשת וזאת הברכה, וגם את פרשת בראשית וגם את חג הסוכות. אני רוצה לחבר את שלושתם ביחד, ברעיון נפלא שראיתי, בשם משמואל, ממאמרים שלו, בפרשת בלק, ומשם בע"ה, אני רוצה לבנות יסוד נפלא.

היסוד שאני רוצה לבנות עליו את הדברים, זה רש"י, בפרשת בלק, לאחר שהאתון פתחה את פיה ואמרה (במדבר כב, ל) הלווא אנכי אתנך אשר רכבת עלי מעודך עד היום הזה... מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים...

שואל המדרש תנחומא – ממתי אתון מדברת בלשון הקודש?

אומר רש"י במקום, בשם מדרש תנחומא – זה שלש רגלים. רמז לו אתה מבקש לעקור אמה החוגגת שלש רגלים בשנה.

שואלים כל המפרשים כולם מדוע שאלה האתון דוקא על שלוש רגלים?

אומר הכלי יקר דבר נפלא ביותר – הרי האתון נטתה מן הדרך, שלוש פעמים. בשלושת המקומות שהיא נכנסה, הכל רומז לשלוש רגלים.

אומר הכלי יקר – ומדכתב רש"י זה שלש רגלים, אתה רוצה לעקור אומה החוגגת שלש רגלים (במד"ר כ. כיד) שמע מינא שאותן ג' סימנים שהזכיר הם כנגד ג' רגלים ומתחיל מן סוכות אשר בחדש תשרי ראש השנה שנאמר בו (דברים טז. יג) באספך מעשיך מן השדה, ועליו נאמר ותט האתון מן הדרך ותלך בשדה אתה רוצה לעקור אומה החוגגת חג האסיף התלוי בשדה ובו מקריבים ישראל ע' פרים כנגד ע' אומות וא"כ בטולם גורם בטול כל האומות.

* שלוש פעמים מוזכרת המילה שמחה, לגבי חג הסוכות. אומרים חז"ל (ילקוט שמעוני) – למה נאמר שלוש פעמים שמחה?

אומר המדרש – בחג הפסח אתה לא יכל לשמוח, כי עדין לא היה קציר של התבואה, ואתה לא יודע אם התבואה תצליח או לא, ולכן בחג הפסח נידונים על התבואה, ולכן מביאים שעורים.

בחג העצרת מביאים שתי הלחם, כי בעצרת נידונים על פירות האילן, והוא לא יודע אם פירותיו יצליחו או לא.

אבל כשמגיע כבר חג הסוכות, שכבר את התבואה הוא הכניס הביתה, וגם את הפירות הוא כבר הכניס הביתה, ויש לו כבר מחילת יום הכיפורים, לכן כתוב שלוש פעמים 'שמחה', בחג הסוכות!

ממשיך הכלי יקר ואומר – ואח"כ אמר במשעל הכרמים, רמז לחג הפסח זמן "מ שנאמר (תהלים פ. ט) גפן ממצרים תסיע תגרש גוים ותטעה, כי הדין

נותן לעקור הקוצים וליטע הגפן ואיך אתה רוצה להחליף הקערה ולעקור הכרמים מפני הקוצים, ודרך הגפן שהוא נרפס ברגלים ולסוף היין מפיל את זה הרופסו כששותהו, כדמסיק בילקוט פר' וישב (קמו). בשם מדרש שוחר טוב ושם מביא הרבה דמיונות על שישאל נמשלו לגפן וכולם שייכים לבטל דעת בלעם. ורמז לחג הפסח שבו שותים ד' כוסות של יין כנגד כוס ישועות לישראל שנמשלו לגפן, וכתוב ד' לשונות של גאולה, וכנגד הקב"ה משקה לאומות ד' כוסות תרעלה כדמסיק בב"ר, (וישב פה.ח) ואיך אתה רוצה לעקור כל זה ולהחליף השיטה בין ישראל לעמים.

ואח"כ אמר ויעמוד במקום צר אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל, כנגד עצרת שבו קבלו את התורה שנאמר בה (משלי ג. טז) אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד, ואלמלא קבלו ישראל התורה היה העולם חוזר לתוהו ובוהו (שבת פח). והיו כל האומות בטלין ואיך אתה רוצה לעקור אומה זו החוגגת חג זה שיש בו צורך לכל האומות ולכל הנמצאים שבמעלה ושבמטה ויכול להיות שגם במשעול הכרמים רמז לו אתה רוצה לעקור אומה החוגגת חג הפסח ושותין בו ד' כוסות, כנגד ד' מלכויות, ושל יין כמספר ע' כנגד ע' אומות, ובטול זה גורם ג"כ ביטול כל ע' אומות.

אם ככה, אומר הכלי יקר, שאתון ירדה שלוש פעמים – לשדה – רמז לחג הסוכות, הכרם – רמז לחג הפסח ומשעול הכרמים – רמז לחג השבועות, שהקב"ה תחם אותנו במקום אחד, מבלי יכולת לזוז ימין ושמאל.

יוצא, שכל הענין הזה, רומז לשלושת הרגלים, וכאן השאלה שנשאלת היא – מה האתון "התלבשה" דוקא בענין של 'שלושת הרגלים'?

אתה השאלה הזאת מצאתי, בספר שנקרא שם משמואל, שנת תרע"ח. במאמרים שלו הוא שואל את השאלה הזאת, ואומר דבר נפלא ביותר.

אני אומר את התשובה שלו, ומהתשובה שלו, נגיע לחג הסוכות – בלעם הרשע, רצה להחזיר בעם ישראל, את המידות שלו.

המידות של בלעם הרשע, מופיעות במשנה באבות (ה, יט) – עין רעה, ורוח גבוהה, ונפש רחבה, מתלמידיו של בלעם הרשע.

בשפה שלנו – עין רעה, ורוח גבוהה, ונפש רחבה זה קנאה תאוה וכבוד.

שואל הספר שם משמואל – מה פתאום הוא רצה לעקור מעם ישראל את הרגלים?

ואומר – הוא רצה לעקור את הרגלים, כי הרגלים מגינים את עם ישראל, מקנאה תאוה וכבוד.

כל רגל בפני עצמו, יש לו מאפיין, והמאפיין שלו, מגן על עם ישראל. ברגע שעם ישראל חוגג את החג הזה, יש לו כוחות עילאיים, להתגבר על המידה הזאת.

אומר השם משמואל – פסח, הוא כנגד אברהם, הוא כנגד לעזור לבן-אדם, להילחם כנגד הכבוד.

ידוע לכולם, שהרי במצה אין כלום, לא תופחת ולא מתפתחת, אז כל המהות של זה, מבטא את השפלות, שזה נגד הכבוד.

חג השבועות, הוא כנגד התאוה. ידוע לכולם, שהקב"ה אמר לעם ישראל "אל תיגשו אל אישה"... כל המהות של מתן תורה, הוא כנגד הענין של תאוה.

סוכות, אומר השם משמואל, הוא כנגד הקנאה. יעקב אבינו, זה החג שלו, כמו שאומר הטור – פסח כנגד אברהם, שבועות כנגד יצחק וסוכות כנגד יעקב.

אלה הדברים שאומר הספר שם משמואל, בפרשת בלק.

אומר השם משמואל – היות ויעקב אבינו, הוא הסמל של חג הסוכות, וביעקב כתוב (בראשית לג, יז) ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת על כן קרא שם המקום סכות

שואל השם משמואל – ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת על כן קרא שם המקום סכות? על שם מה שהוא עשה לבהמות שלו? מה החידוש כאן?

שואל רש"י ועוד מפרשים – בגלל שהוא עשה לבהמות שלו סוכות, לכן הוא קרא את המקום סכות?

וכולם מבססים את תשובתם על התרגום יונתן-בן-עוזיאל במקום.

אומר התרגום במקום – ויעקב נטל לסוכות ואיתעכב תמן תריסר ירחי שתא ובנא ליה בי מדרשא ולגיתו עבד מטלן בגין כן קרא שמא דאתרא סוכות.

בית המדרש, הוא בנה בנין של קבע – ויבן לו בית, את זה הוא בנה... ולמקנהו עשה סכת עשה דירת ארעי.

עד כאן דבריו של הספר שם משמואל, בפרשת בלק.

התעוררתי לדבר הזה, היות והשבוע בע"ה מסיימים את התורה, פרשת וזאת הברכה, ושם הפסוקים מדברים על מות משה, בהר ההר... עד כאן הדברים ידועים...

ראיתי שתי מדרשים... מדרש אחד היה חדשני מאוד עבורי, במדרש תנחומא בפרשת ואתחנן, שם מביא המדרש דבר שהוא פלא, ואחרי זה ראיתי את המדרש, בפרשת וילך, שניהם מדברים על הבחירה של משה רבינו.

במדרש תנחומא, בסוף פרשת ואתחנן, לפני שמשה רבינו מסתלק לבית עולמו, מביא המדרש שמה רבינו בא לקב"ה, וביקש לחיות, ובמדרש בפרשת וזאת הברכה כתוב, שמה רבינו ביקש אפילו להיות בהמה....

שמעתי את הרב שך זצ"ל כמה פעמים, שהוא שואל את השאלה – איזה מן דבר זה, לחזור לעולם הזה בגלגול של בהמה?

והתשובה שאמר הרב שך – אמר משה רבינו "כל רצוני, זה לקדש שם שמים..." אם אני יהיה בשמים, לא יהיה לקב"ה, שום קידוש שם שמים, אבל אם אני אהיה כאן, בתור בעל חיים מה תהיה התוצאה? תעמוד אמא עם הבן שלה, והבן יגיד לה "אמא, תראי איזה ציפור יפה!..." והאמא תגיד לבנה "את הציפור הזאת, ברא הקב"ה בששת ימי בראשית..." ואז יתקדש שם שמים.

אמר משה "לא אכפת לי להיות ציפור, אם יתקדש ע"י שם שמים".

באחד הפעמים שמופיע בפרשת ואתחנן, אמר משה לקב"ה "ריבונו של עולם, תשאיר אותי כאן"

אמר לו הקב"ה – איני יכל להשאיר אותך כאן, כי כבר הגיע זמנו של יהושע, למלא את מקומו. ואין מלכות נוגעת בחברתה....

אמר משה – זה כל הבעיה! אני פותר אותה ברגע! יהושע יהיה מלך ואני נישאר.

אמר לו הקב"ה – אין שום בעיה, מחר יהושע מוסר שיעור, ואתה תילך לשיעור שהוא ימסור....

אני מקריא את דברי המדרש (מדרש תנחומא, פרשת ואתחנן) – אמר לפניו, רבוני, אם מפני יהושע אני מת, אלך ואהיה לו תלמיד. אמר לו: אם אתה רוצה לעשות כך, לך עשה. עמד משה והשכים לפתחו של יהושע. היה יהושע יושב ודורש, ועמד משה וכפף קומתו והניח ידו על פיו, ונתעלמו עיניו של יהושע ולא ראה אותו, כדי שיצטער וישלים עצמו למיתה. והלכו ישראל אצל משה לפתחו ללמד תורה, ושאלו ואמרו, משה רבנו היכן הוא. אמרו להם, השכים והלך לפתחו של יהושע. הלכו ומצאוהו בפתחו של יהושע, והיה יהושע יושב ומשה עומד. אמרו לו ליהושע, מה עלתה על לבך שמה רבנו עומד ואתה יושב. כיון שתלה עיניו וראהו, מיד קרע בגדיו וצעק וככה ואמר, רבי רבי, אני אבי ואדוני. אמרו ישראל למשה, משה רבנו, למדנו תורה. אמר להם: אין לי רשות. אמרו לו: אין אנו מניחין אותך. יצתה בת קול ואמרה להם, למדו מיהושע, וקבלו עליכם לישב וללמד מיהושע. ישב יהושע בראש, ומשה בימינו, ובני אהרן משמאלו, והיה יהושע יושב ודורש בפני משה. ואמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, בשעה שאמר יהושע, ברוך אשר בחר בצדיקים, נטלו מסורות חכמה ממשה ונתנו ליהושע, ולא היה יודע משה מה היה יהושע דורש. אחר שעמדו ישראל משיבה, אמרו למשה, פרש לנו את התורה. אמר להם: איני יודע מה אשיב לכם. והיה משה רבינו נכשל ונפל. באותה שעה אמר משה, רבון העולמים, עד עכשו בקשתי חיים, ועכשו הרי נפשי נתונה לך...

עד כאן דברי המדרש תנחומא...

אני מקריא מדרש רבה, פרשת וילך, אות ט – קרא את יהושע, אמר לפניו רבונו של עולם, יטל יהושע ארכי שלי ואהא חי, אמר הקדוש ברוך הוא עשה לו כדרך שהוא עושה לך, מיד השכים משה והלך לביתו של יהושע, נתיירא יהושע ואמר משה רבי בוא אצלי, יצאו הלך, הלך משה לשמאלו של יהושע, נכנסו לאהל מועד, ירד עמוד הענן והפסיק ביניהם, משנסתלק עמוד הענן הלך משה אצל יהושע ואמר מה אמר לך הדבור, אמר לו יהושע כשהיה הדבור נגלה עליך יודע הייתי מה מדבר עמך, אותה שעה צעק משה ואמר מאה מיתות ולא קנאה אחת, ושלמה מפרשה (שיר השירים ח, ו): כי עזה כמות אהבה קשה כשאל קנאה, אהבה שאהב משה ליהושע, ומה שקנא משה ביהושע...

בא הספר המאור שבתורה, ושואל שאלה עצומה – איך אפשר לומר את זה על משה רבינו?

משה רבינו, כאשר יהושע אמר לו אלדד ומידד מתנבאים במחנה... אדני משה כלאם... מה אמר לו משה רבינו?

ומי יתן כל עם ה' נביאים שכולם יהיו נביאים, מה אכפת לי?!

אומרים חז"ל – ביום תום שבעת ימי המילואים... בכ"ג באדר... מתחיל משה רבינו לעבוד במשכן, ונמצאים שם אהרון ובניו, ומסתכלים כיצד משה עובד... מגיע ראש חודש ניסן, ואמר הקב"ה למשה "סיימת... בבקשה להעביר את העבודה, לאהרון ולבניו..."

למשה רבינו של חרה... ושאל את הקב"ה "למה?"

אמר לו הקב"ה – שבעה ימים בסנה דיברתי איתך... גם מתמול גם משלשם גם מאז דברך... דיברתי ודיברתי, ניסיתי להשפיע עליך שתיקח את העבודה, ולא לקחת! שבעה ימים עבדת את העבודה, עכשיו תעביר אותה לאהרון אחיך...

אתם חושבים שהוא נישבר?

מה פתאום... אמר לנו דוד המלך בתהלים (קלג) כשמן הטוב על הראש ירד על הזקן זקן אהרן שירד על פי מדותיו.

שואל המדרש (ויקרא רבה, פרשה ג) – וכי שני זקנים היו לאהרון ואת אמרת הזקן זקן, אלא כיון שראה משה את השמן יורד על זקן אהרן היה שמח כאלו על זקנו ירד. משה רבינו היה כל-כך שמח, שאהרון אחיו התמנה להיות כהן גדול!

עוד מביא המדרש – (תהלים קלג, א ג): הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד כשמן הטוב על הראש וגו'...

מתחילת הבריאה, שתי אחים שיושבים ביחד, רק אקשן יש בניהם – קין הרג את הבל, אח"כ יש את ישמעאל ויצחק, עשו ויעקב, יוסף והשבטים.... כל הזמן מריבות... על מה טוב ועל מה נעים?

אומר המדרש, שכל הפסוקים האלה, לא נדרשו אלא על משה ואהרון.

אהרון ומשה, זה שבת אחים גם יחד הם אוהבים אחד את השני!

כך שאל הספר המאור שבתורה – אני לא מבין, אם יהושע מקבל נבואה, ואני לא יודע מה מאה מיתות ולא קנאה אחת... מה הולך כאן? מה היסוד שכתוב כאן?

רבותי, אם אלה הדברים, בואו ונתחיל לבארם:

ישנה מידה שנקראת קינאה, היא נפוצה יותר מאשר האבולה ☺.

אני רוצה לעמוד על המידה הזאת, שנקראת קינאה, כי המידה הזאת, איתה יצק הקב"ה את העולם.

איפה אנחנו רואים את זה?

אנחנו רואים את זה עוד לפני שנבראו בני-האדם, שכבר היה אקשן, בין שתי בריות – השמש והירח.

במדרש כתוב, ששניהם היו אותו גודל, ושניהם האירו... הם נבראו כבר ביום הראשון, וביום הרביעי, אמר רש"י, הקב"ה כבר תלה אותם בעליונים...

באה השמש וטענה – מה זה הדבר הזה, איך יכל להיות שהקב"ה ברא, שתים אותו הדבר?!

היא באה לקב"ה ואמרה – "ריבונו של עולם, אין שתי מלכים משמשים בכתר אחד..."

אם היא היתה באה ואומרת – ריבונו של עולם, אין שתי מלכים משמשים בכתר אחד, לכן תקטין אותי, אז זה היה בסדר גמור... אבל היא אמרה – לכן תקטין אותי...

לכן יוצא, שמידת הקנאה הראשונה שהיתה בעולם, היתה כאן, ודרך-אגב – היא הביאה גם את הלשון הרע הראשון בבריאה, כך כתוב בספר האשכול, כתוב, שזאת הסיבה שכתוב מאורות חסר, כיון שביום הזה נבראה מיתת האסכרה (רש"י, שבת ל"ב).

אומר הספר אזנים לתורה – כאן, מהקנאה הזאת, אתה לומד דבר נפלא. הירח חיפשה שררה, למה?

השמש אמרה "אין שני מלכים משמשים בכתר אחד" – מי אמר לך שאת מלך בכלל?!

מילא, היתה אומרת "עבדים"... עבדים כן משמשים ביחד...

אומר הספר אזנים לתורה – כל הרודף אחר הכבוד, הכבוד בורח ממנו... השורש של המידה הזאת, זו מידת הקנאה.

אם ככה, נוכל להבין דבר נפלא – לא רק שהנבראים האלה, גם המלאכים, שתגיד לכאורה, מה שייך מלאכים למידות?!

אבל חז"ל מלמדים אותנו, שהמלאכים קינאו בבני-אדם.

אומרת הגמרא (מסכת סנהדרין ט), שהמלאכים צלו בפני האדם הראשון בשר וסיננו לפניו יין, אותו רגע שראה זאת הס"מ, שלא היה מלאך

כמותו, שהיה בעל 12 כנפיים, אמר – המלאכים צולים לפניו בשר ומסננים לפניו יין! חייבים להחטיא אותו!

למדנו עוד דבר – שהמלאכים מקנאים בבני-האדם, והקב"ה ידע, שאם הוא לא ינהג בפעולה מסוימת, כל הבריאה כולה תתערבב בגלל קנאה.

למה הקב"ה ברא את אדם הראשון, ביום השישי, חלקו מן העליונים וחלקו מן התחתונים – את הגוף הוא לקח מן האדמה למטה, ואת הנשמה מן העליונים?

אומר רש"י במקום – ויפח באפיו. עשאו מן התחתונים ומן העליונים, גוף מן התחתונים ונשמה מן העליונים, לפי שביום ראשון נבראו שמים וארץ, בשני ברא רקיע לעליונים, בשלישי תראה היבשה לתחתונים, ברביעי ברא מאורות לעליונים, בחמישי ישרצו המים לתחתונים, הווקק בששי לבראות בו מעליונים ומתחתונים, ואם לאו יש קנאה במעשה בראשית, שיהיו אלו רבים על אלו בבריאת יום אחד.

פירוש הדבר – אמר הקב"ה "אני חייב לעשות את זה, אחרת תהיה בעולם קנאה".

אם אלה הדברים רבותי, למדנו דבר ראשון, שגם דוממים מקנאים, למדנו שמלאכים מקנאים, ועכשיו הגיע האדם.

איפה האדם מקנא?

כתוב בחז"ל – שהגיע הנחש ופיתה את חוה, אומר המדרש – אמר לה "תאכלו מן העץ..." למה? "כי ידע אלהים כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלהים ידעי טוב ורע"

אומר הספר המאור שבתורה – תראה מה עשה כאן השטן, הוא לקח את הקנאה, ואמר לו "בא תראה... דע לך, אתה רוצה להיות אלהים? יש לך אפשרות, פשוט תאכל מהעץ הזה, ותוכל לברוא עולמות".

זאת אומרת, הוא יצק בו, שיוכל להיות כמו הקב"ה. זה היה אצל אדם הראשון, ומה היה אצל חוה?

אומר המדרש – אמרה חוה "אני אכלתי מהעץ הזה, ואם אכלתי, אלך ואתן גם לאדם, למה?"

כי קינאה באדם הראשון... אמרה "אם אני אכלתי, אני הולכת למות, שנאמר (בראשית ב, יז) כי ביום אכלך ממנו מות תמות..."

אם הוא לא יאכל, הוא ישאר בחיים, ואם הוא ישאר בחיים, יהיו צריכים לברוא לו אישה אחרת, ואם צריכים לברוא לו אישה אחרת, פירוש הדבר, שהוא מרוויח... אז אם אני הולכת, כולם הולכים איתי ביחד ☺

אם ככה יוצא, שחוה קנאה באדם... אז יש לנו קנאת דוממים, קנאת מלאכים וקנאת בני-אדם...

רבותי, יש גם קנאה בבעלי חיים, איפה זה מופיע?

אומר הדעת זקנים מבעלי התוספות – אומרת התורה, שאסור לחרוש בשור ובחמור יחדיו, למה?

לפי שהחמור אינו מעלה גרה, אלא הוא רק מפריס פרסה, והשור, הוא גם מעלה גרה וגם מפריס פרסה... הוא כל הזמן מעלה אוכל, אז החמור מהצד מסתכל על השור, ואומר לעצמו "מאיפה הוא משיג כל-כך הרבה אוכל... אנחנו שתינו סוחבים, והוא תמיד סוחב עליו אוכל..."

יוצא שהחמור מקנא בשור, הוא לא יודע שכל מה שהוא אוכל, זה בא לו מבפנים, הוא כל הזמן אוכל בחזרה את אותו האוכל.

באה התורה ואומרת לנו (דברים כב, ז) לא תחרש בשור ובחמור יחדו כי זה מעורר בניהם קנאה.

יוצא עפ"י זה, שאין לך נברא בעולם, שלא שתול אצלו מידת הקנאה.

אומר הספר יפה תואר על המדרש – חז"ל אומרים שקין קם על הבל, כדי להרוג אותו. אמנם קרבנו של הבל התקבל וקרבונו של קין לא התקבל, אבל זו לא היתה הסיבה...

למה קרבנו לא התקבל?

כתוב בפסוק (בראשית ד, ח)... ויהי בהיותם בשדה ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו...

מה קרה בשדה?

אומרים חז"ל שלוש דעות – הם פתחו במחלוקת. איזה מחלוקת?

אחד אומר – על חלוקת מקרקעין ומיטלטלין.

אמר קין – אם אני עובד אדמה, אז עבודת האדמה שייכת לי, אז האדמה שלי! ואם אתה הבל, רועה צאן, אז העבודה שלך היא מיטלטלין, אז תעבוד במיטלטלין. מחלוקת אחת.

רבו בניהם... אמר קין להבל – אם האדמה שלי, תשלם לי אגרה!

אמר לו הבל – אין בעיה, אבל הבגדים שלך, הם שלי, כי המיטלטלין שלי... אז בא ונעשה קיזוים, אתה לא תשלם לי, ואני לא ישלם לך... על זה קם קין והרג את הבל.

עוד דעה אומרת, שהם רבו על עניני בית המקדש, למה?

כי בית המקדש נקרא שדה, שנאמר (ירמיה כו, יח) ציון שדה תחרש.

אומר פרקי דרבי אליעזר – שם הם גרו, לאחר שאדם הראשון גורש מגן עדן, הוא גר בהר המוריה, ושם הם רבו, מי יקבל מה, שתהיה החלוקה העתידית על עניני הקרקעות, מי יקבל את מקום בית המקדש. על זה קם קין והרגו.

עוד דעה בחז"ל – הם רבו על התאומה היתירה, שנולדה עם הבל. קין אמר "אני בכור, היא שלי"... הבל אמר "היא נולדה איתי, אז היא שלי".

אישה נקראת בשם שדה, שנאמר (בראשית כה, כט) ויבא עשו מן השדה והוא עיף...

אומרת הגמרא – חמש עבירות הוא עבר באותו יום, אחד מהם, שהוא בא על נערה מאורסה, למה זה נקרא שדה? עין מסכת ב"ב.

יוצא שכל המחלוקת בניהם, היתה על עניני שדה. או נדלן, או בית המקדש שנקרא שדה, או אישה. אלו הדברים שאומרים רבותינו.

אומר הספר יפה תואר – ומכאן למדת, כי כל מריבה שבאה בעולם, באה או בגלל קנאה, או בגלל תאוה או בגלל כבוד.

ועל זה ר' אליעזר הקפר אמר – הקנאה התאוה והכבוד, מוציאים את האדם מן העולם.

הדעה הראשונה שאומרת, שהם רבו בעניני מיטלטלין, לוקח לצד של קנאה.

הענין של איפה יבנה בית המקדש, לוקח לצד של כבוד.

והענין של תאומה יתירה שנולדה, קשור לענין של תאוה.

ממילא, המחלוקת היא בשלושה דברים – קנאה, תאוה כבוד.

אם ככה, נבין בס"ד דבר נפלא ביותר:

כל המהות של הבריאה, התחיל מהענין של קנאה, משם עבר לתאוה, ומשם עבר לכבוד.

אם אלה הדברים בס"ד, נחזור לדברי הספר שם משמואל:

אומר השם משמואל – מידת הקנאה, היא המידה המושרשת בתחילת הבריאה.

מתי היתה תחילת הבריאה?

עפ"י מה שאנחנו סוברים, ועפ"י מה שאמרנו בראש השנה היום הרת עולם – היום הקב"ה ברא את העולם.

פירוש הדבר, שבריאת האדם, היתה בא' בתשרי.

בראש השנה, אנחנו חוזרים לנקודת ההתחלה, של לפני 5775 שנה, שהקב"ה ברא את האדם הראשון.

איך התחיל היום הזה?

היום הזה התחיל במידת הקנאה – המלאכים נתקנאו באדם הראשון, והחליטו להחטיא אותו באכילה מעץ הדעת.

יוצא, שיום ראש השנה, זה היום שבו פעלה מידת הקנאה במלאכים, שקינאו באדם הראשון, והחטיאו את אדם הראשון, לרצות להיות כמו אלוקים יודעי טוב ורע, ובזה פיתו אותו לאכל מעץ הדעת.

חוה, היתה אצלה מידת הקנאה, שאמרה "אני אהרוג גם את אדם הראשון, כדי שלא תברא בשבילו אישה אחרת.

יוצא, שכל המהות של יום ראש השנה, נבנה על המידה הזאת, שנקראת מידת הקנאה, שייצק אותה הקב"ה בבריאה, כדי שהעולם יתופעל ע"י מידת הקנאה.

לשם מה נועדה מידת הקנאה?

אומר המדרש (מדרש שוחר טוב בתהילים, מזמור לט) – מידת הקנאה, היא המתפעלת את הבריאה. המנוע המרכזי של הבריאה, זו מידת הקנאה. למה?

לפי שאדם רוצה להתחתן, כי גם חברו התחתן. אדם רוצה בית, כי לחברו יש בית...

אבל הקב"ה, לא יצק את זה, רק בשביל זה. הוא יצק את זה, בשביל הענין שנקרא קנאת סופרים תרבה חכמה.

אומרים חז"ל במדרש – אברהם פגש את שם בן נח, ושאל אותו "בזכות מה יצאתם מן התיבה?"

אמר לו "בזכות שלא נתנו שינה לעינינו. לילות ימים נתנו אוכל לבהמות, לא ראינו שינה!"

אמר אברהם "אם בזכות זה הם יצאו, אני הולך לעשות מפעלי חסד, ולהאכיל בני אדם."

אומר המדרש – בקנאה שקינא אברהם, לשם בן נח, מזה הוא יצא לעשות את כל הפעולות שעשה, זה נקרא קנאת סופרים תרבה חכמה.

אומר רבינו יונה – הקנאה התאוה והכבוד, מוציאים את האדם מן העולם – זו מידה טובה, אבל עדיף שהיא לא תהיה. עדיף שהרצון שלך, לעשות את המצוות בחיקוי, לא יהיה. למה?

כי קנאת סופרים בחיקוי, היה לנו גם אצל הבל. קין הקריב את הקרבן ראשון. הבל שראה שהוא הקריב קרבן, מזה הוא קיבל את החשק להקריב קרבנות.

עדיף שהרצון שלך להקריב קרבנות, לא היה בגלל שהשני עושה, אלא מכיוון שאתה רוצה לעשות את זה. זו המידה החיובית שיש בך.

אומרים רבותינו – משה רבינו, כשראה שיש בו גם את הקנאה החיובית... אמר משה רבינו "אם יש בי מידה של קנאה, אני מעדיף למות ושלא תהיה ביי" אף עפ"י שהמידה שהוא קינא ליהושע, היתה קנאה חיובית.

אומר השם משמואל – בא חג הסוכות אחרי ראש השנה, וחג הסוכות, הוא החג שמלמד אותנו, שכולם שווים.

כולם יושבים תחת פסולת גורן ויקב, כולם יושבים על כיסאות פלסטיק, בקושי זזים, אין הבדל בין עשיר לעני, אף אחד לא מקנא בשני.

זה מה שרבותינו מלמדים אותנו, שכל הימים האלה, שבת ימי הסוכות, הם כנגד שבעים שנותיו של האדם.

לומר לך, שאדם ארעי כאן בעולם. כמו שבחג הסוכות, אדם יושב בסוכת ארעי, להראות לו, שהוא ארעי בעולם הזה, זו המהות שלנו.

אדם שהוא ארעי כאן בעולם הזה, לא מקנא בחבר שלו. מצד מה באה הקנאה?

כאשר אדם רואה דבר שאין לו, ולחברו יש, אז הוא גם רוצה. אבל אם אתה נוסע באוטובוס, ורואה שכולם נוסעים איתך גם, אז אין לך במה לקנא.

קראתי באיזה ספר אחד, שיהודי אחד, בא לרב שטיינמן, ואמר לו, שהוא רוצה לקנות רכב חדש, ואמר לו שאשתו מאוד מפחדת מעיני הרע.

אמר לו הרב שטיינמן – תגיד, נזיקין אתה יודע בש"ס? לא...

וקידושיך אתה יודע? לא...

אז מה אתה יודע? פרקי אבות אני יודע.

אמר לו הרב שטיינמן – תגיד לאשתך, שאני לא מכיר מישהו שיקנא בך

אומרים לנו חז"ל – אתה רוצה להיות בשמחה? הקנאה מונעת את השמחה, למה?

כי תמיד הוא לא יסתפק במה שיש לו. יש לו מנה, הוא ירצה מאתיים, תמיד ירצה עוד... הוא אף פעם לא מושלם.

חג הסוכות, הוא חג שמלמד אותנו, שהחיים שלנו, כאן בעולם הזה, הם חיים של ארעי, הכל עובר, שבעה ימים הכל ניגמר...

הגאון מוילנה אומר, שהיא המצוה הקשה ביותר לקיים אותה. ושמחת בחגך... - שבעה ימים לא להסיח את הדעת מהשמחה.

כותב האברבנאל – ואני מבטיח, לכל מי שיהיה בשמחה בחג הסוכות, כל השנה כולה, תעבור אצלו בשמחה.

(ברוך שאמר)

"אם אני כאן, הכל כאן"

כתב הרמב"ם (הלכות לולב פ"ח הי"ב-ט"ו): אף על פי שכל המועדות מצוה לשמח בהם, בחג הסוכות היתה שם במקדש שמחה יתרה, שנאמר: "ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים" (ויקרא כג, מז). ומתחילים לשמח ממוצאי יום טוב הראשון וכל בכל יום ויום מימי חלו של מועד, מתחילים מאחר שיקריבו תמיד של בין הערבים לשמח שאר היום עם כל הלילה.

והאיך היתה שמחה זו, החליל מכה ומנגיני בכנור ובנבלים ובמצלתים, וכל אחד ואחד בכלי שיר שהוא יודע לנגן בו, ומי שיודע בפה בפה, ורוקדין ומספקין מטפחין ומפזזין ומכרכרין כל אחד ואחד כמו שיודע, ואומרים דברי שיר ותשבחות.

מצוה להרבות בשמחה זו, ולא היו עושים אותה עמי הארץ וכל מי שרצה, אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידיים והזקנים ואנשי מעשה, הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגינין ומשמחין במקדש בימי חג הסוכות. אבל כל העם האנשים והנשים כלם באים לראות ולשמע.

השמחה שישמח האדם בעשית המצוה ובאהבת האל מצוה בהן עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפריע ממנו, שנאמר: "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב" (דברים כח, מז). וכל המגיס דעתו וחולק כבוד לעצמו ומתכבד בעיניו במקומות אלו, חוטא ושוטה. ועל זה הזהיר שלמה ואמר: "אל תתהדר לפני מלך" (משלי כה, ו). וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו הוא הגדול והמכבד העובד מאהבה. וכן דוד מלך ישראל אמר: "ונקלתי עוד מזאת והייתי שפל בעיני" (שמואל ב, ו, כב). עד כאן דבריו.

שמחת בית השואבה היא אפוא המקום בו שכח האדם מעצמו וכבודו וכל מעיניו בכבוד שמים. איך נבין דברי הברייתא (סכה נג ע"א): תניא, אמרו עליו על הלל הזקן, כשהיה שמח בשמחת בית השואבה, אמר כן: "אם אני כאן, הכל כאן. ואם אין אני כאן, מי כאן!" הוא היה אומר: "כל למקום שאני אוהב, שם רגלי מוליכות אותי. אם תבוא אל ביתי אני אבוא אל ביתך, ואם אתה לא תבוא אל ביתי אני לא אבוא אל ביתך, שנאמר: בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך (שמות כ, כא). ואיך השתבח בעצמו, במקום בו משבחת העונה.

וביותר יפלא על הלל, שהרי אמרו: "תנו רבנן, לעולם יהא אדם ענותן כהלל" (שבת ל ע"ב) שהיה סמל הענוה, ונקבעה הלכה כמותו משום ענותנותו (ערובין יג ע"ב). ופעם אחת התייהר לכאורה [וטעמו עמו גם בזה "ערכי נחל", דרוש ה' לשבת הגדול] ומיד הקפידו עמו ממרום (פסחים סו ע"א). ואיך יעלה על הדעת שיתהלל ולומר על עצמו: "אם אני כאן הכל כאן".

ובכן, ראשית לכל כתב רש"י: דורש היה לרבים בשמו של הקדוש ברוך הוא: "אם אני כאן, הכל כאן", כל זמן שאני חפץ בבית הזה ושכינתי שרויה בו היא כבוד קים ויבואו הכל כאן, ואם תחטאו ואסלק שכינתי מי יבוא כאן. [ויצוין למה שאמרו (רש"י ותוספות, סכה מה ע"א) ש"אני" הוא אחד השמות משם בן ע"ב שמות. והשכינה קרויה "אני" (זהר ח"ג רעו, א). והמהרש"א כתב ש"הלל" בגימטריא אדני"י, שם השכינה (זהר ח"א צט, ב), וזהו "ההלל לה" (דברי הימים ט טז, לו. בני יששכר" כסלו ד, מב)]

ונסביר באפן רחב יותר, ומשמעותי יותר לגבינו.

יש "אני", השכינה הקדושה, ויש "הכל", כל עניני העולם. ו"אם אני כאן, הכל כאן. ואם אין אני כאן, מי כאן!"

נזכיר: "ויתרוצצו הבנים בקרבה" (בראשית כה, כב). בקרב רבקה אמנו, ופרש רש"י: מתרוצצים זה עם זה ומריבים בנחלת שני עולמות.

ואמרו במדרש (תנא דבי אליהו זוטא יט): אמרו רבותינו, עוד כשהיו יעקב ועשו במעי אמן אמר יעקב לעשו: עשו אחי, שני אחים אנחנו לאבינו ושני עולמות יש לפנינו, העולם הזה והעולם הבא. העולם הזה יש בו אכילה ושתייה ומשא ומתן ולשאת אשה ולהוליד בנים ובנות, אבל העולם הבא אינו בכל המדות האלו. ואם הוא רצונך, טל אתה העולם הזה ואני אטל העולם הבא. ומנין שכך הוא, שנאמר: "ויאמר יעקב מכרה כיום את בכרתך לי" (בראשית כה, לא) כשם שהיינו אומרים בבטן. באותה שעה נטל עשו בחלקו העולם הזה ויעקב נטל בחלקו העולם הבא. עד כאן דברי המדרש.

נעקוב אפוא אחר האחים, ונראה מה היה בחלקם בעולם הזה.

עשו נטל העולם הזה לחלקו, ומהר ונשא ארבע נשים. אם קבל "סדור מלא", והלא בנו הבכור של יצחק אבינו היה, היו לו ארבע דירות. ארבע נשים התחרו על תשומת לבו, מי תכין לו ארוחת צהרים עשירה יותר ומגוננת יותר. היה עשו בשדה והתעף. היה רעב. לאן ילך. למי מנשיו. עסקות הן, טרודות בענייניהן. יש לו אח, כוללניק, אצלו יתקבל במאור פנים, שם ישביע רעבונו, ילעט בקדרת עדשים. כך נראה "העולם הזה" שלו.

למלאכים היה פנאי, אבל לילדים לא היתה סבלנות. נדנדו, נמנמו, וכשהנרות עמדו לכבוד החלטנו שנקדש בלעדינו. גם "כל דכפין ייתי" אומרים אחר הקדוש. אחר כך נזכרו שפותחים את הדלת רק לאחר ברכת המזון.

סוף דבר, לא בא.

לא כעסתי, דאגתי ורחמתי.

הרמתי טלפון: חלית, התחרטת?

כמעט ככה: לא, דוקא הגיע. התארח אצל הקרובים ובערב הלך לבני ברק. מבתי הכנסת המוארים בקעה התפלה והשירה, וברחוב הלכו נשים לבושות בגדי שבת מטיילות עם עגלות התאומים ואחד אוחז בעגלה מזה והאחת אוחזת מזה ואחד רץ קדימה והאחר משתרך מאחור, נחילים נחילים, בלי עין הרע, וקבוצות נערות וחבורות נשים מבגרות. איזו אחדות, איזה אשר, ומאיפה הוא בא ולאן הוא הולך, הלב נצבט. וחשב שהנה יעלה לביתי, ומי יודע כמה ילדים יושבים ושרים זמירות ואומרים דברי תורה. לא יוכל לעמד בזה, לבו יתפלץ מכאב וקנאה. הוא פנה לאחור ושב על עקבותיו...

איי, אם רק נדע להוקיר את אשרנו. בשני העולמות.

הלכתי פעם לחתנה בבני ברק. לאכל איני צריך לבוא, הלא את המנה מכיר אני מהשמחות הקודמות, אני בא לרקודים. לפני הלך זוג חלוני. שמעו את התזמורת, והבעל אומר לאשתו: "בואי ונראה חתונה אצל האדוקים". עמדו בפתח וסקרו, והאשה אמר: "תראה, רק גברים! מסכנים, המחצה מפרידה בינם לנשים! אבל אתה יודע" אמרה בפליאה, "הם רוקדים!"

אכן, יש להם במה לקנא -

אנחנו רוקדים!

וכשעלו לרקד בשמחת בית השואבה, פתח הלל ואמר, בשם השכינה הקדושה: "אם אני כאן, הכל כאן!" אם העולם הבא עקר, נתנים כלי העולם הזה בשפע ובגדש, ואוכלים בעולם הזה ונוחלים לעולם הבא, ו"עולמך תראה בחייך" (ברכות יז ע"א), חיים שהם מעין עולם הבא (בבא בתרא יז ע"א), והשמחה מושלמת!

"ואם אין אני כאן, מי כאן", יורשים גיהנם בעולם הזה ויורדים לבאר שחת בעולם הבא...

רבותינו אומרים, שכל הציווי שהקב"ה ציוה להשתמש בארבעת המינים, זה כדי לסמן את הניצחון שלנו בד"ן.

כך כתוב בחז"ל במדרש {תנחומא, פרשת אמר} - ולקחתם לכם. זה שאמר הכתוב: אז ירנו כל עצי יער (תהלים צו, יב). במי הכתוב מדבר. בישראל ובאמות העולם, שהקדוש ברוך הוא דן אותן ביום הכפורים. אלו ואלו נכנסין לפני המלך לדין, ואין אנו יודעין מי היה מנצח. משל למה הדבר דומה. לשני בני אדם שנכנסו לדין לפני המלך, ולא היה יודע אדם מה ביניהם אלא המלך בלבד. דן המלך אותן, ולא היו יודעין הבריות מי נוצח לחברו. אמר המלך, כל מי שהוא יוצא ובידו אגין, הוא יודעין שהוא נצח. כך ישראל ואמות העולם נכנסין לדין ביום הכפורים, ואין הבריות יודעין מי נצח. אמר הקדוש ברוך הוא, טלו לולביכם בידכם, שידעו הכל שאתם זכיתם בד"ן.

אנחנו בס"ד, נמצאים אחרי יום הכיפורים, כולנו תקוה שנחתמנו לחיים טובים, לשנה טובה ומאושרת. נכנסים בדחילו ורחימו, לקראת חג הסוכות, והולכים לקיים את המצוה של ד' מינים. כל אחד ואחד, לוקח את הלולב ביד, את האתרוג, והדסים, ערבות...

חז"ל אומרים, שמנין חשבון העבירות של השנה החדשה, מתחיל מן היום הראשון של חג הסוכות, כך כתוב במדרש.

אומר המדרש {תנחומא, ויקרא} - מה ישראל עושיין. נוטלין לולביהן ביום טוב ראשון של חג ומהללים ומקלסים לפני הקדוש ברוך הוא, והקדוש ברוך הוא מתרצה להם ומוחל להם, ואומר להם, הרי ותרתי לכם את כל עונותיכם הראשונות, אבל מעכשו הוא ראש חשבון. לכך כתיב: ולקחתם לכם ביום הראשון, ראשון לחשבון עונות.

חוץ ממצוות ד' המינים, חוץ ממצוות ישיבה בסוכה, נתייחד חג הסוכות, במצוות השמחה.

אומר המדרש {ילקוט שמעוני אות תרנ"ד} - אתה מוצא שלוש שמחות, שנאמר בחג הזה. הראשון - {דברים טז, יד} ושמחת בחגך... השני - {דברים טז, טו} וחייתך אך שמח... והשלישי - {ויקרא כג, מ} ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים.

אומר המדרש - אבל בחג הפסח, אתה לא מוצא שכתוב בו שמחה. למה? אתה מוצא שבפסח התבואה נידונה, ואין אדם יודע, אם עושה השנה תבואה או אינו עושה.

היות ובפסח ניידונים על התבואה, כך אומרת הגמרא במסכת ראש השנה, והיות וניידונים על התבואה, אדם לא יודע מה יצא בדינו על התבואה, היות וכך, הוא לא יכל להיות בשמחה.

כשרבקה שומעת שיצחק מבקש לברך את עשו, ומצטוה בנבואה לשלח את יעקב לקבל את הברכות, היא מלבישה אותו "את בגדי עשו בנה הגדל החמדת אשר אתה בבית" (בראשית כז, טו). ותמה רש"י: והלא כמה נשים היו לו, והוא מפקיד אצל אמו! אצלנו מנהג ישראל שהזוגות הנשואים לוקחים מבית ההורים, ולא מביאים לשם! אלא, כתב רש"י, שהיה בקי במעשיהו וחושדן. היו מרוקנות לו את הכיסים, אפילו 'מקוה געלט' לא היה מוצא למחרת. הבגד עצמו היה עלול להעלם, מפקידו היה אצל עמו. הנה, "עולם הזה". על העולם הבא, מי מדבר.

יעקב, יושב האהלים, ה'בטלן', חוזר מבית לבן עם ששים רבוא עדרי צאן (בראשית עג, יא), איזה דורון שגר לעשו, כולל אבנים טובות ומרגליות (רש"י בראשית לב, יד), וערם לפניו הר של זהב וכסף כדי לרכו חלק עשו במערת המכפלה (רש"י שם מו, ו. נ. ה).

"וישא עשיו עיניו וירא את הנשים ואת הילדים, ויאמר מי אלה לך" (בראשית לג, ה). ופרש שם במדרש (תנא דבי אליהו זוטא יט): הלא נדברנו שאני נוטל את העולם הזה, וחלקך הוא העולם הבא. והנה גם כסף וזהב, גם אבנים טובות ומרגליות, גם "שור ומומר וצאן ועבד ושפחה", וגם נשים, וגם ילדים, איך זה מגיע אליך, מה זה עושה אצלך!

"ויאמר", יעקב אבינו ענהו, "הילדים אשר חנון אלקים את עבדך". עשו שאל על הנשים והילדים, ויעקב ענה על הילדים לבדם. עבד כאן, מפרש המלבי"ם, רמז את התשובה. אמת, חלקי הוא העולם הבא. אבל כדי לנחל אותו יש להשתמש בכלי העולם הזה, והם נהפכים לכלי הקדש, למכשירי מצוה! התורה מצוה להקים משפחה, ולחנכה. עקר אהבת ה' לאברהם אבינו, היתה משום כך: "כי ידעתיו [אהבתיו] (רש"י) למען אשר יצוה את בניו ואת בתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט" (בראשית יח, יט). ולכן, נשאתי את הנשים. [הלא נראה, שכאשר גזר פרעה להטביע הילדים, עמד וגרש את אשתו, ועמדו כלם וגרשו נשותיהם (סוטה יב ע"א)]. כי יעקב אבינו לא בחר בעולם הזה כשלעצמו, אלא ככלי עבור העולם הבא. ואלו עשו שהלך בדרך בלעם היה כתלמידיו שירשין גיהנם [בעולם הזה: (תוספות יום טוב)] ויורדין לבאר שחת (אבות פ"ה מ"ט).

הכרתי אדם שגדל בבית דתי, וגלש. שוחחתי אתו, והודה על האמת: חלש אופי הוא, ואינו יכול - שקר הוא, אבל כך אמר - לשים רסן ליצריו. יודע הוא ששומרי התורה יזכרו לעולם הבא, אבל הוא נוהה אחר העולם הזה. כמה שנסיתי להסביר לו ששומרי המצוות אשרם בעולם הזה, מלבד ה"וטוב לך" לעולם הבא, נפלו הדברים על אוזניים ערלות. לא זו בלבד, אלא בטוח היה שאין הוא לבד. אי אפשר לגדל דור בבועה, במנתק מן העולם הגדול. והם יפזלו, וישפעו, ויפנו לכם ערף, עוד תראה.

ובכן, רואים אנו את עולם הישיבות פורח, עולם התורה גדל, דור לתפארת, מאשר וגאה. ולא עוד, אלא שהמונים נוהרים ומצטרפים, חוצים את הקוים בדרך ההפוכה.

מה תאמר לך, שאלתיו. תחזיתו התנפצה והפרכה.

אמר לך, השיב, הם אכולי אכזבות, חיייהם משמימים, והאמונה מספקת להם עגן, משענת איתנה ונותנת להם ספוק, מעניקה ענין לחייהם.

חיכתי, מי כמוהו מבין אותם. ואמרתי: למה אתה עומד, תשב! לא הבין, למה לשבת.

הסברתי: שב 'שבעה' על עצמך, על חייך שאבדו לשוא! נטשת דת אמת, כי אתה בן העולם הזה. כעת מודה אתה, שהמונים שבים בתשובה כדי להשיג ספוק בעולם הזה, מלבד חיי העולם הבא. הפסדת אפוא את שני העולמות, אבדת חייך בידיך, הלא תתאבל עליהם!

נאנח, הודה לדברי, אבל 'שבעה' לא ישב.

וכדין עשה, שהרי המתאבד אין מתאבלין עליו (יורה דעה שמה, א)!

היה לי חבר בישיבה, נער צעיר, שמיל. גם הוא התגלגל לסביר בסערת המלחמה. התפילין אבדו לו, ספרים לא היו, בשבתות אלץ לעבוד, כשרות נבצר ממנו לשמר, ולבדו היה. נשחק, ולא החזיק מעמד. הרגל נעשה טבע. איני רוצה לשפוט, ואיני יכול להצדיק. שמעתי שעלה ארצה, ושמעתי שאינו שומר מצוות. טרחתי והשגתי בטלפון.

שמח לשמע את קלי: "יענקלה קריניקער", קרוי הייתי בישיבה על שם עיר מולדתי, "שמעתי שהחזקת מעמד", צין בהערכה.

הזמנתי אותי אלי לשבת

נרתע, אינו מסגל לך, זו תהיה טלטלה עזה מדי.

לחצתי, ונאות לשבת אצל קרוביו בגבעתיים הסמוכה, ויבוא לביתי לסעודת ליל שבת.

שייחה, בתור התחלה.

חזרתי מתפלת ליל שבת, ובקשתי מהמלאכים להמתין, אינכם האורחים היחידים. עוד מעט יגיע שמיל, ברכוהו לשום מלאכי השלום, שישוב לכוז מחצבתו.

ממשיך המדרש – וכן אתה מוצא בחג העצרת, שמופיע בו פעם אחת שמחה, דכתיב (דברים טו, ז) ועשית חג שבועות לה' אלהיך מסת נדבת ירך אשר תתן כאשר יברכך ה' אלהיך: {א} ושמחת לפני ה' אלהיך אתה ובנך ובתך... ולמה כתב בה שמחה אחת? מפני שפירות האילן נידונים בו. אבל בראש השנה, אפילו פעם שמחה אחת אין, שהנפשות נידונות, ומבקש האדם את נפשו יותר מממונות, אבל כשהגיע חג הסוכות, לפי שנתלו הנפשות בדימוס, ביום הכיפורים, כמו שנאמר (ויקרא טז, ז) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, ועוד שהתבואה ופירות האילן, כבר בתוך הבית, לפיכך כתיב שלוש שמחות – השמחה הראשונה שב"ה, זכינו בדין, השמחה השנייה שיש את התבואה, והשמחה השלישית שיש את הפירות.

החג הזה, לא רק שיש בו את המצוה המיוחדת של מצות השמחה, החג הזה יתייחד באמירה שאנו מכנים את החג הזה בשם 'זמן שמחתנו'.

חג הפסח נקרא 'חג חירותנו', חג השבועות נקרא 'זמן מתן תורתנו', חג הסוכות התייחד בשם הזה 'זמן שמחתנו'.

מה המיוחד בזמן השמחה, שיש בחג הזה, עד כדי כך, שחז"ל מציינים, כמו שהרמב"ם מביא, שאף עפ"י שכל המועדות מצוה לשמוח בהם, אך בחג הסוכות היתה שמחה יתרה, שנאמר ושמחתם לפני ה' שבעת ימים....

אומר הרמב"ם – ומצוה להרבות בשמחה זו. ולא היו עושים אותה עמי הארץ, וכל מי שירצה, אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה, הם הם שהיו מרקדים ומספקים ומנגנים ומשמחים בבית המקדש בימי חג הסוכות, וכל העם האנשים והנשים כולם באים לראות ולשמוע.

אנחנו בע"ה, ננסה להבין בס"ד, מה העומק של השמחה, שיש בחג הסוכות.

בהלכות ר"ח, כותב הטור בשם אהיו- אמר לי אחי ר' יהודה, ששלושת הרגלים כנגד שלושת האבות – פסח כנגד אברהם, שבועות כנגד יצחק, וסוכות כנגד יעקב.

לאברהם וליעקב, הוא מצב פסוקים בתורה, ליצחק הוא לא מצא, אבל הוא מביא מדרש, דברי פרקי דרבי אליעזר.

פסח כנגד אברהם, שנאמר (בראשית יח, ו) **לושי ועשי עגות** מה הראיה שלו שזה פסח?

כיון שאברהם לא צריך לתת לשרה הוראות, איך לעשות עוגה. זה לא העוגה הראשונה שלה שהיא עשתה. מדובר כאן על 74 שנות נישואין, אז מסתמא שהיא יודעת כבר איך ללש עוגות.

שואלים המפרשים – למה הוא אומר לה ללוש? משום שמדובר בפסח, הוא אמר לה אל תשהי את הבצק, אפילו רגע אחד, כדי שלא יבוא לידי חמץ. זו נקודה אחת.

שבועות כנגד יצחק – כתוב בפרקי דרבי אליעזר, שהקין שבה תקע הקב"ה, במעמד הר סיני, נלקח מהקין של האיל שהוקרב במקום יצחק אבינו. כל מה שהיה באיל הזה, אומר המדרש, נלקח ונעשה ממנו משהו. מהקרינים של האיל, קרן אחת תקע בה הקב"ה, במעמד הר סיני, והקין השנייה כתוב בחז"ל – עתיד להשתמש בה הקב"ה, כשיבוא המשיח, שנאמר תקע בשופר גדול לחירותנו.

סוכות כנגד יעקב אבינו – כתוב מפורש בפסוק (בראשית לג, יז) **ועקב נסע סכתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת**.

עד כאן דבריו של הטור, קדש קדשים. אבל אומר לכם את האמת, מאוד התקשיתי בדברי הטור, למה?

אילו היו שואלים כל אחד ואחד – איזה חג מחובר לאיזה אבא? אז אם אתה אומר שה הולך לפי סדרן, אז פסח הוא כנגד אברהם, כי הוא האבא הראשון, ואחרי זה שבועות, כנגד יצחק, אז אין שום שאלות...

אם אתה רוצה להתבונן בעומק של הדבר, והיו שואלים אותנו "בואו ונתבונן בעומק, לאיזה חג שייך כל אבא", אני לפחות, לא הייתי מחבר את יעקב אבינו עם חג הסוכות, אלא את יעקב הייתי מחבר עם חג השבועות, ואת אברהם אבינו, הייתי מחבר לחג הסוכות, ותכף אני יאמר למה...

מצאתי כמה וכמה ראיות, לחבר דוקא את אברהם אבינו לחג הסוכות, ונתחיל בס"ד, אחת לאחת למצוא חשבון:

אמר הקב"ה לאברהם אבינו – כל פעולה שעשית עם מלאכי השרת, בשעה שאירחת אותם בביתך, אתה עתיד לקבל שכר, לבניך במדבר, לבניך בארץ ישראל, ולבניך לעתיד לבוא, לאחר בואו של המשיח.

אומר המדרש (בראשית רבה, פרשה מח, אות י) – ויאמר אדני אם נא מצאתי חן (בראשית יח, ג), תני רבי היא לגדול שבהן אמר זה מיכאל. (בראשית יח, ד): יקח נא מעט מים, רבי אלעזר בשם רבי סימאי אמר, אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם אתה אמרת יקח נא מעט מים, חייך שאני פורע לבניך במדבר ובישוב ולעתיד לבוא, הדא הוא דכתיב (במדבר כא, יז): אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה, הרי במדבר. בארץ כנען מנין, (דברים ח, ז): ארץ נחלי מים עינת ותהמת יצאים בבקעה ובהר. לעתיד לבוא מנין, תלמוד לומר (זכריה יד, ח): ביום ההוא יצאו מים חיים מיירושלים. אתה אמרת ורחצו רגליכם, חייך, שאני פורע

לבניך במדבר, ובישוב, ולעתיד לבוא. במדבר מנין, שנאמר (יחזקאל טז, ט): וארחצך במים. בישוב מנין, שנאמר (ישעיה א, ט): רחצו הזכו. לעתיד לבוא מנין, שנאמר (ישעיה ד, ד): אם רחץ ה' את צאת בנות ציון. אתה אמרת והשענו תחת העץ, חייך שאני פורע לבניך במדבר וכו', שנאמר (תהלים קה, ט): פרש ענן למסך, הרי במדבר. בארץ מנין (ויקרא כג, מב): בסכת תשבו שבעת ימים. לעתיד לבוא מנין, שנאמר (ישעיה ד, ו): וסכה תהיה לצל יומם מחרב, אתה אמרת ואקחה פת לחם, חייך שאני פורע לבניך וכו', (שמות טז, ד): ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, הרי במדבר. בארץ מנין, שנאמר (דברים ח, ח): ארץ חטה ושערה. לעתיד לבוא מנין (תהלים עב, טז): יהי פסת בר בארץ. כך כתיב (בראשית יח, ז): ואל הבקר רץ אברהם, חייך שאני פורע לבניך וכו' (במדבר יא, א): ורוח נסע מאת ה' ויגז שלום מן הים, הרי במדבר. בארץ מנין (במדבר לב, א): ומקנה רב היה לבני ראוּבן. לעתיד לבוא מנין, שנאמר (ישעיה ז, כא): והיה ביום ההוא יחיה איש וגו'. כך כתיב (בראשית יח, ח): והוא עמד עליהם, חייך שאני פורע לבניך וכו' (שמות יג, כא): וה' הלך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך, הרי במדבר. בארץ מנין, שנאמר (תהלים פב, א): אלהים נצב בעדת אל. לעתיד לבוא מנין, שנאמר (מזכיר ב, יג): עלה הפרץ לפניהם.

כל מה שיש לנו בחג הסוכות, שייך לאברהם אבינו, למה?

כל מה שאנחנו יושבים בסוכות, למה???

ויקרא כג, מג למען ידעו דרתיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני ה' אלהיכם

מביאה הגמרא מחלוקת, באיזה סוכה מדובר – חד אמר, סוכה ממש, וחד אמר, ענני כבוד.

כל מה שזכינו לענני כבוד, זה היה בזכותו של אברהם אבינו.

אמר הקב"ה לאברהם – חייך שאני פורע לבניך במדבר וכו', שנאמר (תהלים קה, ט): פרש ענן למסך.

אהה, ישאל אותי תלמיד חכם – הרי בגמרא במסכת תענית כתוב, ששלוש מתנות טובות, נתן הקב"ה לישראל, ושלושתם נתנם ע"י שלושה פרנסים טובים, ושם כתוב, שאת העננים זכינו, בזכותו של אהרון...

וכל אחד ישאל את השאלה באופן אוטומטי – את השאלה הזאת שואלים כבר, המפרשים במסכת תענית, ועונים תשובה, שאברהם אבינו זרע את האגרין, ולאחר מכן, מה שנבט, היה בזכותו של אהרון הכהן. כמדומני שהמהרש"א במקום, מעיר את ההערה הזאת שם במקום.

אם ככה, כל מה שזכינו לענני הכבוד, היה בזכותו של אברהם. מה שזכינו לסוכה, בארץ ישראל, שהקב"ה צוה אותנו לשבת בסוכות, היה בזכותו של אברהם, ומה שזוכה לעתיד לבוא, זה גם יהיה בזכותו של אברהם.

אם ככה יוצא, שכל הישיבה בסוכה, יונקת מאברהם אבינו.

אומרת הגמרא (מסכת בב"ב טז, ב) – (בראשית כד-א) וה' ברך את אברהם בכל מאי בכל רבי מאיר אומר שלא היתה לו בת רבי יהודה אומר שהיתה לו בת אחרים אומרים בת היתה לו לאברהם ובכל שמה...

כתוב במדרש – (בראשית כד, א) וה' ברך את אברהם בכל. מכאן שעשה אברהם אבינו סוכה.

ישב הגאון מוילנה בסוכתו, בחג הסוכות, ושאל את כל האורחים בסוכה, איפה כתוב בפסוק הזה וה' ברך את אברהם בכל, שאברהם ישב סוכה?

אמר להם הגאון מוילנה – פשוט מאוד. שלושת המקומות שמוזכרת סוכה, מתחיל באותיות ב-כ-ל = בסכת תשבו שבעת ימים, כל האזרח בישראל ישבו בסכת, למען ידעו דרתיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ...

מכאן יש לנו ראיה, שאברהם אבינו ישב בסוכה, כי כל הפסוקים האלה רמוזים במילה "בכל".
עד כאן דבריו של הגאון מוילנה.

אם אנחנו צודקים עד עכשיו, אברהם הוא כנגד סוכות.

פסח, כנגד יצחק אבינו. למה?

כי יצחק אבינו, נולד בפסח, כך כתוב בחז"ל.

בשעה שהמלאכים הגיעו לאברהם אבינו, כתוב שהם שרטו לו שריטה על הכותל, ואמרו לו – (בראשית יח, יד) **קעת חיה ולשרה בן**.

כתוב בחז"ל, שבשעה שמשא רבינו סיים את בניית המשכן, בכ"ה בכסלו, אמר לו הקב"ה – את הכל תשאיר בארגזים עד ראש חודש ניסן...

שואל אותו משה – למה?

אמר לו הקב"ה – תמתין עם זה, עד החודש שבו נולד יצחק אבינו.

אם ככה, פסח שייך ליצחק אבינו...

אם נכונים דברינו עד עתה, אם ככה יעקב, שייך לחג השבועות, למה?

יעקב עמוד התורה. תתן אמת ליעקב חסד לאברהם. איש תם יושב אהלים, 14 שנה בבית שם ועבר... הראיה שהוא עמוד התורה – כי שרו של עשו לא נילחם באף אחד, לא באברהם ולא ביצחק, אלא במי הוא נילחם ?

ביעקב אבינו ! למה דוקא בו ?

אומרים המפרשים – כי ידע שרו של עשו, שהדרך היחידה להתגבר על השטן, זה רק באמצעות התורה, כי הרי כתוב בחז"ל **בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין**. יודע יצר הרע, שבאמצעות התורה, אפשר לגבור עליו, אז כנגד זה הוא נילחם.

יוצא שכל המלחמה שהיתה לו, היתה רק כנגד יעקב אבינו, למה ?

כי יעקב אבינו, הוא עמוד התורה, אז איפה הוא פגע בו ?

הוא פגע בו, בכף הירך. במה הוא רצה לפגוע, כותב הזוהר ?

ב - תמכין דאורייתא – בתמיכה של התורה, למה ? כי יעקב אבינו, הוא עמוד התורה.

אם כנים דברינו, הרי שחג הסוכות כנגד אברהם, חג הפסח כנגד יצחק, וחג השבועות כנגד יעקב.

נציב עוד כמה שאלות, לפחות עוד ראייה אחת או שתיים לכך שחג הסוכות שייך לאברהם אבינו, אבל כדי להבין אותם, צריכים להגיע לגמרא, שרק בסיומה נגיע לעיקר הדברים:

הגמרא פרוסה על גבי שני עמודים, במסכת עבודה זרה (ב, ע"א - ג, ע"ב), ולשימושינו אנחנו צריכים כמה קטעים קטנים.

אומרת הגמרא - לעתיד לבא מביא הקדוש ברוך הוא ס"ת ומניחו בחיקו ואומר למי שעסק בה יבא ויטול שכרו מיד מתקבצין ובאין עובדי כוכבים בערבוביא שנאמר {ישעיה מג-ט} כל הגוים נקבצו יחדו [וגו'] אמר להם הקדוש ברוך הוא אל תכנסו לפני בערבוביא אלא תכנס כל אומה ואומה וסופריה שנאמר {ישעיה מג-ט} ויאספו לאומים ואין לאום אלא מלכות שנאמר {בראשית כה-כג} ולאום מלאום יאמץ ...

הראשונים שנכנסים, הם מלכות רומא - נכנסה לפניו מלכות רומי תחלה מ"ט משום דחשיבא ומנלן דחשיבא דכתי' {דניאל ז-כג} ותאכל כל ארעא ותדושינה ותדוקינה אמר רבי יוחנן ז' רומי חייבת שטבעה יצא בכל העולם...

באים הרומיים ואומרים - ריבוננו של עולם, אנחנו רוצים שכר... על מה !?

וכך הם אומרים - רבש"ע הרבה שווקים תקנינו הרבה מרחצאות עשינו הרבה כסף וזהו הרבנו וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה...

אמר להם הקב"ה - יש קבלות ?

לא שמרנו קבלות... עבר הרבה זמן מאז... ☺

אמר להם הקב"ה - שוטים שבעולם כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם תקנתם שווקים להושיב בהן זונות מרחצאות לעדן בהן עצמכם כסף וזהב שלי הוא שנאמר {חגי ב-ח} לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות כלום יש בככם מגיד זאת שנאמר מי בככם יגיד זאת ואין זאת אלא תורה שנאמר {דברים ד-מד} וזאת התורה אשר שם משה מיד יצאו בפחי נפש...

יצאה החוצה מלכות רומי, ונכנסו הפרסיים, ודרשו שכר... על מה ?

רבש"ע הרבה גשרים גשרנו הרבה כרכים כבשנו הרבה מלחמות עשינו וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה...

אמר להם הקב"ה - כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם תקנתם גשרים ליטול מהם מכס כרכים לעשות בהם אנגריא מלחמות אני עשיתי שנאמר {שמות טו-ג} ה' איש מלחמה כלום יש בככם מגיד זאת שנאמר {ישעיה מג-ט} מי בככם יגיד זאת ואין זאת אלא תורה שנאמר וזאת התורה אשר שם משה...

בא הגר"י מבריסק ושואל שאלה עצומה - לכאורה, הקב"ה היה צריך להגיד "שקרנים", אבל הוא לא אמר להם "שקרנים", אלא "שוטים". למה ?

אומר הגר"י מבריסק - כי זה לא שקר. למה לא ?

כתוב בתורה - בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ...

אומר רש"י בשם חז"ל - בשביל התורה שנקראת ראשית ובשביל ישראל, שנקראו ראשית.

כל מה שאתם רואים בעולם, זה בשביל ישראל !

בשביל מה ברא הקב"ה מיליארד סינים, שאוכלים רק אורז, וכל השכר השבועי שהם צריכים, הוא בערך עשרה שקלים ???

יש לי חבר, איש עסקים, בפעם הראשונה שהוא נחת שם, הוא ממש היה מופתע - כל סין מלאה עובדים זרים !!! ☺

אז למה הסינים ככה ?

כיון שהם רוצים להרוויח, הם מייצרים הכל בזול.

יבואו הסינים לעתיד לבוא, ויגידו - ריבוננו של עולם, מגיע לנו שכר !

מה זאת אומרת ? למה מגיע לכם ?

"אנחנו יצרנו את כל החולצות של בחורי הישיבות ! 3 חולצות בעשר ! למה עשינו את זה ?

הכל בשביל הבחורי ישיבות, שיאכלו ללמוד תורה ! מגיע לנו שכר !

אומרת הגמרא - לעתיד לבוא, יבואו כל אומות העולם ויבקשו שכר, ויתברר להם, שכל מה שהם עשו, זה היה לצורך עם ישראל...

יבואו היפנים ויגידו - ריבוננו של עולם, המצאנו את המצלמה, הנה ב"ה יש כאן מיישור שמסריט את השיעור, מוכר עם זה דיסקים, כולם רואים את זה בכל המקומות... זה עובר לכולם דרך האינטרנט... ריבוננו של עולם, מגיע לנו שכר !!!

אומר להם הקב"ה - אתם עשיתם את זה, בשביל שילמדו תורה ! עשיתם את זה כדי להתפרנס !

יבוא זה שהמציא את הפלאפון... "אני רוצה שכר"

"מה אתה קשור לענין ?"

"מה זאת אומרת ?! סידרתי פלאפון, כדי שמי שנוסע בכביש, יהפוך שעת עבודה לשיעור תורה. יתקשר לקול הלשון, שיחת חנים, וישמע שיעורי תורה !"

לעתיד לבוא, אומר הגר"י מבריסק - כך יתברר להם, שכל מה שהם עשו בעולם, הכל זה בשביל ישראל, כדי שהם ילמדו תורה, לכן הקב"ה לא אומר להם שקרנים.

אמר להם הקב"ה - הרי אתם שוטים, שכל מה שעשיתם, לצורך עצמכם עשיתם. היום אתם רואים, שהכל עשיתם בשביל ישראל, אבל בשעה שיצרתם את המצלמות, לא עלה בדעתם בכלל, שמישהו עתיד להשתמש בזה, ולהקליט בזה שיעורי תורה !

באים הגויים ואומרים - רבש"ע תנה לנו מראש ונעשנה - תן לנו מצוה אחת ונעשנה.

אמר להם הקב"ה - שוטים שבעולם מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת אלא אף על פי כן מצוה קלה יש לי וסוכה שמה לנו ועשו אותה... ואמאי קרי ליה מצוה קלה משום דלית ביה חסרון כ"ס

אומרת הגמרא, שכל אחד ואחד מהגויים שמע, שיש מצוה שאפשר לקבל עליה שכר רב בימות המשיח...

מיד כל אחד ואחד נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו והקדוש ברוך הוא מקדייר עליהם חמה בתקופת תמוז וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא שנאמר {תהילים ב-ג} נתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו...

הם עושים סוכה בלי כסף, יושבים בסוכה, ומה עושה הקב"ה ?

הקב"ה מוציא עליהם חמה כבתקופת תמוז, מחמם אותם... הם יוצאים החוצה... ונותנים בעיטה לסוכה ויוצאים !

שואלת הגמרא - מקדייר והא אמרת אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו למה הקב"ה בא איתם בטענות !?
אתה מביא עליהם חמה, 50 מעלות בסוכה, אם הוא מפעיל מאורר בסוכה, הוא מרגיש כמו במאפיה בויז'ניץ. ניכנס לו חום מתוך העיניים, איך אתה רוצה שישב לך בסוכה בחום כזה ? ☺

אומרת הגמרא - דישראל נמי זימני דמשכא להו תקופת תמוז עד חגא והוי להו צערא גם ישראל יוצאים מן הסוכה בחום כזה והאמר רבא מצטער פטור נכון, בחום כזה פטורים מן הסוכה נהי דפטור בעוטי מי מבעטי האם ישראל שיוצא, בועט בסוכה !? ישראל שיוצא מהסוכה, יוצא שבור ורצוף.

כתוב בגמרא, שברגע שירדדים גשמים, מה מרגיש יהודי ? כאילו שופך לו רבו, קיטון על פניו.

רבותי, בראש ובראשונה אני לא מבין, למה מחפש הקב"ה, שזה לא יעלה להם כסף ? מה אכפת לו שזה יעלה כסף ?

השאלה השנייה שנשאלת היא - אם הקב"ה מחפש מצוה קלה, שלא עולה כסף, למה דוקא סוכות ? יש לו עוד כמה מצוות שלא עולות כסף, למשל מצוות שילוח הקן.

היה אומר להם - רבותי, יש לי מצוה קלה - כל אחד הולך לגינה, לוקח סולם... מחפש יונים.. לוקח מטאטא ומגרש אותם בשעות הלילה...

אתה רוצה מצוה שלא עולה כסף, שהגויים דוקא מתמחים בזה? כיבוד אב ואם. עיין דמה בן נתינה {גמרא מסכת שבת לא}.

המדרש אומר, שלא היה כעשו אשר כיבד את אביו, שהיה מלביש בגד מיוחד, לכבוד כיבוד אב.

אם יש מצוה, שהכי לא שייכת לאומות העולם, זו סוכה !

מה זה סוכה ?

סוכה זה זכר, למה שהושיב אותנו הקב"ה בענני הכבוד...

לך תגיד לגוי – אתה רוצה מצוה ? תאכל מרור !

מה זה מרור ?

מרור, זה זכר לעבודת פרך, שפרעה העביד אותנו במצרים...

מה זה עסק שלי, מה שפרעה האכיל אתכם !?

מושיב אותם בסוכה – כי בסכות ישתבם... !

מה זה העסק של הגוי, בזה שישבנו בסוכה במצרים !? תן לו מצוה

שאקטואלית לגבוי !

איזה ?

כיבוד אב ואם, יכל להיות אקטואלי עבורו !

אתם רוצים מצוה !? סוכה !

שאלה נוספת שצריכה ביאור, והאמת היא, שזה חידוש גדול – בספר תורת חיים, על מסכת עבודה זרה, כותב הרב שור בספרו, שהקב"ה רצה לתת להם מצוה, שכוללת את כל המצוות שבתורה.

כותב התורת חיים, שישנם מצוות ששקולות כנגד כל התורה כולה, כמו למשל מצוות ציצית, מצוות מילה, שבת שקולה כנגד התורה כולה...

ביקשו הגוים שייתן להם הקב"ה, מצוה ששקולה כנגד כל התורה כולה...

"אנחנו לא יכולים עכשיו, לקיים את כל התרי"ג, תן לנו מצוה אחת ששקולה כנגד כל התורה, אבל לא עולה כסף"

מצוה ששקולה כנגד כל התורה ולא עולה כסף, מצא הקב"ה רק סוכה. למה ?

כי ציצית עולה כסף. שבת עולה כסף, עם כל ההוצאות, ובכלל הוא יצטרך לסגור את העסק. מילה זה כואב, אז הם לא רוצים לעשות את זה. המצוה ששקולה כנגד כל התורה, ולא עולה כסף, זו מצוות הסוכה.

החידוש הגדול, שבחז"ל לא כתוב, שסוכה שקולה כנגד כל התורה כולה.

מוצא התורת חיים, פיוט שכתב ר' אליעזר הקליר. הוא מופיע בפיוטים ליום ב' של חג הסוכות .

אומר הפייטן – "בל תהי מצוות סוכה בעיניך קלה, כי כנגד כל מצוות דת חוקותיה שקולה..."

מביא התורת חיים – הנה, ר' אליעזר הקליר, כך כותב בפיוט שלו, שמצוה הזאת שקולה כנגד כל התורה, אז עכשיו תבין, למה הוא נתן להם דוקא את מצוות הסוכה, כי זה שקול כנגד כל התורה כולה, וחוצץ מזה, זה גם לא עולה כסף. עצים אתה יכל לאסוף בחוץ, מבלי לשלם כסף.

עד כאן דברי התורת חיים.

הם עושים סוכה על ראש הגג... למה ?

אומר רש"י – משום שרוב תשמישם בגנות.

הם עושים את זה בראש הגג, והקב"ה עושה להם חמסין. למה?! ממאי נפשך ? אם אתה לא רוצה לתת להם מצוות, אז תגיד להם – רבותי, איחרתם את המועד, מי שטרח בשבת יאכל בשבת, ומי שלא טרח לא יאכל...

אם אתה רוצה שיקיימו מצוה, אז תן להם אפשרות לעשות את זה !

הקב"ה נותן להם לעשות את המצוה, ומוציא להם חמה מנרתיקה, עושה להם חמסין והם בורחים החוצה.

נשאלת השאלה – למה אתה עושה להם חמסין ? תעשה להם גשם !

אם אתה רוצה להבריח אותם, גשם עושה את העבודה יותר טוב מאשר חמסין. תוריד מכה אחת של גשם, כולם יברחו פנימה !

לא. הקב"ה מקדיר להם חמה !

ראיתי באחד הספרים שהוא אומר – למה הקב"ה מקדיר להם חמה ? משום שכל מה שזכינו לסוכה, זה בגלל שהקב"ה הקדיר חמה, למה ?

כתוב בפרשת וירא, שבשעה שאברהם אבינו היה ביום השלישי למילתו, רצה הקב"ה שאברהם ינוח .

אמר הקב"ה – אני יוציא חמה מנרתיקה, יהיה חמסין בחוץ, אף אחד לא יסתובב !

אברהם אבינו לא מסוגל לשבת בבית, יושב בפתח האוהל {בראשית יח, א} והוא ישב פתח האהל כחם היום... הוא מסתכל והוא לא רואה אורחים.

הוא שולח את אליעזר "לך תחפש אורחים"...

"אברהם אין איש בחוץ, החזאי הודיע 50 מעלות, מי מסתובב בחום כזה !? "

"אתה לא רוצה לקיים את המצוה, כי אם היית רוצה, היית מוצא"

כיוון שהקב"ה רואה שאברהם אבינו רוצה לקיים את המצוה, שולח לו שלושה מלאכים, בדמות בני-אדם.

נשאלת השאלה – אם הקב"ה רוצה שאברהם יקיים הכנסת אורחים, ישנה דרך הרבה יותר פשוטה – תחזיר את החמה לנרתיקה ! למה הוא צריך לשלוח מלאכים !?

הקב"ה לא עושה ככה, אלא מה הוא עושה ?

הולך הקב"ה ומשאיר חמה בחוץ... שולח מלאכים, כי בני-אדם לא מסתובבים בחוץ, מביא אותם לאברהם אבינו, בשלישי למילה, בחמסין של שישים מעלות, הוא נותן למלאכים אוכל !

שוחט עבורם שלושה עגלים... שלושה לשונות בחרדל... משרת אותם... שם אותם תחת העץ שישבו בסוכה בצל, ונותן להם לאכל...

אומר הקב"ה - לפום צערא אגרא... לפי הצער שהיה לך באירוח המלאכים, הרי יכולתי להכניס חמה לנרתיקה, ואז לא היה חמסין, אבל לא! אני משאיר את הטמפרטורה ברמה גבוהה, ואתה תעבוד בחמסין ! עפ"י מה שתעבוד בחמסין, אני ישלם לילדים שלך !

באים אומות העולם, ורוצים קשר למצות הסוכה...

אומר הקב"ה – אהה, אתם רוצים קשר לעם ישראל ? בואו נבדוק אתכם...

האבא הראשון של עם ישראל, אברהם אבינו, זכה במצוה שנקראת סוכה, למה ?

כי הוא שירת מלאכים בחמסין ! בואו ונראה איפה אתם נמצאים, כשעושים לכם חמסין, נראה אם אתם בורחים או לא בורחים !

יוצא, שכל מה שזכינו לסוכה, זה בזכות החמסין !

מה עושה הקב"ה ?

מקדיר להם חמה, כבתקופת תמוז... "בואו נראה לאיפה אתם שייכים"

עפ"י הדברים האלה נוכל להבין, שכל מצות הסוכה קשורה לאברהם אבינו ! אז מה אומר הטור, שהיא קשורה ליעקב ?

לכאורה, הדבר הזה צריך ביאור.

לאחר ההקדמה הזאת, נוכל בע"ה ללכת לשלב נוסף:

ישנו מדרש {ילקוט שמעוני, סוף רמז תרנ"ג} - כל מי שמקיים סוכה בעולם הזה, הקב"ה נותן לו חלק לעתיד לבוא, בסוכתה של סדום.

לעתיד לבוא, תהיה סוכה לצדיקים, שתהיה עשויה מעורו של ליתן .

שאר החברה, תהיה להם סוכה מיוחדת, בסדום.

רבותי, תשמעו מה המדרש מספר על הסוכה הזאת, בחיים שלכם לא

ראיתם סוכה כזאת:

מי שמקיים מצות סוכה בעולם הזה, הקב"ה נותן לו שכר לעתיד לבוא בסוכתה של סדום. {תהילים ס, ח} אלהים דבר בקדשו אעלוה אחלקה שכם ועמד סכות אמדד .

מה זה ועמד סכות, שואל המדרש ? זו סוכתה של סדום, שהיתה מסוככת בשבעה אילנות, שמסוככות זו על גבי זו. ממה עשוי הסכך הזה ?

מגפן, מתאנה, רימון, אפרסק, שקדים ואגוז, ולמעלה יש תמרים !

בן פורת יוסף, סלט פירות כזה מזמן לא אכלתי ☺

תראו ממה עשוי הסכך של סוכת סדום !

אומר המדרש {פרקי דרבי אליעזר פרק כה, ויקרא רבה, פרשה ה} על הפסוק {איוב כח, ז} נתיב לא ידעו עיט ולא שזפתו עין איה... על מי הכתוב מדבר ? על סדום.

אומר המדרש - דבר אחר, והוא ישקט ומי ירשע, נתן שלוח לסדומיים מי בא וחיבן, ומה שלוח נתן להם {איוב כח, ז}: ארץ ממנה יצא לחם, מקום ספיר וגו' נתיב לא ידעו עיט, רבי לוי בשם רבי יוחנן בר שאונה הדין בר הדיא הוא צופה מאכלו משמונה עשר מיל, וכמה הוא פרוסה, רבי מאיר אומר שני טפחים, רבי יהודה אומר טפח, רבי יוסי אומר שתיים ושלוש אצבעות, כיון דהוה קאי על אילניא דסדום לא הוה יכיל למחמי על ארעא מן חיליהון דאילניא. מקום ספיר, כשהיה אחד מהן הולך אצל הגנן ונותן לו ירק באסר, היה מוצא בעפרו זהב, כדכתיב {איוב כח, ז}: ועפרת זהב לו, כיון שאמרו {איוב כא, טו}: מה שדי כי נעבדנו {איוב לד, טו}: ויסתר פנים ומי ישורנו, שהסתיר פניו מהם. מי אמר לו לא עשית כשורה, ובמה הסתיר פניו מהם, המטיר עליהן גפריית ואש {בראשית יט, כט}: וה' המטיר על סדם וגו'.

לסדום, אותו עיט לא הגיע בראיה שלו, למה ?

כי הוא לא ראה את הרצפה של סדום, כי סדום היתה מכוסה בשבע אילנות זו על גבי זו.

באים המפרשים על הגאון מוילנה, ואומרים יסוד נפלא – ישנם בשמים שתי מערכות, שמש וירח.

מערכת השמש, מסמלת את ענין הטבע, ומערכת הירח מסמלת את מערכת ההתחדשות.

לשמש יש סיבוב קבוע, כל השנה, היא לא משתנה.

הגויים עובדים את השמש, למה ?

כי הם בוטחים בטבע.

עם ישראל, מונה לירח. הירח, זה הסמל של הקבלת פני שכינה. למה ?

כי הירח, זה סמל ההתחדשות.

כל מי שמקדש את החודש, כאילו מקביל פני שכינה, לכן החודש נקרא 'חודש', מלשון התחדשות.

השמש, זו מערכת של שנה.

שנה, פירוש הדבר – 'חוזר ושונה'. הוא כל הזמן חוזר על עצמו. אין בו חידושים.

אומר הגאון מוילנה – דע לך, שכל עניני העולם הזה, טובו ועשרו, הכל בא מן השמש, וזהו שנאמר במזל התליא מילתא.

מה כתוב כאן ? רק נפרש את הדברים:

אם השמש מסמלת טבע, אומות העולם בוטחים בשמש, ואומרים חז"ל, שבזמן שהשמש לוקה, זה סימן רע לאומות העולם, למה ?

כי הביטחון שלהם הוא השמש, הביטחון שלהם הוא טבע.

עם ישראל, הוא מעל הטבע. הוא נמצא במערכת שנקראת ירח, היא מתגלה ומתכסה, וחוזרת שוב מתכסה ומתגלה...

אומר הגאון מוילנה יסוד נפלא – בחג הסוכות מצוה אותנו הקב"ה {ויקרא כג, מב} בסכת תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכת, למה ? כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים ... אז מה ???

הוצאתי אתכם ממערכת השמש. מערכת השמש, פירושה מערכת הטבע. אתם מעל הטבע !

אתם נמצאים 40 שנה במדבר {דברים ח, ד} שמלתך לא בלתה מעליך ורגלך לא בצקה זה ארבעים שנה... תתבוננו מה הולך כאן !

ילד בגיל שנה יוצא ממצרים, מלבישים לו חליפה, הוא לא יוצא עם חמש חליפות ! חליפה אחת – 40 שנה ! זה גודל איתו ביחד !

ורגלך לא בצקה זה ארבעים שנה – לא מחליפים נעליים !

שהיינו ילדים, מי שהיתה גודלת לו הרגל, היו גוזרים לו בפינה את הנעל, כדי שהאצבעות יוכלו לצאת למרחב ☺

40 שנה במדבר, אין לא קונדיטוריה ולא מאפיה, אין מה לאכל, שום דבר ! רק נחש, שרף ועקרב...

הקב"ה לקח אותנו על הידיים (שמות יט, ד) ואשא אתכם על כנפי נשרים...

רבתי, 40 מעלות במדבר, לא צריך שום מזון, הקב"ה שם אותנו על ענן. כמה טמפרטורה שהוא צריך, הקב"ה נותן לו, הוא לא צריך שום דבר !

זו ההרגשה שהיתה לעם ישראל במדבר.

אומר לך הקב"ה – בסכת תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכת ... כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים...

אז אם הקב"ה הושיב אותנו בענני הכבוד, למה אנחנו צריכים לשבת, במקום שמכוסה בצל ומנתק אותנו מן השמש ?

אומר הגאון מוילנה – כי השמש זו הנהגת הטבע, "ואני רוצה לנתק אותך מן הטבע, כדי שתדע שאתה לא חי בטבע, אלא אתה חי מעל הטבע".

איפה זה בא לידי ביטוי, שאתה חי מעל הטבע ?

תשב בסוכה, שמנתקת אותך מהשמש. הסוכה יש בה "צלתה מרובה מחמתה".

במקום שנכנסת השמש יותר מהצל, הסוכה פסולה.

למה זה פסול ?

אומר הגאון מוילנה – כי אתה חוזר להנהגת הטבע. כל הישיבה בסוכה, זה כדי לנתק אותך מהטבע ! להביא אותך להרגשה, שאתה מעל הטבע.

הבנו את הבסיס הראשון – ניתוק מהטבע.

הבסיס השני, אומר הגאון מוילנה – הלחם והיין.

הלחם והיין, כותב הגאון מוילנה – הלחם והיין, זה ביטוי לכל הנאות העולם הזה. למה ?

אומר איוב – דע לך, נתיב לא ידעו עיט ולא שזפתו עין איה – בחיים לא עבר שם עוף כזה, כי הוא בחיים לא יכל לראות את הרצפה, כי מעליו ישנם שבע שכבות של אילנות, וזאת הסוכה של סדום, והקב"ה עתיד להושיב אותנו בסוכה של סדום.

למרות שאנחנו כולנו מקווים, שנשב בסוכת עורו של לוי, אבל בכל אופן כתוב, שיש שם סוכה מיוחדת, שבע שכבות, זו מתחת לזו, ואנחנו רוצים לברך מה זה הסוכה של סדום, שמי שישב עכשיו בסוכה, בסוף ישב בסוכה של סדום.

השאלה האחרונה היא – האבודרהם כותב, שנוהגים לקרוא בחג הסוכות, את מגילת קהלת.

כל אחד שואל את עצמו, מה הקשר שיש לחג הסוכות עם מגילת קהלת ?

ננסה להסביר את זה בס"ד, אבל קודם כל נתחיל להסביר את הדברים וממילא נבין, מה העבודה של חג הסוכות, ואם נבין את זה, נבין גם למה חג הסוכות הוא כנגד יעקב אבינו:

אנחנו נמצאים בס"ד לאחר יום הכיפורים, הזכרנו מקודם את דברי המדרש, שלכן יש שמחה יתרה בחג הסוכות, כי התבואה בבית, פירות האילן בבית, ובגלל שנתכפרו עוונותינו, לכן כתוב שלוש פעמים שמחה בחג הסוכות, כי בסוכות יש את השלמות של הכל!

מי ששם לב, אומרת הגמרא {מסכת סוכה נג, א} – ת"ר יש מהן אומרים אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו אלו חסידיים ואנשי מעשה יש מהן אומרים אשרי זקנותנו שכפרה את ילדותנו אלו בעלי תשובה אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוּב וימחול לו...

מה זה כל השיירי האלה ? הכל זה מסביב לתשובה...

למה מסביב לתשובה ?

כי בן-אדם שאין לו מחילת עוונות, לא יכל לשמוח. שמחה יכולה לבוא רק מתוך מחילת עוונות.

מי שאין לו מחילת עוונות, אינו יכל באמת לשמוח. מאיפה אנחנו לומדים את זה ?

כי זה הפסוק שפותח את יום הכיפורים – אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה. מי מסוגל לשמוח ?

מי שהוא ישר לב ! מי שאין לו ישרות הלב, אינו מסוגל לשמוח.

אומר הפסוק אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה – ה' ברא את האדם ישר, וברגע שיש לאדם עוונות, הוא כבר לא ישר, ואם הוא לא ישר, הוא לא יכל לשמוח.

אחרי שנמחלים לו העוונות, כותב השפת אמת, והוא נקי מעוונותיו, הוא חוזר להיות ישר, ואם הוא חוזר להיות ישר, הוא יכל לשמוח !

עפ"י זה, ראיתי לזה רעיון פעם, חיפשתי לזה מקור ולא מצאתי, אבל פעם ראיתי את זה באיזה שהוא ספר – כתוב ברש"י, שחתן, מוחלים לו על כל עוונותיו.

ראיתי מישהו ששואל – למה חתן מוחלים לו על כל עוונותיו ?

אז למה אתה צריך לצום ? תתחתן פעמיים בשנה ☺ יש לך פתרון ...

כתוב שיש מצוה על חתן, לשמח את אשתו. איך הוא יכל לשמח, אם הוא מלא בעבירות ?

אומר הקב"ה – אני מצוה אותך לשמח את אשתך, ולכן אני מוחל לך את העוונות.

יוצא, שכל השמחה שיש לנו, נובעת מכפרת העוונות.

כתוב בחז"ל, וכך מביא גם הגאון מוילנה, בביאורו על ספר יונה {ד, ה} יוצא יונה מן העיר וישב מקדם לעיר ויעש לו שם סכה וישב תחתיה בצל עד אשר יראה מה יהיה בעיר.

אומר הגאון מוילנה – ויעש לו שם סכה כמ"ש באספך וכו' תחוגו את חג הסוכות וכו' בסוכות וכו' ואמרו בפסולת גורן ויקב וכו' ואמרו שיהא צלתה מרובה מחמתה. והענין כי כל מעשה עולם הזה ועשרו וטובו הכל מן השמש והוא שאמרו במזל תליא מילתא כפי אשר השמש עומדת במזלות והוא ידוע לחוזים. ולכן כתבה התורה באספך וכו' שלא תמשך אחר העולם הזה תעשה סוכה בפסולת גורן ויקב שכל סעודה הוא על הלחם ויין כמ"ש (קהלת י') לשחוק עושים לחם ויין וכו' ואמרו שלא תהנה מהן אלא בפסולת ותפריש מעושר עולם הזה רק תשב בצל שלא תחת השמש ויהי תורתך קבע ומלאכתך ארעי. והו צלתה מרובה מחמתה וזהו וישב תחתיה בצל ולא עסק כלום עד אשר יראה מה יהיה בעיר עם מזלו אם ישונה לטובה וצפה תמיד אולי ישנה וחפץ ד' להראותו שאין טובת העולם הזה כלום.

אנחנו בע"ה, רוצים לפרש את דבריו, ולנסות ולפענח מה הוא רוצה מאיתנו, ונתחיל בראש ובראשונה, לפני שניגש לקטע נוסף, בגאון מוילנה:

לחם, פירוש הדבר – מה שאדם נצרך לתאוות גופו, לאוכל שלו.

יין, זה לתאוות נוספות, הממריצים את האדם לעוונות נוספים.

אומר הגאון מוילנה – לכן כאשר הקב"ה מצוה אותך לעשות סכך לסוכה הזאת, הוא לא אומר לך לעשות את זה, מלחם ויין, משעורים וּגפן, אלא, הוא אומר לך לעשות את הסכך, מפסולת דגן ופסולת של גפן.

לא להשתמש בגפן ובשעורה עצמה, למה????

כי זה מושך לתאוות. אלא מה?

אומר לך הקב"ה – תשתמש בפסולת שלהם. במה שאתה נזקק, במינימום שבמינימום, שאתה נזקק לצרכי עצמך. לא במוצר עצמו, כי המוצר עצמו מושך לתאוות.

רבתי, אם זה ההקדמה הראשונה, אנחנו בע"ה רוצים ללכת ליסוד נוסף: ישנו פסוק שמופיע במגילת אסתר, והגאון מוילנה גילה עבורנו, מה הסוד שמונח בו.

אילו משהו היה אומר לכם – תשמעו, במגילת אסתר רמוז חג הסוכות...

"חג הסוכות במגילת אסתר! זה דבר שלא שמעת".

בא הגאון מוילנה ואומר – דע לך, השנה שלך מתחילה בחג הסוכות, ורמוזה בפסוק במגילת אסתר, הכל בדרך הפרד"ס.

כותב הגאון מוילנה כך – {אסתר ב, יב} ובהגיע תר נערה ונערה לבוא אל המלך אחשוורוש מקץ היות לה כדת הנשים שנים עשר חדש כי כן ימלאו ימי מרוקיהן ששה חדשים בשמן המר וששה חדשים בבשמים ובתמרוקי הנשים: {יג} ובוזה הנערה באה אל המלך...

הפסוק הזה, אומר הגאון מוילנה, מלמד אותנו עבודת שנת תש"ע, שמתחילה בחג הסוכות.

הרי ארבעה ימים אמרנו, שלא מונים עבירות... ראשון לחשבון עוונות, מתחיל מהיום הראשון... יש לך 12 חודשים להתכונן לבוא אל המלך!

ובזה הנערה באה אל המלך... בפסוק הזה רמוז, איך מגיעים חזרה, בשנת תשע"א, בראש השנה, אל הקב"ה.

אומר הגאון מוילנה – בכל ראש השנה ויום הכיפורים, האדם חוזר בתשובה, וצועק 'חטאתי', והקב"ה ברוב רחמי וחסדי, מעביר חטאיו ועוונותיו, פירוש שהעוון עצמו אינו נמחק, אלא תלוי אם יחזור בתשובה.

נסביר למה הגאון מתכוון:

רבתי, בן-אדם נתפס עובר ברמזור אדום.

עוצר אותו השוטר – אתה יודע שעברת באדום??

"לא נכון, לא עברתי באדום!"

עברת באדום!

"לא נכון! זה היה ירוק מהבהב"

אדום/ירוק/אדום/ירוק... בית משפט!

באים לבית משפט, אומר לו השופט – תשמע, השוטר אומר שעברת... אבל אתה נראה לי אדם אמין. גם אם אני חושב שזה לא היה ירוק מהבהב, נראה לי יותר כתוב מהבהב, אבל אמרת – אני סולח!

אבל תדע לך, שהסליחה הזאת, זאת לא סליחה, זה על תנאי. אני כותב שאתה יוצא עכשיו נקי בלי הרשעה, אבל, אם בשנה הקרובה תיתפס שוב פעם, אני נותן לך 5 שנות שלילה וחמישים אלף שקל קנס!

אומר הגאון מוילנה – אדם בא בראש השנה וביום הכיפורים, ומבקש מחילה... הקב"ה אומר לו "בקשה, נמחל. אבל אתה נמצא ב-12 חודשים על תנאי".

כי כן ימלאו ימי מרוקיהן – עכשיו מתחיל המירוק של העוונות. איך אתה ממרק את העוונות?

ששה חדשים בשמן המר וששה חדשים בבשמים ובתמרוקי הנשים.

מה עושה שמן המר?

אומרת הגמרא במסכת מגילה – מסירה את השערות מהבשר.

בשמים זה 'מצוות עשה', ותמרוקים זה מצוות 'לא תעשה'.

אומר הגאון מוילנה – תחילת העבודה של האדם בתשובה, שישה חדשים בשמן המר, להסיר שערות.

מה זה שערות? מה פתאום צריך להסיר שערות?

אומר הגאון מוילנה – כתוב בזוהר, שיש אדם שיוצא למלחמה ורואה אשת יפת תואר, הוא רוצה להתחתן איתה, מה אומרים לו?

"אתה רוצה להתחתן איתה? היא צריכה לעשות שתי פעולות – לגדל את השערות ולגדל ציפורניים"

אומר הגאון מוילנה – שני הדברים האלה, שערות וציפורניים, הם ברי חלוף. אין בגוף האדם דבר שהוא בר חלוף, חוץ משערות וציפורניים.

אומרים המפרשים – למה עשה הקב"ה, ששערות וציפורניים יהיו מתחלפים?

כיון שזה נועד להראות לאדם, שהוא בר חלוף כאן בעולם הזה.

אתה קוצץ ציפורניים כל יום שיש לך, עבר עוד שבוע, אתה מתקרב לסוף!

הייתי פעם במפגש של שני גדולי ישראל, שלא ראו אחד את השני שש שנים.

אחד ניגש לשני ואומר לו – פשוט, לא הייתי מכיר אותך, איך הלבנת?!

אומר לו השני – לא הלבנתי, אלא קיבלתי הזמנה מהר הזיתים.

לכן, אומרים המפרשים – אבל, מגדל שיער וציפורניים, כי כל הסיבה שתדע שאתה בר חלוף.

כל מה שאתה קוצץ, זה כדי שתדע שזה בר חלוף, אבל אם רח"ל, ישבת שבעה, אתה רואה שזה בר חלוף, אז אתה יכל לגדל!

אומר הגאון מוילנה – ששה חדשים בשמן המר להסיר שערות... למה??

כי השיער הוא ביטוי למותרות. אין לך דבר שמיותר בגוף האדם, חוץ משיער וציפורניים!

ברגע שגוי, רוצה להיכנס לכרם ישראל, אומרים לו – דבר ראשון, תוריד את השערות. למה?

כי השערות זה ביטוי למותרות.

למה גוי לוקח מותרות, ויהודי לא לוקח מותרות?

גוי לוקח מותרות, כי העולם הזה, הוא עולם אצלו. אין המשך, זה העולם! אין לו עולם הבא, אז למה הוא לא צריך ליהנות?! אז הוא נהנה בעולם הזה!

יהודי לא רוצה ליהנות בעולם הזה, כי כל מה שהוא נמצא כאן, דיברנו בשבוע שעבר, סוף אדם למיתה, התכלית שלו, זה להגיע ליום המוות. כל מה שהוא נמצא כאן, זה כדי להתכונן ליום המוות.

אז במה הוא צריך להשקיע?

ראיתם פעם אדם, ששוכר דירה, ומשקיע בדירה השכורה? מי עושה את זה?!

אני משקיע?! מי משקיע?! שהוא ישקיע, זה לא דירה שלי!

במה בן-אדם משקיע?!

ברגע שהוא יודע, שהעולם הזה עבורו הוא קבע, אז הוא משקיע כסף!

באים המפרשים ואומרים יסוד נפלא – אין דבר שמנתק את האדם מהקב"ה, יותר ממותרות!

מותרות, זה דבר שמנתק את האדם מהקב"ה.

זוכים בני-האדם, בראש השנה וביום הכיפורים, לקרבת אלוקים... ב"ה, בן-אדם יוצא במוצאי יום הכיפורים, איזה התקרבות הוא מרגיש לקב"ה!!! הוא כל-כך מחובר לבוורא יתברך, עד שהוא אומר "חבל שזה ניגמר"...

בא הקב"ה ואומר לך – תשמע, אתה רוצה להרגיש מחובר אליי?! תתנתק ממותרות העולם הזה!

אומר הגאון מוילנה – ששה חדשים בשמן המר. שמן המר, מוריד את השערות.

תתנתק מן החומר, אתה מתחבר אליי!

יהודי מארה"ב הגיע פעם לביתו של החפץ חיים, ונחרד – מה כאן אתה גר? הכיסאות מתנדנדים... שולחן רעוע...

הוא שואל את החפץ חיים – איפה הסלון שלך?

"ואיפה הסלון שלך?!" שאל אותו החפץ חיים...

הסלון שלי במנהטן, כבוד הרב!

אז למה לא הבאת אותו איתך?

"חחחח, כבוד הרב, יצאתי לטיול שלושה חודשים, אני אסחוב איתי את הסלון?!"

אמר לו החפץ חיים – האמת היא, שגם אני יצאתי לטיול...

"באמת, לאיפה??"

"אמנם לא לשלושה חודשים, אלא בסביבות 120 שנה..."

"אני מסיים את העולם הזה, ואז מגיע למקום הקבוע שלי... עולם הבא... שם יש לי סלון!"

המהות של העולם הזה, זה התנתקות מהחומר, כי אדם שחי בדירת ארעי, לא משקיע.

אומר השפת אמת, ששלושת המועדים, הם כנגד קנאה, תאוה וכבוד.

כותב השפת אמת {שנת תרל"ח} - התאוה בלב, הקנאה בנפש, והכבוד בנכסים. כנגד זה, שלושת המועדים, לביטול הקנאה התאוה והכבוד, והם כנגד בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, ועל זה נאמר בנביא (ירמיה ט, כב) אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל הגבור בגבורתו אל יתהלל עשיר בעשרו (כג) כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידע אותי...

המועד השלישי, שהוא חג הסוכות, הוא כנגד ובכל מאדך. וכנגד עשיר בעשרו. אם אתה רוצה להתנתק מזה, אתה רוצה להגיע לחיבור לקב"ה השכל וידע אותי - תתחבר אלי. זה החיבור של חג הסוכות.

רבתי, אם אלה פני הדברים, נוכל בס"ד להגיע ליסוד:

סוכה זה דירת עראי ...

תארו לעצמכם בס"ד, בן-אדם גר בקומה חמישית, אין מעלית. הוא כדי לעלות לסוכה, צריך לעלות 68 מדרגות. כל ארוחה שהוא אוכל, הוא יורד את כל המדרגות, חוזר דחליל ... כל היום מדרגות, למטה/למעלה...

רבתי, בואו תינסו לראש של בן-אדם, שגר קומה חמישית, והסוכה שלו היא בקרקע. מה הוא לוקח איתו לסוכה?

הוא לוקח איתו צלחת, שעליה יש את העוף, את האורז, את המלפפון חמוץ, על זה מונח עוד משהו, לוקח אותו כוס שתיה, הצלחת מפלסטיק, הסכום מפלסטיק, השולחן מתקפל, הכיסא מתקפל, המיטה מתקפלת ... הכל חד-פעמי בסוכה!

הסוכה חד-פעמית וכל מה שנמצא בתוכה! מה זה ???

מה רצית שאני יוריד את המקרר למטה?! עזוב... אוכלים חד-פעמי... הכל ב"ה, מסתפקים במועט... זה הכל ארעי, מה קרה לך?! בשביל שבוע לעשות כזה בלגן!?

למה?

אתה עראי!

אם אתה עראי, אז אתה לא משתמש במותרות!

גומר לאכל, מרים את הניילון... הופההה, הכל בפח!

הכל, כדי להראות לאדם, שהוא נמצא בדירת עראי...

אומר הקב"ה - אתה רוצה להיות מחובר אלי??? תנתק מן המותרות! עד כאן, דברי הגאון מוילנה.

רבתי, נלך עוד נדבר אחד:

אם אמרנו, ששלושת האבות - אברהם יצחק ויעקב, כמו שכותב הטור, כנגד שלושת המועדים, יעקב הוא כנגד סוכות.

אם יעקב הוא כנגד סוכות, אז הוא כנגד ובכל מאדך, וכנגד אל יתהלל עשיר בעשרו.

רבתי, בואו נלך לפסוק שמביא הטור:

{בראשית לג, יז} ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת על-כן קרא שם-המקום סכות.

שמעתם פעם פסוק כזה? א אחד הפסוקים הכי מוזרים בתורה.

אומרים לך - תשמע, הגעת למקום שאף אחד לא גר בו, ובמקום הזה, עשית לעצמך וילה, ולחמורים עשית סוכות, לכן קראת למקום הזה סכות.

מה התורה מספרת לנו כאן?

בא התרגום יונתן בן-עוזיאל, ואומר לך, בא תשמע מה כתוב כאן - ויעקב נטל לסוכות ואיתעב תמן תריסר ירחי שתא ובנא ליה בי מדרשא ולגיתוי עבד מטלן בגין כן קרא שמא דאתרא סוכות - יעקב אבינו בנה לעצמו בית מדרש!

הוא לא בנה לעצמו בית, הוא נישאר לגור בבית עראי כל החיים שלו, למה ???

כי יעקב אבינו, הוא הסמל של התנתקות מן החומר! כל מה שיש לו, הוא נתן עבור בניית בית מדרש, ולעצמו - דירת עראי כל החיים.

את זה הנציחו - "על כן קרא שם המקום סכות" - האדם הראשון, שבשביל ההנאות שלו, בנה דירת עראי.

בתנא דבי אליהו זוטא {פרק ט} מסופר, שכשיעקב ועשו היו בתוך רחם אמם, אמר יעקב לעשו - תדע לך, אנחנו עוד מעט אמורים לצאת מהרחם, ובוחרים מחכים לנו שני עולמות - עולם הזה ועולם הבא.

שואל אותו עשו - ומה עושים שם?

"בעולם הזה עושים חיים, ובעולם הבא לומדים כל הזמן!"

"בא ונחלק את העולמות, ותחליט מה אתה רוצה..."

אמר לו עשו - לא רוצה עולם הבא, רק עולם הזה!

"מזל וברכה..."

סגרו דיל... יצאו החוצה... חילקו ביניהם את העולמות - עשו לוקח עולם הזה, יעקב לוקח עולם הבא.

יעקב אבינו מגיע לחרן, ב"ה הקב"ה עוזר לו... חוזר אחרי 22 שנה...

כתוב בחז"ל - עשרות אלפי כלבים, שמרו על הצאן של יעקב אבינו.

עשו פוגש אותו - תגיד, מה כל זה?! אמרת לי שאתה רוצה עולם הבא... ככה נראה אדם שרוצה רק עולם הבא!?

אומר לו יעקב - אתה רואה את הכל?? כל זה שלך! אני רוצה ממך רק דבר אחד, אני רוצה ממך 2.5 מטר בארץ ישראל...

אומר יעקב אבינו ליוסף - בבקשה תקבור אותי במערת המכפלה, שנאמר **{בראשית נ, ה} בקברי אשר כריתי לי...**

אומר רש"י - אשר כריתי לי. אמר רבי עקיבא כשהלכתי לכרכי הים היו קורין למכירה כירה, ועוד מדרשו לשון כרי, דגור, שנטל יעקב כל כסף וזהב שהביא מבית לבן ועשה אותו כרי, ואמר לעשו טול זה בשביל חלקך במערה.

אמר יעקב לעשו - אני לא רוצה ליהנות מזה... בקשה תחתום...

עשו חותם לו, ויעקב מוסר לו את כל הרכוש, בשביל חלקת קבר אחת.

חוזר יעקב אבינו מהמפגש עם עשו, משאיר לעצמו כמה עיזים שהוא צריך לעצמו...

"... ויבן לו בית" הוא בונה בית מדרש ... "ולמקנהו עשה סכת" ובמה שנשאר לו, הוא בונה סוכת עראי ... זה יעקב אבינו.

באים חז"ל ואומרים לנו - אתה רוצה לדעת מה זה סוכות?! זה כנגד יעקב!

למה כנגד יעקב?

כי יעקב אבינו לימד אותנו, מה זה המושג הזה של 'סוכות'.

כשיעקב אבינו הולך לחרן, הוא אומר לקב"ה - ריבונו של עולם, מה אני מבקש?! **{בראשית כח, כ} ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבוש -** אני לא רוצה יותר מזה כלום!

מה עם בורקס? מה עם פיצה?

שום דבר! תן לי רק לחם, שאוכל לאכל... לא בזונדה! ©

הסמל של ההתנתקות מן החומר, הוא יעקב אבינו!

אומר הגאון מוילנה - אתה רוצה לדעת מה העבודה שלך?

"ששה חדשים בשמן המר" - אתה מסיר מעצמך את כל הדברים המיותרים! למה ???

מי שרוצה להתחבר לבורא יתברך, מתחבר אליו במיעוט החומר, שמביא לדבקות.

הסוכה נקראת "צילא דמהימנותא" - האדם נמצא בצלו של הבורא, איך ??? בדירת עראי.

בדירת עראי אין כלום. אין מזגן, יושבים על כיסא פלסטיק, הרגליים מתקפלות, 17 אנשים, כל אחד שאוכל דוחף את השני... אבל מה? "צילא דמהימנותא" - נמצאים דבוקים בבורא יתברך! יש לך שמחה גדולה מזאת!?

אם אלו פני הדברים, נחזור לגמרא במסכת עבודה זרה:

באים אומות העולם, ומבקשים מהקב"ה מצוה לקיים ...

אומר להם הקב"ה - רוצים מצוה? קחו - סוכה!

למה?

כי סוכה זה התנתקות מהחומר.

כשאני רוצה להכניס אשת יפת תואר, מה אני אומר לה?

דבר ראשון - להוריד שערות. למה שערות?

כי שערות זה דבר מיותר.

אתם רוצים להיכנס? יש עוד אפשרות - סוכה!

מה יש בסוכה?

סוכה זה דירת עראי. יושבים על כיסאות 'כתר', הכל חד-פעמי, יושבים ב-
"צילא דמהימנותא", לא תחת השמש, בוטחים בבורא יתברך, אין טבע, הכל
ניסים!

מוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, כולם יוצאים ובוועטים בסוכה.

למה נותנים בעיטה?

הקב"ה כתב בתורה את הסיבה לבעיטה – {דברים לב, טו} וישמן ישרון
ויבעט ...

מי בוועט ??? בהמה בוועט! למה?

כי היא חומרית!

"וישמן ישרון" – מי שמלא בכסף בוועט! למה בוועט?

כי זה טבע האדם, שיש לו שומן.

אומרים הגוים – מה, אתה רוצה לנתק מאיתנו את החומריות? אנחנו נשב
בסוכה בלי מזגן?!

מיד הם נותנים בעיטה ... "וישמן ישרון ויבעט..."

רבתי, אם אלה פני הדברים, נוכל להבין:

אמא שלי תמיד היתה אומרת – כסף, לא הולך ברגל...

למה אומרים "כסף לא הולך ברגל"?

"כסף לא הולך ביד" ... למה "ברגל" ?!

אומרים חז"ל – רגליו של האדם, הם הערבים לו.

אספר לכם סיפור:

היה יהודי אחד שמלווה בריבית. יהודי אחד בכל הישוב, מלווה לכל
המשפחות...

"רבתי, אני מלווה ב-1% לחודש ..."

יום אחד הוא החליט, שזה לא מספיק 12% בשנה ... הוא רוצה 1.5% לחודש
– 18% לשנה.

באו אנשים – מה זה, עושק אותנו האיש הזה!

הלכו לרב ואמרו לו – כבוד הרב, הבן-אדם הזה, הוא היחיד שמלווה פה כסף
בריבית, אמנם בהיתר עסקה, אבל הוא עושק אותנו... תנסה אולי לדבר איתו...

אמר להם הרב – אני אמצא שעת כושר ואני ידבר איתו...

אחרי שבועיים, נפטר נדבן אחד גדול, שתרם הרבה כסף באותה עירה ...
הקים את הבית מדרש, את הבית חינוך... מקווה ... הכל הוא הקים!

כל העיר באה להלווה ... עומד הרב בהלווה מדבר בלהט, פתאום הוא רואה
את הבן-אדם הזה, שמלווה בריבית... מגיע עם קסקט ... משקפי שמש... מניפה
...

והרב מדבר "אין מלווים לו לאדם, לא כסף ולא אבנים טובות... כלום לא
לוקחים" והרב רואה אותו מתנועע ... ואומר לעצמו "אוו, הנה הדברים נכנסו
ללבו, הוא יפסיק לעשוק את כולם..."

נגמרה ההלווה, הוא פוגש את אותו אחד מלווה בריבית ...

אומר לו המלווה בריבית – כבוד הרב, חזק וברוך! כל מילה פנינה!

שואל אותו הרב – מה כל כך פנינה?!

אומר לו – תשמע, לא תאמיני, השבוע העליתי את הריבית מ-12% ל-18%,
תשמע אותם איך הם מיייללים כולם! הם לא יודעים שלא לוקחים איתם שום
דבר לעולם הבא? ☺☺☺

רבתי, "וישמן ישרון ויבעט" – כסף לא הולך ברגל! מאיפה יודעים?

פסוק בפרשת עקב {דברים יא, ה} ותבלעם ואת בתיהם ואת אהליהם ואת כל
היקום אשר ברגליהם בקרב כל ישראל...

בן פורת יוסף, 300 פרדות לבנות, נושאי מפתחות אוצרותיו של קרח, הכל
בתוך האדמה!

אומר רש"י – ואת כל היקום אשר ברגליהם. זה ממונו של אדם, שמעמידו על
רגליו.

אהה, עכשיו אתם מבינים למה כסף הולך ברגל???

כשבן-אדם נופל, מה אומרים?

הוא 'פשט רגל'.

מה קשור הרגליים לפשיטת רגל??

הכסף של הבן-אדם זה רגל.

אומר הקב"ה לאומות העולם – אתם רוצים להתחבר אלי? אין בעיה –
תעשו סוכה – התנתקות מן החומר!

בבקשה... מנסים לעשות... פעם אחת שמו אותם בלי מזגן, והם בוועטים!

למה בוועטים???

כי הבעיטה זה סטטוס של כסף.

אם אלה פני הדברים, נוכל להבין מה זה סוכות:

אומר הגאון מוילנה – סוכות זה תחילת ימי מרוקיהן, תחילת המירוק של
האדם, לקראת ראש השנה, מתחילה בחג הסוכות.

אומר הגאון – "ששה חדשים בשמן המר" – תתנתק מן החומר. חג הסוכות
נותן לך את האפשרות, שלא תגיד "אני לא יכל", הנה אתה רואה, בסוכה אצלך
הכל חד-פעמי. שום דבר אתה לא צריך בסוכות, אתה יושב צמוד לקב"ה!

אם דברינו ודברי הגאון מוילנה נכונים, נוכל להבין פסוק שמופיע בברכת
יצחק ליעקב:

אומרת רבקה ליעקב – לך תקבל ברכה מיצחק אבינו...

מה הוא אומר לה?

{בראשית כז, יא} הן עשו אחי איש שער ואנכי איש חלק – עשו הוא איש
שעיר, כולו מחובר לעולם הזה, הוא מלא שיערות! אני איש חלק, אין עלי
שיערה אחת! אם אין עליי שיערה אחת, אני מנותק מן החומר...

יעקב אבינו מנותק מן החומר, אין לו קשר לחיי העולם הזה!

עפ"י זה, נוכל להיכנס לעומק הדברים:

אומר יעקב – אם אני מנותק מן החומר, אני לא צריך את הברכה של יצחק,
כי כל מה שיצחק מברך, זה חיי העולם הזה, אני לא צריך את זה, כי אני מנותק
מן החומר.

יוצא שכל המהות של חג הסוכות זה תשבו כעין תדורו, אבל בדירת עראי.
בדירת עראי, אדם חי במינימום.

אם אלה פני הדברים, נוכל בע"ה, להבין מה מונח כאן בחג הזה:

אין לך מקום בעולם, שהיה בו שפע כלכלי, כמו בסדום.

חז"ל אומרים, סדום היתה שיא השפע של העולם. תסתכלו בפרקי דרבי
אליעזר – אדם היה יוצא אל תוך הערוגה שלו להוציא צנון, היה מוציא צנון עם
חתיכת זהב.

אוצרות של זהב, אבנים ומרגליות טובות, נמצאים בסדום, שפע כלכלי שאין
כמותו... המקום הכי מבורך!

לא סתם לוט הלך לשם...

מה עשו אנשי סדום?

השתמשו בעושר, כדי להשחית את המידות שלהם...

אומר הקב"ה – מי שידע להתנתק מחיי החומר בעולם הזה, הוא יקבל
לעתידי לבוא, את סוכת סדום! שיא השפע!

אנחנו ב"ה, נכנסים לחג הסוכות. כל החודש אנחנו מבקשים שבתי בבית ה'
כל ימי חיי ...

חג הסוכות זה שבתי בבית ה' – צילא דמהימנותא.... אדם יושב עם הקב"ה,
ישן עם הקב"ה.... הכל עם הקב"ה!

מחזיקים ארבעת המינים- מחזיקים את הקב"ה בידיים. כל החג הזה, אדם
נמצא ב- "צילא דמהימנותא".

(ברוך שאמר)

על הסלע הרך – תפילת גשם

הט"ז מוותר על תיקון הגלות, שלא לראות בצער ישראל

מעשה נורא [שהיה הגרי"ז מבריסק בוכה כשהיה מדבר ממעשה זו] בשנת
ת"ח ות"ט בשנות הגזירה הנוראה רח"ל, באותה שנה כבר היה הט"ז מורה הוראה
בישראל, וכבר הודפס ספרו טורי זהב, והצדיקים שבאותו דור ידעו לפני כן על
הגזירה הזאת, וג' צדיקי הדור קבלו עליהם יסורים כדי להמתיק את הדין, והט"ז
קיבל על עצמו יסורי גלות, היינו שהולך ממקום למקום וממדינה למדינה בלי
לקחת איתו צדה לדרך, ופעם אחת ישב בבית המדרש שבאיזה עיר, ואחד
מתלמידיו הכירו שזהו רבו הט"ז, וניגש אליו איך הרבי מבזה את עצמו הרי הוא
מבזה כבוד התורה, ואמר לו הט"ז, הריני גוזר עליך בגזירת רב לתלמיד שתסגור
פיו ולא יספר לאיש, וכן ביקש ממנו שלא יביא לו מאכלים ומשקאות, שלא יתבטל
ענין הגלות לכפר על ישראל. כשראה התלמיד כך, אמר להט"ז שבבית השחיטה
מחפשים מנקר, ואולי יואיל בטובו להיות מנקר בבית השחיטה, ובוזה לא תתבטל
ענין הגלות, ויהיה לו מה לאכול. [כמ"ש חז"ל לענין כיבוד אב, יש מחטינו בריחיים
ומכבד את אביו] וכמובן שהט"ז ידע היטב איך לנקר, אלא שהמרא דאתרא דשם

לתגובות הערות: שליח 054-888199

זמני ת"א:

פְּנִימַת הַחֹג: 17:50

יְצִיאַת הַחֹג: 18:46

לקבלת העלון במייל-

שלחו הודעה ל:

sagif_@walla.co.il

בס"ד עלון מס' 422 13.10.2019 - יד' תשרי תש"פ

וְזָג סִכּוּת

וְזָג סִכּוּת

שלום בית - הרב אבנר קוואס שליט"א

לפניכם מעשה הממחיש כיצד יש לרומם ולשמח את האישה, ולשים אותה בראש סדר העדיפויות: עד לפני כ- 80 שנה הנהיג את עם ישראל הרב ישראל מאיר הכהן מראדין זצ"ל, הידוע בכינויו - 'החפץ חיים'. הרב, שהאריך ימים (הוא חי כ- 93 שנה), התאלמן מאשתו הראשונה, ובהיותו כבן 66 הוא נשא את אשתו השנייה. הגיע חג סוכות ראשון עם הרבנית החדשה. הרב כבר היה מבוגר, ולמרות זאת הוא הקים את הסוכה לבד ללא בקשת עזרה, כי למצוות יש לו הרבה זמן...

ומי יודע כמה זמן זה ארך. לאחר שהרב סיים את הקמת הסוכה, הוא קרא לרבנית החדשה שתבוא לחצר לראות את הסוכה שהקים. אשתו הביטה על הסוכה ואמרה לו: "ר' ישראל, יפה מאד, אבל למה לא התייעצת איתי קודם? אני חושבת שיותר טוב שהסוכה תעמוד בפניה השנייה של החצר". נדמיין לעצמנו כיצד היה מגיב אדם רגיל - הוא היה אומר לה: "את לא מבינה שאני כבר 40 שנה בונה כאן את הסוכה?... לא מתאים לך, אז תפרקי... אני לא סולל בונה..."

הרב לא אמר דבר, הוא פירק את הסוכה והקים אותה בפניה השנייה כמו שאשתו רצתה. לאחר שסיים את הקמת הסוכה, הוא קרא שוב לאשתו לחצר לראות את הסוכה. אשתו יצאה לחצר, הביטה על הסוכה, חשבה מעט ואמרה: "במחשבה שנייה, נראה לי שהמקום הראשון היה הרבה יותר מוצלח"... בשלב הזה, בעל רגיל היה עושה ממנה קישוט לסוכה, ושואג ללא הפסקה... אבל הרב בלי לומר מילה פירק שוב את הסוכה בנחת, והקים אותה בפעם השלישית במקום הראשון. הוא קרא לאשתו פעם שלישית ושאל אותה: "עכשיו זה בסדר?". "עכשיו זה מושלם"...

מכאן למדנו, שלשמח את האישה ולגרום לה נחת רוח זה לא פחות חשוב מלבנות סוכה. בעל שדואג שאשתו תהיה מלכה וממלא את בקשותיה, הופך מיד להיות מלך.

פגישתו של רבי לוי מבארדיטשוב והשטן

מסופר על הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע, שפעם פגש את השטן בין כסה לעשור כשהוא עצב, שאלו לעצבות זו מה היא עושה, ויאמר השטן, שהנה הוא רואה ספינה מלאה אתרוגים המפליגה ממדינה למדינה, ועליהם הולכים בני ישראל לברך בחג הסוכות, והלא אמרו (סוכה לח), שנענועי ארבעת המינים המה 'גירא בעינא דשטנא' [-חיצים בעינו של השטן], לא עברו ימים מועטים ושוב פגש הרה"ק מבארדיטשוב את השטן, אך הפעם היה שמח וטוב לב, וסיפר להרה"ק מבארדיטשוב שפעל פעולות שונות ונתנו לו זכות בשמים להטביע את הספינה, וממילא לא יוכלו בני ישראל ליטול את הארבעה מינים, בחול המועד סוכות פגש הרה"ק מבארדיטשוב את השטן בפעם השלישית, ובפעם הזאת היו שוב פניו נפולות, תמה הרבי ושאלו על כך, שהרי מילאו את משאלתו והטביע את הספינה, וא"כ מה לו כי ילין עכשיו, השיב השטן ואמר 'אכן הצלחתי במוזימתי ורוב האתרוגים לא הגיעו למחוז חפצם, אך בדרך לא דרך הצליחו כמה סוחרים להעביר אתרוגים בודדים מהכא להתם, ובני ישראל עם קודש הוזילו ממיטב כספם ושילמו סכומי כסף עצומים כדי לזכות במצוה זו, והשתוקקות ורצון אלו גדולים וחשובים יותר מכל עיקר המצוה גופא, ועל כן הנני עצב ומתחרט על שגרמתי להטביע את הספינה, כי טוב היה לי שיהיו אתרוגים מהודרים בריוח, וממילא תמעט השתוקקותם...' (כי עיקר נחת רוח שיש לבורא כל העולמים הוא מרוב הגעגועים והשתוקקות למצוה). (באר הפרשה)

גם אני רוצה אתרוג מהודר! (עלון 'סיפורי צדיקים')

פעם היסב הבעש"ט הקדוש זיע"א לסעודת מצוה בחברת תלמידיו הקדושים, ביניהם נכח גם תלמידו הגדול וממשיך דרכו הרה"ק רבי דוב בער המגיד ממועזריטש זיע"א. באמצע הסעודה שקע הבעש"ט בדבקות שנמשכה שעה ארוכה, ממראה פניו המהורהרות קשה היה לדעת אם משהו מעיק על לבו או שהוא שקוע במחשבותיו, כל אותה עת נותרו התלמידים שקטים ומכונסים בתוך עצמם מרוכזים בפני רבם ונזהרים שלא להפריע לו, אולם משהתמשך הדבר זמן רב יותר מן הרגיל ניסו התלמידים להשיב את רבם אליהם, תחילה פתחו בניגון חרישי שהיה אהוב עליו במיוחד, ושאותו נהג לנגן מעת לעת בהתעוררות מיוחדת, אך הרבי לא הגיב, אז העלה אחד מבחירי החבורה קושיה תורנית בנושא שהצדיק שח בו רגע לפני ששקע בהרהוריו, היו אלה שיטות יעילות בדרך כלל, שהתלמידים השתמשו בהן בהזדמנויות קודמות, אך למרבה הפליאה ואולי גם הדאגה הפעם לא הועילו כל השיטות, והבעש"ט נותר מנותק מן הנעשה סביבו. איש לא שם לבו לדלת שנפתחה ולדמותו של ר' דוד שהופיעה על מפתן בית המדרש, הוא חמק פנימה מכווץ וחושש, כמי שיודע שאין מקומו במחיצת הצדיק ותלמידיו הקרובים, ר' דוד היה יהודי כפרי טיפוסי שהתפרנס ממלאכות כפים מוזדמנות כמו רבים מחבריו הכפרים, ידיעותיו בתורה היו דלות ביותר, לעומת זאת נחשב ר' דוד לירא שמים ומהדר במצות ככל שאפשר לו מצבו הכלכלי הדחוק. פתאום התנער הבעש"ט משרעפיו כמי שהתעורר זה עתה מחלום עמוק, הוא הפנה את ראשו לאחוריו והבחין בר' דוד המצטנף בירכתי בית המדרש, "בוא לכאן ר' דוד" קרא לעברו הרבי בקול גדול, "גש הנה בני ושב לצדי" הוסיף בחיבה, ר' דוד הנבוך הסמיק עד שורשי שערות ראשו, אולם כשהרבי קורא יש לציית, בברכיים רועדות התקרב אל השולחן והושב על הכיסא הקרוב ביותר אל הרבי, הבעש"ט קירב אליו צלחת מלאה, מזג במו ידיו יין אל כוסו, ועודדו לסעוד את לבו.

התלמידים הביטו משתאים במתרחש לנגד עיניהם, היה ברור להם כי הופעתו של ר' דוד בבית המדרש היא שעוררה את רבם מהתפשטות הגשמיות בו היה נמצא, הם לא הופתעו כלל מן העובדה, שבעוד הם לא הבחינו כלל בבואו של ר' דוד, הרי שרבים חש בכך מיד, אף שדלת בית המדרש הייתה מכיוון עורפו, השאלה שהטרידה אותם הייתה הכיצד יהודי פשוט כר' דוד הצליח במקום שבו הם התלמידים הקרובים וכל שיטותיהם כשלו? אבל הבעש"ט נהג בר' דוד בטבעיות מוחלטת בלא שנראה היה כי הוא ער לתחושת תלמידיו ולתמיהתם, כעבור זמן הטיל הרבי על ר' דוד שליחות מסוימת מחוץ לכותלי בית המדרש, כשיצא את הדלת, נתחייך הרבי אל תלמידיו ואמר: יודע אני יודע מה מעיק על לבכם, ובכן שמעו סיפור קצר על ר' דוד זה ותחליטו אתם בעצמכם אם אמנם ראוי הוא ליחס מיוחד אם לאו.

ר' דוד הוא יהודי קשה יום העמל קשות לפרנסת רעייתו וילדיו, לא תמיד מאיר לו המזל את פניו, ויש תקופות שבהן משוטט חסר פרנסה והרעב הוא בן בית אצלו. בחג הסוכות בשנה שעברה, ראה ר' דוד את היהודים העשירים המוציאים את אתרוגיהם הנאים מנרתיקיהם המוכספים, קנאה של מצווה מילאה את לבו, "מדוע לאנשים אלה מגיעה הזכות להתנאות לפני הקדוש ברוך הוא במצות?" שאל את עצמו, למה לא יוכל יהודי פשוט אמצעים כמותי, להפגין גם כן פעם את חזיתו למצות באמצעות אתרוג נאה ומהודר? אומר ועושה, מאותו יום ואילך החל ר' דוד לחסוך פרוטה לפרוטה משכרו הדל והעלוב, את הפרוטות צבר במקום מסתור, על שקית הבד שעטפה את המטבעות רשם באותיות קטנות אך ברורות אתרוג.

במהלך השנה ידע ר' דוד זמנים קשים ביותר, אך גם בהם נהג להפריש מטבע כלשהו למטרה הנכספת, מפעם לפעם נוהג היה להוציא את המטבעות מן השקית ולמנות אותם, באותם רגעים היה כבר רואה לנגד עיניו את עצמו מגיע לבית הכנסת, מסיר את עטיפת הפשתן הרכה ושולף מתוכה אתרוג צהוב נקי הדר של ממש. ימים אחדים לפני חג הסוכות האחרון, נפתח כמקובל שוק האתרוגים, בדרכו לביתו נהג ר' דוד לעבור דרך השוק, ולהתבונן באתרוגים בתחושה של קרבה מופלאה ומענגת, כאילו המתיק איזה סוד כמוס עמו, הוא לא פנה אל האתרוגים מן הסוג הירוד שסביבם התקבצו היהודים העניים, אלא אל המפוארים שבהם. המוכרים בראותם את ר' דוד ממשש באתרוגים המהודרים ביותר, הביטו בו במבט סלחני, ר' דוד כבר רצה מספר פעמים לשלוף את צרור הכסף שבכיסו ולרכוש את אחד האתרוגים הנאים, אבל הוא החליט להתאזר בסבלנות, הסכום שברשותו היה אמנם נכבד, אך לא די עבור אתרוג מן המשובחים שבמשובחים, הוא החליט אפוא להמתין עד לערב החג ממש, אז ידע שמוזלים כל המחירים באופן משמעותי, ועם קצת מזל יוכל להשיג אתרוג משופרא דשופרא, מן השורה הראשונה. ואמנם כך היה, בערב חג הסוכות שוטט ר' דוד בין הדוכנים, ובאחד מהם נמצא אתרוג שלעצם מראהו נעתקה נשימתו, הוא שאל את המוכר למחירו וזה נקב בסכום שעלה אך במעט על זה שנמצא בכיסו, בלחץ קל הצליח להשוות בין השנים, הוא הוציא את הצרור, מסרו למוכר ובתמורה קיבל לידיו את האתרוג המהודר שעליו כה חלם.

כעת משהחזיק בחיקו את משאת נפשו בכל השנה האחרונה, לא היה גבול לאושרו, כל הדרך התנגנה מפיו מנגינה עליזה שבקעה הישר מתוך לבו המתרונון, כשנכנס לביתו, הייתה רעייתו עסוקה בהכנת תבשילי החג ממעט המצרכים הדלים שהיו בביתה, כששמעה את שירת בעלה הנכנס, חשבה לרגע שבינתו השתבשה עליו, "לשמחה זו מה עושה?" שאלה בטון מודאג, הביטי נא אשת חיל, השיב לה בחדווה, ובלא להוסיף מילה הושיט לה את האוצר הצהבהב שברשותו, כדי שזו תחווה עליו את דעתה האישית. עיניה של הרעיה הנאמנה הביטו כלא מאמינות באתרוג הנאה, עברה דקה ארוכה עד שעיקלה במוחה את הרעיון, שבעלה רכש אותו בכסף תוך שהוא חוסך אותו מפיות בניהם הקטנים, באותו רגע איבדה את עשתונותיה וברגע של כעס קירבה את האתרוג אל פיה ונגסה בשיניה את פיטמו, באותה שנייה הפך האתרוג המהודר משאת נפשו של ר' דוד, לחפץ דומם וחסר ערך.

הבעל הנדהם בלע את רוקו בהלם, אולם חיש מהר התעשת וכבש את סערת נפשו, "כנראה צודקת את הפטיר" לעבר אשתו, ופנה לענייני הבית בלב שבור, "ובאמת מנין לו ליהודי פשוט שכמותי התאוה לאתרוג כה מהודר?" שאל את עצמו בהשלמה.

כעת נותר בכיסים ריקים לגמרי, ואפילו דמי חברות באתרוג הקהילה לא היה בידו לשלם, בסופו של דבר נאלץ ליטול את אחד מכלי הבית המועטים, ולמשכנו, וכשהמטבעות הדלים שקיבל בתמורה היו בידו רץ כל עוד רוחו בו אל ראש הקהל ומסרם לקופת הציבור, נקל לתאר את הצער העמוק שמילא את לבו של ר' דוד, כשנאלץ בבוקר החג להתייצב בתור הארוך שהשתרך בבית הכנסת לברך על אתרוג הקהילה, כה קרוב היה לאתרוג מהודר משלו, למרות כל זאת לא הוסיף לדבר דבר עם אשתו.

בעניין הזה, לא בחג עצמו ולא בימים שלאחריו, אדרבה בראותו את הכעס העצום שהסבה לה רכישת האתרוג, אף התאמץ לשמחה ככל יכולתו. באותו הרגע שב ר' דוד מן השליחות ונכנס לבית המדרש, הבעש"ט הקדוש השלים את דבריו במשפט הבא מבלי שהאיש יבין שהדברים קשורים בו, דעו לכם תלמידי היקרים כי מאז עקידת יצחק לא היה ניסיון כה קשה שיהודי עמד בו בצורה מופלאה שכזו.

גמ"ח קרשים לסוכה (עלון 'סיפורי צדיקים')

מנהגו של הרה"ק רבי מרדכי מלעכאוויטש זיע"א היה להכין הרבה קרשים, כדי להשאל אותם אחרי יום הכפורים לעני העיר לשם עשית סוכותיהם. פעם אחת בא אליו בערב סוכות סנדלר עני והוא צולע ברגלו האחת, בבקשה להשאל לו כמה קרשים לסוכה, הצדיק השיב לו כי כבר אזלו כל הקרשים, ולצערו לא יוכל לעזור לו. וילך העני לחפש קרשים במקום אחר, וראה הצדיק מבעד החלון, שהוא הולך ושב מבית לבית לבקש קרשים. נכמרו רחמיו על העני, פרץ בבכי ואמר: ריבוננו של עולם, ראה נא עד כמה גדולה וחביבה מצות סוכה לבני ישראל, ועד כמה הם מוסרים נפשם עליה, בחוץ יורד עכשיו גשם, ורפש וטיט ברחובות העיר, ובכל זאת הולך הסנדלר העני הזה עם רגל שבורה, בנעלים קרועות, ומחפש קרשים כדי שיוכל לקיים מצות סוכה. השקיפה אפוא ממעון קדשיך מן השמים, וברך את עמך ישראל ופרוש עליהם סוכת שלומך. אחרי זה עלה הרה"ק מלעכאוויטש על גג ביתו, פירק מגגו כמה קרשים, וציווה למשרתו לרוץ אחרי הסנדלר ולתת לו אותם, ויצבהו אף לעזור לו בבניין הסוכה, כי היה זה ערב שבת, שהטורח מרובה בו ביותר.

זכות דברי התורה בעלון יעמדו:

בע"ה זיווג הגון: עוז בן מרים, לירון בן פנינה, אפרת בת מול, נועה בת יעל, קרן בת רחל, עדן בת גילה.

לזרע בר קיימא: רווית רבקה בת אורלי, מוריה בת אורנה, מורן בת רותי.

לפרנסה טובה: שגיא בן מרים, מורן בת רותי, לירון בן פנינה.

לרפואה שלמה: ציפורה בת מורוור, ציפורה בת מרים, אורלי בת מלכה, אייל בן שרה, שי בן רחל, יחזקאל בן אידה, רבקה בת מסעודה, אלכס בן רימה, יצחק יעקב בן יפה, אילן בן מסעודה, יוסי בן ציפורה, יוסף בן ציפורה, עזיזה בת שוליקה, שולה בת עזיזה.

לעילוי נשמת: אביגיל בת מרים ז"ל, אהרון רפאל בן רבקה ז"ל, בנימין בן סולי ז"ל, חביב בן סולי ז"ל, בתיה בת סולי ז"ל, גבריאל בן מורוור ז"ל, מיכאל בן מורוור ז"ל, רחמים בן מורוור ז"ל, יחזקאל בן יהודית ז"ל, דבורה בת טובה ז"ל, ישראל בן חנה ז"ל, דבורה בת מרים ז"ל. ארז בן חיה ז"ל, יוסף מיכאלשוילי בן רפאל ז"ל, חנה בת שמחה ז"ל, דוד אמנו בן מזולה ז"ל, משה בן שושנה ז"ל, שרה רוסיקו מנשרוב בת תמרה ז"ל, ז'קלין לוי בת מסעודה ז"ל, יוסף בעדאש בן נוארה ז"ל, ירושה בת רות ז"ל, זוהרה ואסתר ושמחה ומכלוף בר חנינה למשפחת בן שבת ז"ל, אברהם בן חנה וזבולון הכהן ז"ל, אסתר בת מרים ז"ל, רות בת יוכבד ז"ל, אליעזר בן אסתר ז"ל.

בעלון נעסוק בתוכן שיעור 549 שנערך ביום ב' ברמת השרון ברחוב הקוצר 2, בשעה 19:00, במדרשת "ברינה יקצור", מיסודו של מ"ר הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל.

עלון מס' 435 שנה י' העלון מוקדש לע"נ מרן הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל י"א תשרי תש"פ

999 ה'תשפ"ב

הַאֲזִינוּ - תוֹכֵן עֲנִינֵי הַפְּרָשָׁה

א. שירת האזינו:

- א. הקדמה, בשבח התורה, ובהשגחת ה' על עמ"י.
- ב. הזכרת חסדי ה' עם העם הנבחר מתחילה, ובמדבר.
- ג. נבואה על כיבוש הארץ הטובה.
- ד. אם עם ישראל ישכחו את ה', חלילה, יבוא העונש של "אסתירה פני" - גלות ואכזריות העמים כלפי עמ"י.
- ה. וכשיתבוננו, יראו בתוך הגלות את ההשגחה.
- ו. ולבסוף - באחרית הימים יראו הכל את מציאות הבורא היחיד, שגומל לאיש כפָּעֵלוֹ.
- ז. משה מצוה את בני"י על שינון התורה - והשכר על כך.
- ח. הקב"ה אומר למשה "עֲלֵה אֶל הַר הָעֵבְרִים", תראה את ארץ ישראל, ושם אתה נאסף אל עמִיךָ (לב, מח-נב).

חג הסוכות הוא אחד משלושת הרגלים. הזוהר הקדוש אומר ששלושת הרגלים מהווים שלש הארות של האמונה: **חג הפסח** מעניק "מיכלא דמיהמנותא" - מאכל האמונה - מצה; **שבועות** את "רזא דמיהמנותא" - סוד האמונה - תורה; ו**סוכות** את "צלא דמיהמנותא" - צל האמונה - סוכה. סוכות הוא זמן של אהבה שקדמה לה היראה. הרי סוכות נחוג זמן קצר לאחר הימים הנוראים, לשון יראה. בימים הנוראים "שמאלו [קו היראה] תחת לראשי" - על מנת להרים את ראשי להסתכל בפניו - ובעקבות זה "ימינו [קו האהבה] תחבקני".

סוכות - "צלא דמיהמנותא" - צל האמונה, כשאדם יושב בסוכה הוא חוסה בצל השכינה, וככל שהוא שוהה בסוכה ונמצא בשמחה יכול לקבל ראייה רוחנית, ובכך הוא מגיע להשגות גבוהות ומבין את מהות החיים.

והנה, ארבעת המינים הם כנגד פנימיות האדם: **לולב** - כנגד עמוד השדרה - שהיא מידת היסוד. 2 **בדי ערבה** - כנגד השפתיים. **אתרוג** - כנגד הלב. **הדסים** - כנגד העיניים.

לוקחים 3 הדסים, והרי יש 2 עיניים מדוע אם כן לוקחים 3 בדי הדסים ולא 2? ואפשר לבאר כך, לשרה היה שם נוסף **יסכה** - שהיתה סוכה או רואה ברוח הקודש. כלומר סוכה היא ראייה, על האדם להתחיל ולראות מחדש את חייו ולהבין את מהות החיים "צא מדירת קבע וצא לדירת עראי כדי שתבין שהעולם הזה הוא דירת עראי ותהפוך את העולם הזה כפרוזדור לעולם הבא - שהוא דירת קבע.

ולכן בחג סוכות מוסיפים לאדם עין נוספת כביכול **שהיא במוח** (זו האינטואיציה של האדם) - **עין רוחנית** שתראה נכוחה את החיים, ולכן לוקחים 3 בדי הדסים. דבר נוסף - 2 הדסים כנגד העיניים הגשמיות ועוד אחד כנגד המבט הרוחני על ענייני העולם הזה.

מסופר על אורח שהגיע לביתו של ה'חפץ חיים' מארץ רחוקה, התבונן סביבו והבחין בפשטות שמאפיין את הבית, בבית היו רק דברים הכרחיים ביותר. ואמר בית בלי רהיטים? הביע האורח תמיהתו על כך באוזנו של ה'חפץ חיים'. השיבו ה'חפץ חיים' בתמיהה: "וכי היכן רהיטיך"?

ענה לו האורח: אמנם אני גר בארץ רחוקה וכאן אני מתגורר זמנית במלון ויש לי רק ריהוט הכרחי בלבד, אך בביתי בארץ הרחוקה יש לי רהיטים רבים ומפוארים. נענה ה'חפץ חיים' ואמר לו: אכן, גם אני נוהג כמך, בעולם הזה אני מרגיש את עצמי עובר אורח. ומקום מגורי בעולם הבא שם אקבע את ביתי, על כן לא ראיתי לנכון למלא את ביתי בריהוט מפואר. כל מה שאני משתדל כל ימי הוא לרכוש רק אוצרות נצח בעבודת ה' יתברך כדי להכנס לטרקלין שהוא עולם הבא. מטעם זה מנהג אשכנז לקרוא במגלת "קהלת" בחג הסוכות שכן שלמה המלך ע"ה קרא על העולם הזה שכולו **'הַבֵּל' - 'הַבֵּל הַבָּלִים אֲמַר קְהֵלֶת הַבֵּל הַבָּלִים הַפֵּל הַבֵּל'**.

ללמדנו שאת חלקו בעולם הבא מקבל כל אחד דוקא מהעולם הזה, ואם כבר קבלנו זכות לחיות פה בעולם הזה, כדאי שנצל את הזמן לתורה למצות ולגמילות חסדים, כפי שכתוב בנביא (מיכה ו, ח): "הַגִּיד לָךְ אֲדָם מִה טוֹב, וּמִה ה' דוֹרֵשׁ מִמֶּךָ כִּי אִם עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְאַהֲבַת חֶסֶד וְהִצַּנֵּעַ לִפְתָּ עִם אֱלֹקֶיךָ".

מערכת "ברינה יקצור" מאחלת לכל

בית ישראל חג סוכות שמח

סוכה כנגד כל התורה כולה

היכן מצינו שהיא חשובה כנגד כל המצוות, ונאמר בזה גימטריה ראויה (ס' זרע קודש), שהנה סוכה = 91, 'סכך' = 100, 'דופן' כפול 3 = 140x3 = 420, ובסה"כ = 611, כמו הגימטריה של המילה 'תורה'. הרי לך שהיא שקולה כנגד 611 כל התורה.

עיקר מצות סוכה

נשאל מרן הרב שטיינמן זצ"ל, מהי עבודת האדם בימי חג הסוכות והשיב: **לישב בסוכה!** והעיקר הוא לקיים את הדין דאורייתא שציוותה עלינו לישב בסוכה ובזה מקיים הוא בכל רגע ממש מצות עשה זו, וכל השאר הם מדרגות נוספות. ואצלי בסוכה על אף שאינני רואה שבאים האושפיזין מ"מ די לי במה שזוכה אני לישב בסוכה ולקיים בכל רגע ורגע מצוה זו. והנה הרי האדם רגיל לחשוב בכל רגע כ"כ הרבה שטויות ואיך לא יושב על מצוה זו שזיכהו הקב"ה לקימה בכל רגע. וכן כל מצות כגון אלו כתפילין וסוכה הם מצוות קיומיות בכל רגע ורגע, ותלמוד תורה כנגד כולם.

השהיה בסוכה - שחרור מכל הצרות...

במשך כל ימות השנה, יהודים רבים נושאים עמם מטעני צער, קשיים והתמודדויות. זה סובל מבעיות בריאות, אחר מתמודד עם בעיות אצל ילדיו, יש יהודים הממתינים לשמחות זמן רב ומצטערים בעיכוב הממושך, ואחרים מתקשים בפרנסתם ומחפשים מוצא מצער הפרנסה... הנה תגלית יקרת ערך, שגילה הרה"ק ה'תפארת שלמה' מרדומסק זי"ע: הסוכה היא סגולה להינצל מכל צער, להיושע מכל מצוקה. הלא כך פוסקת המשנה: 'מצטער - פטור מן הסוכה', וה'תפארת שלמה' דורש מילים אלו במתק לשונו: 'מצטער' - אדם השרוי בצער, בכאבו, במצוקתו, תהא גדולה אשר תהא, הופך ל'פטור' - הוא יוצא בפטור מלא מכל צעריו וצרותיו, קשייו ומצוקותיו, 'מן הסוכה' - מכח חג הסוכות, מאוצר הברכה הטמון בסוכה!

הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֲדַבְרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ
אֲמַרְי פִּי" (לב, י)

וברש"י: "האזינו השמים" - שאני מתרה בהם בישראל, ותהיו אתם עדים בדבר שכך אמרתי להם שאתם תהיו עדים, וכן ותשמע הארץ. ולמה העיד בהם שמים וארץ, אמר משה, אני בשר ודם למחר אני מת, אם יאמרו ישראל לא קבלנו עלינו הברית מי בא ומכחישם, לפיכך העיד בהם שמים וארץ, עדים שהם קיימים לעולם, ועוד שאם יזכו יבואו העדים ויתנו שכרם, הגפן תתן פריה והארץ תתן יבולה והשמים יתנו טלם, ואם יתחייבו, תהיה בהם יד העדים תחלה, "ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה" (דברים יא, ז), ואח"כ "ואבדתם מהרה" (שם) על ידי האומות, ע"כ.

מרן הראש"ל **הרב עובדיה יוסף זצ"ל** בספרו 'ענף עץ אבות' כותב: אפשר לפרש בסייעתא דשמיא שהאזינו השמים זה רומז ליהודים שכולם נאמר עליהם ועמך כולם צדיקים ואילו אנשי הארץ אלו אומות העולם וכמו שאומרים בעלינו לשבח שלא עשנו כגויי הארצות, לרמוז שגוי נולד בצרפת הוא צרפתי וכשהוא נולד באמריקה הוא אמריקאי כלומר שהארץ שהוא נולד בה היא קובעת לו את זהותו, מה שאין כן היהודי היכן שהוא נולד הוא יהודי, וכאן באה התורה הקדושה להזהירנו להיות אור לגויים ושילמדו ממעשינו.

ומעשה שהיה בזמן נפוליון קיסר צרפת שהכריז מלחמה על מדינות אירופה ובנצחונותיו הפליא את העולם הוריד מלכים מכסאם והושיב אחרים תחתם והגיע עד פרנקפורט, ואז כאשר חזר רבי מאיר אנשיל רוטשילד מחנותו הביתה, בשעת לילה מאוחרת נכנס אליו הנסיך וילהלם עוטה אדרת שחורה ומסווה על פניו שלא יכירוהו וסיפר לרוטשילד אני בורח מחיילי נפוליון כל היום אני גלמוד ורעב עד שהגעתי אליך, מיהר רוטשילד והביא לו עוגות ויין, וגם רעייתו של רוטשילד מרת אצולה, מיהרה והגישה מטעמים לכבוד הנסיך הבורח ואחר שסעד את ליבו פנה לרוטשילד ואמר, הצרפתים החרימו את כל נכסי ואת ארצי חילקו הורידוני מכסא מלכותי, ונפוליון רוצה לתפוס אותי.

באתי אליך בבגדי איכר, אשתי ובני הגיעו לארץ מקלט בדנמרק ואני הבאתי אתי שקים מלאים כסף וזהב והם בעגלה הניצבת בפתח הבית שלך, אנא חוש לעזרתי להצפין את כספי וזהבי שארית הפליטה מכל רכושי, שזה שלושה מיליונים שקלי זהב המונחים בתוך שקים עבים ופשוטים, אין לי איש שאוכל להאמין בו זולתך, בשומעי על יושרך וצדקתך, צנה נא על משרתך עושי רצונך להוריד את השקים מן העגלה והצפינם בביתך עד יעבור זעם, בינתיים אתה רשאי לשאת ולתת בהם כרצונך ואחר כך תחזירם אלי אחר שובי בשלום לממשלתי ולארצי. נשא רוטשילד את כפיו והצהיר אמונים שעם שובו לשלום יחזיר לו הכל מחוט ועד שרוך נעל, הנסיך יצא בחצות הלילה ונעלם בחשיכה ומר רוטשילד העביר את כל האוצר אל מערה נסתרת תחת רצפת הבית שלא נודע מקומה לאיש.

אך עוף השמים יולך את הקול ונפוצה השמועה שהנסיך הפקיד את כל כספו אצל רוטשילד, ואחר מספר ימים באה פלוגת צבא צרפתיים והקיפה את ביתו של רוטשילד, אנשי חיל בחרבות שלופות התייצבו בפתח הבית והמפקד שלהם דרש ממר רוטשילד שימסור לידו את הכסף והזהב של הנסיך וילהלם שהופקד אצלו לפני מספר ימים ואיימו עליו

שידונו אותו למיתה אם יסרב להם. בתחילה הכחיש רוטשילד את דבריהם ואמר שלא הופקד אצלו שום כסף וזהב מהנסיך ניתנה פקודה לחיילים לערוך חיפוש בבית רוטשילד אך לא מצאו דבר, ולאחר איומים נמרצים נאלץ רוטשילד לגשת אל הקיר אשר עליו היתה תמונה גדולה, הסיר את התמונה ונתגלתה דלת קטנה ואז הוציא מפתח קטן מכיסו, ופתח את הדלת, אחר כך ירד משם הוא והמפקד אל חדר נסתר אשר היה שם מדפים רבים זה למעלה מזה ועליהם ארנקים מלאים שקלי זהב.

פנה רוטשילד למפקד ואמר, פה ימצא אדוני שני מיליונים ושמונה מאות אלף שקלי זהב והרי הם מונחים לפניך, צנה המפקד לחיילים והם הוציאו את כל הזהב והלכו לדרכם. אחר שהלכו כל אנשי הצבא של נפוליון קרא רוטשילד את בניו ואמר להם בני היקרים אני הצהרתי בשבועה לנסיך להחזיר לו את כל כספו וזהבו והם עדיין שמורים אצלי ולא נגעה בהם יד, את כספי וזהבי שלי נתתי למפקד הצבא ונשארנו דלים וריקים, ויענו הבנים ויאמרו, לא דלים וריקים אנו אם יש לנו אבא ישר ונאמן כמוך ואנו מקוים כי ביושר לבבינו ובכישרון רוחנו נמלא בעזרת ה' את כל חסרונונו, יפה דיברתם, בני, קרא רבי מאיר אנשיל רוטשילד, אל נא יפול רוחנו נמשיך לנהל את מסחרינו ביושר ובצדק והשם הטוב יהיה בעזרנו וימלא את חסרונונו.

ואמנם שוב האירה ההצלחה את פניה לרוטשילד ובניו כי שמו בה' מבטחם איש לא ידע כי רוטשילד יצא נקי מנכסיו רק שהשמועה היתה כי מפקד צרפת הכביד את ידו על רוטשילד לתת לו את אוצר הנסיך ונאלץ לעשות כן, אף גדולי הסוחרים המשיכו לתת אמון ברוטשילד ובמסחרו וילך הלך וגדל עד כי גדל מאוד.

בליל חג הסוכות תקצ"ב נפטר רבי מאיר אנשיל רוטשילד, היקר והישר באדם.

ובינתיים נהפך הגלגל על נפוליון הוא הודח מכיסאו, ויד מלכות אשכנז גברה על צרפת וכל נסיכיהם חזרו לארצם ובתוכם גם הנסיך וילהלם ובשנת תקצ"ג הגיש בנו של המנוח רוטשילד בקשה לפגוש את הנסיך, ובפגישה שאל אותו מי הוא, והציג את עצמו שהוא בנו של המנוח כי רבי מאיר אנשיל נפטר לפני כשנה. הנסיך הביע צער רב על מותו של רבי מאיר אנשיל ואמר כי ידוע לו שתחת איומי רצח מצד הצבא הצרפתי נאלץ מר רוטשילד למסור את הונו של הנסיך לידם.

אבל בנו של המנוח הפסיקו והודיע לו את כל האמת כי רק את כספו שלו בסך שני מיליון ושמונה מאות שקלי זהב נתן למפקד הצבא, וכספו וזהבו של הנסיך עודנו שמור לפקודתו והביע את נכונותו להשיב את כספו וזהבו של הנסיך לידו, הנסיך קרא מתוך התרגשות, לא אדוני, רואה אני כי אתה אדם ישר ונאמן כאביך, הכסף כולו נתון לך, ואנא אתה תהיה סוכן ביתי כאביך ז"ל, ברור לי בהחלט כי בין העמים שלנו לא נמצא אף אחד שיוכל להתחרות במידות של צדק ויושר עם אביך המנוח, תן לי יקירי לגמול לכם לך ולאחיך היקרים רק מעט מזעיר מחסדו ורוח נדיבותו של אביכם המנוח.

ומאז נעשה בית רוטשילד למרכז הכספים, הנסיך פירסם ברבים את כל פרשת פיקדונו בידי מר רוטשילד והלל מאוד את יושרו וצדקותו ונתקדש שם ה' ברבים (ואף הסופרים הנוצריים מביאים את כל הסיפור בספרי ההיסטוריה שלהם, שרי המאה ח"ה מעמוד קכ"ח והלאה).

ופרוש עלינו סוכת רחמים ושלום

ארוכות היא יושבת ליד השולחן, שקועה ראשה ורובה במשימת סידור מקומות הישיבה לאורחים בחתונת בתה, העומדת להינשא בקרוב באחד מאולמות האירועים בקווינס שבארצות הברית. מקומות נוחים, שישביעו את רצון האורחים, כך היא יודעת, הם דבר שמוסיף שמחה בחתונה. כדאי לה להשקיע מאמץ וזמן כדי למצוא מקום מתאים לכל אחד ממשתתפי החתונה. היא לא הכירה את האשה שהתקשרה, היתה זו אחת מדודותיו של החתן. הן שוחחו מספר דקות בנעימות, ואז אמרה האשה שיש לה בקשה קטנה: "כאשר את מכינה את סידור מקומות הישיבה באולם, בבקשה דאגי להרחיק את השולחן של משפחת X משולחנה של משפחת Y. את בודאי אינך יודעת, אבל כבר שנים ארוכות יש נתק מוחלט בין שתי המשפחות הללו. אם הן תשבנה בסמיכות, יהיה מאוד לא נעים", סיימה האשה, "ואני מקוה שלא התקשרתי אליך מאוחר מיד"...

גברת א' היתה בהלם. פעמים רבות היא שמעה על מריבות וסכסוכים בתוך משפחות, אבל מעולם לא חשה את עוצמתם של הדברים. האם יתכן שיש משפחות משלנו, משפחות טובות ומכובדות, שלא מדברות זו עם זו כבר עשרים שנה?! היא היתה צריכה להתאמץ מאוד כדי לעצור את דמעותיה. רק לחשוב על צער השכינה בשל העובדה הזו, שילדיו של בורא עולם רבים אלו עם אלו... היא חזרה אל רשימותיה, מנסה לסדר בשנית את השולחנות, בהתאם לבקשתה של המתקשרת, ותוך כדי כך לא מפסיקה לחשוב: האם יש דרך להפסיק את הסכסוכים הללו, ולהביא שלום לעולם?? רעיון פשוט נצנץ במוחה: להתפלל! בכל יום, כשאני מתפללת "שים שלום", אחשוב על המשפחות הללו. ומה עוד אפשר לעשות? היא נזכרה בסיפור שקראה פעם על מרן הרב שך זצ"ל שהלך באחת השבתות עם מישהו מתלמידיו ברחובותיה של בני ברק, וראה מרחוק את רכביהם של מחללי השבת השועטים בכבישי רמת גן.

"איך זה שבבני ברק הרחובות שקטים כל כך, וברמת גן הסמוכה התחבורה סואנת ורועשת"? שאל את התלמיד, "ברמת גן יש מחללי שבת רבים", ענה התלמיד בפשטות. אבל לרב היה הסבר אחר. "הסיבה שבגללה ממלאים רכביהם של מחללי השבת את רחובותיה של רמת גן נעוצה אצלנו, בבני ברק. אם שמירת השבת היתה יותר חזקה אצלנו, היתה לכך השפעה גם מעבר לגבולותיה של העיר, גם ברמת גן הסמוכה". "מה קורה בכבישי הארץ ביום הכיפורים"? המשיך הרב שך להקשות, "הנה ביום הקדוש הזה, הכל שומם. המכוניות דוממות בידי הדרכים והכבישים ריקים. זאת בשל העובדה שאת קדושתו של היום היקר הזה אנחנו שומרים בכל לבנו. אנחנו שוהים בבתי הכנסת, מתענים בחמישה עינויים, ומכוונים לבנו לשמים תוך התנתקות מוחלטת מכל ענייני העולם הזה. ההתחזקות הזו אצלנו - מקרינה גם על החילוניים המרוחקים..."

כל פעולה שלנו, כל מילה וכל מחשבה, מתפשטים באויר בגלים גלים של השפעה. אם מדובר במשהו חיובי גם גלי השפעה הינם חיוביים, וכמובן גם להיפך.

רבי ישראל סלנטר זצ"ל אמר: אם בן ישיבה בסלבודקה מבטל תורה, בחור יהודי בברלין המתבוללת יטלטל מוקצה בשבת, צעיר בפרוץ ידליק אולי סגריה, ויהודי במוסקבה ינשא לגויה...

וְשִׁמְחָתָּ בְּסִגְיָ וְהֵייתָ אֶךְ שִׂמְחָה

גברת א' הבינה והסיקה: מעשים חיוביים גורמים תגובת שרשרת של התנהגויות חיוביות. אם יש מחלוקת בין שתי משפחות, ואני רוצה לסייע ולהשפיע, עלי להרבות שלום בביתי שלי! גלי ההשפעה של השלום יתפשטו בעולם, ויגיעו גם עד משפחות X ו-Y. פתאום הבריק במוחה רעיון נועז. אמנם אני, ברוך ה', לא מסוכסכת עם אף אחד, אבל בכל זאת, יש בת דודה אחת שאני אס... איך לומר בדיוק... משתדלת לא להתעסק איתה יותר מידי לאחרונה, בשל התרחשות לא נעימה שהיתה בינינו. כשאני נתקלת בה באירועים משפחתיים, אני מעדיפה לשמור מרחק...

ממחשבה למעשה, היא עזבה את רשימות המוזמנים שעל השולחן, התקשרה לאותה בת דודה, התנצלה בנעימות, ובתוך מספר דקות כבר יושרו כל ההדורים, והיא הרגישה כי אבן כבדה נגולה מעל לבה.

האדמו"ר מצאנז בעל ה'דברי חיים' היה אומר, שכשהיה בחור - רצה לשנות את העולם כולו, כשגדל הבין שזה בלתי אפשרי, וניסה לשנות את עירו בלבד. כשגם זה לא הצליח, חשב לשנות רק את משפחתו, אבל אז הבין שהדבר היחידי שבידו לעשות הוא לשנות את עצמו...

גב' א' מרגישה סיפוק, לשנות את עצמי אני יכולה, בהחלט. זה בידיים שלי! בעזרת ה' ישפיעו המעשים והמחשבות החיוביות של האחדות והשלום בגלים - גלים של השפעה על סביבותי ויהפכו את העולם כולו למקום של שלום.

[משמרת השלום]

וזה מה שאמרו חז"ל בגמרא (קדושין מ:), תנו רבנן: לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חיובי וחציו זכאי. דהיינו, כאילו כל מעשיו שקולים. ולכן, אפילו אם עשה מצוה אחת בלבד, אשריו, לפי שהכריע עצמו בעשיית המצוה הזאת לכף זכות. ומאידך, אם עבר עבירה אחת, או לו, שהכריע את עצמו לכף חובה. שנאמר (קהלת ט): "וחוטא אחד, יאבד טובה הרבה".

דהיינו, בשביל חטא יחידי שחטא, אובד ממנו טובות הרבה, שאינן מכריעות את דינו לטובה, אלא אדרבה, חטא יחידי זה, מכריע את גורלו לחובה.

רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: לפי, היות שהעולם בכללותו נידון אחר רובו, אחר מעשיהם של רוב האנשים בעולם, אם הם זכאים או חייבים, וכמו כן גם היחיד נידון אחר רובו, אחר רוב מעשיו, אם הוא זכאי או חייב, הרי יש לו לאדם לחשב, שאם עשה מצוה אחת, אשריו, שהכריע בעשיית מצוה יחידה, גם את עצמו, וגם את כל העולם, לכף זכות.

בעל 'המכתב מאלהו' - הרב דסלר זצ"ל, פירש על פי זה את המדרש בקהלת רבה (המובא גם בתחילת ספר מסילת ישרים): "תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי".

וממשיכה הגמרא: עבר עבירה אחת, או לו, שהכריע את עצמו, ואת כל העולם לכף חובה. שנאמר: "וחוטא אחד יאבד טובה הרבה". מלמד הכתוב כי בשביל חטא יחידי שעשה אדם זה, אבד ממנו, ומכל העולם, טובה הרבה.

מכאן שהדרך לשנות את העולם היא קודם כל לשנות את העולם שבתוכי - את המידות, ולדעת שכל מעשה יש לו השלכות על הכלל כולו, והרי כל ישראל ערבין זה בזה, ואם נחפש לעשות מעשים טובים וחסד, אז בודאי חסד ירבה בעולם, ואם נחפש לעשות שלום כמו אהרן הכהן אוהב שלום ורודף שלום אז ירבה השלום בינינו, כי השלום שקול לכל והעולם עומד עליו, ונשא תפילה להשם יתברך: "יהי רצון מלפניך ה' אלוקי ואלוקי אבותי שתשרה שכניך בינינו ותפרוס עלינו סכת שלומך", אמן כן יהי רצון.

ובכל יום היא שבה הביתה בעיניים נוצצות, סיפר רבי אברהם לאותו יהודי שהתעניין מדוע אינו עובר דירה לז'נבה, 'מאשרת ושמיחה, מרוצה ומרקדת. בכל פעם שהיא נתקלת בבית הישן שהיה לנו, ליבה שב ומתמלא באושר, זה משמח אותה מדי יום, כל יום מחדש! עכשיו תגיד לי - האם רשאי אני לעקור את דירתך מהעיר הזו? האם יכול אני להפסיד לרעייתי את החוויה היומית של האושר המופלג בראותה את הבית שנמכר למען מצות האתרוג'!?

כמה מעורר ומרגש לדעת, שאנו זוכים באותה מצוה יקרת ערך, שבדורות קודמים יהודים ששו לשלם עליה את ביתם, ועוד הודו על כך כל יום מחדש. כמה מחמם את הלב להבין, שאנו זוכים ליטול את אותו אתרוג למענו מסרו יהודים את נפשם כל השנים, למענו הסכימו לתת את כל הונם, כי מצוות האתרוג ממלאה אותנו באושר ובשמחה גדולים פי כמה מכל סיפוק גשמי אחר!

הבה נשמח ונתרגש בנטילת ארבעת המינים הללו. נכון היטב בברכותיהם, נקפיד על הידורם המיטבי לאורך כל ימי החג, ונתחבר למסר העולה מהם, שאנו בניו אהוביו של ה', ששים ושמחים לעשות את רצונו, ולהשפיע שפע טובה וברכה בנענוע ארבעת המינים לכל רוחות השמים.

כך נזכה במעלת החג הזה ובמצוותיו המאירות, ונזכה לחוג אותו מתוך שמחה והתעלות, מתוך שאיפה לזכות לשבת בסוכת עורו של לווייתן, כשנזכה לעלות לרגל בחג הסוכות ולשמוח בירושלים בשמחת בית השואבה בירושלים הבנויה, אמן ואמן!

הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד הנופלת

בברכת התורה

רוזן ברינה

"לְאִדָּם מְעַרְכֵי לֵב וּמֵה' מַעֲנֶה לְשׁוֹךְ" (משלי טז, א)

לע"נ מו"ר אבי: יעקב בן רחל וצדוק
לע"נ מרת אימית: שרה-סרח בת שמחה ויוסף
לע"נ חמי: מרכוס מרדכי בן רבקה ויוסף: לע"נ דינה בת שרה
לע"נ: נפתלי בן רוזה: לע"נ סמי בן שמחה: לע"נ גורג'י בן שמחה
לע"נ: יוסף בן זוהרה: לע"נ יוסף חיים בן לאה: יהודה בן טובה
לע"נ: סלמן בן חבו ודוד: לע"נ יעקב בן סאלם: לע"נ חיים בן דוד ורחל
לע"נ: אשר מסעוד בן זוהרה: לע"נ רחמים בן חאורו אברהם
לע"נ: אפרים בן ציון ורבקה: לע"נ עופר בן יחיא: לע"נ סמי בן חנה
לע"נ: משה אהרן בן מאיר יצחק: לע"נ חנינה בת כמיסה: מאיר בן שמחה
לע"נ: מינה בת מרדכי שמואל: יפה נדרה בת נעימה: ג'וליה חיה בת גריסה
לע"נ: מרים בת עזיה: לע"נ: נוראני בת מרים ורבי: לע"נ: כותן בת חביבה
לע"נ: שמחה בת סרח: לע"נ: חיה בת יוסף: לע"נ: רחל בת חנה
להצלחה: אריה (לאון) בן מלכה.

זיווג הגור: ז'הבה בת אטו: ג'ימי שמואל בן אסתר (Jimmy Shmuel ben esther)
רחלי בת ז'הבה: עדינה בת שמחה

ברכת מזל טוב שלוחה לתום חן עם הכנסו לנועם עול תורה ומצוות.

לרפואת:

הרב מאיר נסים בן כמסאנה שליט"א
אברהם בן חנה: יעקב ישראל בן גלית
אורטל בת גלית: ויקטוריה בת שרה: זולית בת חנה
דוד בן שמחה: מנחם בן עליזה: איתן חיים בן שלומית
פאולה בת דינה: ז'הבה בת חויה: לילך בת מרגלית
מרים קרן בת רבקה: אילה בת ציפורה
שרה בת רבקה: שרה תהילה בת חנה
אברהם בן אנט: פיבי בת חביבה בן חמו
נורית בת רחל: רחל בת נוארה: גלית בת רות

לזרע של קימא:

יהודה יחזקאל יוסף בן רחל מרים
נפתלי שלמה בן לאה: לאור בו דינה
שושנה רייזל בת מינה: שירה בת שושנה
מיטל בת לולו: ליאת בת ויקטוריה
שמחה צביה בת רחל
יובל בן שלומית: אושר בת אורנה
הודיה בת ציפורה: רחל בת חיה
עדי בת מזל: חן בת דלילה (מז)

להזמנות, להקדשות ולתרומות בסלולרי - 050-3828752

או במייל: Ronbarina@gmail.com

כתובת: רח' הקוצר 2 רמת השרון

מצוה לתרום מכספי מעשר לזיכוי הרבים

ניתן לשלוח צ'ק לכתובת: רח' הקוצר 2 רמת השרון

הדרכים המשובשות, הביצות הטובעניות והחום המהביל לעתים - מעולם לא היוו מחסום בפני הגאון רבי אברהם צ"ל, אחיו של הגאון מוילנא צ"ל, שביקש לסור לז'נבה ולהסתופף בצל אחיו הגאון. פעמים רבות במשך השנה נהג רבי אברהם לצרור צרור קטן, ולצאת לדרך ארוכה ומייגעת לז'נבה, לפגוש את אחיו הגאון הגדול, להתחמם לאורו, ליהנות מדברי תורתו ומגאונותו המופלגת.

ביום מן הימים התעניין אצלו אחד ממכריו, ושאל מדוע בעצם הוא לא עובר לגור בז'נבה, בסמוך למעון אחיו. 'הלא אם תעבור לז'נבה, טען הלה באוזניו, 'תחסוך לעצמך את טלטולי הדרך, תמנע מעצמך את הצורך לעזוב את הבית והמשפחה לימים ארוכים, ותוכל גם להיות הרבה יותר בקירבת אחיך הגדול'!

חיך רבי אברהם חיוך קטן והשיב: 'אם רצונך לדעת למה אינני עוקר את דירתך ועובר לז'נבה, הסכת ושמע', אמר, ופתח וסיפר את סיפורו האישי המסעיר: היה זה לפני כמה שנים. בכל העיירה בה התגורר רבי אברהם, ואף בפרבריה, לא היה להשיג ולו אתרוג אחד. היהודים דאגו מאוד, שאפו לקיים את המצוה האהובה וליטול את ארבעת המינים, אך המחסור הכבד באתרוגים מנע זאת מהם. יום ועוד יום חולף, השליחים נוסעים וחוזרים בידיים ריקות, ואין ישועה באופק...

ואז, יומיים לפני חג הסוכות, נקלע לעיר סוחר אחד, ואתרוג מהודר ומפואר בידי. הוא ידע על המצוקה הקשה ונדירותו של האתרוג, ולכן הפקיע את מחירו עד לכדי חמישים רובל. רוב היהודים, בשומעם על המחיר הגבוה הדרוש, נסוגו לאחור וויתרו על רכישת האתרוג, אך לא רבי אברהם ורעייתו... הם עמדו מהצד, מתבוננים באתרוג היפהפה, ועיניהם נצצו בשאיפה לזכות בו. הם ניסו להתמקח על המחיר הגבוה, אך הסוחר היה ממוחל דיו כדי להבין שחבל לו לרדת במחיר. שעה ארוכה עמדו והביטו באתרוג הנאה, מבטם העורג לא הועתק מהאתרוג היקר והאהוב...

ואז, בגבורת רוח יהודית, החליטו רבי אברהם והרבנית למשכן את ביתם וליטול 50 רובל בהלוואה, כדי לזכות לרכוש את האתרוג היקר. 'נכון', הסבירה הרבנית, 'זה הון עתק, כל הבית שלנו שווה פחות ממאה רובל. אבל עכשיו יש לנו הזדמנות לזכות באתרוג היקר', אמרה, ורבי אברהם הוסיף: 'ומה לא נעשה כדי לזכות בו'! - סיכמו ביניהם, וביצעו את הלוואת המשכון כדת וכדין...

סוחר האתרוגים המרוצה קיבל את הכסף, והושיט את האתרוג היקר לידי רבי אברהם, שקיבלו בהתרגשות ואחז בו בזהירות כשידיו רוטטות משמחה. לעת בוקר החג, הוציא רבי אברהם את האתרוג מהקופסא, והוא ורעייתו ניצבו ועמדו בסוכתם, מברכים בשמחה ושואגים בדיצה: 'אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על נטילת לולב'!

מי שהיה רואה אותם באותה עת, היה חושב כי לבטח זכו עכשיו בבית מן ההפקר. אי אפשר להאמין ששילמו בביתם ממש, תמורת האתרוג הזה!

וכצפוי, כתום תקופת ההלוואה, לא היה לו לרבי אברהם מנין להשיב סכום כה גדול. בשל כך ביתם נמכר, הכסף הוחזר למלווה, ורבי אברהם ורעייתו אף לא נאנחו על גודל המחיר ששילמו בגין רכישת האתרוג, ההיפך הוא הנכון!

כל יום, כל יום, היתה הרבנית יוצאת מהבית הקטן אותו רכשו בשארית הכסף שנותר מהמכירה, ועוברת על יד ביתם הגדול והנוח שהיה נחלתם בעבר. ובעומדה מולו, היתה עוצמת את עיניה בדבקות ומודה לבורא עולם על שזיכה אותה למסור את ביתה ונחלתה, משכנה וקורת גגה, למען המטרה העילאית, למען רכישת אתרוג.

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע

בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מס' 613

פרשת האזינו - חג הסוכות שנת תש"פ

"זכר ימות עולם בינו שנות דר ודר שאל אביך ויגדך" (לב, ז)

כתב ה"בן איש חי" בספרו "אדרת אליהו" בשם המפרשים:

כאשר אדם עובר עברה, חמרתה תלויה במדרגתו. אם הוא יהודי פשוט ביותר, הפגם מכם העברה יהיה בהתאם, אבל כאשר אדם הראשון, יציר כפיו של הקב"ה, חטא בעץ הדעת, הוא פגם פגם גדול מאד, והפגם הזה היה בד' ובר': בפסוק "שמע ישראל ה' ילקינו ה' אחד", במקום הד' הוא עשה ר', ובפסוק "לא תשתחנה לאל אחר" (שמות לד, יד), במקום הר' הוא עשה ד'.

הענש היה שהאדם יעבד את האדמה, ויקוף ויךדר תצמיח לך" (בראשית ג, יח). הוא החליף בין הד' לר' ולכן קבל "יךדר".

עמלק הוא המשכו של ענש זה, כמו שנאמר: "מלחמה לה' בעמלק מדר דר" (שמות יז, טז). ומתי ימחה שמו של עמלק? כשיהיה התקון הגדול של כל העולמות, כלומר שיתקן חטאו של אדם הראשון ומשיח יבוא.

ומי צריך לתקן את חטאו של אדם הראשון? - ממשך ה"בן איש חי" - הדורות הבאים אחריו, בניו ונכדיו. וזהו שכתוב כאן: "זכר ימות עולם בינו שנות דר ודר" - עליך לזכר מה שהיה ולתקן את הקלקול ב"דר ודר". ואם איך יודע איך וכיצד לתקן - "שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך".

"יפרש כנפיו יקחהו ישאהו על אברתו" (לב, יא)

מציאות שבה הקב"ה לוקח אדם על כנפיו נשרים לעבר מחוז חפצו, אינה רק תאור ציורי, אלא מציאות נסית שמתרחשת בהשגחה פרטית מפלאה גם בימינו!

רבי אליעזר הגר ספר לי כי לפני כארבעים שנה, כאשר העיר אשדוד עדין לא היתה מושבת בחרדים כל כך, לא היה אוטובוס ישיר שיקשר בינה לבין בני ברק, ומי שצריך היה לנסע לבני ברק, השתמש באוטובוס שנסע מאשקלון לחיפה ועצר בתחנה המרכזית באשדוד, בתחנה המרכזית ביבנה ובבר אילן הסמוכה לבני ברק.

אחד מתושבי אשדוד, יהודי יקר ובר אורן ששמו הרב ברבר, עבד בבני ברק, ומדי בקר היה נוסע בשעה שבע ועשרים בקו זה. הנחה היה קבוע, והנוסעים כמעט ולא היו משתנים, כך שכלם הכירו שם את כלם.

באחד הימים, לאחר שהאוטובוס התחיל את נסיעתו ויצא אל הכביש הבין עירוני, התרומם לפתע חיל, רץ אל

"יערף כמטר לקחי תזל פטל אמרתי" (לב, ב)

מדוע הקדים "מטר" ל"טל", והלא מטר פחות תדיר מאשר הטל שאינו נעצר לעולם?

כך דיק הרב שאול בראך זצ"ל בספרו "גבעת שאול", ובאר, שהמטר אינו נח לבני אדם, וגם מכה בכת, מה שאין כן הטל, לכן הקדימו לפני המטר.

כך הוא גם הסדר בלמוד התורה הקדושה: בתחלת למודו, קשה לאדם לקבל טעם בלמוד ולהתמיד בלמודו, והריהו בבחינת "מטר". אבל בהמשך, כאשר כבר למד הרבה - הדברים נעשים מתוקים מדבש ונפת צופים ודומים ל"טל".

אלו הם דברי התנא באבות (ו, א): "כך היא דרכה של תורה", הינו בתחלת הלמוד - "פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה", התורה נקנית במעוט תענוג. אבל העושה כן, לבסוף - "אשריד" - גם בעולם הזה, והמקיים את התורה מעני סופו לקימה מעשר.

"צדיק וישר" (לב, ד)

מחובתו של האדם לדבק ביוצרו ולסגל לעצמו את מדת הישרות ללא כל התחכמיות, על אף שבעינינו נראה כי אם ינקט בדרך פתלתלה יהיו לו סכני הצלחה גדולים יותר.

בענין זה מספר שישבת סלבודקא שלחה מכתבים לתורמי הישיבה, ובטרח שליחתם הראו את נסח המכתב לרבי איזיק שר זצ"ל, ראש הישיבה.

הציץ רבי איזיק במכתב והפטיר: "לא נראה לי".

"למה?"

"יש כאן ציור של נר נשמה. התורמים עשויים לחשב שאנחנו אומרים קדיש לעלוי נשמות הנפטרים שלהם ביום הזכרון, וזה לא נכון. תורידו את זה".

הסירו את השרטוט, ובאו שוב להראות לו.

"שוב לא נראה לי". "למה?". "יש כאן תמונה של הישיבה עם עצי ברז, והאמת שאין לנו עצי ברז והתורמים עשויים לחשב שיש - תורידו את התמונה הזו".

שנו, והראו לו את המכתב המתקן. גם הפעם לא נשא חן בעיניו, הפעם הפריע לו פתוב מסים, שנתן היה לפרש אותו באופן שונה מן הכוונה המקורית.

כך חזר הדבר ונשנה, עד שלבסוף נותר המכתב ערם.

"כעת תשלח", הורה רבי איזיק למזכיר.

"כעת?" - התפלא - "אין כאן כלום!"

"אין כלום, אך יש כאן את האמת", קבע רבי איזיק.

הנהג ואמר לו: "נרדמתי באוטובוס, ואני צריך להגיע קצת לירושלים, מה אעשה?"
כלם נסו לעזר. אחד הנוסעים הציע שיניד בתחנה המרכזית של יבנה, אך עד מהרה התברר כי האוטובוס לירושלים אינו עוצר שם.
המשיכו לטכס עצה, ואז אמר מישהו לנהג: "יש לי רעיון. בעוד חצי קילומטר ישנה תחנה בניר גלים. זו אינה תחנה קבועה שלד, אך האוטובוס לירושלים עוצר בה, ואם תוריד את החלל שם – הוא יגיע בקלות לירושלים".
הנהג הסכים. עד מהרה הגיע האוטובוס לתחנה ועצר שם. בתחנה ישבה אשה מרוקאית מבגרת. כשעצר האוטובוס שאלה את הנהג: "אולי אתה נוסע לחיפה?".
"כן" – השיב, ולשמע תשובתו החיובית החלה להמטיר על ראשו צרורות של ברכות.
"את רוצה לעלות?"

"בטח, אבל אין לי כח להעלות את כל הסלים שלי", החותה בנדה על כל הסלים שהיו פזורים סביבה. הנהג ירד לעזר, והיא עלתה והמשיכה לברך אותו.
"סלחי לי", התעניין הרב ברבר, "כמה זמן את מחכה כאן?"
הזקנה לא ידעה להשיב על שאלתו ותשובה מדיקת. "ארבעה אוטובוסים כבר עברו", אמרה, "ואף אחד לא עצר, ומי שעצר לא נסע לחיפה".
"אז מה עשית?" – המשיך לשאל.
"התפללתי", השיבה בפשטות, "ואז הגעתם אתם".
"שלוש עשרה שנה אני נוסע בקו הזה" – נדהם הנהג – "ומעולם לא עצרתי כאן בניר גלים".

אלא שאין עצה ואין תבונה נגד רצון ה', ואם רוצה הקב"ה שאותה אשה תענה לתפלתה ותגיע לחיפה בקלות עם כל צרורותיה, הוא דואג להרדים חלל בדיוק בזמן המתאים, מעלה אי אלו הבזקי רעיונות, וכבר נשאת האשה על כנפי נשרים לעבר מחוז חפצה...

"בנים לא אמן בס" (לב, כ)

רבי דוסתאי בן יהודה אומר: אל תהי קורא בנים לא אמן בס' אלא לא אמן בס', שלא היו רוצין לענות אמן אחר הנביאים כשמברכין אותם, ולא היה אחד מהם שפתח את פיו ועונה אמן, עד שבא ירמיה ואמר אמן (ילקו"ש רמז תתקמה)

בזמן החרבן התרפו ישראל בעניית "אמן", ועל כך מקונן הפיטן בקינה על החרבן: "זכרה זמן אשר נעשה ונשמע השיבו, ועתה ענות אמן לא אבו".

זהו שנאמר כאן: "בנים לא אמן בס" - אין בבנים אמן. מדוע? לפי שלא ענו אמן!

ובאמת, ישנם דינים ביצד לענות אמן. להלן שלשה אפנים שבהם ענית האמן איננה נעשית כהלכתה:

אמן חטופה – מפרש רש"י (ברכות מז ע"א): "שקורין את האלף בחטף ולא בפתח". והטור (או"ח סי' קכד) מוסיף: "ויש מפרשים: שלא יחטף אותו, שלא ימהר לענותו קדם שישים המברך. והשו"ע (סי' קכ"ד) הביא להלכה את שני הפרושים.

אמן קטופה – כתב השו"ע: "דהינו, שמחסר קריאת הנו"ן ואינו מוציאה בפה שתהא נפרת". וה"באור הלכה"

הוסיף: "והוא הדין אם מחסר קריאת האל"ף או המ"ם".

אמן ותומה – מפרש רש"י (ברכות שם): "שלא שמע הברכה אלא ששמע שעונין אמן" [וענה אף הוא אמן]. וה"בית יוסף" (סי' קכד) הביא בשם האבודר"ם פרוש נוסף: "שלאחר זמן מרבה ששים [הש"ץ] הברכה, ענה אמן על דעת אותה ברכה".

בספר "נוטרי אמן" מביא הרב אברהם קסלר רמז לדבר: "ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חקי ותשא בריתי עלי פיך" (תהלים נ, טז), "חקיי" ראשי תבות: חטופה, קטופה, ותומה.

"ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חקי" אתה עונה אמן חטופה, קטופה, ותומה, ולמרות זאת: "ותשא בריתי עלי פיך", אתה עוד טוען שאתה עונה אמן כהלכה!?

חג הסכות

"בחמשה עשר יום לחדש השביעי הזה חג הסכות שבעת ימים לה" (ויקרא כג, לד)

כאן, בענין חג הסכות, נוקט הכתוב בלשון "לחדש השביעי הזה", וכך גם לגבי יום הכפורים (פסוק כז) נאמר: "אך בעשור לחדש השביעי הזה", ואלו לגבי מצות לולב (פסוק לט) נאמר: "אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי", נקט הכתוב רק בלשון "לחדש השביעי" ולא "לחדש השביעי הזה", וצריך להבין מה פשר שנוי הלשון.

בעל ה"ענג יום טוב" עמד על כך ובאר, שהנה במסכת ראש השנה (כט ע"ב) שנינו במשנה: "יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת, במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה", ובגמרא שם מבאר שהטעם שבמדינה אין תוקעים בשופר בראש השנה שחל בשבת הוא משום הגזרה שמא יעבירו [את השופר] ארבע אמות ברשות הרבים.

מבאר שם בגמרא, שזהו גם טעם שנוי הלשון בין שני הפסוקים: "זכרון תרועה" הנאמר בפרשת אמר (ויקרא כג, כד) ו"יום תרועה" הנאמר בפרשת פינחס (במדבר כט, א) - "יום תרועה" הוא כאשר חל ראש השנה בחול, שאז תוקעים בשופר בפעל, ואלו "זכרון תרועה" מתניחם לשנים שבהן חל ראש השנה בשבת, שאז אין תוקעים בשופר בפעל, רק זוכרים אותו באמירת הפסוקים העוסקים בתקיעת השופר.

מעתה, אמר בעל ה"ענג יום טוב", הלא בפרשת אמר נאמר "זכרון תרועה", ומכאן שמדבר כשחל ראש השנה בשבת ואז אין תוקעים בו בשופר מטעם גזרת שמא יעבירו ברשות הרבים. והרי אם חל ראש השנה בשבת - יחול גם סכות של אותה שנה בשבת. יום הכפורים, לעומת זאת, יחול באותה שנה ביום שני - יום חול.

כמה נפלא, אם כן, הדיוק בלשון הפסוקים: יום הכפורים יחול ביום חול, כל דיניו ונהגו כרגיל, ועל כן נאמר בו "הזה". גם לגבי דיני סכה אין כל שנוי אף כשחל יום טוב ראשון של סכות בשבת, ועל כן גם בפסוק העוסק במצות סכה נאמר "הזה". רק לגבי מצות לולב נמנע הכתוב מלהוסיף "לחדש השביעי הזה", שכן בחדש השביעי של אותה שנה אין נטילת לולב ביום הראשון,

הספנות" (דברים טז, טז).

הקב"ה מזמין אותנו להתארח ולהראות לפניו במקום אשר יבחר, כלומר בבית המקדש. אולי כדאי שנקדיש לכך מחשבה – להיכן הפונה להכניס את המוני בית ישראל העולים לרגל, שבמים היפים היו מאות אלפים ואפלו מליונים?

ובכן, ארצה של עזרת ישראל היה מאה שלשים וחמש אמה, ורחבה אחת עשרה אמה. לפי שעור רבי חיים נאה, שאמה היא כחצי מטר, יוצא שארץ העזרה לא עלה על ששים ושבע מטר ומחצה, ורחבה כחמש וחצי מטר בלבד. בחשוב של מטרים רבועים יוצא שהיו שם כשלוש מאות שבעים ואחד ממ"ר, דהיינו קצת יותר משליש דונם, ושם נדחקו כל כך הרבה אנשים – כיצד התרחש הפלא הזה?

פלאי פלאים, "עומדים צפופים ומשתחווים רוחחים" (אבות ה, ה). ואף אם נניח שלא כלם נכנסו לעזרה כאחד, הרי כל האורחים היו צריכים ללון בירושלים, וכפי שצונו הכתוב (שם, ז): "ויפנית בבקר והלכת לאהליו", כלומר, חביבים ללון בירושלים לפחות לילה אחד, ואז פונים בבקר וחוזרים הביתה. והיכן היה מקום לכל העולים לרגל ללון בירושלים? הלא ירושלים דאז לא השתרעה כמו היום מרמות שבצפון ועד לבית וגן וגילה שבדרום, אפלו שכונת מאה שערים הסמוכה לחומות היתה מחוץ לתחומה של ירושלים. כל שטחה של ירושלים הסתפק והתמצה לפנים מן החומה, ומתוך השטח הזה יש להפחית את כל מתחם הר הבית שעליו שוכן בית המקדש – מקום האסור בלינה. מנין, אם כן, היה מקום לכלם?

אלא, התשובה היא, כך זה כשאבא מזמין את הילדים לחג. הוא מסדר מקום לכלם... ואבא שלנו הזמין אותנו לחג ובקש: "שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלקיך במקום אשר יבחר". ואם כן, אין לנו מה לדאג, לכלם יהיה היכן לשהות "במקום אשר יבחר", וגם ללון בירושלים עד הבקר שלמחרת.

כמה מצערת, אפוא, היא העבדה שמה קרוב אלפים שנה שהשייט לא הזמין אותנו להראות לפניו בחג. כמה מצער שכל השנים הללו אנו כאלו נרמזים וחשים כאלו אומרים לנו: אל תבואו, השארו בבית.

יהי רצון שנזכה בקרוב להזמנה לירושלים ולבית המקדש, ושם נעלה ונראה לפניו בזבחים ובשמחה.

"אנא ה' הושיעה נא אנא ה' הצליחה נא"

בגמרא (ספח לו ע"ב) מבאר, שמנענעים את הלולב ב"אנא ה' הושיעה נא" אבל ב"אנא ה' הצליחה נא" לא מנענעים.

וטעם הדבר באר ה'אבודיהם': כתוב "אז ירננו עצי היער", ולאחר מכן כתוב: "הודו לה' כי טוב... ואמרו הושיענו אלקי ישענו" (דברי הימים א טז, לג-לה). לכן,

מתי מרננים עצי היער? ב"הושיענו אלקי ישענו".
רבי יהודה צדקה זצ"ל השתמש בהלכה זו שמנענעים רק ב"הושיעה" ולא ב"הצליחה", על מנת לעודד כמה מתלמידי ישיבתו להשאר במקום.

היה זה כאשר באו לפניו כמה בחורים וגלו לו על פונתם לעזוב את הישיבה ולעבר לישיבה אחרת.

שאל אותם רבי יהודה: "מה הבעיה? וכי אינכם יכולים להמשיך פה עוד? הגעתם למצב שאי אפשר לשאת אותו יותר? או שהמצב כאן בסדר, רק נראה לכם שבמקום אחר יהיה יותר טוב?"

נענו ואמר: "חלילה לנו מלומר כן, לא הגענו למצב שאיננו יכולים להמשיך ללמוד כאן, אלא שאנו סבורים כי בישיבה אחרת יהיה טוב יותר".

אמר להם: "ראו נא, המנהג הוא שביאנא ה' הושיעה נא מנענעים, אבל ב"הצליחה נא' לא מנענעים... זאת אומרת, שאם הגיע האדם למצב שאינו יכול יותר, הוא יכול לנסות לטלטל עצמו ולעבר למקום אחר. אף אם הוא רק סבור שבמקום אחר תהיה לו הצלחה גדולה יותר, אזי עליו לזכר שביהצליחה נא' לא מנענעים..."

מהי משמעותם של הנענועים בעת אמירת "הודו לה' כי טוב"?

אפשר לומר שעד שהאדם אינו מתנענע מעט, אין הוא יודע עד כמה עליו להודות לה' על חסדיו הגדולים שבכל יום...

בקהלת שובה ישראל בארגונינו יש יהודי שנקרא ר' חיים סויד. במשך למעלה מארבע שנים שמש ר' חיים את **רבי יהודה עדס** שליט"א וצבר לעצמו כמה ספורים מרתקים במיוחד.

בבקר אחד הולך לו ר' חיים ברחובות בית וגן ולפתע רואה את הרב בא מולו. רגעים ספורים והם נפגשים, הרב עדס פונה אליו: "חיים, אמרת היום מודה אני?" "כן" – השיב.

"בסדר" – הגיב הרב – "שיהיה לך יום טוב ותצליח בכל" והמשיך בדרך.

ר' חיים נפנה ללכת, אלא שלאחר מספר מטרים חזר לאחוריו מטריד: "הרב, לא כל כך הבנתי מה היתה השאלה? מה פתאום הרב שאל אותי על כך?"

נענה רבי יהודה עדס ואמר: "רק רציתי לומר לך שאם כבר אמרת היום מודה אני כבר היה כדאי לך, עשית את היומית שלך..."

יש הרבה שלא יכולים היו לומר היום מודה אני... אלא שאם זה האדם קולט רק כשהקב"ה מנענע אותו מעט. רק כשהוא נתקל בקשי וביוסורים, הוא יודע ומפנים שאכן, "הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו!"

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע

בבית הכנסת "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מס' 614

חול המועד סוכות ושמחת תורה שנת תש"פ

התורה מזכירה לאדם כי כאשר יצא ממצרים, הוא קבע את מגוריו באהל ארעי, ובכל יום קנה מחדש ללחם לאכל... ברשותו לא היו בנקים, שבהם היה יכול לבטח את כספו, ולהבטיח את עתידו בחיים... ואלו פיוס, מצבו טוב בהרבה, ומשום כך לעולם אין להתנאש!

הסכה, אם כן, באה לחדד בנו את שני קצותיו של הרעיון המבטא את חזיון של היהודי: **מה שברשותו ברגע זה, יכול להעלם ברגע הבא, ואלו את מה שחסר לו הוא מסגל לקבל בן רגע.**

מובא ב"ב"ב **איש חי"**, שפעם בקש מלך מחכם אחד שיביא לו דבר שימנע בעדו מלהתנאות בעת הצלחותיו ואף יצליח לשמר אותו מנפילה לזרועות היאוש והדפאון בעת מצוקה וכשלו.

הביא לו החכם טבעת, שעליה חרט את המלים: "גם זה יעבר"..." ואכן, כאשר היה המלך בעת צרה, הוא התבונן בטבעתו והתעודד שאף צרה זו תחלף ותעבר, ואף כאשר הצליח, זכר להביט בה, ולשים סגל לשמחתו ולעליונותו, כי גם מצב זה יעבר...

עשה לפניו סכה נאה

בספר **"חיים שנים בהם"** מובא, כי הדור מיחד היה נוהג ה"חזון איש" וצ"ל בקרשים של דפנות הסכה, שיהיו מהקצעים ונאים, ונרפשים על גו בכסף מלא.

והיה מטעים את הנהגתו: כמה גדולים דברי חכמים שאמרו: "הכל תלוי במזל אפלו ספר תורה שבהיכל" (זהר הקדוש ג, קלד). הנה הרגלו הבריות לטרוח ולהתאמץ בהדגרים של ארבעת המינים, וביותר באתרוג שהתורה קראתו 'פרי עץ הדר', ומפזרים על כך ממון רב, בעוד שלצורך סכה מלקט כל אחד צרור שגרי נסרים עלובים במראיתם, לא תאר להם ולא נוי, שזכה בהם מן ההפקר, ולא עלו לו כדי פרוטה שחוקה אחת.

אמנם - המשיך ה"חזון איש" ואמר - הלא שתיהן מצוות שוות מן התורה, סכה וד' מינים, זו מצוה וזו מצוה, וידין כל מצוה חל גם על הסכה החיוב של נוי מצוה" ולא עוד אלא שהמצוה הראשונה שנקטו בה חז"ל כדגמא שיש להדר בעשייתה - היא סכה: "עשה לפניו סכה נאה" (שבת קלג ע"ב)

הזמנת האשפיזין - בסכות ולא בפסח

מדוע בפסח אין מזמינים אשפיזין בכל סעדה, כמו בחג הסכות?

הסכה - דירת ארעי

היציאה לדירת ארעי בסכה יכולה ללמדנו על שני עניינים הפוכים זה מזה:

ראשית, היא מזכירה לנו שהעולם הזה הנו עולם ארעי, ומשום כך אף קוראים את מגלת קהלת בחג הסכות.

ענין זה מתאים דוקא לתקופת השנה הזו, מאחר שכאשר אדם מכניס את כל תבואתו הביתה, הוא מרגיש שהוא, כביכול, מסדר כלכלית לתקופה הקרובה, ואין הוא זקוק לתוספת עזרה מן השמים...

הגמרא מקשה (ברכות לה, ע"א) על שני המקראות: "לה' הארץ ומלוואה" ו"הארץ נתן לבני אדם", הנראים לכאורה סותרים זה את זה, ושואלת האם הארץ היא שלנו, או של הקב"ה?

ותשובתה, שאין הדבר קשה, משום שלפני הברכה נאמר (תהלים כד, א): "לה' הארץ ומלוואה", והמקרא השני (שם קטו, טז) ו"הארץ נתן לבני אדם" מתניח למצב של אחרי הברכה.

במליצה אפשר לדרש שכל עוד האדם אינו בעל רכוש משלו, הוא כלל אינו מבין את הנסיונות של מי שקבל את נסיון העשר, ואינו מרגיש כי יש לו דבר משלו. אבל, לאחר הברכה, כלומר לאחר שהתברך, הוא מרגיש בכל עצמותיו את ו"הארץ נתן לבני אדם"... הוא מרגיש שהכל שלו, ואף יהודי מאמין, היודע שהוא אינו כל יכול, מרגיש שבכל זאת הצלחותיו הגדולות נזקפות לזכותו, דוקא אחרי הברכה מתגבר הנסיון בכל כחו.

ולכן, דוקא כאשר אסמי המזון מתמלאים בתבואה, ותחושת ספיק עצומה מתגנבת אל לבו של אדם, אמרה התורה: צא בעת מדירת הקבע שלך, ולך אל דירת ארעי, כדי לזכר מיהו הנותן לך כח לעשות חיל!

לעמת זאת, ה"העמק דבר" (בפרשת אמר) מבאר, שהסכה לא נועדה עבור אלו שהתעשרו, אלא דוקא לאלו שהפסידו את כל רכושם... וכך כתב שם הנצי"ב:

"כדי שלא יהיו מתנאשים מן החיים הטובים, אפלו אין להם אחזת נחלה ושמחה טבעיים. מכל מקום ידעו ממצות סכה, כי נתן לזכר ושיבתם בסכות בהוציאו אותם... והרי היה אז מכל מקום שמחת עולם על ראשם. והרי יאני ה' אלקיכם - מנהיג ומשגיח עליכם לעולם ואין מעצור ממנו יתברך להשפיע טובה וברכה גם בלי אחזת נחלה".

כל אדם מצוה לשבת בסכה, כדי לזכר שאין מעצור ביד ה' להשפיע עליו כל טוב.

טעם הדבר פשוט - אומר רבי חיים יוסף הלוי פרידמן זצ"ל, אב"ד ברעזאן, בספרו "זרעא חיאה" - משום שבשאר ימות השנה, כולל חג הפסח, מי יאמר 'זכיתי לבי', שראוי הוא להזמין את האשפוזין הקדושים לתוך ביתו, מה שאין כן בחג הסוכות, מזמינים אנו את האשפוזין אל הסכה שהיא "צלא דמהימנותא", לחסות תחת כנפי השכינה, ולשם שפיר יכול כל אחד ואחד מישראל להזמין.

ארבעת המינים

החשוב שבמינים וכחו

בבאור מדת הפרישות כותב ה"מסלת ישירים": "הפרישות היא תחלת החסידות... והנה כלל הפרישות הוא מה שאמרו ז"ל 'קדש עצמך במותר לך'... רוצה לומר, להיות פורש ומרחיק עצמו מן הדבר, והינו, שאוסר על עצמו דבר התר, והכונה בזה לשלא יפגע באוסר עצמו... ואם תשאל ותאמר, אם כן, אפוא... למה לא גזרו עליו החכמים כמו שגזרו על הסגלות ותקנות שגזרו? הנה התשובה מבארת ופשוטה, כי לא גזרו חכמים גזרה אלא אם כן רב הצבור יכולים לעמוד בה, ואין רב הצבור יכולים להיות חסידים, אבל די להם שיהיו צדיקים...

אך השרידים [יחידי הסגלה] אשר בעם, החפצים לזכות לקרבתו יתברך, ולזכות בזכותם לכל שאר ההמון הנתלה בהם, להם מגיע לקיים משנת חסידים אשר לא יוכלו לקיים האחרים... שכיון שאי אפשר לאמה שתהיה כלה שנה במעלה אחת, כי יש בעם מדרגות מדרגות איש לפי שכלו, הנה לפחות, יחידי סגלה ימצאו אשר יכינו את עצמם... ועל ידי המוכנים יזכו גם הבלתי מוכנים אל אהבתו יתברך והשראת שכניתו" - לא תכן שכל העם יהיו פרושים, ולכן לא הכריחו חכמים את כלם ללכת בדרך זו, אך על ידי אלו שזכו להיות מהחסידים, יזכו כל השאר שלא הגיעו למצב הזה.

בהמשך דבריו הוא מדמה את אותם צדיקים המזכים את עצמם ואת כל העולם אתם לאתרוג: "וכענין שדרשו ז"ל בארבעה מינים שבלולב: בואו אלה ויכפרו על אלה" - חז"ל דרשו שהערכה שאין בה לא טעם ולא ריח היא כנגד רשעים שבעם, שאין בהם לא תורה ולא מצוות. ההדס שיש לו ריח ואין לו טעם הוא כנגד אלו שיש להם תורה אבל לא מעשים טובים. הלולב, שיש בו טעם ולא ריח, הוא כנגד אלו שיש להם מעשים טובים ולא תורה, ואלו האתרוג, שיש בו גם טעם וגם ריח, הוא כנגד אלו שיש להם גם תורה וגם מעשים טובים.

וכאן נשאלת השאלה: אם האתרוג הוא החשוב שבכלם, מדוע קבעו חז"ל לברך על הלולב ולא על האתרוג?

קשנה זו מופיעה בגמרא (סכה לו ע"ב) והגמרא מתרצת: הואיל והלולב הוא הגבוה מכלם.

ומקשה הגמרא: וכי אי אפשר להגביה את האתרוג מעל כלם ולברך עליו? ומתרצת, שמינו של הלולב הוא הגבוה ביותר, כלומר הדקל גבוה מהדסים, ערבות ואתרוג.

ומהי המעלה שיש בגבה? - רש"י מסביר שזה סימן שהוא חשוב מכלם.

ה"חתם סופר" מתרץ זאת באופן אחר: אמנם האתרוג מסמל את הצדיק, אך שלשת המינים האחרים מסמלים את כלל עם ישראל: את הפשוטים ואת הפשוטים פחות - וחשיבות כלל ישראל גדולה יותר מחשיבות הצדיק!

הכתוב אומר "הן אל-ל כביר ולא ימאס" (איוב לו, ה) - הקב"ה אינו מואס תפלת רבים, ולא פעם נזקק הצדיק לכלל ישראל, כמו בשעה שיש צורך בתפלת רבים או בזכות הרבים, כפי שאומר ה"חתם סופר" (אבות ב, ד): "מכל מקום הצדיק הוא רק יחיד בדורו וההדיוטים רבים, והן אל-ל כביר לא ימאס תפלת רבים. הצדיק זוכה בזכות הרבים אף על פי שהוא גדול מהם. ונהי שאינו עמהם באגדה, מכל מקום צריך לחברו עם הלולב שלא יפרד מן הצבור ולא יהיה נדון בפני עצמו, כי מי יודע מה ילך יום ויצטרך הוא לזכות הרבים. ומשום הכי נוטלים הלולב בימין של ג' מינים, רוצה לומר כל ישראל בכלל, והאתרוג הוא רק חד מינא".

אמנם מכל מין בנפרד חשוב האתרוג, אבל יחסית מול כלל ישראל, אין הצדיק חשוב יותר! הכלל חשוב יותר מהבודד!

מדוע קדמה בתורה מצות ארבעת המינים למצות סכה?

כתוב בפרשת אמר: "דבר אל בני ישראל לאמר בחמשה עשר יום לחדש השביעי הזה חג הסוכות שבעת ימים לה'... ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל... בספת תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בספת" (ויקרא כג, לד-מב).

בספר "ויגד יעקב" הקשה, מדוע הקדימה התורה את מצות ארבעת המינים למצות סכה. והרי מצות ארבעת המינים אינה נוהגת אלא ביום של סכות, ומצות סכה חלה כבר בתחלת הלילה של חמשה עשר בתשרי. ובאמת, כנראה מן הטעם הזה, במסכת סכה סדר רבנו הקדוש בתחלה את הלכות סכה, ורק בפרקים הבאים את הלכות ארבעת המינים.

רבי נתן גשטטנר זצ"ל בספרו "להורות נתן", מיישב את הענין בכמה אפנים:

א. אמנם כאן בפסוקים הללו קדמה מצות ארבעת המינים למצות סכה. אבל בתחלת הענין (בפסוק ל) נאמר בפרוש "חג הסכות", והלא על שם מה נקרא החג כד? על שם מצות סכה! אם כן, באופן כללי נזכרה מצות סכות לפני מצות ארבעת המינים, ואחר כך מפרטת התורה רק את פרטי המצוה.

ב. אף על פי שמבחינת חלות המצוה מצות סכה קודמת, אבל מבחינת משך זמן המצוה - מצות ארבעת המינים קודמת. כי בזמן שבית המקדש קיים, נוהגת מצות ארבעה מינים במקדש כל שבעת ימי החג, ככתוב בפסוק: "ולקחתם... ושמתם... שבעת ימים". ואלו החיוב לאכל אכילת קבע ולישב בסכה, אינו אלא בלילה הראשון של החג, ומכאן ואילך אין חיוב לאכל אכילת קבע ולישב בסכה. אמנם מי שרוצה לאכל אכילת קבע חיב בסכה, אבל אין חיוב לאכל אכילת קבע.

ג. לשתי המצוות הללו נותנת התורה טעמים: לארבעת המינים - "ולקחתם... ושמחתם", לקיחת ארבעת המינים תביא אתכם לשמחת יום טוב. ולסכה - "למען ידעו דרתיכם...", על ידי הסכה יהיה זכרון לנסי יציאת מצרים. ומפיון ששמחה בעבודת ה' עכשיו עדיפה על זכרון נסי העבר, הקדים הכתוב את מצות הלקיחה ששמביאה לשמחה, למצות הסכה שהיא רק לזכרון.

ד. אמנם עצם קיום מצות סכה קודם לקיום ארבעת המינים, אבל ענין ה"ולקחתם לכם", שהוא קנייתם של ארבעה המינים [שצריך שיהיו 'לכם' - שלכם], נעשה בערב יום טוב. מה שאין כן סכה, אין שום צורך וענין להכניח לפני יום טוב, ויוצא ידי חובה גם בסכה שאינה שלו. אם כן, מצד ההכנה, מצות ארבעת המינים קודמת.

שמחת תורה

חתן תורה וכבודו של תורה

בספר "בית חיינו" מספר הרב ישור כי באחת השנים, באסרו חג של חג הסוכות, הגיע רבי ישראל סלנטר אל רבי יהושע ליב דיסקין בקובנה, וכלו מלא כאב על כבוד התורה שלדעתו ירד פלאים בעיר.

"מנין לכבודו כי אכן כך?" - תמה רבי יהושע ליב.

"בדידי הנה עבדא" - נענה רבי ישראל - "ביום שמחת תורה התפללתי בבית הכנסת הגדול וכאשר הכריזו על מכירת חתן תורה הצעתי לתת שני זוזים, כפי שהיה באפשרותי באותה שעה. קוייתי שהסכום הנמוך יגרו הרבה קופצים שיתחרו אתי, אך לצערי בכל בית הכנסת הגדול, שהיה מלא מתפללים, לא היה אף אחד שהציע יותר, ובסופו של דבר זכיתי בחתן תורה עבור שני זוזים בלבד".

"תנוח דעתו" - השיב לו רבי יהושע ליב - "אדרבה, מעשה זה מוכיח את ההפך. המתפללים ששמעו את ההצעה הבינו כי בכך גלה הרב את רצונו לקנות חתן תורה, ומפני כבוד התורה נמנעו מלהתחרות עמו! תהלה לה', עוד גדול כבוד התורה בקובנה!"

הדרגה של שמחת תורה במיר

המשגיח, רבי שלמה וולפה זצ"ל, לא היה מסוג האנשים הנסחפים אחרי בטויים נרגשים. הוא ידע להשליט את שכלו על כל רגשותיו, וברר את מלותיו בקפידה רבה. גם במקום שהיה צריך להביע רגשות, עשה זאת בתבונה רבה ומתוך בקרת של שליטה עצמית, כמקבל אצל גדולי בעלי המוסר.

בכל זאת, בדברים שכתב על שמחת תורה בשיבת "מיר", נכרת התרגשות מיוחדת. נצטט להלן קטע קטן:

"בישיבת מיר בליטא, המשגיח היה רבי ירוחם. כשהיו מוציאים את ספר התורה לפני ההקפות, רבי ירוחם היה אומר מוסר בכזאת שמחה, ומצד שני בכזאת התעוררות. היה מגיע מצב שהאדמו"ר [רבי ירוחם] הלך אחרי קריאת תורה אל ארון הקדש ואמר התעוררות בהתלהבות עצומה, וסביב עמדו גדולי עולם ורקדו מולו. בתם דבריו

החל רקוד שנמשך שעות, ועיני כל הרוקדים זלגו דמעות מהתרגשות ושמחת קדש.

"האדמו"ר זי"ע בעצמו התבטא פעם: איני יודע מה יותר חשוב אצל בורא העולם, יום הכפורים שלנו או שמחת התורה שלנו. זאת היתה הדרגה של שמחת תורה במיר".

שמחת תורה הוא היום שבו מסיימים לקרא את התורה

ידוע המעשה המובא בגמרא (ברכות כח ע"ב): "כשחלה רבי יוחנן בן זכאי, נכנסו תלמידיו לבקרו. פיון שראה אותם התחיל לבכות. אמרו לו תלמידיו: נר ישראל, פטיש החזק, עמוד המיני, מפני מה אתה בוכה?"

במלים אלו, באו תלמידיו של רבי יוחנן בן זכאי לרמוז לו על מעלתו הגדולה בלמוד התורה:

"נר ישראל" - דומה אתה לנר המערבי שלא פבה מעולם, כך גם אתה למדת תורה כל הזמן, ללא הפסק כלל.

"פטיש החזק" - רמז לדברי חז"ל שדברי תורה הם "כפטיש יפוצץ סלע", שבעים פנים לתורה, וגם אתה - רבי יוחנן בן זכאי - עסקת בתורה על כל גוניה.

ומה היתה פונתם בשבח "עמוד המיני"?

פרש הגאון מוילנא: כאשר מסיימים לקרא את כל התורה, הרי היא גלולה על העמוד המיני של הספר. זהו שאמרו תלמידי רבי יוחנן בן זכאי על רבם, שלמד את כל התורה בלה עד גמרה, וממילא היא אצלו על העמוד המיני.

רקוד עם ספר התורה ולא רק סביבו

בספר "אבני זהב" עמד על כך שבכל מי הסכות מסתובבים סביב ספר התורה ובשמיני עצרת מסתובבים עם ספר התורה, ובאר זאת כך:

בשבעת ימי החג הראשונים, עד הושענא רבה, עדין לא נגמרה החתימה, וכל אחד ואחד בוש בלבו על המעשים שעשה כל השנה נגד מה שכתוב בספר התורה, לכן רק מסתובבים סביב ספר התורה ולא נוטלים אותו בדינו. אבל בהושענא רבה בטוחים ישראל ששכר נגמרה החתימה לטובה ונמחל להם על המעשים הלא טובים שעשו כל השנה, מה שהיה היה ומכאן והלאה חשבון חדש הוא, וכל אחד ואחד מקבל על עצמו את התורה והמצוות מחדש מראשית השנה ומקרב את עצמו לתורה, וכיון שכן - יכולים שפיר לטל את ספר התורה ביז ולרקוד עמו.

חלקנו בתורתך

מהו הקשר בין יהודי פשוט לבין התורה הקדושה? איך יכול כל יהודי שהוא - ואפלו אם מעולם לא קרא שנים מקרא ואחד תרגום - לשמח בשמחת תורה? מהי העלה שבזכותה יוכל לקבל הקפה?

רבי יהודה ליב לאזארוב בספרו "דגל יהודה" מבאר את הדברים באמצעות משל - אדם שימצא גרגר אחד של חטה לא ישמח בו, כי אינו נחשב בעיניו. לעמת זאת אם ממצא עשרת אלפים כר חטים, יוכל לשמח בהם, משום

שזוהי מציאה שיש לה ערך. שונים הם פני הדברים באבנים טובות ובמרגליות, די לו לאדם שימצא אבן טובה אחת שגדלה בגדל החטה, וכבר הוא שש ושמת על המציאה שהזדמנה לו.

על התורה הקדושה נאמר: "יקרה היא מפנינים" (משלי ג, טו). יוצא אפוא, שאף אם קים אדם מצוה אחת בלבד, כגון שנקרא פעם אחת בחייו לעלות לתורה, כבר דומה הדבר למרגלית יקרה האחוזה בגדיו.

זוהי זכותו של כל יהודי! גם הוא בודאי קים בחייו מצוה אחת, ולכן גם הוא יכול לשמת בשמחת התורה! כל שכן לפי מה שאמרו חז"ל "אפלו ריקנים שפד מלאים מצוות כרמון".

ההקפות כמשל

בספר "אוצרות צדיקי וגאוני הדורות" מספר כי בשעת ההקפות היה עומד רבי מאיר שפירא זצ"ל, מתבונן בחסידים ואנשי מעשה המפוזים ומרקדים בשמחה של תורה ואומר:

הקפות אלו אינן אלא משל... יוצא לו אדם מנקדה אחת, מסתובב והולך לו – עד שלבסוף שב לאותה נקדה שממנה יצא.

לפני אלפי שנים יצאנו להקפות עם ספר התורה שלנו... יצאנו עמו מארץ ישראל והקפנו את פני תבל. גלינו לספרד, לאשכנז ולפולין, ואנו ממשיכים להקיף את העולם עוד ועוד – עד שנגיע לנקדה שממנה יצאנו, לארץ ישראל!

תפלת גשם

מתחילין לומר בברכה שניה משיב הרוח ומוריד הגשם, בתפלת מוסף של יום טוב האחרון של חג (שו"ע או"ח קיד, א)

רמז נאה למבקש להתעלות בעבודת ה', רמזו במלים "משיב הרוח ומוריד הגשם", אומר ה"עבודת הגרשוני" – כיצד?

"משיב הרוח", דהינו אדם הרוצה להשיב את רוחו למקורה ולשרשה, כלומר לדבק את עצמו בבורא ותבדק שמו – מה העצה היעוצה לו? "מוריד הגשם", כלומר שיריד ויסיר מעצמו את הענינים הגשמיים, באופן ששום דבר לא יעשה למען הנאת עצמו, אלא אף ורק למען כבוד שמו ותבדק.

רמז בדבר אחרת, מובא בספרו של האדמו"ר בעל ה"דברי בינה" מביאלא, וכך כתב:

"משיב הרוח" – רבונו של עולם, קח נא את העבודה הרוחנית אשר עבדוך ישראל בניד בחדש הסליחות

והרחמים ובגירח האיתנים, ו"השב" להם ב"מוריד הגשם", כלומר, בהורדת מלא חפנים שפע של גשמיות, כדי שיוכלו לעבדך בהרחבת הדעת ושחם ושלוש המחסור לא יטרידם מעבודתם.

אין פוסקים לבקש גשמים עד יו"ט ראשון

נפסק ב"שולחן ערוך" (או"ח סימן קיז סעיף א): "ברפת השנים, צריך לומר בה בימות הגשמים: ותן טל ומטר. ומתחילין לשאל מטר בחוצה לארץ בתפלת ערבית של יום ס' אחר תקופת תשרי... ובארץ ישראל מתחילין לשאל מליל ז' במרחשוון, ושואליו עד תפלת המנחה של ערב יום טוב הראשון של פסח, ומשם ואילך פוסקין מלשאל".

הרי שמתחילים לשאל גשמים רק בז' מרחשוון ולא ביום טוב אחרון של סכות [שבו מתחילים להזכיר גשמים], וזאת כדי שעולי הרגל שיעלו לירושלים בחג הסכות, יספיקו לחזר למקומם לפני ירידת הגשמים. ממשיכים לבקש גשמים עד ערב יום טוב הראשון של פסח.

צריך באור, כשם שלאחר סכות דואגים לעולי הרגל שיוכלו להגיע לביתם לפני הגשמים, כמו כן מן הראוי היה לתקן שיפסיקו לבקש גשמים ט"ו יום לפני הפסח, על מנת שעולי הרגל שבאים להקריב קרבן פסח יוכלו להגיע לירושלים ללא גשמים?

כך הקשה רבי ישראל שטול בספרו "לבני ישראל", ותירץ ג' תרוצים:

א. הרי אנשים הולכים לעבודתם כל תקופת החרף אף בימי הגשמים, אלא שהם מתלבשים בהתאם. בסכות, כשעולים לרגל נמצאים עדין בעונת הקיץ, ואם יצטרכו לחזר בגשמים במה יתלבשו? [נהרי אינם יוצאים מביתם]. מה שאין כן בפסח - הלא יוצאים מביתם לעלות לרגל, ואם יורד גשם יתלבשו בהתאם.

ב. באמת חדש תשרי עדין אינו זמן הגשמים, ורביעה ראשונה מתחילה רק בחשוון (עין תענית ה), לכן, מתחשבים בעובדי הדרכים וממתנינים מלבקש על ירידת הגשמים עד ז' בחשוון. אבל חדש ניסן הוא עדין זמן הגשמים, ולפי דעה אחת אפלו עד סוף ניסן (תענית שם), וכיון שפד - אין מבקשים להפסיק את הגשמים בגלל עובדי דרכים או עולי רגלים.

ג. בניסן, כאשר היהודים עולים לרגל - הגשמים לא יעקבו אותם. הם ילכו גם בגשם ובשגל על מנת לקים מצות עליה לרגל. אך לחזר הביתה, אם יהיה גשם - לא ילכו, ויבטלו מעבודתם. על כן נמנעים מלבקש גשמים עד שיגיעו לביתם.

אור האמונה

פרשת האזינו

שבת קודש * יג' תשרי, תש"פ

גיליון מס. 703

פסוק

כל מטרתנו בהפצת העלון היא זיכוי הרבים.

קחו חלק בהפצה ותזכו למתנות הנפלאות
שמבטיחים חכמנו זכרונם לברכה:

"כל המזכה את הרבים, אין חטא בא על ידו"
(פירקי אבות)

"כל המזכה לאחרים, אותה הזכות עומדת לו
ואינה סרה ממנו" (הזהר הקדוש)

מותר להדפיס, לצלם, לשכפל ולהפיץ את העלון כנאמר:

"אין חפץ ה' כי אם במי שמזכה את הבריות"
(חסד לאברהם)

סוכות

מידת כל אדם, כשהוא יושב בביתו תחת צל קורתו, לבו בטוח עליו ואינו מתיירא. כיון שהוא יוצא חוץ לביתו, נתמעט בטחונו ומתחיל להתיירא. אבל ישראל אינם כן, אלא כל השנה כולה כשהם יושבים בבתיהם הם מתפחדים, שמא ירום לבבם וישכחו את ה' עושיהם. כיוון שמגיע חג הסוכות ויוצאים מבתיהם ובאים בצל סוכותיהם, מתמלא ליבם בטחון, אמונה ושמחה. הרי עכשיו לא בצל קורתם חוסים אלא בצל כנפי השכינה". (התודעה).

זמן שמחתנו

שמחה ביהדותנו, זה השורש של השמחה. בורא עולם חמל עלי ולא עשני גוי, יש דבר יותר משמח מזה? הסוכה זה חיבוק שמחבק אותנו הקב"ה כמו שכתוב "וימינו תחבקני" ואומר האריז"ל שהכוונה היא לסוכה. הקב"ה ריחם עלינו ונתן לנו מצוות סוכה, שתשמור אותנו בתוך הקדושה גם אחרי שהסתיימו להם הימים הקדושים.

האור של הסוכה הוא אור גדול, שאפילו כשבונים סוכה ברחוב, שזה רשות הרבים, שכל השנה זה רחוק מהקדושה, בסוכות גם מקום כזה מתקדש. זו המצווה הכמעט יחידה, שאתה מקיים אותה בכל הגוף שלך! בכל האיברים! בכל הגידים! כל מצווה יש לה איזה איבר שמקיים אותה בו, אבל סוכה? זו מצוה שמקיימים אותה בכל גוף!

סוכות זה שלמות השמחה כי כשמגיע החג הזה, אחרי הימים הקדושים של ראש השנה ויום הכיפורים, ימים מלאים בתפילות, ובקשות והזדככות, והתעלות רוחנית, אז כשמגיעים לסוכות יכולים לפעמים להרגיש פתאום שיש איזה שהיא ירידה. כי זה גם ימים של חול המועד, ימים של אכילה ושתייה. כל כך הרבה התפללנו, והתענונו, והנה עכשיו הגיע החג ואנחנו יכולים לשבת, ולשתות, ולאכול, ולשיר, ולרקוד וכביכול זה איזשהו פורקן מהעולמות הגבוהים שהיינו בהם בתחילת החודש הזה. אבל האמת שדווקא עכשיו, עם כל הדברים האלה שנראים אולי עבודות חיצוניות, אנחנו מגיעים

לשיא הקשר עם ה', כי אז מתגלה האור האלוקי בכל המישורים, לא רק בבית הכנסת, בזמן של צום, בתפילות בצעקות ובשופרות, האור הזה יורד אלינו במציאות שלנו, שאנחנו אוכלים ושותים ושומחים. הקשר שלנו עם ה' הוא טוטאלי, בכל המצבים ובכל הזמנים, זה בעצם מה שהחג הזה בא לומר.

כשהיה בית המקדש, לא היו מפסיקים לרקוד ולשיר במשך כל שבעת הימים, לא ישנו במיטה מרוב אור ושמחה כי כשאדם שמח הוא כמעט לא צריך לישון. "ושמחתם לפני ה' אלוקיכם שבעת ימים" זה מצווה מהתורה וזה לא נאמר לא על פסח ולא על שבועות, רק על חג סוכות, התורה מצווה עלינו לשמוח ולרקוד בלי הפסק כל שבעת הימים.

יהודי ששמח במצווה, זה מראה שהוא עושה אותה מאהבה, עושה אותה עם לב. אדם שמשרה אורית שמחה בבית שלו, שום דבר לא יחסר להם לבני הבית כי כשמחים מרגישים הכי קרוב לה' וכשקרובים לה' לא חסר יותר כלום. כשאבא אהב את המצוות ועושה אותן בהתלהבות, הילד רואה את העיניים הבורקות, הוא מרגיש את ההתרגשות של האבא והוא לומד מזה שזה הדבר הכי משמח בחיים.

כשאדם לא שמח, הוא לא יכול להתגבר על היצרים שלו, הוא לא יכול לבטל את התאוות שלו כי הוא צריך בכל זאת קצת חיות. אבל כשהוא שמח מכל מצווה שהוא מקיים, אז הוא כבר לא צריך את התאוות, אז כבר יש לו חיות אמיתית! חיות מהשם! שמחה מהשם!

שבת שלפני החג - שבת האזינו

שירת האזינו היא בעצם תוכחה. משה רבינו מוכיח את העם בדברי תוכחה קשים. ואם תוכחה, למה קוראים לזה שירה? כי הצדיק, עם העיניים הטובות שלו הוא הופך תוכחה לשירה, כעס לחמרים, עוונות לזכויות. אדם צריך תמיד לחפש את הטוב בשני, לדון אותו לכף זכות, לחפש את היהלומים שלו, להתפלל עליו, להמליץ טוב עליו. זה מתחיל בסביבה הכי קרובה שלנו כי דווקא שם מתעוררים ויכוחים, ומחלוקות, וכעסים וצריך הסתכלות חיובית על כולם, על בני זוג, וילדים, והורים, ושאר בני משפחה, ושכנים, וידידים, על כולם.

כשאתה דן מישהו לכף זכות הוא מרגיש את זה בנשמה שלו גם אם לא אמרת לו מילה. וזה עוזר לו להתגבר על הקשיים שלו כי אם אתה מסתכל עליו בצורה חיובית זה מעודד אותו לראות את הטוב שבו ולהאמין בעצמו. וזה יכול להיות התחלה של שינוי. במיוחד אם אתה גם אומר לו מילה טובה. כי כשאתה שומע שהוא טוב, הוא יתאמץ להוכיח שזה באמת נכון, שהוא באמת כזה.

דוד משיח, יפה עיניים, עם עיניים כאלה טובות, שאול רדף אותו, אחרים רדפו אותו, והוא לא נגע בהם, ולא האשים אותם, והיה מוכן לקבל את הדברים הכי קשים, ועמד בכל הנסיונות ותמיד הסתכל על כולם בעיניים הטובות שלו. דוד מלך ישראל חי וקיים כי הוא הגיע לבחינה הכי גבוהה שיש: עין טובה. אין מדרגה גבוהה מזו. אי אפשר להבין מה זה הכוח הזה שלא איכפת לי מה אומרים עלי, ומעבירים על המדות, ומבליגים, ומוותרים, וסולחים על הכל. גם אם מישהו מתייחס אלינו בצורה פוגעת להמשיך להסתכל עליו באופן חיובי. לא מיד להרחיק אותו. לא מיד להתרחק ממנו. וגם אם לפעמים צריך בכל זאת להתרחק ממישהו, זה לא צריך לגרום לנו לחשוב עליו רע, ולדבר עליו רע, להתרחק ממנו בלב, אדרבא, צריך לעורר רחמים כלפיו, להתפלל עליו, להמשיך לנסות למצוא בו כף זכות.

זה לא קל, תמיד ישארו עוד נשמות שאיתם קשה לנו, קשה לנו לקבל אותם, אבל הקב"ה הוא אבא של כולם ואין לנו את הפריוילגיה לא לאהוב את השני. זה מה שה' רוצה מאיתנו. שנלך בדרכיו, ה' דרכיו חסד, אז גם אני אעשה חסד. ה' אוהב כל יהודי, אז גם אני רוצה לאהוב כל יהודי. "ישראל אשר בך אתפאר". ה' ברא אותנו עם יצר הרע, וכל נקודה קטנה של כל יהודי, שהוא מתגבר על היצר הרע ה' מתפאר בנקודה הזו. ככה צריך להתייחס.

זה כזה תענוג להפסיק לחשוב שאתה יותר טוב מכולם ולהתחיל לראות את הנקודות טובות שיש באחרים. זוהי עבודת קודש לזהות את הטוב שבשני ולהתפעל ממנו. אתה מתחבר אל ה' עם הנקודה הזו. הצדיקים הגדולים עוסקים בעבודה הזו תמיד. ככה הם מעוררים רחמי שמים. ככה הם מקרבים את הגאולה.

זה כזה תענוג ללמוד לפרגן לכולם, לשמוח בהצלחה של כולם, להרגיש שהישועה של השני היא גם הישועה שלי, כי אז כל השמחה של כולם הופכת להיות השמחה שלי, איזה אדם שמח ומאושר אני יכול להיות. נכון, זה לא בא בקלות, הטבע שלנו הוא הפוך, אך אם עובדים על זה במשך שנים, אפשר לזכות, והשכר הוא כל כך גדול.

כי ה' אוהב את העבודה הזו. כי כל שמחה של יהודי זה שמחה של ה', שמחה של אב בהצלחה של בנו. ואין אני יכול להגיד ה' אני אוהב אותך אם אני נשבר מהצלחה של השני שזה השמחה של ה'?! צריך לשמוח בהצלחה של כו-ל-ם, לאהוב את כו-ל-ם, לעשות טוב לכו-ל-ם. כמו בסיפור הבא:

שמחה זה אולי המצרך החשוב ביותר בעולמנו. אומר רבינו הקדוש: "כל החולאים, הרוחניים והגשמיים, באים מקלקול השמחה. לכן צריך להתגבר מאד בכל הכוחות להיות אך שמח תמיד, כי טבע האדם למשוך עצמו למרה שחורה ועצבות מחמת פגעי ומקרי הזמן, וכל אדם מלא יסורים, על כן צריך להכריח את עצמו בכוח גדול להיות בשמחה תמיד ולשמח את עצמו בכל אשר יוכל" (ליקו"ת טז).

אנשים מוכנים לעשות הכל כדי להשיג קצת שמחה, מוכנים לבזבז הון במאמצים עקרים בדרך כלל להשיג שמחה מדומה. אבל יהודי זה אחרת. יהודי השמח ביהדותו הוא הבריה המאושרת עלי אדמות. יהודי שואב את שמחתו ואת חיותו מהידיעה שהוא עובד לכבודו של מלך רם ונישא מלך מלכי המלכים ומהאמונה שכל מה שעובר עליו, הכל מהמלך והכל לטובה.

ה' הוא אבא שלך, ה' אוהב אותך אהבת עולם, ה' כולו טוב, כולו רחמים, ה' כולו חסד, ה' רוצה יותר ממה שאתה רוצה טוב לעצמך ומה שעובר עליך עכשיו זה למעשה הטוב ביותר עבורך. אתה צריך להאמין שהכל זה חסד ולהגיד תודה! לשמוח שאתה בידיים של ה'!

השמחה לא באה ככה סתם, השמחה זה הכי קשה מכל הדברים, המניעות הכי גדולות זה על השמחה, כל מה שהשטן נלחם זה רק בשמחה, בזה הוא נלחם, כל המלחמה שלא תהיה שמח. יש הרבה סיבות להיות בעצבות, וזה הטבע של האדם להיות בעצבות, אבל עם שמחה אפשר הכל לסדר, אם אדם רוקד ושר לה', אז כל השפע מגיע אליו. עם שמחה זוכים להפוך את הירידה לעליה, להמתקת כל הדינים, לכל הישועות.

לכן כל אחד צריך לרקוד ולשמוח בימים הקדושים האלה ולדעת שהריקוד והשמחה זה תיקון גדול מאד. עכשיו בונים את השנה החדשה. עד עכשיו נחתמנו, זה היה רק החתימות, עכשיו תתחיל לבנות! לפי איך שאדם רוקד ושר בימים האלה כך הוא בונה את השנה החדשה. על ידי הריקודים והשירים והמחולות נמחלים העוונות. מה זה "מחול"? שכל העוונות נמחלים. על ידי המחולות לא נשאר שום עבירה, שום דין, ע"י הריקודים ממשיכים את הבריאות של השנה החדשה, את המוחין, את הלב של השנה החדשה, הכל.

בחג הסוכות בונים את הרצון לעשות הכל לכבוד ה'. שהכל יהיה לכבודך, למענך, שנשכח קצת מעצמנו. בהושענות אנחנו קוראים: למענך אלוקיני הושא נא. למענך בוראנו הושע נא. למענך גואלינו הושע נא. למענך דורשינו הושע נא. הכל למענך. שהכל יהיה לכבודך אבא. שכל מה שנעשה יהיה בו קידוש השם ולא היהפך ח"ו.

"כל מה שברא הקב"ה בעולמו, לא בראו אלא לכבודו" (אבות ו). ה' ברא את העולם רק בשביל דבר אחד, שידעו ממנו, שיזכרו אותו. ה' רוצה שהכבוד יבוא דוקא מאיתנו, מהאנשים הפשוטים, ה' לא צריך כבוד מהמלאכים, "אבית תהילה מקרוצי חומר".

כל פעולה שאנחנו עושים, כל מחשבה שעוברת לנו בראש צריך לבדוק אותה. אם היא קצת ראונית, חיצונית, צריך להזדעזע. רבונו של עולם תעזור לי להפסיק להתפעל מההצלחות שלי, מזה שהולך לי בחיים, שדברים מסתדרים לי כל כך יפה, תעזור לי להתחיל להתפעל ממך אבא, מהרחמים שלך, מהניסים והנפלאות שאתה עושה לי על כל צעד ושעל, מהרצונות הטובים שאתה נותן לי ומהכוחות שאתה משפיע עלי כדי שאוכל לממש את הרצונות האלה. הכל שלך, הכל ממך, תעזור לי לחיות את זה.

"כי אני לא רוצה לרמות ילד חמוד כמותך", אני עונה לו. "אני אמנם סוחר, וחסר לי כסף, אבל אני לא רשע. לך ילד, תקרא לאבא שלך ותגיד לו שאתה לא רוצה את האוטו". הילד הנהן בראשו והתחיל לקרוא לאבא שלו. רצתי למשרד ואמרתי לאבא שהילד קורא לו דחוף. האבא רץ אליי. הסתכלתי עליהם וראיתי שהילד אומר לו משהו, והאבא מבטל אותו ומתחיל לחזור. כך כמה וכמה פעמים, עד שהאבא חזר למשרד עם העגלה של הילד.

"הבן שלי פתאום מחליט שהוא לא רוצה את האוטו", אומר האבא בצחוק לי ולשני חבריי. "ממתי ילדים מחליטים לאבא שלהם מה יקנה ובכמה?" החברים שלי הסכימו איתו בשמחה. אך האבא לא שם לב למבטים שהם שלחו לעברי. הם עשו מייד את החשבון, והבינו מי זההיר את הילד. האבא מתיישב, והשותף שלי אומר: "קדימה תספור". הוא מתחיל לספור, ואני לא יודע מה לעשות. עוד מעט תיסגר העסקה, ואני לא יכול לתת לזה לקרות. אמרתי לו: "תראה, הילד שלך נכה, לא כדאי שתתחשב בו?". הם הביטו בי שלושתם. "תגיד, השתגעת?" אומר ניסים. "הוא עושה את העיסקה של החיים שלו". מוריס מהצד שלו שולח אליי מבטים סופניים. אני מחליט לתפוס אומץ. "אני לא מאשר את המכירה הזו. אני גם שותף כאן, והאוטו לא מתאים לבן אדם". ולפני שהם מספיקים לומר מי ומה, אני מתחיל לדקלם לו את כל הבעיות של האוטו: הגיר, הקלאץ', המנוע, ואפילו כבל הגז. אני אפילו לא מסתכל על הפנים של החברים שלי, כי אני יודע בעל פה איך הן נראות. בסוף הדקלום הארוך שלי, קם הבן אדם ואומר: "אולי אחשוב על כך שוב". והוא יוצא מהמשרד משאיר אותי יחד איתם.

אני אתן לדמיון שלך לתאר מה הלך שם אחר כך. רק אומר, שכדי להפריד בינינו הוזעקו כל הסוחרים מהמגרשים סביב, וכשלא היתה ברירה, והמצב הגיע עד כדי סכנת חיים הוזעקה המשטרה. וגם שני אמבולנסים שפינו אותי ואת מוריס לבית החולים. כולם שפטו אותי לחובה, ובצדק מבחינתם. הרסתי לשותפיי במו פי עיסקה של 15,000 ש"ח, וחמור מזאת, הצגתי אותם כרמאים קטנים שזה ממש בלתי נסלח. נערכה בוורות קטנה, ונדרשתי לשלם להם 10,000 ש"ח, הבוררים אם צריך לציין זאת לא היו דיינים או רבנים, והבוררות לא התקיימה באף בית דין, וממילא גם זכות ערעור לא היתה. שילמתי את 10,000 ובזאת תמה שותפותנו.

לאחר מכן באו ימים קשים. הייתי מחוסר פרנסה, וממש התקשיתי לפרנס את אשתי ואת ילדיי. חברים רבים שידעו את מצוקתי, ניסו לומר לי דברי ביקורת על מה שעשיתי. אך אשתי דווקא תמכה בי ועודדה אותי. לדעתי, יש יושר בסיסי בנשים, שלא תמיד קיים אצל גברים. עשר שנים עברו. עברתי מעבודה לעבודה. עבדתי קשה ובקושי הבאתי פרנסה הביתה. לפני כמה שנים, כשהייתי במצב קשה במיוחד, הציע לי ידיד מישרת אחראי צי רכב, באגודה העוסקת בסיוע לנזקקים. הוא אמר שהסיכויים שלי להתקבל הם קטנים מאד, משום שמתמודדים על המשורה כמה אנשים עם ניסיון רב בתחום, וביניהם מוסכניק אחד. הוזמנתי לראיון. ישבתי מול כשמונה בני אדם ששאלו אותי שאלות, בעיקר על עיסוקי הקודמים. סיפרתי על העבודות שעבדתי בהן בשנים האחרונות, באמצע נתקעו לי המילים. ידעתי שאדם שמחליף כל כך הרבה מקומות עבודה, לא עושה רושם טוב במיוחד. ראיתי בעיניים של המראיינים, שהם שואלים מתוך נימוס, ולא ממש מתלהבים. כבר הכרתי את המבט הזה בעל פה. הם סיימו את הראיון, הודו לי, והורו לי להמתין במסדרון לקבלת תשובה. המתנתי כעשרים וחמש דקות בחוץ, ולא הבנתי מה בדיוק הסיבה לכך שהם נותנים לי ככה לחכות.

הסיפור שלי התרחש לפני שלוש שנים. הייתי שותף במגרש מכוניות יחד עם עוד שני חברים. היה זה בתקופה של יובש בשוק. אם היית עושה עיסקה אחת ביום היית מאושר. באותו זמן, חנתה לנו במגרש איזו סובארו טרנטע, משנות אלף תשע מאות וכלום. השגנו אותה בחינם, שילמו לנו כדי שנגרור אותה מאיזה מקום. לשותף שלי, ניסים, היו ידי זהב, והוא מדי פעם היה משפץ אותה, החליף ראש מנוע, עשה פחחות, צבע, וכמובן ריפוד, הוציא את הגרוטאה, בובה.

ואז, באחד מאותם ימים ארוכים ומשעממים, נכנס חרדי אחד למגרש ומבקש מכונית בזול. מובן שהצענו לו את הטרנטע במחיר 15,000 ₪. ומכיון שהמכונית עלתה לנו אפס, זאת אומרת – 15,000 רוח. הבן אדם הסתכל על מה שנתנו לו. התפעל מהמנוע הנקי (שאלוקים עדי, שהיה גמור, כמעט כמו הגיר), והתחיל לעשות בשבילנו את העבודה, שזה אומר: לשבח את האוטו. הוא השמיע קריאות התפעלות, שגרמו לנו להצטער על המחיר הזול שהצענו לו.

הוא אמר שיבוא מחר עם הכסף, ואנחנו קיוונו שלא יתחרט ביום החולף. למחרת הוא הגיע במונית. הוא הוציא מהבגאז' עגלת הליכון, ואחר כך פתח את הדלת האחורית. חשבנו שיוציא תינוק, אבל במקום זה הוא מוציא ילד גדול בן תשע, ומושיב אותו על העגלה. זה היה ילד יפה, עם עיניים עצובות. הרגליים שלו היו קצת עקומות, וראיתי שהן משותקות, וגם הידיים שלו לא היו מונחות בצורה נורמלית. החברים שלי מקדמים אותו בטפיחות על השכם, מובילים אותו בכבוד עד המשרד, ואני איכשהו נשאר עם הילד. "איך קוראים לך?" אני שואל אותו? "מיכאל", הוא אומר. "ואיפה אתה לומד?" אני שואל ומייד מתחרט. אולי הוא בכלל לא לומד, בגלל הנכות שלו. "אני לומד בתלמוד תורה", הוא אומר ומוסיף: "כיתה ד", "יפה" אני אומר לו. "ואיך אתה מגיע כל יום לבית הספר?" עד היום אבא שלי הביא אותי בעגלה, אבל זה רחוק, לכן הוא קונה אוטו". "ואיך אתה מסתדר עם המדרגות?" אני שואל אותו "יש ילד גדול מכיתה ח' שמרים אותי כל יום". ככה אנחנו מדברים ומדברים, והוא בינתיים מסתכל בעיניים העצובות שלו על האוטו, ומתחיל לשאול אותי שאלות עליו. איך הוא, כמה קילומטרים הוא עשה, איך המנוע, ואם הוא לא ייתקע אף פעם. אני עונה לו מה שאני רגיל לענות, ומרגיש נורא עם עצמי. לעבוד על קונה רגיל זה דבר אחד, ולעבור על ילד נכה, משותק וחמוד זה דבר אחר. אני שומע קולות צחוק מכיוון המשרד, ויודע שהחברים שלי מפעילים את קסמיהם על הקונה, ומנסים לדחוף לו כל מיני תוספות, ואני מרגיש רע. רע מאד.

אני מרגיש רע, כי כמו שאני מכיר את האוטו – ואני מכיר אותו, אני יודע שתן יומיים הוא מגיע בפעם הראשונה למוסך, בגלל כבל הגז שניסים הצמיד בצורה מאולתרת, ויומיים אחר כך צריך יהיה להחליף את הגיר, שכבר כעת קופץ בין השלישי לרביעי, ושבוע אחרי כן את הקלאץ', שנשאר כמו זקן כמעט בלי שיניים, ושבויעים אחרי כן את כל המנוע, שניסים לא נותן לו יותר מאלף קילומטר עד שהוא מוציא עשן לבן ונכנע ללא תנאי. ויותר מזה – כואב לי שהילד לא ילך לבית הספר, כי אבא שלו יצטרך על הבורק לרוץ למוסך ולהשאיר את הילד בבית, ובמקום לקנות לו צעצועים – הוא יוציא על האוטו הזה, שאין לו תקנה.

ופתאום אני אומר לו: 'תשמע, ילד, לא כדאי לכם לקנות את האוטו הזה. הוא הרוס לגמרי ויעשה לכם הרבה צרות. אל תספר לחברים שלי שסיפרתי לך, אבל לך לאבא שלך ותנסה להניא אותו מהעיסקה, לפני שיהיה מאוחר'. "למה אתה אומר לי את זה?" שואל אותי הילד. הוא היה יותר מדיי חכם.

התחרטת על המעשה הטוב – עכשיו אני מפצה אותך".

ובאמת, אלוקים פיצה אותי בגדול. לא רק בגלל המישרה שמביאה לי פרנסה טובה, אלא בגלל המעמד, והחברים החדשים שהם באמת אנשים צדיקים ומיוחדים במינם, הפגישו אותי עם הילד ההוא. הוא עדיין מתקשה בהליכה, אך התקדם מאד, גבה ונעשה בחור ישיבה. הוא ממש נותן לי כבוד, והסיפור ההוא מלפני 11 שנה ידוע פחות או יותר בסביבה. בזכות העבודה החדשה, התקרבותי לדת. את הילדים אני שולח לבית ספר דתי, ואשתי ואני שומרים שבת, וכל הזמן מתחזקים.

אני בטוח שתעשה משהו עם הסיפור הזה, ומקווה שהוא יחזק את האנשים להיות ישרים והגונים, ושלא יצטערו אף פעם על מעשה טוב שעשו, כמו שכתוב באיזה מקום, ואני מקווה שאני מדייק: "שלח לחמך על פני המים, כי בסוף על בטוח שתמצא אותו".

(חיים ולדה, אנשים מספרים על עצמם 1)

רציתי כבר ללכת כדי שלא לשמוע את ה"לא", ובדיק נפתחה הדלת ומישהו קרא לי פנימה. ראש האגודה, אחד עם שיער מלבין, שאל אותי: "האם ציינת בפנינו את כל העבודות שעבדת בהן?" ידעתי למה הוא חותר. לא ציינתי את מגרש המכונות. מה הם רוצים, להשפיל אותי? שתקתי. וראש האגודה אומר לי: "אנחנו שומעים שעבדת במגרש מכונות בתל אביב, זה נכון?" רציתי להתחצף, לומר לו שאני לא בחקירה עכשיו, אבל הוא דיבר יפה, האיש, אז עניתי בשקט שכן. "ביררנו", הוא אומר. "יש כאן בן אדם שרצה לקנות ממך רכב לפני כמה שנים, ולא הסכמת למכור לו..." אני מסתכל ימינה ומקבל הלם. אני רואה את האבא של הילד ההוא, הנכה. ממש לא דומה לעצמו. כבר לא הצעיר שהיה אז, אלא בן אדם שמן, עם זקן ארוך ומכסיף. "הוא סיפר לנו איזה סיפור שקרה לפני 11 שנה, והסיפור הזה מספיק לנו, כדי להחליט על קבלתך לעבודה אצלנו..." הוא המשיך לפרט את תנאי המשכורת שלי, אבל אני כמו בתוך ענן. הרגשתי איך אלוקים בא ומביא לי את המזל, כאילו אומר לי: "סבלת כל השנים ולא

תפלה

רבוננו של עולם!

זכה אותי לעשות דברים טובים בלי לקבל שכר, בלי לחפש מה אני יכול להרוויח מזה. זכה אותי לעשות מעשים טובים רק בגלל שאתה אבא שמח בהם. כי כשאני מתבונן קצת פנימה בעצמי, אני מזהה כמעט תמיד את הרצון לקבל טובת הנאה ממה שאני עושה.

למשל - כבוד. אני לא יכול לחשוב על זה שאני אתן סכום גדול מאד של כסף לצדקה, למי שבאמת צריך, בלי שידעו מזה. לפחות זה שמקבל. ואפילו כשאני עושה משהו בעולם שם, אני די שמח כשבסוף, "בטעות", זה מתגלה.

ריבוננו של עולם, תעזור לי לעשות הכל לשם שמים, בלי לרצות להרוויח מזה משהו. כמו למשל כשאני מסיר כל מיני מיכשולים קטנים בדרך, כדי שבני אדם לא יכשלו בהם כמו שאני נכשלתי, זה כזה תענוג לעשות את זה בלי שאף אחד רואה ויודע אבל גם זה לא נקי לגמרי. כי אני חושב באותם רגעים, ה' רואה שאני חושב על אחרים, אז ה' גם יחשוב עלי ויציל אותי ממפגעים כאלה ואחרים בדרך.

זה כזה תענוג לעשות חסד עם הזולת, אין תענוג גדול מזה. אבל כשאני זוכה לזה, אני הרבה פעמים חושב: אני צדיק. אני אוהב חסד. במקום לחשוב תודה ה' שאתה מזכה אותי

לרצות לעזור לאחרים, כי הכל ממך, גם הרצונות וגם הכוחות.

ריבוננו של עולם, כשאני מקיים "שלח לחמך על פני המים", אני הרבה פעמים חושב גם על המשך "כי ברבות הימים תמצאנו". אני מתכוון שלפעמים אני עושה משהו טוב, עוזר לבן אדם, אומר לו מילים טובות, אבל זה לא נקי לגמרי, כי לפעמים זה אדם שאני צריך ממנו משהו, צריך את עזרתו.

תעזור לי אבא "לנקות" את הנתינה שלי שתהיה זכה וטהורה לחלוטין, בלי רצון לקבל שום דבר בתמורה, לתת כדי לתת. כי זה התענוג האמיתי. כי זה הדבר שהכי מקרב אותי אליך.

שמח עולם והואיך!
מנחם אזולאי

בכל נושא אישי - ניתן לפנות לכותב העלון בפקס. 02-6242148

בכל נושא אחר - ניתן לפנות לטלפון 050-4178148

העלון טעון גניזה

להורדת העלון: מאתר "אור האמונה" - ohrhaemuna.com

מאתר "לדעת" - <http://ladaat.info/gilyonot.aspx>

להצטרפות לרשימת התפוצה: r.m.azolai@gmail.com

פְּנִינֵי קֹדֶשׁ

לאור תורתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

וצא לאור על ידי מערכת "מסילות באור החסידות" שע"י מכון אור הצפון דחסידי בעלזא

א ווארט בענין דיומא

בחג הסוכות נשפע שובע לעולם - כי אז נסלל הדרך לנתינת התורה לישראל

בחג הסוכות נשפע שובע לעולם (סידור האר"י).

יש לפרש בהקדם דברי ה"בני יששכר" (סיון ב, יא) בשם מהר"ש פרימו: "כיון שיעקב ועשו חלקו העולם הזה והעולם הבא, ויעקב נטל העולם הבא ועשו העולם הזה, אם כן בני ישראל אינם רשאים ליהנות מן העולם הזה רק כל מה שהוא בהכרח גדול לצורך החיות, ואיך מצאנו ידיו ורגליו כי זה דבר שאי אפשר!... ותירץ, להיות תנאי התנה הקב"ה עם מעשה בראשית, אם יקבלו ישראל התורה מוטב, ואם לאו אחזיר אתכם לתוהו ובוהו (שבת פח, א), נמצא ישראל שקבלו את התורה הצילו את כל העולם שהיה עומד אז בסכנה גדולה, והוה כהציל מזוטו של ים ומשלוליתו של נהר דהוא שלו (בבא מציעא כד, א), ואם כן הגם שהעולם הזה היה שייך לעשו, כיון דהיה העולם בסכנה גדולה וישראל הצילוה הרי עולם הזה גם כן שלהם, ואין לעשו ולכל האומות שום טענה ומענה גם על העולם הזה".

והנה הדרך לנתינת התורה לבני א-ל חי נסללה בעיצומו של חג הסוכות, כי ביום א' דסוכות הגיעו המלאכים לאכול אצל אברהם אבינו, ואכלו מן הבקר ומן החמאה והחלב, והיה זה הכנה לדורות, שכאשר יבואו לטעון טענת "תנה הודך על השמים" (תהלים ח, ב), יצייר הקב"ה את קלסתר פניו של משה דומה לאברהם, ויאמר להם "אי אתם מתביישין הימנו?! לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו" [ועכשיו אתם רוצים לקחת את התורה לעצמכם?!] (שמות רב כה, א), ובכך יסתם פיהם, ותנתן התורה לישראל.

מעתה יובנו דברי האר"י ז"ל, כי מאחר שבסוכות נסלל הדרך לנתינת התורה לישראל ללא עיכוב מצד המלאכים, ממילא זהו זמן השפעת שובע בעולם, כי בזה נסלל הדרך גם לכך שהעולם הזה שייך לנו, מדין "מציל מזוטו של ים", וממילא ראויים אנו לקבל את כל צרכינו הגשמיים בשפע רב במדה גדושה.

(יום א' דסוכות תשכו)

"ראשון לחשבון עונות"

כי אנו רואים את מצבנו לעומת רום מדריגת שבעת האושפיזין

ולקחתם לכם ביום הראשון וגו' (ויקרא כג, מ).

במדרש תנחומא (אמור פרשה כב): "וכי ראשון הוא והלא ט"ו יום הוא... אלא ראשון הוא לחשבון עונות".

והתמיהה ידועה, הרי חשבון העונות כבר היה בראש השנה ויום כיפור, ומדוע אמרו רז"ל שעכשיו הוא היום הראשון של חשבון העונות!?

יש לומר, דהנה בחג הסוכות אנו מתראים עם האבות הקדושים, בסוכה באים אלינו שבעת האושפיזין הקדושים והטהורים, ובארבעת המינים נרמזים

האבות הקדושים ויוסף הצדיק (ויקרא רבה ל, י), וכאשר אנו מתבוננים במעשינו לעומת מעשי אבותינו, אנו רואים עד כמה אנו רחוקים מהם כרחוק מזרח ממערב, ועד כמה עלינו להתקרב ולייחל לנגיעה כלשהיא בדרכיהם.

אמת הוא שבראש השנה ויום כיפור כבר ערכנו חשבון עונות ושבנו בתשובה, אך אז לא העמדנו את עצמנו כנגד אבותינו ורועינו, וממילא לא היה נראה המצב כ"כ גרוע. אולם, עתה בחג הסוכות אנו מעמידים את עצמנו כנגד אבותינו ורועינו, ולכן עכשיו מתחיל חשבון עונות חדש, כי כעת אנו רואים את שפלותנו ודלותנו עשרת מונים ממה שראינו עד עתה.

לכן ב'סוכות ת'שבו ש'בעת ראשי תיבות בשת, כי אנו בושים ונכלמים ממצבנו לעומת מצבם ומעמדם של שבעת הרועים הבאים לבקר אותנו, ובושה זו גופא מוסיפה מירוק וזיכוך לנפשתינו. (יום ב' דסוכות תדשם)

הישיבה בסוכה - תיקון על פגם האמונה שהיא שורש החטאים

התורה הקדושה העניקה לנו את ימי הדין של ראש השנה ויום הכיפורים, ותיקף לאחריהם את ימי חג הסוכות, בהם אנו זוכים לישוב בצילא דמהימנותא.

ראוי להבין, מדוע ניתנו ימי חג הסוכות בתקופת תשרי לאחר ימי הדין דראש השנה ויום כיפור, הרי לאמיתו של דבר, היינו אמורים לחוג את חג הסוכות בתקופת ניסן שאז יצאו ישראל ממצרים והושיבו אותם בענני כבוד!?

(טור או"ח סימן תרכה).

ויש לפרש, בהקדם המבואר בספרי קודש, שסוכה היא צילא דמהימנותא, ובה ניתן לזכות להתבשם באור האמונה, ולחקקה במח ובלב ובכל האיברים, כמו שמצינו שאברהם אבינו אמר למלאכים (בראשית יח, ד): "יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ", פירושו: ורחצו רגליכם מטומאת עבודה זרה (רש"י שם), שתעקרו מקרבכם הרהורי כפירה, והשענו תחת העץ רמז לסוכה (עי' בראשית רבה מח, י), שבה תשרישו בתוכם את שלימות האמונה בה'.

והנה איתא ב"ישמח משה" (פר' נצבים) בביאור אמרם ז"ל (סוטה ג, א) "אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטוח", שכל עבירה נובעת מחסרון אמונה, כי כשאדם מאמין שהקב"ה שהוא מלא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו, הרי בוודאי לא יעיז לעבור על רצונו, ובעל כרחך שרוח שטוח נכנסה בקרבנו, והיא השכיחה הימנו את מחשבת האמונה, וגלל כן נכשל בעבירה.

מעתה כשאדם שב בתשובה על עוונותיו, לא די בתשובה על העבירות עצמן, אלא עליו לשוב ולתקן גם את פגם האמונה שהביאה לידי עבירה.

ממילא מובן לנכון, כי לאחר ראש השנה ויום כיפור שבהם שבנו בתשובה על העבירות עצמן, באים ימי חג הסוכות שבהם אנו יושבים בצילא דמהימנותא, שבו אנו מתקנים את פגם האמונה שהביא לידי עבירה, ומשרישים בקרבנו רוח של אמונה תמה שתגן עלינו מן העבירה מכאן ואילך.

(יום א' דסוכות - סעודה ג' תשנו)

תודותינו וברכותינו לאלו שתרמו להוצאת הגליון

גליון זה נדבת
רה"ח ר' אור שלום יצחק הכהן גולדשטיין שליט"א
לעי"נ רעייתו האשה החשובה
מרת טרזה רייזל אסתר בת ר' אליהו ע"ה

העבודה בשבעת המדות בחג הסוכות

שנינו במשנה (סוכה פ"ב מ"ו): "רבי אליעזר אומר, ארבע עשרה סעודות חייב אדם לאכול בסוכה, אחת ביום ואחת בלילה".

בגמרא אמרו (סוכה נג, א): "אמרו עליו על רבן שמעון בן גמליאל, כשהיה שמח שמחת בית השואבה היה נוטל שמונה אבוקות של אור, וזורק אחת ונוטל אחת, ואין נוגעות זו בזו".

יש לפרש מאמרי רז"ל אלו בדרך רמו, בהקדם ביאור העבודה הנדרשת מאתנו בימים קדושים אלו, כדלהלן:

עבודת האדם בעולמו היא לתקן את שבעת המדות, חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד ומלכות. מדות אלו מצויות הן בצד הקדושה, והן בצד הקליפה, כגון, חסד דקדושה הוא אהבת הבורא, וחסד דקליפה הוא תאוה לעבירות, גבורה דקדושה היא התגברות היצר, וגבורה דקליפה היא כעס, וכן הלאה.

העבודה בזה היא:

לעקור מקרבנו את המדות דקליפה.

להשלים את עצמנו במדות דקדושה.

למעלה משתי עבודות אלו היא העבודה לדעת להשתמש בעת הצורך במדות דקליפה לצורך עבודת ה', כגון, גבורה דקליפה - "זרוק מרה בתלמידים" (כתובות קג, ב), וכן לדעת להמנע בעת הצורך מהמדות דקדושה, כגון, חסד דקדושה היא אהבת ה', ולפעמים צריך להגביל האהבה כדי שלא יתקרב יותר מדאי.

סדר העבודה בזה הוא:

מתחלה ישלים עצמו אך ורק בשבעת המדות דקדושה, ויתרחק לגמרי משבעת המדות דקליפה. בתום עבודה זו, של ביעור המדות דקליפה, ועבודת המדות דקדושה, יזכה למדה השמינית, שמצד מדה זו האדם משכיל ויודע לנווט את דרכו כדבעי, אימתי כן להשתמש במדות דקליפה, ואימתי לא להשתמש במדות דקדושה.

העבודה הראשונה היא העבודה בשבעת ימי החג ("בסוכות תשבו שבעת ימים" רומז אל השבע מדות" [מ"א] ושמש" לסוכות ד"ה בסוכות)). בכל יום מאיר אורה של מדה אחת, ואז הזמן מסוגל לעקור מדה זו דקליפה מקרבו, ולהשלים את עצמו במדה זו שמצד הקדושה (ביום הראשון מאיר אור מדת החסד שהיא מדתו של אברהם, ביום השני מאיר אור מדת הגבורה שהיא מדתו של יצחק, וכן הלאה). וזהו עומק המשמעות של ביאת האושפיזין לסוכה בימים אלו, "שאר קדושת עבודתם ומדתם הוא שמאיר בסוכה" ("דברי חיים" לסוכות).

לאחריה באה העבודה של היום השמיני הרומזת למדה השמינית, בה זוכה האדם להשיג אימתי להשתמש במדות דקדושה ואימתי להשתמש במדות דקליפה.

לכן חג הסוכות היא כנגד יעקב אבינו (סור אר"ח סימן ת"ז), כי ביעקב אבינו מצינו (בראשית כה, ז) "ויצא יעקב מבאר שבע", שזכה להשלים את עצמו בעבודת שבעת המדות, הן בעקירת המדות דקליפה, והן בעבודת המדות דקדושה, וכנגדן ישב בישיבת שם ועבר ארבע עשרה שנה, שבע מהן לעקירת המדות דקליפה, ושבע מהן להשלים את עצמו במדות דקדושה.

על כך אמרו במדרש (בראשית רבה סח, א): "אז תלך לבטח דרכך" (משל ג, כג), כי עתה זכה למדה השמינית - כגימטריא של אז - להשכיל להשתמש במדות דקליפה לעת הצורך, ולהמנע מהמדות דקדושה בעת הצורך.

זהו שאמר רבי אליעזר: "ארבע עשרה סעודות חייב אדם לאכול בסוכה, אחת ביום ואחת בלילה", יום רומז לקדושה, ולילה רומזת לקליפה (בראשית רבה ג, ח), ועל האדם לאכול שבע סעודות ביום להשלים את עצמו בשבעת המדות דקדושה, ושבע סעודות בלילה, לבער מקרבו את שבע המדות דקליפה.

ואילו רבי שמעון בן גמליאל ברום מדרגתו זכה להדליק "שמונה אבוקות", דהיינו, שהגיע למדה השמינית, ולכן היה "זורק אחת ונוטל אחת", כי השכיל לדעת איזו מדה צריכים לזרוק ואיזו מדה צריכים ליטול, "ואין נוגעות זו בזו", כי הקליפה והקדושה לא קרבו זה אל זה, אלא תמיד השתמש רק כפי מה שהקדושה דורשת ממנו (גם לרבות במדות דקליפה), ונמנע מלהשתמש כפי מה שהקליפה תובעת הימנו (גם לרבות במדות דקדושה).

המורם מן האמור:

- שבעת המדות הן בצד הקדושה ובצד הקליפה, והעבודה היא לעקור המדות דקליפה, ולהשלים עצמו במדות דקדושה.
- בתום עבודה זו, זוכים למדה השמינית, שהיא, הידיעה אימתי להשתמש במדות דקליפה לצורך עבודת ה', ואימתי להמנע מהמדות דקדושה לצורך עבודת ה'.
- שבעת ימי החג הם כנגד שבעת המדות, ובכל יום מאיר אורה של מדה אחת, כאשר אותו יום מסוגל לעקור המדה דקליפה, ולהשלים עצמו במדה דקדושה.
- היום השמיני הוא כנגד המדה השמינית, בה האדם משכיל להשתמש במדות דקליפה ולהמנע מלהשתמש במדות דקדושה בעת הצורך.

(שבת חול המועד סוכות תדשם)

עולו אושפיזין

פעם, כאשר חזר הרה"ק ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע מבית הכנסת לביתו לבילי החג, הבחין בעצבון רוחה של הרבנית. לאחר מציגת הכוס לקידוש, התפרצה בבכי, ולאחר הפסק הבכיה, קידש הרה"ק על היין, ובצע על הפת, ולאחר מכן שאל אותה לפרש בכייתה. השיבה ואמרה, כי בכל שנה בחג הסוכות היא זוכה לראות את האושפיזין הבאים להתארח בסוכה, ואילו השנה איננה זוכה לראותה, ועל כך היא מבכה וממאנת להתנחם.

השיב לה הרה"ק זי"ע:

"הסיבה מדוע אינך רואה את האושפיזין אינה תלויה בך, אלא בכך שליד הסוכה שלנו עומד קלויסטער (נ-סיה) טמא ומתועב. בכל שנה בעת בניית הסוכה אני עומד ומשגיח, שהקלויסטער לא יאהיל על הסוכה בשום צד ופינה, ולכן אין הטומאה מעיבה על הקדושה, אולם, השנה לא השגחתי כראוי, ולדאבוני הרב בכמה מקומות הקלויסטער הטמא מאהיל על הסוכה הקדושה, וטומאה זו מונעת מהאושפיזין מלבוז אלינו".

(שיחת קודש עם האדמו"ר מסלונים שליט"א - טבת תשסא)

ולקחתם לכם פרי עץ הדד

בעיר קאריץ היה סוחר האתרוגים מביא לרב העיר הרה"ק ר' פינחס מקאריץ זי"ע את האתרוג המהודר והמיוחד והנאה ביותר.

בניו של הרה"ק זי"ע למדו אצל מלמד שהיה איש פשוט וירא ה', כשגם בניו של המלמד עצמו למדו יחד אתם. באחת השנים פרצה מריבה בין הילדים, כשכל אחד מהם טוען שלאביו יש אתרוג מהודר יותר. קולות המריבה הגיעו לאזניו של הרה"ק זי"ע, ויצא לשאול אותם לפרש הדבר. בנו של המלמד סיפר את דבר הויכוח, והרבי ביקש לראות את אתרוגו של אביו. הלה הביא את האתרוג, והרבי נדהם לראות כי אכן האתרוג מהודר ומיוחד ביותר, והוא עולה ביפיו על פני האתרוג שלו.

הרבי הלך לברר זאת אצל סוחר האתרוגים, והלה סיפר לו: "מלמד זה מעוניין באתרוג יפה, אולם, אין לו את הכסף לכך, ולכן עשיתי עמו הסכם, שבמשך כל השנה הוא חוסך לעצמו פרוטה אחר פרוטה, ולפני חג הוא מביא לי את צרור כספו, מבלי לדעת כמה כסף מונח שם, ואז הוא מושיט את ידו לתוך ארגו האתרוגים, מבלי לדעת באיזה אתרוג הוא בוחר, ומדי שנה עולה בידו אתרוג מהודר ומיוחד במינו".

בהזדמנות שאל הרבי למלמד: "איך זכית זכיה גדולה ונעלית כזו, לקבל מדי שנה את האתרוג הנאה והמהודר ביותר?! הלה השיב: "יום חמשה עשר שבט הוא יום מסוגל לתפילה על אתרוג נאה, ומדי שנה ביום זה אני מתפלל על אתרוגי, וב"ה תפילתי מתקבלת".

הרבי הרגיש שהמלמד רוצה להסתיר ממנו את גדולתו, ולכן הזמין אותו שיבוא אליו ל'קידוש' ביום ראשון של חג הסוכות. המלמד נענה לבקשתו ובא אליו. בהיות המלמד בסוכת הרבי, לא פצה את פיו בדברי תורה, אבל כשהתחילו זבובים לעוף בתוך הסוכה, שאלו המלמד: "הלא הסוכה היא קדושה, ואיך יתכן שייכנסו לתוכה בריות שאינן טהורות?! השיבו הרבי בשאלה: "וכי בסוכתך לא ימצאו זבובים?" השיב המלמד שלא.

הרבי רצה לראות פליאה זו, ולכן הזמין את עצמו לבוא אל המלמד למחרת היום לקידוש בסוכתו. המלמד ניאות להזמנה, ולמרב הפלא ראה הרבי כי בסוכה זו לא נכנסו זבובים ורוחשים אחרים. לפתע, נכנסה צרעה גדולה לתוך הסוכה, והתחילה לזמזם בקול. אמר המלמד להרבי: "האמת הוא, שהצרעה לא באה בגללי, כי אם בכדי להפיס את דעתכם, שלא תהיה לכם חלישות הדעת". המלמד שרצה להסתיר את דרכיו בקודש מעין כל, נעלם למחרת חג מן העיר, ולא נודעו עקבותיו.

(אסרו חג סוכות תשל"ו)

תודותינו וברכותינו לאלו שתרמו להוצאת הגיליון

לעילוי נשמת האשה החשובה
מרת ציפורה פייגא ב"ר יהושע ז"ל כהנא
נפטרה י' אלול תשע"ח
הנוצחה על ידי בני משפחתה שיחיו

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' משה אברהם
ברה"ח ר' שלום רייזמן ז"ל

לעילוי נשמת העסקן הדגול
הרה"ח ר' אברהם יהודה
ב"ר ישעיה עקיבא פיינר ז"ל

לעילוי נשמת האשה החשובה
מרת חיה סאסא ע"ה בת הרה"ח ר' אברהם ז"ל
נפטרה י' סיון תשע"ט
אשת הרה"ח ר' יעקב נחום לאנג שליט"א

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' ברוך ב"ר אברהם מרדכי ז"ל
מרת ביילא בת הר"ר אהרן זאב ע"ה
שוורץ

גליון

אמן ואמן

בגודל מעלת עניית "אמן" ו"אמן". יהא שמיה רבא" וקדושת בית המדרש | הושענא רבא תשע"ז | גליון ק"ט

הקשר שבין "אמן יהא שמיה רבא" להיום הגדול והנשגב "הושענא רבא"

בהושענא רבא חל יומא דהילולא רבה של הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב זי"ע, הוא היה מפרש למה נשתרש בכל ישראל לקרוא יום זה בשם "הושענא רבא", דהנה בעת כזאת נגמר הדין של הימים הנוראים וזקוקים בני ישראל לרחמים מרובים, לפיכך מביאים המלאכים קרונות מלאים אמירת "אמן יהא שמיה רבא" כדי שהם ימליצו טוב על ישראל, שהרי אמר רבי יהושע בן לוי (שבת קיט:): "כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו - קורעין לו גזר דינו" [ובינתיבות עולם' למהר"ל (נתיב העבודה פרק יא) כתב, דקאי אף אחר חתימת גזר דין, כי לעולם קורעין את הגזירה ע"י עניית אמן יהא שמיה רבא], ורבי יוחנן אמר "אפילו שמץ של עבודה זרה מוחלין לו", והיינו "הושענא רבא" שזוכים לגאולה וישועה על ידי "רבא", זה אמירת אמן שמיה רבא.

וב"אור לשמים" (פרשת בלק) מרמז בפסוק (במדבר כד, יח) "והיה אדום ירשה", דהנה ידוע ש'אדום' מורה על מידת הדין, ורמזה תורה שכדי להמתיק הדינים יקיים את הנרמז בתיבת "ירשה", שהיא ר"ת יהא ש'מיה ר'ב'ה, שאמירתה דוחה ומבטלת כל הדינים.

רמז נאה רמז מרן הבעש"ט הק' זי"ע בפסוק (תהלים סה, ה) "אשר תבחר ותקרב ישכון חצריך, נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך", דהנה בשמים ממעל יש כמה בחינות גבוהות זו למעלה מזו, בתחילה יש את החצר החיצונה לפני מננה הבית ואח"כ ההיכל, וכמו כן יש דרגת "ישכון" שהשכינה שורה, ויש דרגת "נשבעה" שהיא גבוהה יותר, וזה מה שרמז דוד המלך ע"ה בזמירותיו, "אשרי תבחר" שאם יבחר האדם ב"אשרי" דהיינו א'מן יהא ש'מיה ר'בא, אזי "תקרב" כל אותם מדריגות, ויזכה לכולם, "ישכון חצריך, נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך", אשרי חלקו של הזוכה בהן.

בעיצומם של ימי מלחמת העולם השנייה התעוררו בני ירושלים לענות "אמן יהא שמיה רבא" בקול ובכוונה שלימה, וכאשר הגנרל הצורר רומל ימ"ש היה בדרכו ממצרים לכבוש את ארץ ישראל, דאגו מאד יושבי הארץ מפני הסכנה ובדרך נס ופלא נסוגו אחר כידוע. בימים ההם אמר הרה"ק רבי שלומקיה מזוועהיל זי"ע למשמשו הנאמן החסיד רבי אליהו רוט ז"ל "הרגשתי שלא יצליחו הרשעים לכבוש את ארץ ישראל, שהרי התחזקו בעניית 'אמן יהא שמיה רבא'...", ובכל מצב שהוא אין כוחם של ישראל אלא בפה, ועל כן עצה טובה ונפלאה היא להתחזק בענין זה כדי לקרוע גזר דיננו.

(באר החיים" - ירח האיתנים דף שכ"ג, מפי המשפיע המפורסם הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א)

אפשר להשיג הגליונות היו"ל מדי חודש בחודשו | Umein.Vumein@gmail.com | www.UmeinVumein.org | 718-305-6886

לעילוי נשמת הרה"ק רבי ישראל מאיר בן הרב רבי אריה זאב זצ"ל בעל התפץ חיים ולע"נ הרה"ק רבי משולם פייש בן רבי מרדכי זי"ע, אבד"ק טאהש - ולע"נ הרה"ק רבי חיים זאמיל בן הר"ר משה זצ"ל, האדמו"ר מריבניץ

גימור מרובע

גם לחוברות בהידוק סיכות

גרפומט גאים לשרת אתכם נאמנה עם הציוד החדש ביותר
 בואו להכיר את המכונה החדשה להדפסת קונטרסים וחוברות
 מהירה יותר, גימור מרובע (כמו פוני), וגם בגודל A6, עד 200 עמ'

דפוס דיגיטלי מקצועי | כל שירותי הדפוס והצילום

רחוב אהלי יוסף 5 פינת בר אילן, ירושלים. טל': 02-5337722 | פקס: 02-5383018

דוא"ל: g5337722@gmail.com | שעות פתיחה: א'-ה': 10:00-19:00 יום ו': 10:00-12:00